

ՀԱՅԿ ԴԱՏԻ

ԻՆՏԵՐԻ ԿՆԿՏՐԻ

SOYLU ATALI

İNAMÇI HARAYI

SOYLU ATALI

İNAMÇI HARAYI

**ARAŞDIRMALAR,
HARAYLAR,
İÇSƏSLƏR...**

**"Adilovlu" nəşriyyatı
Bakı 2007**

Az
A 34

Tərtibçisi, Redaktoru, Önsöz yazarı
SAFRUH

A 34 SOYLU ATALI
İNAMÇI HARAYI. (Araşdırmalar, Haraylar, İçsəslər).
«Adiloğlu» nəşriyyatı, Bakı, 2007 - 224 səh.

İnam Ata (Asif Ata) Mütləqə İnam Ocağının Yükümlüsü, ruhaniyyətçi və publisist Soylu Atalı ruhaniyyət yönündən özünün kəskin publisist yazıları ilə Azərbaycan oxucusuna yaxşı tanışdır. Onun bu ilk

A $\frac{4722110018}{121-2007}$ qrifli nəşr

© Soylu Atalı, 2007

ASİF ATA

Evladım Soyuya (Ruhani Sənəd)

Soyumuz Uludur – Zərdüşt Soyundanıq, Babək Soyundanıq, Dədə Qorqud Soyundanıq, Hürufi Soyundanıq, Muğam Soyundanıq, Saz Soyundanıq, Füzuli Soyundanıq.

Soyumuz Uludur – Zərdüşt Bulağından gəlir, Babək Bulağından gəlir, Dədə Qorqud Bulağından gəlir, Hürufi Bulağından gəlir, Muğam Bulağından gəlir, Saz Bulağından gəlir.

Soyumuza qayıtmalıyıq: - Zərdüşdlüyümüzə, Babəkliyimizə, Dədə Qorqudluğumuza, Hürufiliyimizə, Muğamlığımıza, Sazlığımıza. Soyumuza qayıtmalıyıq.

Soylu adını sənə Halal eləyirəm.

Adına layiq ol!

Qaranlıqlar Yarılsın!

25 Ümid günü, Sərt Ay, 12-ci il, Bakı.

*Mütləqim, Müqəddəsim, Peyğəmbərim
İnam Ataya (Asif Ataya) Ali Səcdəylə!*

**İ l k
OCAQ YÜKÜMLÜSÜ**

Adam yaranmağa Yoxluqdan başlayır sanki; adam İmkan-dan başlayır. İmkanın da bir adı «Var»dırsa, biri də «Yox»dur...

Küçədə, meydanda, kənd arasında gördüyümüz yığın-yığın adamlara yönəlik: «var», «yaranıb» demək olmaz. Onlardan birisi yığnaqdan ayrılıb gəlir, onun eni-boyu görünür, üzünün ifadəsi oxunur, təhər-töhrü bilinir. Bu zaman onun öz adı olmasa belə, təhər-töhrünə, üz-gözüünə baxıb ona bir ad verirsən; deyirsən bu, Filankəsdir. «Filan» sözcüyü burada ünvan, aydınlıq bildirir; «kəs»ə gəldikdə isə, «hər kəs» mövcuddur, onların kimliyi, biçimi yoxdur.

Deməli, Var olmaq üçün mövcudlar arasından sıyrılıb çıxıb Yaranmaq gərək, fərdləşmək, öz biçimini tapmaq, öz üzlənlə bilinmək gərək.

Bu gediş fərdə aid olduğu kimi, Ulusa, Yurda da aiddir.

İstər fərdin, istərsə də millətin Mənafeyi onun Varlığı üçün məqsəd deyil, vasitədir. (Bunun əksini doğru sayanlar, bizzə, doğruya yetməmişlərdir). Bəzi «qabaqcıl ölkələrdə» belə, kürəsəlləşdirməyə qarşı güclü etirazların baş verməsi bundan irəli gəlirdi.

Əslində kürəsəlliyi yaratmaq istəyənlərin özləri də bənzərsizliklərini itirmək, bənzəmək, mövcudlar arasında itmək istəmirlər; başqalarının öz üzlərini itirib, onlara bənzəmələrini istəyirlər. «Kürəsəlləşmə» bəhanədir.

«Kürəsəlləşmə» – təbii gediş kimi – heç kəsin qayğısı deyil; o, təbiət halı kimi bir şeydir; nə yaxşıdır, nə pis; yaxşı-pisliyi tərəziyə qoyulsa, bəlkə də yaxşılığı ağır basar. Kürəsəlləşdirmə isə – qəsddir, zəbtidir, istiladır (dininki kimi, «Avropa dəyərləri» tələbindəki kimi...).

Türk xalqının ruhani yaranma çağı gəlib. O özünün Kimliyini (bənzərsizliyini) ortaya qoymalı, sübut etməli və qoru-

malıdır. Xalqda bu yerləş başlayıb – ötən yüzilin ortalarından – İnam Atanın işə başlaması ilə.

Mən Asif Atanın (İnam Atanın) «zühurunu» belə bir çağın əlaməti sayıram. Xalqın içində bütövləşmə, özümləşmə, sıxlaşma prosesləri getməsəydi, onun içindən birisi «peyğəmbərəm» deyər ortaya çıxıb bilməzdi. Asif Ata qabaqca oldu, sonra dedi bunu. Olmamış «olmuşam» deyənlər – kələklə gələnlərdir; küləklə də gedirlər. Çünki təbiət – zarafat meydanı deyil.

İnam Ataya qədər türk soyunun (etnosunun) **inanc mənsubluğuna** yönəlik bir-birindən tamamilə fərqli, heç biri bu soya doğma olmayan (bu soyun doğmadığı) çoxlu ünvanlar göstərilib: Şamançılıq, Atəşpərəstlik, Buddaçılıq, Musəvilik (yəhudi dini), Xristianlıq, İslam...; kommunizm, demokratiya... (Oxuduqlarımdan mənim anladığıma görə, Atəşpərəstliklə Zərdüştcülük bir şey deyil – Atəşpərəstlik Zərdüştcülüyn tərkib hissələrindən, ünsürlərindən biridir).

Arxaiklərini çıxmaqla, bu inancların yaradıcıları, yayıcıları bizə «peyğəmbər», «imam», «apostol» («həvari»), «fədai» və b.k. müqəddəs adlarla sınıb, sunulub. Ancaq onların heç biri bizim içimizdə peyğəmbərlik, öyrətmənlik etməyib; Asif Ata kimi kənd-kənd, qapı-qapı dolaşmayıb, bizim taleyimizi, dərdimizi düşünməyib. Bizi tanımayıb, sevməyib, xalqımızın içindən özünə köməkçi, yardımçı, «qurban», «dəli» seçməyib, Evlad seçməyib, yaratmayıb, yetirməyib; **biz onları anlamamışıq**, onlara daş atmamışıq, əksinə, onlar bizə qılınc çəkiblər və bu qılınc zoruna **özlərini bizə anladıb qəbul etdiriblər**. Asif Ata isə – bizi anlayıb, taleyimizi və ləyaqətimizi düşünüb; biz onu (onun dilini) anlamışıq; O bizə Mütləqə İnam harayı çəkib, biz ona daş atmışıq... Beləcə, çəkişə-çəkişə bərkişmişik və bərkişməkdəyik...

Asif Ataya qədər biz (türk soyu olaraq) Zərdüşte baş əyməmişik – özgəçi olub Buddaya baş əymişik, Musaya baş əymişik, İsaya baş əymişik, Məhəmmədə baş əymişik, Nəimiyyə baş əyməmişik – özgəçi olub «Marksizm klassiklərinə» baş əymişik – hamısında özgəçi olmuşuq; indi də «Demokratiya klassiklərinə», «Avropa standartlarına» baş (və bel) əyirik.

Özgəçiliyə yürüşümüz davam etməkdədir... O qədər özgələşmişik ki, üzümüzü tamam itirmək üzrəyik.

Asif Atanın işi ağırdır!..

Yurdumuzda Asif Atanın qaladığı Mütləqə İnam Ocağının 20-ci ilinə qədər onun soyu (qısa müddətli Göytürk dönamini çıxmaqla) yalnız yabançı **abelərdə (əlifbalarda)** yazmışdır – bu sahədə soyun əl vərdişləri, sözünün geyimi (əlifba), gözünün seyri özgələşmişdir. Çin heroqlifləri, ərəb, latın, kiril əlifbaları, əlifba cizgiləri üzərində gəzməklə. Mütləqə İnam Ocağının 20-ci ilindən (01. III. 1999) isə Onun soyu (bir qom Ocaq Evladının timsalında) Orxon-Yenisey Göytürk yazılı anıtlarının əlifbası əsasında yaradılmış Ocaq-Türk əlifbası ilə yazıya keçib... Buna qədər bu aləmdə «türk yazı qrafikası» sözü də yox idi.

Onun soyu öz adıyla bağlı, öz adıyla çağırılan **fəlsəfə** yaratmayıb; mən heç bir ensiklopediyada «Türk Fəlsəfəsi» adında məqalə görməmişəm. Onun Mütləqə İnam Fəlsəfəsi bu baxımdan da başlanğıcdır... Dünyada fəlsəfə, demək olar ki, tamamilə yoxa çıxdığı, «gərəksizlikdən» öldüyü, ölmüş elan edildiyi bir zamanda yaranan fəlsəfə başlanğıcı...

Asif Atanın işi ağırdır!..

O, ölüb iylənmiş inanclar, mənəviyyatsızlıq və inamsızlıq çərənləyən fəlsəfələr; ölmüş (millətçilik adına bir-birinə yağılıqdan başqa heç nəyi qalmamış) millətlər, «ölmüş insanlıq», ölmüş həqiqətlər, Allahlar... dönəmində «zühur eləmişdi» – Özünün Mütləqə İnamıyla, İnsanilik fəlsəfəsiylə, Mənəviyyat fəlsəfəsiylə, «millətçilik – əbədi dəyərdir» yəqinliyi ilə...

Acınacaqlı taledir!..

Onun harayı, çağırışı, görünür, nəinki təbiəüstü, hətta bəşərüstüdür. Çünki artıq bəşəriyyətin «fövqəllər»lə işi yoxdur, onu «fövqəlliyə» çağırانlar onun, olduğu pillədən də aşağı düşməsinə yaradılar, çünki onların çağırışları bəşərə sevgidən deyildi, öz alimliklərini göstərmək istəyindən irəli gəlirdi. Bu cür çabalar sonucu, indi bəşər təbiətə enməkdə, bəşərilikdən imtina etməkdə, hərəsi öz sifəti, siması ilə yaşayan insan topluluqları birliyi olmaqdan çıxıb ölməkdə, öz xüsusiyyətlərindən azad olmaq azarıyla onu texnikaya (robot sənayesi və s.) və heyvanlara

ötürməkdədir. (Deyilənlərə görə, indi ev-otaq itlərinin sayı dünya əhalisinin sayından çox deyilsə, az da deyil və bu say əsasən ayanlar silkinə məxsusdur, onun ayrılmaz tərkib hissəsidir).

Ümumbəşəri fəlakət bəşər üçün adiləşməkdədir. Ənənəvi «ümumbəşəri dəyər» deyilən bir şey görən kimi, yubanmadan öz robotlarını və itlərini onun üstünə qışqırırlar.

İnam Ata Peyğəmbərliyi dünyanın belə bir çağında «zühur eləyib».

Bu xilaskarın xilasları varmı, varsa nədədir?

...Asif Ata bu mətləbləri yaşayırdı... Bəlkə də buna görə Öz Ocağını heç kəsə tapşırmadı, Öz Ocağının Evladlarından heç birinə qıyıb, bu çəkilməz yükü onun çiyinə qoymadı.

Ancaq O, İnsana inanırdı axı?!

...Soylu Atalının (bu ilk) kitabına ənsözdə mən bunları niyə yazıram? Çünki Soylu yuxarıda deyilənlərdən qaynaqlanan qayğıları çalxamaq üçün irəli çıxıb. Onun yaşadığı, dediği yuxarıda deyilənlərin məğzinə uyğun gəlməlidir; o «istədiyi kimi yaşaya, istədiyi kimi yaza» bilməz.

Soylunun yükü ağırdır! O özünü işə salıb! Azadlığını tamam itirib...

Soylu – Ata Ruhu qarşısında yükümlüdür (məsuldur); Mütələqə İnam Ocağı qarşısında yükümlüdür; balası Ocaqçı olan hər bir ata-ana qarşısında yükümlüdür; öz Yurdu qarşısında yükümlüdür; və nəhayət, sizə şışirtmə kimi görünməsin, Soylu ümuminsanlıq (bəşər) qarşısında yükümlüdür. Çünki onun yaşatmaqda olduğu, Asif Ata tərəfindən yaradılmış Mütələqə İnam dünyabaxışı – hər cür dini dünyabaxışa qarşıdır və «bəşər sivilizasiyası» deyilən hazırkı inkişaf təmayüllərinin, demək olar, hamısını rədd edir.

On illər boyu arasıkəsilmədən iş aparan, öz Öndərini (Öyrətməni), Məbədinə, Məktəbini, Kitabını, Bayrağını ortaya qoyan, öz üslubunu, ədəbiyyatını yaradan, hədəfini açıqlayan, bu yolda ömürlər verən, imtinalara yetən, habelə ünvan müəyyənliliyi üçün öz soyu (etnosu) adından çıxış edən bir Yolun yaşadıcısı, yönəldicisi sırası birisi, sırası bir kimsə ola bilməz.

Biz Soylunu ilk Ocaq Yükümlüsü olaraq qəbul etmişik. Bu müəyyənliyin yaranma tarixçəsi var.

Soylu da Var olmağa lap aşağıdan başlayıb. O, Borçalıdan Azərbaycanın başkəndinə ali təhsil almağa «Zilfiqar Talıbov» adıyla gəlmişdi (1983-il). Burada İnşaat Mühəndisləri İnstitutunda oxuyarkən, bir gün orada filosof Asif Ata ilə tələbələrin görüşü keçirilir. Zilfiqar da bu görüşə qatılır və Atanın Sözü onu ovsunlayır. Atanın Ocağına gəlmək çağırışına orada yalnız o cavab verir. Ata «Soylu» adını ona halal eləyir. Bundan (14.IX.12 – 14.XI.1991) sonra Zilfiqar olur «Soylu Atalı». Sonralar öz milli müəyyənliyini özünün (və ailəsinin, üç oğlunun) sənədlərində də rəsmiləşdirir: soyadını «Talıbov»dan «Talıblı»ya dəyişdirir.

Zaman gəlir və Asif Ata ölür (05 Şölə 19-il; 05 iyun 1997). Ocaq başsız qalır, onun idarəsi çətinləşir, az sonra isə mümkünsüz olur. Parçalanma baş verir; Ata Gedişindən cəmi 6 ay sonra 14 Evlad, onların sırasında və başında Soylu da olmaqla, Ocağın əsas kütləsindən ayrılıb, Ocağı özləri yaşatmaq iddiası ilə gedirlər. Az sonra gedənlər də öz aralarında dil tapmayıb, ikiye bölünürlər. Bu, əsasən, təkbaşçılıq axtarışı prinsipiylə baş verir.

Bu zaman Soylu Bakının Saray qəsəbəsində yaşayırdı. (Yeri gəlmişkən deyim ki, mən bu qəsəbəni «Saray-Soylu» adlandırıram). Onlardan qopan Ocaq parçası isə Sumqayıtda yerləşmişdi. Bu üçünvanlılıq 22-ci ilədək sürdü. Saray qəsəbəsində Ocağın «Uluyol-Hünər» Ailəsi yerləşmişdi (Təmsilçisi: Soylu idi). Mən buna Ocağın «Saray-Soylu Qolu» deyirdim; Sumqayıtda Ocağın «Yanar Zəka» Ailəsi yerləşmişdi (Təmsilçisi: Ötkün Atalı) – mən buna «Ocağın Yanar Zəka Qolu» deyirdim. Əsas kütlə (say çoxluğu) Bakı ş.-də yerləşirdi. Mən buna «Ocağın Bakı Qolu» deyirdim. Mən də bu «Qol»daydım. Bu «Qol» Eluca Atalının təmsil etdiyi «İşıq» Ailəsi ətrafında idi. Burada Baş, Başçı yox idi.

Mən bunları **bir Ocağın ayrı-ayrı qolları** saymaqla və hər birinin toplantılarına qatılmaqla illər boyu Ocağın Birləşməsi xülyasıyla yaşadım. Ancaq xülya – xülyadır, o gerçəkləşmir.

«Yanar Zəka» ruhaniyyət yolunu bədiyyatla, fəlsəfəylə eyniləşdirdiyi üçün Ocaq toplumu olaraq yaşaya bilmədi, «Bakı

Qolu» başsızlıqdan, birxətsizlikdən, öz içində qibləsizlikdən və bunları əmələ gətirən, bunların əmələ gətirdiyi pozğunluqlardan dağıldı. Yalnız «Uluyol-Hünər» Ocaq Yolunda qaldı – Soylunun çılgın, fanatik cəhdləri sayəsində. «Saray-Soylu» da say azlığı ucbatından, bir vaxtlar güclə nəfəs alırdı. Yalnız Təmsilçinin Yola mütləq bağlılığı, Ulus və Yurd sevriliyindəki əməlçiliyi onu ayaqüstə saxladı və... Vahid Ocağa çevirdi.

Asif Atanın sağlığında (və yazılarında) «Ata Timsalı» deyimi vardı. Yağış ayı 19-cu il ayrılığının təşəbbüsçüləri özlərini belə adlandırırdılar. Ancaq bu deyimdə «Ata» adına ortaqlıq çaları vardı və Atadan sonra özəllikcə qabarırdı (qabardılmasa da, öz-özünə!). Bu çalar adamları qıcıqlandırır. Həm də Ocaq gələcəyində Ada əskiklik gətirən timsallar görünə bilərdi. Odur ki, düşünməli olduq. Ata Ocağının işlərini quran, yönəldən, simasını qoruyan ruhani «vəzifə» daşıyıcısının adı necə olsun? «Ocaq Yükmülsü» adı bu axtarışların sonucunda yarandı.

Biz Soylunu oraya «təyin» eləmədik, o özü bu işi aparırdı: qururdu, planlaşdırırdı, yönəldirdi, Ocağın yeni-yeni addımlarını kəşf eləyirdi, simasını qoruyurdu... Ata Gedişi onu sanki silkələyib sarsıtmış, fitrətindəki qabiliyyətləri oyatmışdı. Mən onun bu halları barədə ayrı-ayrı məqamlarda yazmışam («Kaspi» qəzetində, «Kriminal»da...); ayrıca olaraq «Ocaq Yükmülsü», «Hünərin qurucusu», «Soyluyaöyü» və b.k. başlıqlar altında.

Atadan sonra Ocağın varlığını Soylunun Hünəri xilas elədi.

Bu Hünərin boyunu Nurtəkinin, Göylünün, Üstünün, qismən də Safnurun və Safruhun dəstəkləri kəsərli-keçərli saxladı; onların ona bağlılığı, mənim onu bilməyim, onun hünərinə inanmağım.

Soylu ruhani Evladlıq möcüzələri göstərirdi. Özüylə döyüşürdü, özünü boğurdu, qovurdu, çimdikləyirdi, ifşa edirdi, bir yerdə qərar tutmurdu; heç bir uğur onu arxayın salmır, heç bir çətinlik ram eləmirdi.

Onun Yurda və Ulusa sevgisi mütləq səviyyədəydi. Buna görə də xasiyyətinin (temperamentinin) məziyyətləri öz yerində, çatışmazlıqları da Mütləqə İnam Yolunun xeyrinə işləyirdi.

Ata Gedışindən sonra onun içinə vahimə dolmuşdu ki, Yurdun, Ulusun yeganə tam müstəqil sözcüsü olan bu Ocaq söne bilər! Ata, Ocaq ideyalarının gerçəkləşməsi üçün ən kiçikdən tutmuş ən iriyə qədər hər cür əməli, əməl təklifini göydə tutur, özü ətrafında olan beş-üç gənc Ocaq Evladının başına bu cür təklif və təşəbbüslər yağdırırdı. Bəzən, gücü yetməyəsi işlərə də gedirdi! Onun dilində «mümkün olmayan iş» deyimi yoxdur! Onun əhvalında oyunçuluq və həvəşçilik də yoxdur...

Axı Soylu kim idi ki, xalqla görüşəydi də?! İxtisasını da işlətməyən bir inşaat mühəndisi; heç yerdə natiqlik qabiliyyəti göstərməmiş, kağız-qələmlə elə də dostluğu olmayan birisi, heç bir qurumun üzvü olmayan birisi... Mütləqə İnam Ocağına yiyəlik duyğusu, bu duyğunun onun qüdrətli varlığına tamam yiyələnməsi onun dilini açdı, mahnıda deyildiyi kimi «oxutdu bülbül elədi», əlinə qələm verdi... Adsız-ünvansız bu oğlan adlı-ünvanlı auditoriyalar üzərinə yeridi, öz içindəki oyanışı, Mütləqə İnam zərurətini, xalqın özgəçiliklərə qarşı dirəniş və özünüyaratma zərurətini xalqa çatdırmağın açarını tapdı. Bu açar Mütləqə İnam Atası, İnsana İnam Peyğəmbəri Asif Atanın – bir-biriylə üst-üstə düşən yaşam və mübarizə yolu barədə oçerkvari bir süjet qurub, onu (haray kəskinliyi ilə) danışmaqdan ibarət oldu. Bu Açar yüzlərlə, ayrı-ayrı insanları, xırda qrupları da nəzərə alsaq, deyə bilərik ki, minlərlə qapıya düşdü – onları açdı (radio-televiziya çıxışları hələ bir yana)...

Qabaqca dili-dodağı təpiyərk, sonra dilləri-dodaqları təpidərək sözə başladı Soylu – Asif Atanın İnsanlaşıb İnsanlaşdırmaq harayını davam etdirdi, öz Evlad nəfəsini də ona qatararaq.

Soylunun Ocaq quruculuğu hərtərəfli oldu. (Buna görə Ocaqda onun adıyla bağlı dönmə var, məs., Safruhun adıyla bağlı dönmə yoxdur). Onun hər cür Ocaq toplantısı aparıcılığı, buna və Ocaq yayıcılığına hər an hazır olması heyrətə layiqdir; Ocaq Ailələrinin aylıq toplantılarına illər boyu verdiyi Xeyir-dualar, mənəcə, Atanın da ürəyincə olardı. Buna görə də mən tam əminliklə deyirəm: **Mütləqə İnam Ocağının Asif Atadan ilk sonrakı çağı «Zülfüqar Talıblı» kökündən olan Soylu Atalının**

dönəmidir. 32 ildir ki, mən Asif Ata İşinin içindəyəm, lap ortasındaıyam. Bugünə qədər Ocağa həmin bu Soylu qüdrətində olan başqa birisi gəlməmişdir.

Soylu – iş adamıdır, əməlçi və hünərçidir. O, Asif Atanın buyuruqlarına uyğun olaraq, xalqın toy-vay işlərinə qarışır, izn verənlərin, maraq göstərənlərin məclislərinə gedir (amaldaş-larıyla) və onlara Mütləqə İnam Ocağının qaydalarını aparırdı; Ocaq Evladlarını bu cür axtarıslara sövq eləyirdi; yanındakılar onun xalqla görüşlərinin «yolunu açırdılar» və bu, çox uğurlu alınırdı.

Burada «titanik» adlana biləcək əmək vardı...

Asif Atasız qaldıqdan sonra, bu Əmək sayəsində, Ocaq nəinki sönmədi (bunu gözləyənlərin istəyini gözündə qoyaraq), əksinə, öz yaşamını bütün dolğunluğu ilə saxladı, Ata Üslubunu Evlad üslubuyla zənginləşdirdi!

Bu yəqinliyə çatana qədər Soylu özünü Ocağın o biri «Qol»larının təması və təsirindən inadla qoruyurdu. Bu yəqinlik isə onun müdrikliyini artırdı və o, «Qollar»la yaxınlaşmadan qaçmadı, əksinə, onlarla dil tapmağa can atdı, bununla Ocağın gücünə güc qatmağa çalışdı – ta o vaxta qədər ki, bunun heç bir variantda mümkün olmayacağını kəsdirdi.

Anlaşmanın, yaxınlaşmanın, birləşmənin baş verməməsinin, tarixi və faciəli səhvin aradan qaldırılmamasının səbəbi – «Bakı Qolu»ndan olan «danışqıçılardan» səmimiyyətsizliyi, hünərsizliyi və məkri idi (nəyin bahasına olur-olsun, qabağa çıxanı əngəlləmək)!

O biri «Qol»da da buna bənzər əhval var idi: hətta «Bakı Qolu» ilə də anlaşma axtarıldı, «Saray-Soylu» ilə yox!

Tarixə və bəşərə tanış sifətdir! Belədə məziyyətlərin çağdaş silahdaşlarının da gözündə – suçun olur (doğruçu suçların hələ bir yana).

Onlar bu halı 18-ci ilin «İdrak» Mərasimində (25 aprel 1998) Asif Atanın dilindən eşitdikləri: «Atadan sonra Mərasimləri hər dəfə biriniz idarə edərsiniz» sözünə söykənilib yaratmışdılar. İşdə isə Atanın bu sözü ortada qalmış, parçalanmalar baş alıb getmişdi...

Odur ki, biz Ocaq və Ocaqçı kimliyini özümüz üçün qəti aydınlaşdırmağa məcbur olduq və bunu «Yeni Carçı» qəzetinin 01.02.2004 ilserialı «İnam Ata və Ocağı» adlı özəl buraxılışında yayımladıq: «Hər hansı bir Ocaq Ailəsində olan, hazırda Atakənddə (Bakı ş.-də) fəaliyyət göstərən «İnam Evi»ni İnamçılığın mərkəzi və İnamçıların məbədi kimi tanıyan, Ümumocaq Yükümlüsü təsisatını qəbul edən, Ocaq-Türk əlifbasını öyrənən, bilən, işlədən İnamçıya Ocaqçı deyilə bilər». Tərifdən o da çıxırdı ki, bugün üçün Soylunun Ümumocaq Yükümlüsü olduğu qəbul edilməlidir. Soylu yana-yana «Yaxanızı mənə verin – mən sizi Ocağın qələbəsinə doğru aparım; ya da alın mənim yaxamı – məni oraya aparın» deyirdi. Onun yaxasına «əl atmağa» heç birimizin gücü çatmadı, yaxasını ona (əslində öz İdealına, İdeyasına) verənləri isə (o cümlədən bu sətirlərin yazarını) o, Ocaq Vahidliyinə, birxətliyinə aparıb çıxartdı. Hazırda Ocaq qələbəsinin rəhni də bu Bircəlik – Vahidlikdir.

Soylunun keçdiyi yüksəliş yolunu qısaca belə cızmaq olar: Zilfiqar Talıbov – Zülfüqar Talıblı – Soylu Atalı – Ocaq Yükümlüsü.

Ad zəncirinin bu sonuncu halqası – Asif Atanın Mütləqə İnam Ocağının gələcəyi üçün önəmli bir gələniyin başlanğıcı olur:

I Ocaq Yükümlüsü – Soylu Atalı.

II Ocaq Yükümlüsü – ?

Çalışmaq, yüksəlmək, yetişmək gərək!

...Beləliklə, biz Soylunun «kitabı üçün önsözü» Ocaq Yükümlüsü məzmununun tərcümeyi-halı kimi yazdıq. Bununla da biz Əsillik uğrunda, Həqiqət uğrunda, Anlam uğrunda, İnsan uğrunda İnam Atanın açmış olduğu Ruhani Savaşın hünər qanadının Birinci Şəxsini təqdim etdik. Çünki Yaradanı tək qoymaq olmaz; onda O, yaranmaz. Yaradanı yaratmaq gərək, yaranan gərək...

Hazırda Dünyanı vahid bir Kef İmperiyasına çevirmək cəhəlləri gedir – «Kürəsəlləşmə» adıyla, kürəsəlləşdirmə (yastılayıb yumrulama) haytasıyla. Bunu Batı Dünyası eləyir. Batı Dünyasının təhər-töhründən isə gədəlik yağır və həmin bu gədə

öz xarabasıyla yetərlənməyib bütün dünyaya dədəlik eləmək istəyir. Onlarinsə ən doğru təyini budur: Zahirqulu. Onlar insanı boş danqılıya, zahiri bəzəyə çeviriblər. Onlarda sanki iç yoxdur.

Mənim ağılmca, KEF bəşəriyyətin yaşamı üçün kafi əsas, yetərli «paradiqma»¹ ola bilməz. Bu, son dərəcə xatalı oyundur! Simasız, antiinsani qoçaqların kef çəkməsi, dünyanı özləri üçün bir Kef Səltənətinə çevirmə cəbaları...

Və yenə mənim ağılmca, burada Doğuya məxsus dünyabaxış daşıyıcılarının iştirakı, nə qədər uzun çəkir-çəksin, yalnız müvəqqəti aldanış səciyyəsi daşıyır. İnkişafa tələsməmək – Doğu Dünyasının əskikliyi yox, üstünlüyüdür. Çünki Batısal (Qərbə xas) gəlişmə (inkişaf) – mürtəcə əməldir, çünki o, insaniliyi hədəfləmir, nəinki hədəfləmir, hətta onu ölümlə hədələyir. Və yenə mənə elə gəlir ki, bu gediş dayanmazsa, Batı Dünyası Doğu Dünyasının yumruğu və təpiyi altında məhv olacaqdır. Çünki insanlıq yaşamaq istəyir, yaşamalıdır. Bugün isə Doğu Batıdan qorxur. Yenə mənim fikrimcə, Qorxan Qorxdugunu yenməlidir, çünki onun yaşamı buna bağlıdır.

Ot Asfaltı yarıb çıxmalıdır, Betonu deşməlidir...

...Mən bir «Keşlə Xülyaçısı» karikaturasına düşmək, gerçəklikdən ayağımı üzmək istəmirəm. Bugün məndən soruşsalar: «Sən kimsən, Safruh?» Deyərəm: «Suda Boğulan». Və Asif Ata o suda mənim əl atdığım Saman Çöpüdür. Asif Atanın Özü Saman Çöpünə əl atmaqdan, suda batmağı üstün tutardı, çünki O, suda boğulmayacağını bilirdi. Mən heç nə bilmədiyimdən o Çöpə əl atıram. Məni boğan axının tərkibi: mənəviyyatsızlıq (İnsanın «təbiiləşdirilməsi», yəni heyvanlaşması), həqiqətsizlik, hünərsizlik, Vətənsizlik, millətsizlik (simasızlıq), yırtıcılıq (bir-birinə və təbiətə qarşı), uca dəyərlər sahəsində total ikiüzlülük, ruhsuzluq... Bir sözlə, şüurlu, sivil, acgöz bioloji.

¹ Mən bu sözü («paradiqma») işlətmək istəmirdim, ancaq Batı Dünyasından danışdığım üçün onların anlayacağı, onların kontekstində anlaşılması bu termindən istifadə elədim.

Asif Ata soruşmurdu, soruşanlara cavab verirdi. Mən soruşuram: Keçmişdə «insan» adlanmış növün əsasında yeni bir ikiayaqlı tipi yaradır Batı Dünyası. Onun adı nə olmalıdır? O heç bir insani-ruhani dəyərin yiyəsi olmaq istəmir; onun üzü çox asanlıqla ikiləşir, dili bundan da asan yalanlaşır; qorxmamaq, ancaq qorxutmaq onun çox sevdiyi və bacardığı sifətdir; ən çox sevdiyi sifət isə kef, kef, kef çəkməkdir.

Asif Ata deyir: «Dünyanın bütün fəlsəfələrini öyrəndim və gördüm ki, onlar insana gerek deyillər». İndi isə dünyanın bütün fəlsəfələri insanı «öyrənir» və deyirlər: «O, bizə gerek deyil».

Bu durumda mən yenə də Suda Boğulanam və Soylu Atalı da mənim əl atdığım Saman Çöpüdür... Bütün bəşər hallarının, o cümlədən mənim halımın ona daxil var. Odur ki, mənim buraya qədərki yazım da, Soylunun bu ilk kitabındakı öz yazıları da – yazını yox, daha doğrusu, yazıdan çox, yazarı, daha doğrusu, ilk Ocaq Yüklümlüsünü təqdim eləyirlər. Onun Əməli-Hünəri Yaradıcılıq səviyyəsindədir. Onun bu yaradıcılığının bəhrələri barədə mən az yazmamışam, ancaq təəssüf ki, yalnız mən yazmışam, başqa yurddaşları, hətta Amaldaşları yazmayıblar. Halbuki insanı gözəl görmək istəyən onun gözəlliyinə, hünərli görmək istəyən hünərinə... göz yummamalıdır. Eyni sözü Yurda, Millətə, bəşərə və Dünyaya yönəlik də demək doğru olar.

Bu Kitabın «İnamçı Harayı» adlanmasını və «20 Yanvar Dərsi» ilə başlanmasını düzgün saydım, çünki İnama çağırış Soylunun başlıca vəzifəsidir; onun «20 Yanvar»ı isə Ocaq Evladı yaradıcılığının klassikasına daxil olası bir əsərdir. Bu miniatür ölçülü əsər həm bəlli olayların təhlilidir, həm xalqın ruhani və tarixi köklərinə bir gəzişmədir, həm kədər poeziyasıdır – şeir biçimində yazılmasa da, – həm gerçəkliyə ayıq baxışdır, həm hikkə və hiddətdir... Ancaq onda yenilməlik düşkünlüyündən, qisasçı qışqırığından işartı da yoxdur; Ləyaqətin Zoru qısnama əhvalı və xalqı İnam dirçəlişinə çağırış var:

«20 Yanvar bizim Hiddətimizdən doğdu: – imperiya azgınlığına qarşı Hiddətimizdən; erməni məkrinə qarşı Hiddətimizdən; içimizdəki özgəçilər yağılığına qarşı Hiddətimizdən!.. Yağının əlində boğulmadı, kal nizamda boğuldu Hiddətimiz!.. 20

Yanvar təhlükəsi hələ də qalır... Ali hiddətimizi qorumaq gərək... Yetkinləşən Xalq Yaratmaq gərək...».

Mən Soylunu əsasən əməlçi, hünərçi kimi təqdim elədim. Ancaq onun yazı yaradıcılığı da var. Bunu «İnsani və Milli Ləyaqət Publisistika» da adlandırmaq olar («Ləyaqət Yönü», «Müstəqilliyindən əziyyət çəkən xalq», «Azadlıq Harayı», «İdeologiya yadlığı» və b.); «Ruhaniyyət yönündən Publisistika» da («Qəriblik Ruhsuzluğu», «İlahi Nağıllar Karvanı», «İlahi Xəta» və b.); «Ədəbi Tənqid» də («Zamanın içində», «İstedad və İnsanilik», «Ziyalı xalqsızlığı» və kontekstinə görə bu kitaba salınmayan Ə.Firdovsi, Y.İmrə, İ.Turgenev, L.Tolstoy və b. sənətkarların yaradıcılığına yönəlik yazıları); «Siyasi Publisistika» da (demək olar bütün yazılarında bunun çaları var, özəllikcə «Siyasət kriminologiyası» – bədii əsər motivləri üzərində yazılmış olsa da, – «Qaragüruh cəngəlliyi», «Beynəlxalqçılıq antibəşəriliyi», «Hünərsiz sevgi çarpışları», «Yolçuluq Həqiqəti» və b.).

Soylunun yazı yaradıcılığı «Publisistika» təyininə sığmır. O, xüsusi olaraq heç kəsi araşdırmır, Mütləq İnam baxımından üz tutduğu Kəslərin Həqiqətini və Ləyaqətini – Hünərini araşdırır və bu zaman heç bir elmi, bədii, dini, fəlsəfi nüfuz, çoxluq, sistem qarşısında öz Həqiqətini qısmır, addımını geri (və anlamsız öcəşmə xatirinə irəli) qoymur. Onun yanaşma prinsipi artıq yetərinə mənimsəmiş olduğu İnam Atasından gəlir: Yalnız Mütləq Həqiqət – Həqiqətdir, Nisbi Həqiqət – Yalandır; Yalnız Mütləq Hünər – Hünərdir, Nisbi Hünər – Hünərsizlikdir...

Yeri gəlmişkən deyim ki, Soyulun yazı üslubu hələ oturmuşmayıb; onunku anlam, məzmun, yön üslubudur.

Soylu özünə Ad axtarmır, Bəla axtarır – İnsanlığa bütün varlığıyla həqiqət yönündən xidmət etmək istəyən başqa bəşər övladları kimi.

Bu yolda ona uğurlar diləyirəm!

Soylu Atalının yazı yaradıcılığını incələmək mənim gücüm çatan iş deyil. Əslində onun Yüklü yaradıcılığı (Mütləq İnam Ocağı xəttiylə quruculuğu) da mənim deyə bildiklərimdən qat-qat artıq, uca siqlətə malikdir. Bunu zamanlar və zaman-zaman

insanlar deyəcəklər. Çünki biz, Asif Atanın Mütləqə İnam Ocağının Evladları olaraq, bir qom adamın dilindən danışırıq. Bizim «dilindən danışdığımız» ən kiçik ünvan Azərbaycandır («Uluyurd» Hərəkatının hədəflədiyi), bundan sonra «Türk Dünyası» deyilən yarımdünyadır və mütləq bir tələb kimi ümumin-sanlıqdır. Çünki Mütləq Həqiqətin ünvan quruluşu da bu cür olur, yayılma – aidlik əhatəsi də.

Biz ədiblik, bilginlik (alimlik), filosofluq, estetiklik iddiasında deyilik; bədiyyatın, estetikanın, bilimin (elmin), fəlsəfənin İnsanilik, Mənəviyyat və Həqiqət baxımından xiridarı, təəssübçüsü və yiyəsiyik.

Biz deyirik: Çılpaq İnsan – Yoxdur, Geyimli Heyvan yoxdur; İnsafsız (Ədalətsiz) İnsan – Yoxdur, İnsafli (Ədalətli) Heyvan yoxdur...

Biz bircə barrikada tanıyırıq. Onun bir tərəfi bioloji – Heyvanılıkdir, o biri tərəfi Ruhanilik – İnsanılıkdir. Biz – ikincinin yanındaıyq. İkinci birincini yaşada bilər, birincinin heç nə vecinə deyil.

Bizim çəkdiyimiz Harayın məğzi budur: Ruhanilik Biolojiliyə yenilərsə, insan üçün hər şey məhv olar.

Biz bu işi mininci dolamadan deyil, birbaşa aparırıq. Dolamalarda bədiyyatın, estetikanın, fəlsəfənin, elmin də bizim qayğılarımıza doğma nələriysə olduğunu bilirik, onlardan bəhrələnilirik də. Ancaq görürük ki, Mütləq Həqiqəti onların öhdəsinə buraxmaq olmaz. Onlardan heç birinin Yaşayan, İşləyən, Diri Mütləq Həqiqət hədəfi yoxdur. Bunların ən yaxşısı sayılan fəlsəfə onu yalnız dərk eləyir. Onun dərk elədiyi Mütləq Həqiqətsə ayaq açıb yeriyə bilmir, adamlarda onun cazibəsinə qarşı immunitet yaranıb.

Din burada nə işə eləyə bilər. O da öz «mütləq həqiqətinə» adamlaşan (danışan, çağırən, bağırən), hətta cəbhələşən, millətçiləşən – assimile eləyən «Allah» yalanı qatdı.

Çıxış yolu – Diri Mütləqə İnam axını yaratmaqdır. İnam Atanın «Ruh Üstə» Harayı əsasında. Mütləqə İnam Ocağı həmin axının təkançısıdır; Soylu Atalı bu Ocağın indiki Yöndəicisi, Yükməlisüdür.

Gör nə boyda quruculuq işləri var irəlidə!..

«Allahlıq iddiası»nda insanları qınama dəbi var. O dəb dəbdən düşməlidir! İnsanın heyvanlıq iddiası qınanmalıdır! Allahlıq iddiasının nəyi pisdır?!

Ancaq bu iki iddianı bir-biriylə qarışdırmamalı!..

Göylər dolusu şaqqıldamağa yalnız Allahın haqqı və hünəri olur. Mütləqə İnamın bəşərin qulağına və qəlbinə çatması üçün belə bir şaqqıltıya ehtiyac var...

Atamız Var Olsun!

SAFRUH

Şölə ayı, 28-il. Atakənd.

İnam Evi.

(İyun 2006. Bakı).

***Mütləqim, Müqəddəsim, Ulu Peyğəmbərim
Asif Ataya - İnam Ataya Ali Səcdəylə!***

YURDUMUZUN İNAMÇILIQ ÜFÜQLƏRİ¹

Ürəyinizdə Günəş Olsun!

Bugünkü cəmiyyətimizdə ideoloji xaos mövcuddur. Bu xaosun yorduğu, rahatsız etdiyi insanların diqqəti getdikcə İnamçılıq üfüqlərinə doğru yönəlməkdədir. Ulusal dəyərlərin zaman-zaman gözdən salınması, yurdçuluğun aşağılanması İnamçılığın zəruriliyini daha artıq səviyyədə ortaya çıxarır. Yadelli təsirlərin güclənməsiylə ölkə daxilində münasibətlərin gərginləşməsi, qarşıdurmaların çoxalması siyasi və dini fəallığın tərkib hissəsi kimi çaşqınlıq yaratmaqdadır. Kənar qüvvələrin tələbiylə fəaliyyət göstərmək Yurdçuluq qayğısıyla yaşamağı mümkünsüz edir. Yurdumuza gətirilən nəzəriyyələr bəşəri olmaqdan çox, hərəsi konkret bir siyasi məqsəd daşıyır. Siyasət isə bəşəri yox, antibəşəridir. Nəzərə alsaq ki, bugün dinlərin idarəçilik mexanizmləri olsa da, onlar əsasən qruplar şəklində fəaliyyət göstərirlər və bu qrupları da hərəkətə gətirən siyasətdir, onda aydın olar ki, dinlər siyasətin vasitəsi qismində fəaliyyət göstərirlər. Deməli, hər cür fəaliyyət insanları aldatmağa çəkir və onların ümidlərini puç eləməyə hesablanıb.

Mütləqə İnam Ocağı yeganə hadisədir ki, mübarizədə Qələbəyə, Ədalətə, Vəcdana İnam yaradır. Və təbliğ olunan, təlqin olunan ruhsuzluğa İnsani dirəniş göstərir. Bu dirənişin necə yetirilməsi – İnam təsirinin dərk olunması baxımından çox önəmlidir. Çünki çoxları elə hesab edirlər ki, Asif Atanın Mütləqə İnam Ocağı yalnız fəlsəfidir, o yalnız nəzəri işlər görür. Bu olduqca yanlış təsəvvüddür.

İnam Evində çoxsaylı ruhani tədbirlər həyata keçirilir. Bu tədbirlər orada olan hər bir fərdin kamilliyə yüksəlməsi yönündə ciddi rol oynayır. Tədbirə dəvət olunan yurddaşların İnamçılıq həqiqətini öyrənmələri bir çox hallarda yeni səviyyədə

¹ 25 Ata Ayı, 27- ildirli özəl buraxılışın baş yazısı.

düşüncələrin formalaşması ilə sonuclanır. Ocaq insana ulusal, insani qayğılarla yaşamaq öyrədir.

Yurdumuzun bölgələrinə səfərlərin əhəmiyyəti haqqında da belə bir inamla danışmaq mümkündür. Gənclərlə, aydınlarla, sadə insanlarla üz-üzə, İnamçılıq meyarı ilə təmas yaratmaq böyük ulusal məna kəsb edir. Belə ki, yadlığın yenilik kimi görünməsi və cazibə yaratması ulusal gələnlərimizə qarşı şübhələr doğurur və bununla da ağıllarda Azərbaycan obrazını uçurur. Özəllikcə kosmopolitizmin bəşəri keyfiyyət kimi təbliğ olunması gəncliyin dünyagörüşünə ciddi zərbə vurur.

Mütləqə İnam Ocağının ruhani əməlləri isə bu cür təhlükələrə qarşı özümlü hal yarada bilir.

Ocaq tərəfindən müasir restoran toyları əvəzinə Ruhani Beşikbaşı mərasimlərinin, eləcə də ara-sıra ölүgötürmə mərasimlərinin gerçəkləşdirilməsi türk ulusu üçün yeni özümlü gələnlərin yaradılması gərəkliyi anlatmaqdadır. Beləliklə, aydın olur ki, Mütləqə İnam Ocağı yalnız fəlsəfi, nəzəri səviyyədən ibarət deyil. Əsaslı ulusal və insani əməlçilik yönüdür. Və biz də yurddaşlarımızı müjdələyirik ki, Azərbaycanı Asif Atanın – İnam Atanın İnamçılıq əməllərinin genişlənməsi və İnam ölkəsinə çevrilməsi gözləyir.

Atamız Var Olsun!

20 Qürub Ayı, 27-il. Atakənd.

20 YANVAR DƏRSİ

Zərdüşt Əsilliyik – İşıqçılıq həsrətlisiyik.

Qaranlığa alışmadıq, «20 Yanvar» yaratdıq.

Babək Əsilliyik – Azadlıq həsrətlisiyik.

Əsarətə dözmədik – «20 Yanvar» yaratdıq.

Dədə Qorqud Əsilliyik – Mərifət təşnəsiyik.

Təhqirə dözmədik – «20 Yanvar» yaratdıq.

Nəimi–Nəsimi Əsilliyik – Daxili Kamillik həsrətlisiyik.

Cəhalətin zülmünə dözmədik – «20 Yanvar» yaratdıq.

Füzuli Əsilliyik – Aşiqlik pərəstişkarıyıq.

Həyasızlıq təqibinə dözmədik – «20 Yanvar» yaratdıq.

Muğam Əsilliyik – İlahi Yolçuluq həsrətindəyik.

Saxtakarlığın fəthliyinə dözmədik – «20 Yanvar» yaratdıq.

Saz Əsilliyik – Yenilməz təbiətliyik, Döyüşkən təbiətliyik.
Mütiliyn təntənəsinə dözmədik – «20 Yanvar» yaratdıq.
«20 Yanvar» bizim Hiddətimizdən Doğdu: – İmperiya azgınlığına qarşı Hiddətimizdən; erməni məkrinə qarşı Hiddətimizdən; içimizdəki özgəçilər yağılığına qarşı Hiddətimizdən!
Hiddətimiz yetkin idi, Hiddətimizin nizamı kal idi, kallıq nizamladı Hiddətimizi. Nizamsızlığımızdan bəhrələndi Yağı. Hiddət Göyümüzün üzü qan rənginə boyandı, Günəşimiz Qan rəngində doğdu – 20 Yanvarda.
Yağının əlində boğulmadı, kal nizamda boğuldu Hiddətimiz!
«20 Yanvar» yaratdıq – İşıqçılığımıza qovuşmadıq.
Bu səbəbdən də 20 Yanvar təhlükəsi hələ də qalır!
«20 Yanvar» yaratdıq – Əsil Azadlığımıza qovuşmadıq.
Bu səbəbdən də 20 Yanvar təhlükəsi hələ də qalır.
«20 Yanvar» yaratdıq – Ağsaqqallıq Böyüklüyünə qovuşmadıq.
Bu səbəbdən də 20 Yanvar təhlükəsi hələ də qalır.
«20 Yanvar» yaratdıq – Daxili Kamillik Ucalığına qovuşmadıq.
Bu səbəbdən də 20 Yanvar təhlükəsi hələ də qalır.
«20 Yanvar» yaratdıq – Daxili Əsilliyə, İlahi xilqətimizə, Yenilməzlik Bənzərsizliyinə qovuşmadıq.
Bu səbəbdən də 20 Yanvar təhlükəsi hələ də qalır.
Gücümüzün bir hissəsini itirdik, Yağı vaxt qazandı. Gücümüzün israfçılığına yol vermək olmaz. Xalqı Ruhani İntibah Həqiqətinə böyütmək gərəkdir.
Xalqın Cəhalət tilsimini sındırmaq – Vüqar Xalqı Yaratmaq gərək!
Xalqı Qərbçilik – Özgəçilik təslimçiliyindən qurtarmaq – Birsifətli, Biryönlü, Bir Amallı Xalq Yaratmaq gərək!
Xalqı maddiyyatçılıq – Varidatçılıq hərisliyinin pəncəsindən qurtarmaq – Ruhaniyyatçı Xalq Yaratmaq gərək!
Xalqı Siyasi boşboğazların, Hakim Bütçülüüyü təsirinin caynağından almaq – Atalığa – Böyüklüyə Səcdə Ucalığında böyüyən, Yetkinləşən Xalq Yaratmaq gərək!
«20 Yanvar»dan Dərs almaq gərək!
Ali Hiddətimizi qorumaq gərək!
Şəhid olan Əcdadlarımızın Müqəddəs niyyətlərini qorumaq gərək!

Atamız Var Olsun!

11 Qar Ayı, 21-il. Atakənd.

LƏYAQƏT YÖNÜ

Şəhidlər Xiyabanının bəzədilməsi ölümün təntənəsidir. Bu bəzək siyasət üçün edilir. Bu cür siyasi dəm-dəsgah qəhrəmanlığı, şəhidliyi endirir. Ölkəmizə səfər edən başqa dövlətlərin nümayəndələrini oranı ziyarətə aparırlar. Əslində siyasət özü ziyarət edilir. Ziyarəti rəsmiləşdirmək, siyasiləşdirmək könülsüz-cəsinə quraşdırılan oyunlardır. Rusiyanın Putini gəlib şəhidləri ziyarət edir, amma bu şəhidliyi törədənləri ölkəsində suçlamır. Əksinə, Azərbaycana qarşı – bu şəhidlərin varislərinə qarşı daim dağıdıcı, imperialist mövqe sərgiləyir.

Etika səmimiyyətə əsaslanmalıdır. Siyasiləşən etika – ölən etikadır. Riyakarlıq – dövlətlərin əsas xüsusiyyətlərinə çevrilib. Riyakarlığa əsaslanaraq münasibət quran dövlətlər əsl xalq yarada bilməzlər, bəşəriyyətə həqiqətə yaraya bilməzlər.

Müasir həyatda, cəmiyyətdə adamlar elə təcrübə öyrənirlər ki, əsliyin nə demək olduğunu dərk eləmək müşkülə çevrilir. Onların gördüyü yalnız hər kəsin özü üçün həyat uğrunda mübarizə aparmasıdır. Ona görə də bizim Mütləqə İnam Ocağımızın əməllərini görəndə çaşırlar. «İndi belə bir şey mümkündürmü?» deyirlər. Çünki hər şeyin zamanə tərəfindən, şərait tərəfindən yaranmasını və idarə olunmasını mütləq həqiqət sayırlar. Biz öz əməlimizlə sübut edirik ki, İnsan Xeyir yaradıcısıdır. Ən amansız dövrdə belə Xeyirlə vəhdətdə olmaq mümkündür. Əslində biz həm çaşdırırıq, həm heyrləndiririk. İnsanlarda olan şərait təsirini çaşdırırıq, Xeyir tərkibini heyrləndiririk. Çaşqınlıq da artacaq, heyrət də. Çaşqınlığın artması da heyrətə xidmət edir, – Çaşqınlığın artması heyretin yaranmasına gətirib çıxarır. Başqa sözlə, çaşqınlıq heyreti təsdiq edir, özünü təsdiq eləmir.

Ocaq fikirləri plüralizm tərəfindən gəlməyib, gəlmişdir. Plüralizm – kapitalizm demokratiyasının diktəsidir. Bu səviyyə hərcayilik, özbaşınalıq deməkdir. Ocaq fikirləri İdraka, Cəsarətə əsaslanır, kapitalizm icazəsinə əsaslanmır. Başqa sözlə, plüralizm

kapitalizm demokratiyasının tərkib hissəsidir. Ocaq heç bir mühitin tərkibində deyil!

MÜSTƏQİLLİYİNDƏN ƏZİYYƏT ÇƏKƏN XALQ

Hər cür mədəni, siyasi, ictimai qəribəliklər, bir xalq olaraq, bizim taleyimizdə tezliklə öz əksini tapır. Biz müstəqil elan olunandan sonra yurdumuzda ictimai xaos daha da sıxlaşıb. Məntiqcə, dövlət müstəqil olandan sonra xalqın azad yaşamaq imkanı genişlənməlidir. Bizim xalqımız isə öz müstəqilliyindən əziyyət çəkir. Bu gün elə hal yaradırlar ki, sanki artıq bizim müstəqil dövlət kimi yaşamaq haqqımız və şansımız tükənib. Güney Azərbaycandan İran irticası, zülmü nəticəsində, Quzey Azərbaycandan aclıq, səfalət ucbatından yurddaşlarımız səpələnir dünyaya. Tayfaçılıq oyunları, özbaşınalıqları da bir yandan dövlət müstəqilliyimizi insanların gözündən salır. Bu gün iqtisadiyyatımızı Ermənistanla nə qədər müqayisə etsələr də, danılması mümkün olmayan mənfi faktlar qarşısındayıq. İqtisadi inkişafdan nə qədər söhbət gedirsə getsin, Rusiyaya səpələnmiş milyonlarla azərbaycanlı dövlət müstəqilliyimizi təhdid etmək üçün rusların əlində ciddi bir vasitədir. İstənilən vaxt Rusiyadan kütləvi köçürmələr Azərbaycanı sarsıda bilər.

Azərbaycanda xəlqi yön yaratmadan dünyaya səpələnmiş azərbaycanlılardan konqres düzəltmək də müstəqilliyimiz üçün ciddi dayaq sayıla bilməz. Azərbaycanı özündə yaratmaq, möhkəmlətmək olar. Onun özündə isə həmrəylik yoxdur. Dünyaya səpələnmiş azərbaycanlıların mücərrəd birliyinə belə bağlanılır. Halbuki onların qüvvəsi Azərbaycanda yaradılan səbatlı, dönməz bir birlik üzərində nəyəsə gərək ola bilər. Təməl zəifdirsə, yerdə qalan nə varsa, ən çox görüntü və fərdi mənafehlərə hesablanmış siyasətdir.

Bizim məqsədimiz hansısa yaxşı işləri qaralamaq deyil. Azərbaycanın həyatında əsaslı işlərə biz sevinərdik. Əsaslı olmayan əməkləri isə ümidverici saymırıq. Bizim dövlətimiz, xalqımız elə bir durumdadır ki, zahiri vədlər, əhəmiyyətsiz

gəzişmələr arxayınlıq yaradaraq, ümumi hala, böyük məqsədlərə zərərlər gətirir. Dünyaya səpələnmiş azərbaycanlılar Bakıda qurultay keçirirlər. H. Əliyevin adı ətrafında assosiasiyalar yaranır, alqışlar, təriflər, gurultular, döş nişanı paylamalar və s. hər şey bir şəxsin adına, mənliyinə xidmət üzərində qurulur. Qürbətlərə düşmüş yurddaşlarımız inciməsinlər, onların ciddi iş görəcəklərinə məndə şübhə yaranır. Ən ciddi iş onda başlayar ki, bu tədbirə qatılan aydınlar, elm adamları Azərbaycan hakimiyyətindən xalqın problemlərinin hesabını sorsunlar. Və hakimiyyət buna səbirlə, səmimiyyətlə cavab versin. Onda birlik uğurlu ola bilər. Cavab verilməlidir ki, Azərbaycanda vətənpərvərlik hissi niyə öldürülür? Xalqda vətəncilik duyğusunu öldürənlər, vətəni ayaq üstə saxlamağa çalışmalarından ağız dolusu danışrlar. Nə qədər «mən, mən» demək olar?! Xalqın ruhu öldürülüb. Xalqı dirildib vətəni ona tapşırmaq lazımdır. Vətəni xalq yaratmalı və qorunmalıdır. Bilmək olmur ki, xalqı ruhsuzlaşdıranların qoruduqları coğrafi məkan kimin üçündür. Azərbaycanı içəridən sarsıdan problemlər başdan aşır.

Bu gün Azərbaycan təhsilinin başına açılan oyun Sovet dönməində açılan oyundan daha təhlükəli, pozucu və amansızdır. 70-ci illərdə Azərbaycan məktəbləri faktik olaraq 4 ay bağlanırdı. 3 ay payızda pambıq yığımı, 1 ay alağ vurma prosesi, tətiləri də üstə gəlsək, Azərbaycan məktəbləri 5 ay təhsildən ayrı salınırdı. Bütün bunların hesabına, imperiyaya xidmət etmək üçün, Siyasi Büroya bir nəfər nümayəndə verdik. Təhsilimizin bugünkü səviyyəsi də rüşvətçilik, öyrətmənlə (müəllim) öyrənci (şagird, tələbə) münasibətlərinin pulçuluq üstə qurulması məqsədyönlü əməllərə oxşayır.

Yenə də bu vəziyyəti yaradanlar öyülür, yenə də nişanbazlıq, təltifbazlıq, mənsəbpərvərlik, karyeraçılıq... Bunların hesabı sorulmayınca birlik yaranmaz. Zənnimcə, DAK¹-ın qurultayı (mart, 2006) daha çox xaricdə yaşayan iş adamlarının sərbəst işləməsinə, yaşamasına hesablanan tədbir idi. Nəzərə alsaq ki, onların içərisində hakimiyyətdə olan kapitalistlərin

¹ DAK – Dünya Azərbaycanlıları Konqresi.

nümayəndələri daha çoxdur, o mühitdə Azərbaycanla bağlı prinsipial məsələlər uğrunda ciddi mübarizə aparılmasına inanmaq sadələşmələr olardı. Hakimiyyətin özünüqoruma siyasəti əsasında dilə gətirdiyi problemlər həmin nümayəndələr tərəfindən sadəcə təkrarlanır. Quruma qatılan ayrı-ayrı vətənpərvər insanların Azərbaycanla bağlı qayğıları isə ümumi oyunların içərisində əriyib itir. Burada ciddi təsir üzə çıxmır, çıxmayacaq.

Quzey Azərbaycan müstəqil elan olunduğu gündən yurdu-muzda yüzrlərlə kəşfiyyat xarakterli təşkilatlar fəaliyyət göstərir. Dağıdıcılıq, bölücülük əməlləri həyata keçirilir. Biz isə Azərbaycandan kənarda azərbaycanlıların birliyinə ümid bağlayırıq. Əlbəttə, Azərbaycan dövlətinin ətrafında bütün azərbaycanlıların birləşməsi ideyası yaxşı səslənir. Lakin indiki Azərbaycan iqtidarının ətrafında birləşmək dağılmağa bərabərdir. Çünki o, tayfaçılıq üzərində qurulub. Bütün əməlləri əsasən tayfanı qorumağa köklənib.

Bu gün Azərbaycanda dini separatçılıq da çox güclüdür. Azərbaycan iqtidarı dini dözgünlük (tolerantlıq) göstərməklə fəxr edir. Əslində bu fəxrət Azərbaycanın içəridən sarsılmasına, parçalanmasına göz yummaq əməlidir. Bu gün bütün çılpalığıyla aydındır ki, dini qurumlar, təriqətlər, məscidlər müqəddəsliklə, ulusal-insani dəyərlərlə deyil, siyasətlə məşğul olur. Cəmiyyətin düşüncəsi, təsəvvürü kütləşdirilir, azdırılır. İran kəşfiyyatı Azərbaycanda əsasən dini xətlə fəaliyyət göstərir və s.

Azərbaycan dövləti xalqı ideoloji, psixoloji qoruya bilmir.

Hakimiyyət yaxşı bilir ki, xarici təsirlərə açıq dirəniş göstərsə, öz taleyi üçün fəsadlar baş verər. Odur ki, biz dövlət olaraq, əksər yabançı tələblərə, təsirlərə boyun əyməli oluruq. İran səfiri Bakıda oturub bütün azərbaycanlılara, Azərbaycan dövlətinə barmaq silkələyir. Biz burada öz haqqımızı İrandan qoruya bilmiriksə, Güney Azərbaycanda yaşayan yurddaşlarımızı İranın işğəncələrindən necə qoruya bilərik?! Halbuki biz İranın Azərbaycan üzərindəki gücü nədədirsə, ona qarşı mübarizə aparmalıyıq. Bu, dinçilikdir. Dinin bizi özgələşdirmə, kölələşdirmə təsirləri ilə, bizi özgələrə, çox vaxt yağılarımıza bağlamasına qarşı mübarizə aparmaq əvəzinə, aydınlarımız kütlənin

arxasına düşüb mollalıq edirlər. Molla-aydınlarla biz bütöv Azərbaycan yarada, böyük xalq ola bilmərik.

Azərbaycan dövləti etnik separatçılıq, bölücülük fəsadlarını aradan qaldırmaq yönündə heç bir ideoloji iş aparmır, məsələnin açıq həllinə girişmir; oyunlarla, aldatmalarla vəziyyəti ört-basdır edir; problemi həll etmək əvəzinə gizləyir; özünü də aldadır, etnikləri də. Milli müəyyənliyi olmayan ölkədə dövlətin ictimai həyatı nizamlamaq gücü azalır, xarici təsirlərin gücü isə artır. Türkü, türkçülüüyü dövlət səviyyəsində qoymaqla və etniklərin insani haqqını tanımaqla əsaslı birliyə nail olmaq olar. Birləşdirici amil aparıcı millətin siyasi, mədəni çəkisinə söykənməklə və onu artırmaqla müəyyənləşir. Nə qədər ki, bu yoxdur, azad xalq, müstəqil dövlət olmaq mümkün deyil. Oyunların arxasında haçansa ulusal bir addım atmaq istəsən, dərhal qıcıq yaradacaq və kənar qüvvələr vəziyyətdən istifadə edəcəklər.

Dövlət məsələsi ilə millət məsələsini oyunlara bağlamaq olmaz.

Dünyaya səpələnmiş azərbaycanlıların da birləşmək və mübarizə aparmaq istəklərində bu problemlərin aradan qaldırılması əhvalı yoxdursa, o istəkləri ciddi saymaq olmaz.

Böyük yurd, böyük xalq olmağımızın çıxış yolu ruhani mənada İnamçılıq – Mütləqçilik, siyasi mənada Uluyurdçuluqdur. Bu prinsiplərə yiyə durmaq və bu kontekstdən mübarizə aparmaq gərəkdir.

Atamız Var Olsun!

20 Günəş Ayı, 28-il. Atakənd.

MÜSTƏQİLLİK OYUNU

və ya

QƏRBÇİLİK BƏLASININ HÜDUDLARI

Azərbaycanda siyasi fəaliyyətə başlayan, qoşulan hər bir fərd özünün yerini, mövqeyini müəyyən edə bilmir. Yalnız möhürlənmiş bir adla – ya iqtidaryönlü, ya da müxalifətyönlü epitetlə fəaliyyətə başlayır. Bəs bu iqtidaryönlü, müxalifətyönlü nə deməkdir, bunların fərqi nədir? – bu suallara cavab vermək bu

gün ən aktual mövzudur. Bu suala hər kəs səmimi cavab axtarsa, bəlli olar ki, bütöv bir xalqın diqqəti, düşüncəsi, ümidi iqtidar-müxalifət dairəsinin içərisində qaranlığa qərq olub.

Bu işdə ölkənin iqtidarlı-müxalifətli informasiya vasitələri də xüsusi rol oynayır. Bu gedişdə həyat uğrunda mübarizə hakimiyyət uğrunda mübarizə anlamı ilə birləşir. Əhalinin əzilən, yoxsullaşan hissəsi həyat uğrunda mübarizə apararaq hakimiyyət uğrunda mübarizə aparanlara qoşulur və hakimiyyət uğrunda mübarizə aparanlara xidmət göstərir. Bu təbəqə üçün hakimiyyətin dəyişməsi, onların həyat uğrunda mübarizəsinin nəticəsi kimi dərk olunur. Mövcud hakimiyyətin qorunması isə nisbətən imkanlı təbəqənin həyat tərzinin toxunulmazlığı kimi dərk olunur.

Vəziyyətin bu cür qalması «dünya ağalığı» iddiası ilə yaşayan beynəlxalq güclərə hava və su kimi lazımdır. Əslində bu gedişat Qlobalizm oyunları proqramının baş xəttidir. Qlobalizm – dünya ağalığı istəyinə, mərkəzcilik ideyasına xidmət edən tərəqqi oyunudur. Demokratiya – rəqabət, hakimiyyət uğrunda mübarizə vasitəsidir ki, bu da başqa bir təhlükəli vasitəyə – Qlobalizmə xidmət edir. Bu gedişatda heç bir idrakilik, mənəvilik rol oynamır. (Guya hamı inkişaf edir. Əksinə, bizcə, hamı kütləşir). Şəxsiyyətin rolu, gərəклиyi rədd olunur. Həyat xaosu, bağırtya, dalışqanlıq, söyüşkənlik mühitinə çevrilir. Hər kəs dəyər yaratmaq, dəyər ətrafında birləşmək haqqında deyil, mənəmliyini təsdiq etmək haqqında düşünür. Dəyər – başqalarına sayğı, sevgi əsasında qorunur, mənəmlilik isə başqalarını söymək üzərində qurulur.

Əlbəttə, vəziyyət bu cür davam edə bilməz. Bu vəziyyəti islah etmək, xalqın, yurdun ləyaqətini qorumaq üçün hünərli oğullar meydana çıxıb bilər. Bunun qarşısını almaq üçün kənar qüvvələr hər cür üsullardan istifadə edirlər. Hünərlərin görəcəyi işləri özlərinin humanizm oyunları ilə əvəz edirlər. Həyatın bütün istiqamətlərində sağlam, özünəməxsus inkişafın qarşısını alırlar. Bunun üçün milyonlar, hətta milyardlar xərcləyirlər. Bizdən daşdıqları sərvət hesabına həm yaşayırlar, həm də bizi avam, ələbaxan saxlayırlar.

Diqqət yetirin: – mətbuat yazır ki, «ABŞ-dan Bakıya beş hüquq mütəxəssisi gəlib, onlar bir çox universitetlərdə islahatlar aparıblar, müəllimlərimizə, tələbələrimizə beynəlxalq standartlara uyğun hüquq təhsili almağa şərait yaradırlar». Əvvəla, anlamaq olmur ki, Azərbaycanın hüquq prinsiplərini niyə amerikalılar qururlar? Niyə amerikalılar Azərbaycanı ABŞ-vari qurmalıdırlar? Axı Azərbaycan Amerikayaməxsusluq üzərində qurulanda özü olmur. Beş nəfər gəlir, bütöv bir universitetin müəllim-tələbə kollektivinə dərs deyir. Ayıbdır axı! Bizim təhsil sistemimizdə ABŞ-ın hüquq anlayışı öyrədilir, bunun da adına beynəlxalq hüquq deyirlər. Fəqət bizim heç bir milli keyfiyyətimiz bu hüquq məsələsində həlledici təsirə malik olmur. Ümumiyyətlə, təhsil sistemində Azərbaycandan gedən tələbələrə xaricdə, qalanlarını öz yurdunda özgəliyə uyğunlaşdırırlar. Gəncliyin indiki nəsli ilə azərbaycançılıq məsələlərində dil tapmaq müşkülə çevrilir.

Təəssüf ki, Azərbaycan indiki qədər asılı olmayıb. Kapitalizmin yeni gəlişi həyatı elə acınacaqlı duruma saldı ki, əhalinin böyük əksəriyyəti müstəqilliyimizə sevinə bilmədi. Həm müxalifət var, mübarizə var, həm də əvvəlki əsarətə (kommunizm imperiyasının əsarətinə) həsrət yaranır. Bu – iflasdır. Başbilənlərimiz nə elədiklərini bilmirlər.

Dövlətin, xalqın inkişafı hansısa beynəlxalq qurumlardan, birliklərdən deyil, dövlətin, xalqın özündən asılı olmalıdır. Beynəlxalq qurumlara ümid bəsləyən xalq özünü təsdiq eləyə bilməz. Ümumiyyətlə, beynəlxalq qurumların yaranması, varlığı hər cür müstəqilliyə qarşıdır. Bütün hüquq islahatları tərəqqiyə deyil, kapitalizmə uyğunlaşdırılır. İndiki tərəqqi kapitalizm üçündür, insan üçün deyil. Kapitalizmin başında isə Qərb durur. Qərbin demokratiyası əslində Qərbin diktaturası, bir növ dünyəvi din anlamını daşıyır. Qərb «ikinci sort» dövlətin içərisində bu «din» vasitəsiylə istədiyi proqramı həyata keçirir.

Vahid mərkəzə xidmət edən beynəlxalq qurumların hər hansı bir dövlətin içərisində proqramlar həyata keçirməsi o dövlətin qeyri-müstəqil olmasını sübut edir. Azərbaycan belə dövlətlərdən biridir. Bu gün normal mübarizə aparmaq çox çətinləşib.

Azadlıq istəyən Milli qüvvə bir neçə yöndə mübarizə aparmalıdır: iqtidar özbaşınalığına qarşı, müxalifət özgəçiliyinə qarşı. Bu cür mübarizə isə Muxalifətçilik səviyyəsində yox, Hərəkət səviyyəsində baş tuta bilər. Ədliyyə Nazirliyinin protokol qaydalarına uyğun proqramlar tərtib etmək yox, Milli prinsipləri əhatə edən vahid ideologiya, vahid əqidə ilə xalqı səfərbər edib Azadlıq mübarizəsinə başlamaq gərəkdir!

Atamız Var Olsun!

22 İşıq Ayı, 26-il. Atakənd.

AZADLIQ HARAYI

Müstəqillik arzuladıq. Arzularımızda müstəqil olduq. Ümumi axara qoşulduq, tarixi şəraitlə yetərləndik. Özümüz Yol yaratmadıq, şəraitin göstərdiyi yol ilə getdik. Şəraitin göstərdiyi yol tarixin dolanbaclarında qırılır, bir yana çıxmır. Bir yana çıxa bilmədik. Asılılığın girdabından dartındıq, dairəsindən çıxa bilmədik. Başımızın altına yastıq qoyanlara güvəndik. Aqlımızı aldanlara inandıq. Özümüzü qəyyumsuz təsəvvür etmədik. Mahiyyətimizdə Azadlıq Həsrəti yaşadığı halda, Azadlığı sədəqə kimi aldıq. Döyüşdük, əslində sədəqə uğrunda döyüşdük. Özümüz də özümüzü aldatdıq.

Qədimliyimizdə Qəhrəmanlığımızın olduğunu bilsək də, Qədimliyimizlə birləşmədik, Qədimliyimizi şüara çevirdik. Hid-dətimizi şüarlara boşaltdıq, içimizi yüngülləşdirdik, sanbalımız azaldı. İmperiyadan ayrıldıq, fəqət imperiya təsirindən çıxmadıq. Çünki özümüzü yaratmadıq. Əsrlərin taleyimizə yüklədiyi özgəçiliklə bir addımladıq. Özgəçiliklə bir yerdə özümüz olmaq istədik. Ola bilmədik, ola bilmərik də. Çünki **nisbi özümlük olmur, yarımçıq bütövlük olmur, asılı azadlıq olmur.**

Zamanın gedişilə barışdıq. Günahı «keçid dövrü»nə bağ-ladıq. «Keçid dövrü» qurtarandan sonra diriləcəyik dedik. İçimizdəki Özgəçiləri də «keçid dövrü»nə bağışladıq. Demok-ratiya hər şeyi düzəldəcək dedik. Anarxiyanın, özbaşınalığın, müstəbidliyin fərqi nə varmadıq. Demokratiya belə istəyir,

dözməliyik dedik. Müstəbidliyi başımıza çıxartdıq. Ləyaqətimiz girova çevrildi, haqqımız qurban getdi.

Vətənimizi satdılar, döyüşə atıldıq. Xəyanət içimizdən gəldi, əllərimizi bağladı, təcavüzkar yağılarla döyüşə bilmədik. Başımıza minənlər yağının dəyirmanına su tökdülər. Şəhid olduq, çolaq olduq – vətənimizi xilas edə bilmədik. Daxili yağılarımızla xarici yağılarnın birliyinə yenildik.

Xalqı özgüləşdirə-özgüləşdirə gözümüzdən salırlar. Vətəni sata-sata gözümüzdən salırlar. Vətənə yiyəlik duyğumuzu azaldırlar. Vətəni vətənsizlərin inhisarına buraxırıq. Vətənsizlərə acıq edirik, vətəndən soyuyuruq. **Vətənpərvərliyə xəyanət edənlərdən güzəran istəyirik.** Təhqirə meydan veririk. Kiçilməyimizlə döyüşmək əvəzinə, özümüzü söyürük. «Bu xalq öləsidir» deyirik, «bu xalq satqındır, xaindir» deyirik, yağını sevindiririk.

Başımıza minənlər də bu səviyyəməzdən istifadə edirlər. Bizi qruplara bölür, təbəqələrə ayırır, satın alır, bir-birimizə qarşı qoyurlar. Yağlı vədlərə uyuruq, mükafatlara, kürsülərə aldanırıq. Bir təbəqədə siyasətçilər, birində müharibə iştirakçıları, başqa bir təbəqədə bitərəflər, daha nələr... Bölünürük, bölünməyimizlə yağıya gərək oluruq.

İnamımıza üz tutaq,

İdrakımıza üz tutaq,

Mənəviyyatımıza üz tutaq,

İradəmizə üz tutaq – özümüzü ağardaq, özümüzə gərək olaq. Qədimliyimiz əsasında düşünək, Sabahımız uğrunda düşünək. Mütləqə İnam Ocağından Od alağ – Od qalayaq Yurdumuzda. Işıqlansın Qəlbimiz. Özümüz Yaradaq Özümüzü. Özümüz xilas edək Özümüzü. Özümüz Qoruyağ Haqqımızı!

Atamız Var Olsun!

25 Köçəri Ayı, 23-il. Atakənd.

İDEOLOGİYA YADLIĞI

Demokratlaşanlar artıq millətçilik sözünü dilə gətirmirlər. Demokratiya ideologiyası Millətçilik ideyasını ləğv edir. O ideologiya ki, yiyələrinin mənafeyinə xidmət edir. «İnsan haqları» deyə bağıran demokratiya əslində insanların milli haqlarını özü pozur. Guya insan haqlarıyla məşğul olurlar, amma heç bir insanın haqqı təsdiq olunmur. Çünki İnsan milli hadisə kimi, ruhani varlıq kimi deyil, mücərrəd siyasi hadisə kimi tanınır. Millilikdən kənarda isə İnsanın haqqı yoxdur. Siyasət insanın haqqı deyil, insanın haqqına qarşı düşünülmüş mənafe oyunudur.

Əslində insanın haqqı siyasət üçün pozulur. Siyasət naminə insan öz haqqından əl çəkməli olur. Siyasətə humanizm donu geydirirlər, ağalığı insan haqqının keşikçisi kimi təqdim edirlər. Nəticədə ağalıqla döyüş aradan qalxır.

«Siyasi sabitlik» mahiyyətə ağalığın toxunulmazlığı demək olur. İnsan ağalığa qarşı çıxanda siyasi sabitlik pozulur. Və insanı siyasi sabitliyin yağısı kimi qələmə verib məhv edirlər. İnsan ağalıqla döyüşəndə onu dövlətçiliyə qarşı avantüra əməliyyatı hesab edirlər. Şüurlarda ağalığa dövlətçilik səadəti kimi təlqin edilib qorunur. İnsanı «dövlətçilik» üçün əzirlər, əyirlər. İnsandan kənarda dövlət gərəклиyi uydururlar. Bütün bu oyunlar ideologiya biçimində «nizamlanır».

Sosializmdə millətçiliyə ekstremizm damğası vurulurdu. Demokratiya Millətçiliyi mənasızlaşdırır və əhəmiyyətsizləşdirir. Qloballaşma isə büsbütün millətçiliyin ləğvi üçün düşünülmüş siyasətdir.

Azərbaycanda demokratlar qəti, ardıcıl özgələşmə xətti seçiblər. Hakimiyyət yad ideologiya əsasında formalaşmış. Hakimiyyətə gələn yad ideologiyaya xidmət edir.

Millətçilik olmayan yerdə millətə xidmət yoxdur. Millətçilik – milləti sabaha aparan ideyadır. Getdikcə hamı bu ideyadan əl çəkir. Demokratiyanı milli ideologiyaya çevirmək cəhdi sadələşmədir. Bu cür düşüncələr özlərini də aldadırlar, milləti də.

Demokratiya oyunlar silsiləsidir. Oyunları milliləşdirmək milləti məsxərəyə qoymaqdır. Dövlət qanunları demokratiya üçün seçilir, millət üçün seçilmir. Qəbul olunan, həyata keçirilən qanunlarda millət olmazın əzabları çəkir.

Dövlət milləti özgəçilik üçün qoruyur. Millət özgəçiliyə alışdırılır, uyğunlaşdırılır. İndi millətin ən böyük yağı dövlət ideologiyasıdır. Bu ideologiya əsasında yad qurumlar, şirkətlər ölkəyə doluşur və millət öz ölkəsindən boşalır. Özgələr bu ölkənin qazancına yiyələndiyi üçün millət öz ölkəsindən qaçıb qazanc axtarır. Ölkəyə investisiya qoyan xalq üçün qoymur, özü üçün qoyur. Bunu asan həyata keçirirlər, çünki bu yatırımdan hakimiyyət də qazanır. Hakimiyyət öz mənfəətini xalqın xeyri hesab edir və hesab etdirir. Kənar qüvvələrin mənafeyi ilə hakimiyyətdəkilərin mənafeyi birləşib xalqı ləğv edir.

Çıxış yolu – millətçilik; Millətlə dövlət arasında yağılığın aradan qalxması; Milli dəyərlərin, Milli Etiqadın dövlətçilik prinsiplərinin əsasında durması...

Atamız Var Olsun!

QƏRİBLİK RUHSUZLUĞU

İnsan özünə yadlaşanda ömür qürbətləşir. İnam ömürdə qərib olur. Ömür İnamın Vətəni olmalıydı, yadlıq onu Qürbətə çevirdi.

İnsan özünün duyğularını qanmayanda duyğular qürbətə düşür – Qərib olur duyğular. Kövrək olur Qərib duyğular – qanılmadıqca, duyulmadıqca zavallılaşır, miskinləşir. Müqəddəslik tərkdir ömrü. Duyğular müqəddəsliyi yaşada, qoruya bilmədiyi üçün Qərib olur.

Yadlıq dərk olunanda, bilinəndə Qəriblik mərhəmləşir, aradan qalxır, doğmaları əvəz olunur. Çünki ömrün mahiyyətində müqəddəslik ehtiyacı yaşayır. Müqəddəsliyə həsrət Qəribliyin acılarını göstərir. Duyğuların müqəddəsliyi, doğmalığı bərpa olunanda Qəriblik aradan qalxır. Yadlıq dərk olunmayanda, bilinməyəndə Qəriblik sərtləşir – yağ kəsilir doğmalığa.

İnsan vətənsizləşəndə ömür qürbətə düşür. Qəribliyi təkcə vətəndən kənarda axtarmaq olmaz. Vətəndə Qəriblik daha amansız olur. Vətənli Vətənsizlər Qəribliyi yaşayır cəmiyyətdə. Vətəni qanmamaq, duymamaq, vətənə biganəlik insanın özünə-yadlaşmasının təzahürüdür – Vətənsəvrlik duyğusunun Qürbətləşən ömürdə Qəribləşməsidir.

Vətəndə Vətəndən ruhani ayrılmaq Qəribliyin yağılaşması səviyyəsidir. Ruhani ayrılıq yadlığın dərk olunmaması, qanılmaması zamanı baş verir. Burada qərqlik mənasızlaşır, «zərərsizləşir», «maraqlılaşır», çünki həsrət görünmür və ya gözərdi edilir. Doğmalığa qarşı ehtiyacın aradan qalxması – qərqliyin həsrət adlanan mənasından ayrılması deməkdir.

Vətənlə İnsan arasında doğmalıq, bağlılıq olmayanda Vətən də elə Qürbətdir, İnsan da elə Qəriddir.

Vətənsizliyin kosmopolitizm səviyyəsi var. «Dünya Vətənimdir» deyənlər Vətəni qürbətə çevirirlər. Dünya vətən olanda Vətənə ehtiyac aradan qalxır. Bu, insanın özünəyadlaşma səviyyəsinin təzahürüdür. Kosmopolitizm ruhsuzluq deməkdir. Ruhsuzluq Vətəndən ayrılmanı yetirir. Başqa sözlə, kosmopolitizm vətəndən ruhani ayrılmanın təsdiqidir. Vətəndən ruhani ayrılma ilə cismani (fiziki) ayrılma birləşəndə kosmopolitizm yaranır. Vətəndən cismani (fiziki) ayrılma **dünyanın vətəndən kənarda Qürbət olduğunu** təsdiq edirsə, Vətənə ruhani bağlılığın ülvı səviyyəsi görünür. Vətən ruhun doğmalıq ünvanıdır.

Ruh deyir: Dünya nə qədər gözəl olsa da, Vətəndən kənarda Qürbətdir. Müasir İnteqrasiyanın mənası Vətənə qarşıdır. İnteqrasiyada Vətən dünyanın əlavəsinə çevrilir. Bu halda Vətənlə dünya arasında yadlıq yaranır. Vətənin ruhu özümlük tələbində dünyalaşanda Vətənlə dünya arasında doğmalıq yaranır.

Müasir dünya insanı Qərqlikdə saxlayır, çünki Vətənin müstəqilliyinə qarşıdır. Vətən müstəqil olmayanda Qürbətdir. İnsan müstəqil olmayanda Qəriddir. Din Vətəni Qürbətləşmək fəlakətində saxlayır. Siyasət Vətəni Qürbətləşmək fəlakətində saxlayır.

Müasir fəallıqlar Vətəni Qürbətə çevirir. Müasir dünya din və siyasət meydanına çevrilib. Xalqların din qardaşlığı uydurması

kosmopolitizm ruhsuzluğunu qoruyur. Xalqların qloballaşma sevincləri kosmopolitizm ruhsuzluğunu qoruyur.

İnsanın özünə yadlaşması Qürbət ömürlər fəlakəti yaradır. Qəriblik doğmasızlıq yağılığına çevrilir.

Asif Ata deyir ki, bütün dərdlərin əlacı birdir – İnsanlaşma!

3 Od Ayı, 24-il. Atakənd.

MİLLƏTÇİLİK YEGANƏ ÇIXIŞ YOLUDUR

Ölkənin daxilində ictimai-siyasi hadisələr millətlərin milli tələblərindən deyil, əsasən, dünyanın siyasi ahəngindəki dəyişikliklərdən formalaşır. Milli tələblər nəzəri olaraq gündəliyə gəlir və ən çox şüarlara çevrilir. Bizim ölkəmizdə elə bilirlər ki, Türkçülük məsələsinin ictimai həyata gəlişi hansısa xüsusi düşünülmüş bir fəaliyyətin nəticəsidir. Əslində əvvəlki quruluşun, sistemin, siyasi mexanizmin dağılmasıyla boşluq yarandı. Bu boşluğu doldurmaq üçün zəif düşmüş ideyalar təbii şəkildə üzə çıxdı. Ayrı-ayrı fəaliyyətlər bu ideyaların nəzəri olaraq yayılmasını sürətləndirdi. Lakin əvvəlki sistemin dağılmasını yetirən və həyata keçirən ideyalar – demokratizm, qlobalizm paralel olaraq ictimai mühitə daxil oldu və milli yönümüzə – Türkçülük, millətçilik ideyasıyla rəqabətə girdi və onu zahiri şüara çevirdi. Ölkə insanları hansı yönə üstünlük verirsə, o da hegemon olur. Bu cür milli ideyaların ölkə insanları tərəfindən qəbul olunması o vaxt baş verər ki, onun arxasında əqidəli, dönməz fərdlər dursun. Bizdə isə hamı yad ideyaları bayrağa çevirdi, tərəqqi iştahı ilə integrasiya yolu tutdu. Bu integrasiya bizim üçün milli dəyərlərimizin əriməsi demək oldu.

Bəli, Türkçülük məsələsi böyük döyüşlərin nəticəsində ictimai fikrin gedişatına daxil olmayıb. Sadəcə yaranmış ideoloji boşluğa gətirilib. Məlumdur ki, Azərbaycanda quruluşu – Türkçülük-Millətçilik hərəkatı, döyüşü dəyişmədi, demokratizmin mübarizəsi dəyişdi. Millətçilik insanlarda əqidəyə çevrilmədi, arzu kimi baş qaldırdı, həvəs kimi göründü; əqidəyə çevrilənsə

Qərbləşmə oldu. Ona görə də ab-hava, quruluş, gedişat demokratizmin qanunlarına tabedir, Qərbçiliyin təsiri ilə yönəlir. Azərbaycanda öncəki sistemin üzərində Qələbəni millətçilik xətti başa çatdırsaydı, bugün ab-hava millətçilik ideyasının qanunlarına, təsirinə tabe olardı. Biz isə bilirik ki, kapitalizm demokratiyasının ideoloji inqilabı baş verdi. Harda görünüb: – tutalım ki, burjuaziya inqilab edib hakimiyyəti sosialistlərə versin?! Yaxud demokratizm inqilab edib hegemonluğu millətçiliyə versin?

Deməli, bizdə Millətçilik – Türkçülüyn baş tutması üçün gərək həqiqi millətçilər ideoloji şəkildə kapitalizm demokratiyasıyla döyüşə başlasınlar.

Habelə dinə meyil eləyən insanlarda da Millətçilik ruhu güclü deyil. Din insanları Türkə – Türkçülüyə bağlamır, ərəbçiliyə, farsçılığa bağlayır. Biz ərəb millətinə, fars millətinə qarşı çıxış etmirik, biz hər cür antimilli «izm»lərə qarşı çıxış edirik. Ona görə də Azərbaycan millətçiləri dinin həşirlərini qəti şəkildə rədd etməlidirlər. Osmançılıqdan dərs götürmək lazımdır. Osmançılığın əsasında dinçilik durduğu üçün Türkçülük qəti şəkildə rədd edilmişdi. Sonrakı Türkiyədə dinçiliyi azaltdıqları üçün Türkçülük müəyyən mənada yüksəlməyə başladı. Bu da Atatürkün hünəri idi.

Ümumən, dinçiliklə Türkçülüynü birləşdirmək cəhdi mənasızdır. Dində Türk ruhçuluğuna, psixologiyasına aid, demək olar ki, heç nə yoxdur. Bu din heç bəşəri din də deyil. Bu dində ayrı-ayrı xalqların milli ruhunun, özünəməxsusluğunun qorunması üçün heç bir stimül yoxdur. Türkçülüynü mollalıq eləyən türkə etibar etmək olmaz. Bu din zor vasitəsilə dünyanın müəyyən yerlərinə yayılsa da, dünyalaşa bilmədi. Çünki insanı ruhsuzlaşdırmaqla mütilik yaratdı. Mütilik dünyalaşa bilməz. Bizim bəzi siyasilərimiz gedib ərəb torpağını öpür, gəlib millətçilikdən dəm vururlar. Millətçiliyi dinin siyasi spekulyantlarına, siyasətin dini spekulyantlarına etibar etmək olmaz.

Millətçiliyi hakimiyyətçiliyə, Qərbçiliyə qurban verənlər ordusu mövcuddur. Azlar, əsillər bu sərsəm orduya qarşı durmalı olacaqlar. Böyük ideyalarımızda güzəştə getmək şərəfsizlik olar.

Millətçilik ideyasını boşboğazların inhisarından xilas edib, həyata keçirən oğul və qızlar yetirilməlidir. Millətçilik başqa millətlərə qarşı heç bir addımın tərəfdarı deyil; o, yadlıqla, özgəçiliklə döyüşüb milləti xilas etmək məqsədi daşıyır.

Atamız Var Olsun!

DÜNYALAŞAN YURD

Qədimlərdə hər hansı dahi bir ədibin sayəsində iri-iri şəhərlər elm və mədəniyyət mərkəzinə çevrilirdi. İndikilər böyük təfəkkürün elm, mədəniyyət, Ruhaniyyət mərkəzi yarada bilməsinə inanmırlar. Çünki elə bilirlər ki, elm də kütləviləşib, mədəniyyət də, Ruhaniyyət də. Və güman edirlər ki, onsuz da Dünyanın hər yerində bunlar eyni səviyyədə var. Əslində kütləviləşən nə varsa, o bəsitlikdir. Kütləviləşməyənin müstəsna hadisələr yenilikdir, inkişafdır, özünəməxsusluqdur. Fərqli baxışlar, qeyri-adi səviyyədə yaradıcılıq kütləviləşmir, yaxşı mənada mərkəzləşir, mərkəzə çevrilir. Bu mərkəzdə insanlar özlərinin daxili imkanlarını yaradıcı səviyyədə aşkarlaya bilirlər. Bugünkü kütləviləşmiş elm, mədəniyyət mərkəzlərində əksəriyyət təqlidçi kimi fəaliyyət göstərir, yamsılayır, icra eləyir. Bu da ki, yaradıcı imkanların məhdudlaşması, qəlibləşməsi və nəhayət, şablonlaşması deməkdir. Bu gün də həqiqi yaradıcılıq, dahi təfəkkür ayrı-ayrı şəhərləri elm, mədəniyyət, tərəqqi mərkəzinə çevirə bilər. Təəssüf ki, ayrı-ayrı şəhərlər kütləvi təqlidləşmə əsasında ağılıq mərkəzlərinə, pulçuluq mərkəzlərinə çevrilir.

Bizimkilər yüyürürlər dünyanın hər yerinə və onun-bunun bəsit ənənələrini, qaydalarını sevinə-sevinə, böyük bir tapıntı kimi fəxarətlə yurdumuza gətirirlər. Bununla elə hesab edirlər ki, yurdumuza xidmət edirlər. Başqasının böyük işlərindən bəhrələnmək ayrı şeydi, yamsılamaq ayrı şey. Amma böyük vətənsəvər, xalqsevər, mütəfəkkir oğullar Yurdunda oturub bəsit ənənələr əvəzinə, elə uca dəyər yaradar ki, dünyanın hər yerindən gəlib o dəyəri öyrənərlər və o dəyərdən bəhrələnərlər. Xalq öz böyük

dəyərlərinə yiyəlik edəndə dünya doğrudan da ondan bəhrələnməyə can atır.

Biz qəti əminik ki, Mütləqə İnam Xalqda bərqərar olandan sonra Azərbaycan zaman-zaman dünyanın Ruhaniyyət mərkəzinə çevriləcək!

Atamız Var Olsun!

QƏDİMLİYİMİZ – VARLIĞIMIZ

Azərbaycan xalqı (Türk xalqı) özünün qədim dəyərlərinə yiyəlik eləmir. Nəinki yiyəlik eləmir, bu dəyərləri arxaik hadisə kimi unutmaqdadır. Əslində qədim hadisələr, qədim dəyərlər xalqın özünün əhvalına daxil olsa, o, xalqın varlığında öz əksini tapar – xalq bu qədimliyin əsasında daim yeni dəyərlər yaradar. Belə olanda xalqın sabahının bir müəyyənliyi olur. Bunlar olmadıqda xalqın özgüləşməsi baş verir.

Asif Ata bu cür gedişləri önləmək üçün Özünün Mütləqə İnam sistemini yaratdı – «Azərbaycanımız–Azərbaycanlığımız» adlandırdığı Ruhani xətti ərsəyə gətirdi. Mütləqə İnam sistemi qədim dəyərləri inkar etmədi, əksinə, onları təməl prinsip kimi qorudu. Bu sistem – Zərdüştliyümüz, Dədə Qorqudluğumuz, Babəkliyimiz, Hürufiliyimiz, Füzuliliyimiz, Muğamlığımız və Sazlığımızı birləşdirən ruhani mahiyyətimizdir.

Ruhani mahiyyətimiz İşıqçılıq anlamındadır. Bu İşıqçılıq Zərdüştədən başlayır – daxili qaranlıqdan xilas olmaq qətiyyəti kimi. Zərdüştün Allahı Hürmüzd insana səcdə qılır. Məhəmmədin Allahından yerdən-göyə qədər fərqlənir. Məhəmmədin Allahı insanı özünə itaətə çağırır. Hürmüzdün insana xidmətindən, səcdəli münasibətindən işıq yaranır, işıqçılıq aqibətə çevrilir.

İşıqçılığımız Dədə Qorqudda ağsaqqallıq səviyyəsində yaşayır. Ağ üzlər yaranır, ağ üzlər həyata nur gətirir, münasibətlər işıqlanır. Böyüklük daxili qüdrət kimi dərk olunur. Ağsaqqallığımızdan Yenilməzliyimiz yaranır – Babəkimizdə üzə çıxır. Qəhrəmanlıq İşığı yaranır – azadlıq məşəlinə çevrilir. Mütləq müstəqillik istəyi – Ulu Fərəh aqibəti bəxş edir. Hürufilərimizdə – Nəimi və Nəsimimizdə, – sığmazlıq kamilliyində yenə İşıqçılıq

mahiyyətimiz təzahür edir. Ali məhəbbət xislətli olduğumuz İşıqçılığımızın Füzulilik səviyyəsini bəyan edir. Aşiq divanəliyi – İşıq bütövlüyünü, hal kamilliyini nişan verir. İşıqçılığımızdan İşıq yaranır – Muğam müdrikliyi İşıqçılıq mahiyyətimizi izhar edir. Tükənmirik İşıqçılığımızda. Sazla İşıq yaradırıq mənəviyyatımızda. Tarixə sığmır İşıqçılığımız.

Milli xətdə dirəniş göstərən insanlar olmayanda, bu dəyərlər əski sayılıb aradan çıxarılır. Bu dəyərləri köhnəltmək üçün milli prosesə qarşı ardıcıl əməllər həyata keçirilir. İnsanlar dəyərləri qorumaq və yeni dəyərlər yaratmaq əvəzinə, Avropa Şurasının nağıllarına baş vururlar. Ermənilərlə gedib Avropa Şurasında döyüşürük. Hüquqlarımızı Avropa üçün qoruyuruq. Azərbaycanda «hüquq müdafiəçiləri» deyilən hadisə var. Azərbaycanda hüquq müdafiəçiliyi anti Dədə Qorqud əməlidir. Bununla Avropa tərəfindən qrant, yardım alıb, avropalaşma prosesini həyata keçirirlər. Onlar ölkəmizdə Avropanın təmsilçiləridir, Dədənin təmsilçiləri deyillər. Ölkəmizdə onlarla partiyalar qlobalizmin təmsilçiləridir. Özümlü dəyərlərin təmsilçiləri deyillər. Xalqın üzünü ardıcıl özgəçiliyə çevirirlər. Bu xalq birləşərmi?! Partiyalara yığılanlar, xalq olmaq üçün yığılmırlar, hakimiyyətə gəlmək üçün yığılırlar. Bunlara dəyər gərək deyil, qaragüruhçu say gərəkdir. (Əlbəttə, partiyalara təsadüfi düşmüş saf adamlar da var, təəssüf ki, onlar da başqa yol tapa bilmədikləri üçün partiyalara üz tutublar).

Bu səbəbdən də bölündülər, parçalandılar. Yad doktrinalarla, yad siyasətlə döyüşə bilmədikləri üçün bir-biriylə döyüşdülər. Bölə bilmədilər – özləri bölündülər. Yağılıqla döyüşsəydilər, birləşərdilər. Əsl birlik – Şəri müəyyən edib onunla döyüşəndə baş verir.

Güney Azərbaycanda insanlar Bəzz qalasına üz tuturlar – Babəkin doğum gününü qeyd edirlər. **Sonra da deyirlər ki, Babək islama qarşı döyüşməyib, azadlıq uğrunda (ərəb xilafətiylə) döyüşüb.** O dövrdə məgər ayrıca ərəb xilafəti hadisəsi vardı?! Ərəb xilafəti elə islam demək idi. Və Babək elə islamla döyüşürdü. Babəki İslama qarşı döyüşdən məhrum elə, ondan nə qalır! Babək islamla döyüşürdü – özünün Xürrəmilik dini ilə, qılınca ilə, fəlsəfəsi ilə... (ərəblər o fəlsəfəni yandırılırlar).

Bu günsə İslam İran deməkdir. İranla döyüşmək İslamla döyüşməkdir. İslamla döyüşməsən, İrandan açıla bilməyəcəksən. İran səni İslamla boğur. Vay o gününə ki, sən İslama qarşı Qərbçilik xətti ilə döyüşəsən! Heç bir azadlıq baş verməyəcək. Əsarət daha betər olacaq. Bəli, Babəki ziyarət eləmək – «Azərbaycanımız–Azərbaycanlığımız» xəttinə yiyəlik eləmək səviyyəsinə qalxmalıdır. Sənin ən böyük azadlığın elə budur. Hər şey bundan sonra başlayır. Yoxsa əsarətdən əsarətə dəyişilməklə daim özünü aldadacaqsan.

Təəssüf ki, Babəkdən də elə tuturlar ki, Babək özgələşir. Dədə Qorquddan elə tuturlar ki, Dədə Qorqud özgələşir. Dədə Qorqudu İslam mədəniyyətinin içində təqdim edirlər, – İslamdan qat-qat qədim və üstün olmasını qulaqardına vururlar. Babək İslamla ona görə döyüşürdü ki, sən gəldinmi, mənim yurdum özgələşəcək. Necə ki, özgələşdi. İslam gəldi, Dədəmizdən uzaqlaşdıq, Babəkimizi itirdik, Nəimimizi itirdik, Zərdüştümüzdən əl çəkdik. Qapıldıq, Qatıldıq onun xurafatına. Əl çəkdik özümüzdən. İndi də İslam xatirinə özümüzzlə vuruşuruq.

Yetim qaldıq. Yetimin də başı qapazlı olar.

Azərbaycanımız – Azərbaycanlığımız xəttinin Asif Ata tərəfindən açımı, kəşfi, fəth olunması ilə məlum oldu ki, Zərdüştün işıqçılıq, Babəkin fərhçilik fəlsəfəsi varmış...

On minlərlə insan bir yerə yığışıb Xəlqi mənada heç bir iş görə bilməz, amma onca nəfər böyük ideyalarla, böyük dəyərlərlə çox böyük dəyişikliklər edər. Aparıcı gücü sağlam ideya təşkil edəndə, böyük xalq yaranır!

Böyüklərimizi qoruyaq – Böyükliyümüzü yetirək!

Atamız Var Olsun!

ZİYALI XALQSIZLIĞI

Bu gün Azərbaycanın mənəvi həyatında məzar sükutu hökm sürür. Siyasət xofu, din xofu insanları düşüncədən, şüurlu həyatdan getdikcə uzaqlaşdırır. Elm, vicdan həm var, həm də yoxdur. Əslində, elm ümumi mənada var, amma gerçək həyatda elmin uğurları təsirsizdir. Ümumi şüarlarda vicdan var, amma

münasibətlərdə, gerçək əməllərdə o yoxdur. Çünki insanlarda özünəməxsusluq yoxdur, antixəlqi siyasətə məxsusluq var. Təhsildə, mədəniyyətdə, iqtisadiyyatda hökmdar mənafeyi hökm edir. Ziyalı kütlüyü, qorxaqlığı, acizliyi, fərsizliyi formalaşır və xalqın həyatı qaranlığa qərq olur. Ziyalı xalqı təmsil eləməkdən əl çəkir – düşüncəni, elmi, zəkani, ləyaqəti girov qoyur. Müasir ziyalı xalqı deyil, vəzifəni, mənsəbi təmsil edir. Özünün mənsəbinə xidmət eləmək isə ziyalılıq demək deyil. Xalqın ağrısını, acısını güdməyən, onun heysiyyatını öz məişətinə satan adamdan ziyalı çıxmaz. Ayrı-ayrı qeyrətli insanlar ziyalı təbəqəsinin «şpionluğu»ndan, satqınlığından əziyyət çəkir. Təklənir, böhtana məruz qalır və xalqdan təcrid edilir.

Din insanları normal vəziyyətdən çıxarmaqla məşğuldur. Hamı bir-birindən qorxur, kafir adlanmaqdan dəhşətə gəlir. Heç kim ağzını açıb həqiqəti deməyə cəsarət eləmir. Din qorxu üzərində bərqərar olub. O xalqda mənəviyyat yaratmış, qorxu vəhşəti yaradır. Din özgəçilik libasıdır – Azərbaycan xalqının mənəviyyatını yoxsul göstərir. Ziyalı təbəqəsi milli dəyərləri din xofunda xalqdan gizləyir. Din xofu milli dəyərlər adı ilə xalqa sırınır. Din hökmdar siyasətinə qulluq eləməklə məşğuldur, din mənəviyyatla məşğul deyil. Ölkədə minlərlə məscidlər tikilir və bu məscidlərdə Türk xalqına, ümumən Azərbaycan insanlarına ərəb xilafətinin böyüklüyü, imamların fəlakəti öyrədilir. Və az qala əsaslandırmağa çalışırlar ki, İmamların böyüklüyünü görmədiyi, onların qədrini bilmədiyi üçün Azərbaycanın «Xocalı»sı baş verir, fəlakətləri tükənir.

Təəssüf ki, Azərbaycanda bu gedişata münasibət bildirilmir, heç kim özgəçiliyə qarşı müqavimət göstərmir. Müstəqil qəzetlərin əksəriyyəti müstəqil fikirləri yazmaqdan çəkinir. Çünki nəyin milli dəyər, nəyin antimilli dəyər olduğu düzgün araşdırılmır. «Araşdırılan» bircə sahə var – din. Elə bil hər şey təkcə dindən ibarətdir. Çünki hər hansı milli dəyər araşdırılsa, dərhal din ilə qarşı-qarşıya gəlir. Heç kim istəmir ki, milli dəyərlə dinin əks olduğunu məhz özü sübut eləsin.

Bütün bu dediklərimizi ölkəmizin hər yerində, Xalqımızın faciəvi halında görmək mümkündür. İnsanlaşma Ocağı ilə Xalq arasında süni sərhəd yaradılır. Asif Ata Ocağı sübut edir ki, bu

xalqın halında təmənnasızlıq, fədakarlıq müşkül məsələ deyil. Bizim bu xalqdan heç bir umacağımız yoxdur. Biz nə hakimiyyət, nə vəzifə, nə rütbə, nə də mükafat istəyirik. Biz istəyirik ki, Azərbaycan özünə bənzəsin. Biz istəyirik ki, Azərbaycan mənəviyyət ölkəsi olsun, milli dəyərlərini aşkarlasın və ona yiyəlik eləsin. Biz istəyirik ki, Azərbaycan Yalansız İnam Ölkəsi olsun və bu xalq Dünyaya öz sözünü desin.

Xalqı Bütöv, Yekdil, Qüdrətli görmək istəyirik və ömrümüzü buna həsr edəcəyik!

Atamız Var Olsun!

13 Çiçək Ayı, 24-il. Atakənd.

ANTİTÜRKİYƏ YAĞILIĞI

ABŞ – İraq qarşılıqlı rəftarında Türkiyə bəlli büdrəmələrinə görə ABŞ tərəfindən ciddi şəkildə təzyiqlərə məruz qalır. Bu təzyiqlərin bir tərəfi də Azərbaycanda boy atır, – anti-Türkiyə əhvalı sərgilənir. Məsələnin pis cəhəti odur ki, anti-Türkiyə əhvalının anti Türk münasibətindən meydana gəldiyini çoxları anlamır və bununla da təzyiqlərin görünməyən cəhətləri daha təhlükəli şəkil alır.

Ayrı-ayrı yazarlar Türkiyəlilər haqqında ögey münasibətlər göstərir, bir millət kimi onların «mədəniyyətsiz» olmaları dilə gətirilir. Bunu da ayrı-ayrı Türkiyəli iş adamlarının əməllərini qabartmaqla sübut etməyə çalışırlar. Bu cür dayaz yanaşmalar Türkiyəyə qarşı olan qüvvələrin məqsədlərinə yarayır.

Azərbaycanda Türkiyəni gözdən salmağa köklənən hər bir əməl ciddi öyrənilməlidir. Bir qrup etnik iş adamlarının, o cümlədən erməni iş adamlarının mövqeyindən baxanlar Türkiyəni olduğu kimi görə bilməz, sevə bilməz, söylə bilər. Bu söyüşü bacaran adamları ifşa etmək lazımdır.

Narahat olduğumuz məsələlərə Türkiyədə Atatürkçülər və İslamçılar bölümü də əlavə olunur. Atatürkçülər Türkiyəni bütünlüklə Qərbləşdirməyə girişdilər. Atatürk o dövrdə qərbçiliyi ələcsizlikdən, bir taktika kimi seçmişdi. İndi özünü onun

davamçısı sayanlar düzgün araşdırmalar aparmadan Türkiyəni qorumağa xidmət edə bilərmə?! O cümlədən islamçılıq xəttini yeganə çıxış yolu hesab edərək anti-Atatürk ovqatı yaratmaq daha böyük xəyanət deyilmi?! Türkiyəni belə mənasız bölümlərdən qorumaq gərəkdir. Türkiyəyə Türk birliyi, türk dəyərləri gərəkdir. Nə xilafət gərəkdir, nə də Qərbə əyalətçilik eləmək. Hər ikisi bir şeydir. Qərb bu bölümləri dərinləşdirməyə daha ciddi girişə bilər – əlbəttə, qərbçiliyin xeyrinə. Unutmaq olmaz ki, Şah İsmayıl Səlimin arasını vuran və uzun əsrlər Türk süqutunun əsasını qoyan Venesiyaların səfirləri yenə fəaliyyət göstərirlər. Bir neçə dəfə dinçiləri Böyük Atatürkə qarşı qoymaq istəyən qüvvələrin cəhdləri baş tutmasa da, bu məsələni yenidən meydana sürüyürlər.

Qərbçilik psixologiyası ilə düşünən yazıçı Orxan Pamukun Mövlana–Şəms münasibətinə ləkələr yaxması da belə bir vəziyyətdə qəzet səhifələrinə gətirilir. Çoxçeşidli əməllərlə Azərbaycanla Türkiyə arasında inamsızlıq yaratmağa baş vururlar. Türk Dünyasının yaranması yönündə fəaliyyət meydana çıxdıqca Azərbaycan anti-Türkiyəçiliyi formalaşdırırlar ki, Türkiyəni sarsıtsınlar və Kürd anti-Türkiyəçiliyi ilə onu məhvə sürüsünlər.

Sən ey Türk Övladı! Birüzlüyünü, əyilməzliyini, barışmazlığını unutma. Türkü sevən anti-Türkiyə əhvalına köklənə bilməz.

Qərb pozuculuğu sevinməsin ki, Türk idrakı sönüb. Böyük Türk Birliyinin Yaranması Qaçılmazdır!

Atamız Var Olsun!

TÜRKÇÜLÜK və ZAMAN

Azərbaycanda və Türkünstanda türk-türkçülük məsələsi gündəmdədir. SSRİ dağıldandan sonra bu qayğı zahirən aktivləşib. Türkiyədə isə çoxdan var və Atatürk bu ideya ilə Türkiyəni səfərbər edib.

Məsələnin qəribə cəhəti bundadır ki, dünyanın heç bir dövlətinin, xalqının, hətta etnik azlıqlarının türkçülük sözündən

xoşu gəlmir. Türkçülük kimlərinsə xoşuna gəlmək üçün deyilmiş söz deyil. Bu – xilas ideyasıdır. Deyək ki, ağalıq iddiasıyla yaşayanların mövqeyi aydındır, bəs yerdə qalanlar?! – Burada da iki cəhət var: birincisi, türkçülük məsələsinə dünyanın böyük əksəriyyətinin hegemon güclərin gözüylə baxmasıdır, başqa sözlə, türkçülüğü iftiralarla bəzəyənlərin təlqini ilə yanaşmalardır; ikincisi isə, bu gün biz rusçuluq məsələsinə necə yanaşırıqsa (amansız imperiya, xalqların yerini dar eləyən, rahatlığını əlindən alan, mədəniyyətləri sıxışdıran və s.), digər xalqlar və etniklər də türkçülük məsələsinə o cür yanaşırlar. Bunun üçün təəssüf ki, əsas da var. Hardasa gizli araqarışdıran, vəziyyəti mürəkkəbləşdirən güclər özlərinin pozuculuq istəklərinə uyğun şəkildə «türkçülük ideyası» istehsal edib gündəliyə çıxarırlar. Və bizim ictimai-siyasi mühitdə aparıcı sayılan qüvvələrimizin özlərinin köklü türkçülük konsepsiyası olmadığına görə ortaya atılmış ideyanı götürürlər. Bir də baxıb görürsən ki, vətənpərvər gənclər «Turan imperiyası qurulmalıdır» çağırışını artıq ictimai mövzuya çeviriblər. (Əlbəttə, Turan yaranmalıdır – Türk dünyası dediyimiz mənəvi-ruhani Turan). Bundan sonra başqa araşdırmalar da meydana çıxır və bununla da yön itir. Bunlar doğrudur, türk dünyada öz gücünü göstərüb, fəqət anlamaq olmur ki, bu millət tarixi təkrar eləmək üçün mübarizə aparır, yoxsa xilas olmaq üçün. Türkçülük adından danışan başqa bir qism toplum isə «ən böyük xilas, türkçülük yönü Qərbə inteqrasiya eləməkdir, Qərbin həyata keçirdiyi tərəqqiyə qoşulmaqdır» deyir. Bu xətlərin birincisi türkə atılan vəhşilik böhtanını doğruldur, ikincisi isə özünü inkar və əsarətə vərdiş eləməyi təsdiq edir.

Tarixdən dərs götürmək, nəticə çıxarmaq haqqında ciddi düşünülmür. Biz bilməliyik ki, türkçülük məsələsi bu gün başlamayıb, tarixin ayrı-ayrı dövrlərində türkçülüyə dartınmalar baş verib. Müəyyən uğurlar da olub. Amma böyük nəticə əldə olunmayıb. Çünki Türkçülük başqa təmayüllərlə süni şəkildə birləşdirilib və zaman-zaman başqa təmayüllər türkçülüğü kölgədə qoyub.

Böyük mənada, xilasımıza gedən yollardan imtina edib oyunlara qatılmamalıyıq. Bilməliyik ki, Türkçülük Qərbçiliklə,

dinçiliklə qoşa dayana bilməz, – qoşa mövcud ola bilməz. Türkcülük bu adlarla qoşa dayananda adların mübarizəsi önə keçir və onlar təsdiq olunur. Türkcülük isə havadan asılı qalır. Bu gün Türkiyə NATO-nun əsarətindədir. Bu azmış kimi, bütün gücünü qoyub, hər cür güzəştlərə gedir, hər cür şərtləri qəbul edib AB-nin əsarətinə atılır. Azərbaycan və Türküstan MDB-nin əsarətindədir. Uyğuristan Çinin əsarətindədir. Hələ biz demirik daxildə nə qədər bölünmələr, parçalanmalar var: – demokratlar, liberallar, kommunistlər, solçular, sağçılar və s. və i. a.

Digər tərəfdən ruhani əsarət – etiqad, məslək bölümləri saya gəlmir. Dünyada buddist, xristian, müsəlman türklər bölümü mövcuddur. Buraya daxildəki məzhəblər, təriqətlər – şiə, sünni, nurçu, vəhhabi və s. də əlavə olunur. Bu cəmiyyətdə Türk Dünyası yaranmaz. Vahid əqidə, vahid məslək, vahid yol olmasa, bu etnosu xilas etmək çətin olar. Zahirən azadlıq kimi görünən çoxəqidəlilik, çoxsifətlik milləti simasızlaşdırır. Azadlıq yolu özbaşnalıqdan deyil, vəhdətdən keçir. Onun-bunun əsarətində olan türk ölkələri əsarətdən çıxmasa, Türk Dünyasında birləşə bilməz. Buna görə də balaca iddiaları kənara qoymaq vaxtıdır.

Atamız Var Olsun!

BEYNƏLXALQÇILIQ ANTİBƏŞƏRİLİYİ

«Beynəlxalqçılıq» anlayışı siyasətin (Avropa siyasətinin) icad elədiyi elə bir niqabdır ki, hər cür oyunbazlıq bu niqabı üzünə çəkib gizlənə bilir. Ümumiyyətlə, «beynəlxalq qüvvə» nə deməkdir, onun rolu nədir? Bu suala həqiqi meyarla cavab vermirlər. Yalnız siyasət cavab verir. Və bütün hallarda aldadır. Təbiidir ki, siyasət öz paxırını açıb özünü ifşa eləməz. Bu sualın həqiqi cavabı milliliyi və bunun nəticəsi kimi bəşəriliyi təsdiq edər. Təəssüf ki, bu da baş vermir.

Avropa Şurası, BMT, AB, ATƏT, İKT və s. və i. a. hamısı beynəlxalq qüvvələr adlandırılır. Və guya bunların məqsədi ölkələrin, xalqların haqlarını tanımaq, bunların bir-birinə münasibətini nizamlamaq, bəşəri humanizmi təmsil eləməkdir.

İşdə isə heç biri humanitar, mənəvi fəaliyyətə əsaslanmır. Hər biri siyasi fəaliyyət göstərir, bəşəriyyəti zəiflərə və güclülərə bölməklə təbəqələşmə yaradır. Hamısı dünyaya fəth gözüylə baxanlar, dünyaya ağalıq iddiasıyla yaşayanlar tərəfindən maliyyələşdirilir. Hamısı maliyyələşdirənlərin proqramı əsasında hərəkət edir. Dünyada mövcud olan bütün müharibələri, etnik münaqişələri, terror təşkilatlarını məhz bu beynəlxalq qüvvələr yaradır və superlərin, ağalıq istəyində olanların müdaxilələri üçün münbit şərait yaradırlar. Dünya zor ilə, silah gücü ilə, iqtisadi hegemonluq sayəsində idarə olunur. Bu idarənin başında təbəqələşmənin güclü tərəfini dəstəkləyən dövlətlər durur, idarə mexanizmi rolunu isə həmin beynəlxalq qurumlar icra edirlər. Diqqət yetirək. Elə bir beynəlxalq qurum varmı ki, desin, hər bir xalqı öz ixtiyarına vermək lazımdır? Bunu söyləmək o deməkdir ki, beynəlxalq qurumlar ləğv olunmalıdır. Bu isə siyasət özbaşnalığının məğlubiyyəti, xalqçılığın, millətçiliyin qələbəsi demək olardı. Beynəlxalq qüvvələr xalqı qüvvələri əvəz edir, bunların hər ikisinin paralel fəaliyyəti mümkün deyil.

Bu qüvvələrin Azərbaycanımıza münasibəti çox açıq həyasızlıq nümayiş etdirir. Azərbaycanın qarşısına şərtlər qoyurlar: «daxilində elə iş gör ki, tamamilə mənim dediyim olsun; mənə bənzəməlisən; mənim arzumla yaşamalısən; sən özünəməxsusluğun gerilikdir, mənə məxsusluğun isə tərəqqidir; sən öz itaətsizliyinlə bəşəri sivilizasiyaya ziyan verirsən və s.».

Azərbaycanı elə məsələlərdə sıxıb başını qatırlar ki, özünün sabahını müəyyənləşdirə bilməsin, özü-özünün müstəqilliyini yarada bilməsin, Qarabağ hadisəsini ciddi şəkildə səsləndirməyə imkan tapmasın. Ölkəyə aid olan, yəni ölkədaxili məsələlər beynəlxalq qurumları daha çox məşğul edir, nəinki iki dövlətin bir-birinə münasibəti – özəllikcə zorakı münasibəti. Deməli, iki dövlət bir-biriylə necə gəldi, davransın, amma millət öz ölkəsinin içində nə edirsə, gərək beynəlxalqizmlə hesablaşsın. **Deməli, bir dövlət o biri dövlətə zor tətbiq edəndə ona xəbərdarlıq eləmək – onun işinə qarışmaqdır, amma millət özü bildiyi kimi yaşayanda, onun işinə qarışmaq humanizmdir.** Siyasətin bundan çılpaq hərcayiliyi ola bilməz!

Əgər hər bir dövlət müstəqildirsə, onun xalqı özünün ölkəsindəki problemlərini özü həll etməlidir. Əgər millət beynəlxalqizmi öz içinə buraxmasa, onun problemləri çox asan həll olunar.

Millətin içinə soxulurlar və onun insanlarını bir-birinə qarşı qaldırmaqla qarışıqlıq yaradırlar!

Azərbaycana hər cür yabançı psixologiya yeridirlər. Və bütün etirazlar, mübarizələr bu psixologiya əsasında formalaşır. Heç bir nəticəyə də nail olunmur. Demokratiya kapitalizmi qorumaq gedişidir: «Hər kəsin haqqı var ki, etiraz eləsin, narazılığını bildirsın». Lakin bu etiraz heç nəyi dəyişmir, olsa-olsa nisbi güzəştlər əldə olunur.

Həqiqi ədalətin bərqərar olması üçün isə mübarizələr kapitalizm tələbindən yox, kapitalizmə qarşı baş verməlidir.

Və beləliklə, ömrü boyu insanlar həyat uğrunda yırtıcı mübarizələr aparmalı olurlar. İnsanlığın heç bir problemi həllini tapmır. Ancaq ideologiya yaradıb onun əsasında sübut eləməyə çalışırlar ki, «həyat elə bu deməkdir, həyat yırtıcı mübarizədir. İnsan doğulandan ölənə qədər bir-birinin əlindən özünə lazım olan zəruri həyat nemətlərini dartıb almaqla məşğul olmalıdır». Avropa tərəqqisinin ən böyük nailiyyəti hələ ki, bu azgınlıqdan ibarətdir.

Bizim ölkəmizin iqtidarı, müxalifəti də bu psixologiya əsasında mübarizə aparırlar. İqtidar müxalifəti zərərsizləşdirmək üçün xalqdan təcrid edir, hər cür birliyi qırıb atır. Müxalifət də iqtidarı hakimiyyətdən salmaq üçün xaricilərə – beynəlxalq qurumlara yalvarır. Xalqa üz tutmurlar. Xalqla iş görmək üçün isə oyunlar quraşdırmaq yox, ləyaqətli birlik yaratmaq lazımdır. Öz keçmişindən dərs götürmək lazımdır.

Hakimiyyəti bölə bilmədilər – parçalandılar. İndiki iqtidarı gətirib çıxardılar başa. İndi də düşürə bilmirlər, yalvarırlar beynəlxalqizmə. Beynəlxalqizmin ölkəmizlə bağlı verdiyi bəyanatlar iqtidarla müxalifəti bir-birinə qarşı oynatmaqla məşğuldur.

Hamı bir-birindən faydalanmağa çalışır, ona görə də birlik baş tutmur. Hamının guya böyük Azərbaycan məqsədi var. Amma məlum olur ki, hamının bir subyektiv mövqeyi – məqsədi var. Və

hamı hamını öz subyektiv mövqeyinə – məqsədinə xidmətə çağırır. Çağırışına kimsə gəlməyəndə onu xəyanətkar adlandırır.

Xəyanətlər, xəyanətkarlar bolluğuna düşmüşük. Heç kim xəyanətlə döyüşmür, günahını yumur, hamı bir-birinə, özəllikcə də Yurdumuza xəyanət bağışlayır.

Yeni şüur gərəkdir, yeni təfəkkür, yeni sevgi gərəkdir – Azərbaycanımızı qorumağa!

Fəlakətdən güc ala q, məhv olmayaq!

Atamız Var Olsun!

11 Xəzan Ayı, 24-il.

ULUYURD HƏRƏKATI YARANMALIDIR

Azərbaycan Yuxarı Qarabağı işğalçı Ermənistandan geri almaq uğrunda savaşa başlasa, ABŞ da, Rusiya da, Fransa da erməniyə bu və ya başqa şəkildə kömək edəcəklər. Çünki bu savaşa Azərbaycanın udması ilə Türkiyə – Azərbaycan əlaqələrinin əslləşməsi və böyüməsi, Türk Dünyası içərisində yaxınlaşmaların yeni mərhələyə qədəm qoyması baş verəcək. Bu isə bölgədə nüfuz yarışına girənlərin məqsədlərinə uyğun deyil.

Bu cür Türk «təhlükəsi»nin yaranması bir-birinə rəqib olan o qüvvələri, bu «təhlükə»yə qarşı birləşdirəcək. Əllərindən gələni edəcəklər ki, Qarabağ xilas olmasın.

Azərbaycan gərək ciddi siyasi mövqe seçsin. Azərbaycan siyasəti birçə dəfə xəlqi mənafe üstə israr etsə, ABŞ-ın gizli şəkildə nala-mıxa döymələri üzə çıxacaq və müttəfiqlik oyunlarının içəlatı tamamilə faş olacaq. Necə ki, İraq müharibəsində Türkiyə ABŞ-ın aləti olmaqdan imtina edən kimi ABŞ–Türkiyə müttəfiqliyinin yalanı göründü. Hərçənd ABŞ-ın Azərbaycana, onun Qarabağ probleminə münasibəti zahirən ziddiyyətli görünsə də, erməninin mövqeyinə üstünlük verməklə yadda qalıb. İndən sonra da ABŞ-ın canavarlıq əməliyyatlarından Azərbaycan üçün nə isə ummaq ən yumşaq dildə desək, ağılsızlıqdır.

Lakin bu o demək deyil ki, Azərbaycan öz problemlərini həll etməməlidir, qorxu altında güzəştlər haqda düşünməlidir. Dövlətimiz yalnız güzəştlər haqqında düşünəcəksə, onda müstəqilliyimiz nə deməkdir? Bütün bunlarla yanaşı, anlaşılmalıdır ki, problemlərimizin həlli sadə və asan deyil. Dövlətimizin milli prinsipliliğinin yetərincə olmamasını da buraya əlavə etsək, vəziyyətin mürəkkəbliyi daha açıq görünər. Əlbəttə, biz demirik ki, milli prinsiplərə söykənən dövləti qurmaq bu gün asanlıqla baş verə bilər. Bu işi milli düşüncəli fədakar insanlar yerinə yetirə bilərlər. İndiki halda nə iqtidar, nə də müxalifət bunu gerçəkləşdirmək iqtidarındadır. Dövlətin strateji məqsədlərinin müəyyənəşdirilməsi və qətiyyətlə onun arxasında durulması, habelə hərbi gücün təmənnəsizlik əsasında formalaşması hakimiyyət hərislərinin başa gətirəcəyi iş deyil. Bütün bu deyilənlər həm də Azərbaycanın müstəqillik problemlərini yaradır. Ölkənin içərisində bütöv milli həmrəylik yaranmasa, Millətçilik, humanizm əsas ideyaya çevrilməsə (burada biz millətçilik və humanizmin adını yanaşı çəkdik, çünki ayrı-ayrı dövlətlər hələ də millətçilik ideyasına düzgün yanaşmır və bu ideyadan qorxurlar), Azərbaycanın daxilində hakimiyyət uğrunda döyüşün Azərbaycan uğrunda döyüşə çevrilməsi baş verməsə, heç kim Azərbaycanı güclü saymayacaq. Güclü olmayan dövlətlə heç kim müttəfiq olmağa can atmaz. Hər kəs bu cür müttəfiqliyi mənasız bir sənədləşmə sayar. Heç bir beynəlxalq təsirə malik olmadığını görə-görə öz strategiyasını belə bir ölkəyə bağlamaq istəməz.

Əslində dövlətin xarici siyasətini onun daxili gücü müəyyənləşdirir. Bizdə isə öncə güzəştli, qorxaq xarici siyasət quraşdırılır, sonra içimizi əyən daxili siyasət yeridilir.

Yalnız təbii sərvətlərinə şirnikdirməklə kiminləsə müttəfiq olmaq mümkün deyil. Təbii sərvətlər əlaqələrin genişlənməsi üçün vasitə ola bilər, məqsəd ola bilməz.

Təəssüf ki, neçə illərdir, bizim ölkəmizdə iqtidar və müxalifət tərəfindən Azərbaycanın mövqeyini, ləyaqətini aşağılayan əməllər həyata keçirilir. Bu xalqın fitrətində terrorizm yoxdur. Amma indiki iqtidar hakimiyyətə gələndən elə görkəzmələr düzəltdi, kənardan baxana elə təsir bağışladı ki, bu

xalqın, deyəsən, hakimiyyət çevrilişi və terror həyata keçirmək-dən başqa məşğuliyyəti və qabiliyyəti yoxdur. İndi də elə iş aparılır ki, həmin fikir formalaşır: Bu xalqın heç bir azadlıq amacı yoxdur, o yalnız hakimiyyət, vəzifə acıdır.

Partiyaların çoxluğu səviyyəsində siyasi müxalifətçilik kapitalizmi qorumaq oyunudur. Bu cür müxalifətçiliklə azad, müstəqil xalq yaratmaq mümkün deyil.

Azərbaycanda bütün partiyalar ləğv olunmalı və Uluyurd Hərəkatı başlamalıdır. Bunsuz problemlərimiz gündən-günə artacaq, həll olmayacaq. Yalnız Uluyurd Hərəkatı vahid milli məqsəd ətrafında daxili həmrəyliyi yarada bilər və fəlakətlərimizin üstünə yeriyə bilər.

Atamız Var Olsun!

AMERİKANİZM HƏDYANLIĞI

Hitlerizmə qarşı aciz olan dünyanın amerikanizmə qarşı aciz olan dünyadan fərqi yoxdur. Müasir amerikanizmin əlli il öncəki hitlerizmdən yalnız zahiri fərqləri var. ABŞ liberalizmi qapalı, gizli faşizm əməllərini həyata keçirir. Dünyanı amerikanizm təhlükəsi təhdid edir.

Hitlerizmə qarşı SSRİ çıxdı, amerikanizmə qarşı İraq çıxır. Almaniya, Fransa amerikanizmə qarşı çıxmır, – başqa bir «izm»i – avropoizmi qaldırmağa çalışır. Fərq ondadır ki, bu İraq Səddam İraqıdır, ideyalı, ideologiyalı İraq deyil. Yeganə ideyası 7-ci yüzil qaranlığına küsənməkdir. Xəlifə İraqının amerikanizmdən heç bir bəşəri üstünlüyü yoxdur. O dövrdə hitlerizmin caynağından qaçan Avropa dövlətləri SSRİ-nin tərəfində hitlerizmlə döyüşürdü. Bu gün isə amerikanizmin caynağında olan heç bir dövlət İraqın müqavimətinə qoşulmur, əksinə, İraqa qarşı amerikanizmə qoşulurlar. Tarazlıq çox pis pozulub. İraq isə bu tarazlığı bərpa etmək üçün meydana atılmayıb, sadəcə amerikanizmə təslim olmaq istəmir. Məsələnin yaxşı cəhəti də yalnız budur. Amma ədalət naminə desək, elə bu ideyasız müqavimətin özüylə də İraq

başqalarından üstünlüyünü sübut edir. Əgər İraq amerikanizmə qarşı demokratiya oyunbazlığından daha tutarlı bir bəşəri ideya ilə müqavimətə başlasaydı, qəti əminik ki, amerikanizmi sarsıdardı. Hələlik belə qəti müqavimət olmadığı üçün amerikanizm vəhşiliyi dünyaya maneəsiz yayılır. Bütün bunlara baxmayaraq, bu cür sürətlə yayılan vəhşilik sürətlə olmasa da, zaman-zaman amerikanizmin öz nüfuzunu parçalamaqdadır. Bizə görə Amerikanizmin yüksəliş mərhələsi dayanıb, o, çöküş mərhələsindədir. Onun çöküşü SSRİ-nin dağılması ilə bağlıdır. Onun nüfuzunu SSRİ-nin varlığı qoruyurdu, çünki SSRİ özü də kapitalizm dünyası tərəfindən təhlükə kimi qəbul edildiyindən, amerikanizm ona (kapitalizm dünyasına) gərək idi. Bugün dünya eyniləşib. Eyniləşən dünyada qələbə axtarmaq mənasızdır. Eyniləşən qalibi olmur. Qalibiyyət müxtəlifliyin varlığında təzahür edir.

Köçəri Aylı, 24-il.

MİLLƏT – TARİXDƏN ÜSTÜN OLANDA VAR OLUR

***(Murad Adcının «Qıpçaq Çölünün Yovşanı»
kitabının doğurduğu düşüncələr)***

Tarixi vərəqlədikcə türk insanı qəribə hisslər keçirir. Millətimizin aqibəti nə qədər mürəkkəb, tarixi nə qədər ziddiyyətlidir! M.Adçının də dediklərindən bəlli olur ki, bu millətin tarixini məqsədyönlü olaraq ziddiyyətli kökə salıblar. Əlbəttə, tarix çox keşməkeşli dövrlərin sirrini bilir. O da məlumdur ki, qədim dövrlərdə də indiki kimi toplumların siyasi başbilənləri səviyyəsində ağalıq, hegemonluq uğrunda mübarizə gedib, qorxunc qırğınlar, qanlı savaşlar baş verib. Qələbələrin başında isə ən çox türklər durub. Başqa millətlərdən fərqli olaraq, türk milləti Qələbələrini xəbisliyə çevirməyib. Belə ki, bu gedişlərdə özünün tarixini məkr əsasında yazıb-yaratmayıb.

Soruşula bilər: məgər öz tarixini yazıb-yaradan xəbislikmi etmiş olur? Əlbəttə, olmamalıdır. Ancaq iş ondadır ki, öz tarixini yazanlar başqalarının inkarı üstə yazıb-yaradıblar. Türk böyük

mədəniyyət yaratdığı və başqa xalqlara mədəniyyət verdiyi halda, öz mədəniyyətini qəbul elətdirməklə heç kəsi assimilyasiya etməyib, heç kəsin özünəməxsusluğunu ləğv etməyib. Çünki türk – vüqar deməkdir. Vüqarlı millət başqalarını ləğv etməyi özünə sığışdırmaz. Amma gəlin tarixi izləyək.

Böyük imperiyalar yaranıb və onlar özünün hansısa mədəniyyətini başqalarına qəbul elətdirməklə əksərən başqalarının özünəməxsusluğunu ləğv ediblər. Əslində, imperiyaları mədəniyyət deyil, qatillik, zəbtçilik yaradır. İmperiyalar Yaradıcılığında Mədəniyyətdən aldadıcı bir vasitə kimi istifadə olunub. Bizim üçün məsələnin pis cəhəti odur ki, türk bəşəriyyətə gərək olanda özünü unudub. Biz bunu tarixin bütün mərhələlərində görürük. Rusiyanın yaranması və təşəkkül tapması yolunda Türkün (deyərk ki, Dəşti-Qıpçaqlıların) nə qədər böyük rolu var! O cür də Avropanın o dövrü ki (yəni Atilla dövrü), mədəni inkişaf üçün Türkün humanist münasibətləri çox mühüm təsirə malik olub. Ərəb mədəniyyəti olan İslamın Dünyaya yayılması, əsasən, Türkün əli ilə baş vermişdir. İslamın yaşamasının ən böyük qarantı olan Osmanlı imperiyası çox da uzaq keçmişdə qalmayıb və s.

Türkün özündən isə demək olar heç nə qalmayıb. Biz türkün tarixini ziddiyyətli kökə salanları, tarixin ən uca pillələrindəki mədəni varlığını dananları Türkün özündən daha az suçlayırıq. Heç nə Türkə bəraət vermir ki, o bu gün özünün mədəni dəyərlərini unudub və uzun illərdir yeni dəyərlər də yaratmır. Yaradıcılıq olmadığına görə də dağınıq vəziyyətdə yaşayır, gücü də çox pərakəndə səviyyədədir.

Türkün belə pərakəndəliyinin başlıca səbəblərindən biri də odur ki, Tarixə – onu müxtəlif adlarla çağırmaq imkanı verib. Ayrı-ayrı dövrlərdə millət az qala ayrı-ayrı nəsillərin adı ilə çağırılıb. Beləliklə, Milli Ruhun müəyyənliyi itib. Ayrı-ayrı qüvvələr bu adları bir-birinə qarşı qaldırıb. Güc parçalanıb və bütövlükdə millət ayaq altına düşüb. Biz bu vəziyyəti Murad Adcının «Qıpçaq Çölünün Yovşanı» kitabından da duyuruq. Bu kitabın yazılmasında Qeyrət var, milli narahatçılıq var. Elə buna görə də təqdirə layiqdir. Kitabdakı gərəkli cəhətləri göstərməklə,

bizə narahatçılıq gətirən məqamları da vurğulamağı gərəkli saydıq.

Murad Adcı bu kitabında sevə-sevə Türkün saflığından, dönməzliyindən, qorxmazlığından, döyüşkənlik hünərindən ciddi faktlar sərgiləyir.

«Çöllünün üç müqəddəs arzusu olub. Birinci – at yəhərləmək. İkinci – ət yemək. Üçüncü – arvad almaq» – deyərək Türkün döyüşkənliyini və ailəcanlılığını bütövlükdə millətin tərbiyəsi kimi önə çəkir. Kitabı səhifələdikcə ayrı-ayrı xalqların Türkün humanistliyinə sığınmasının şahidi oluruq. Türk – sıralarında yaşayan başqa millətlərin nümayəndələrinə özləri qədər haqq verib, yalnız hərbdə iştiraklarını istisna edib. Yəhudiləri ölümdən xilas edib, qoruyub. Döyüş vaxtı qarşı tərəfin aman diləmələrini, xahişə söykənən şərtlərini, arzularını nəzərə alan Türk amansız döyüşlərin içərisində belə, qəddar olmadığını tarixin bütün mərhələlərində sübut etmişdir.

Türkün gözünün, könlünün toxluğunu da müəllif diqqətlə izləyib təqdim edir. Əlində imkanlar ola-ola qızıl, gümüş qablardan deyil, məhz sadə saxsı qablardan istifadə edən çöl başçıları həm də sadə geyimləri ilə xalqla qaynayıb-qarışmaqdan çəkinməmişlər. Bununla da müəllif çöllülərə (qıpçaqlara) «vəhşi» damğası vuranlara etiraz edir, onların antihumanistliyini ciddi arqumentlərlə sübut etməyə çalışır. Əlbəttə, Türkə vəhşi deməsə, gərək Avropanın bugünkü varisləri özlərinin mədəni təməlinin məhz Türkdən gəldiyini etiraf etsinlər. Dünya xalqlarını kütlələşdirərək idarə etmək iddiasında olan Avropanın isə buna ləyaqəti çatmır.

Kitabda çox maraqlı başqa bir məsələ ilə də üzləşirik. Bildirildiyinə görə, xristianlığı Avropaya, əsasən, Qıpçaqlar yayıblar. Hərçəndi, Qıpçaqlar xristianlığı Tanrıçılığa bağlı şəkildə təqdim ediblər. Həm də məlumdur ki, avropalılar Tanrıçılığı qəbul etməyiblər, xristianlığı isə Qıpçaqların tanrıçılığından təmizləyib qəbul ediblər. Məgər tanrıçılıq qəbuledilməz hadisəydi?! Bəs Avropalılar xristianlığı pərəstişləmi qəbul ediblər? – Məsələ heç də bu cür deyil. Hələ o da məlumdur ki, xristianlıq yayılmağa başladığı çağlardan avropalılar xristianlara divan tuturdular.

Ümumən, Avropa çox müəmmalı şəkildə, ciddi əsası özü ilə bağlı olmayan səbəbdən xristianlığı qəbul edərək, onun ruhani mühitinə girməkdənsə, heç bir güc göstərmək təsiri, imperiya təsiri olmayan, arxasında hansısa gücün durmadığı dini – xristianlığı qəbul etməyi üstün tutub.

Qeyd edək ki, Türk xristianlığı yaysa da, onun yaradıcısı deyildi. Başqa sözlə, xristianlıq türkün ruhundan yaranmamışdı – xristianlığa bağlı şəkildə Tanrıçılığını gətirsə də. O dövrdə türk xristianlığı yaymaqla özünü bəşəri dəyərlərin, yaxşı əməllərin himayəçisi kimi aparırdı. Məsələdə hansı yanlışlar var idi, nə dərəcədə o bütöv idi, ya deyildi – bu, məsləki yaradanların boynundaydı (yayanların yox). Deməli, Avropada xristianlıq inanc kimi qəbul olunmayıb, məhz siyasi sığınacaq kimi qəbul olunub. Deməli, Avropanın aqalığı tamahı o dövrdən mövcuddur. Bu xudbinliyi də o xislətdən təzahür edib. Heç bir Avropa ölkəsinin xristianlığında İsa sevgisi, sayğısı yoxdur. Xristianlıq siyasi proseslərin tərkib hissəsi kimi var.

Bu cür xristianlığı qəbul eləmə, necə də farsların Zərdüştçülükdən əl çəkib, döyüşsüz – islamı qəbul etmələrinə bənzəyir! Farslar da Zərdüştçülük səviyyəsində türklərin Ruhani mühitinə tabe olmaqdan özlərini qorumaq üçün İslamı qəbul etdilər. Deyə bilərik ki, hər ikisi fars üçün özgədir. Hər halda, Türklərin onları yenə biləcəyinə inanırdılar, ərəblərin yenə biləcəyinə inanmırdılar. Bizim bəzi satılmış alimciyəzlərimiz də Zərdüştçülüğü farsa aid edirlər. Daha ağıl kəsmir ki, Zərdüştçülük farsın olsaydı, ömrünün axırına qədər ondan beşəlli yapışardı.

İndi bizə narahatçılıq gətirən başqa bir cəhətə göz yetirək. Müəllif «hər şeydə, hər yerdə Türk sözü var, Türk əməli var» deyərək axtarışlarını elə qurub ki, qorxulu bir bədbinlik, ələcsizlik çevrəsi yaranır. Sanki türk bütün potensialını Qədimdə qoyub gəlib, tükənib daha, qurtarıb. Elə bil ki, bizim birçə əlacımız qalıb: Avropadan, Rusiyadan mənimsədiklərini geri istəməklə, yeni bir sivil Türk milləti yaratmaq. Bu cür çabalar ona görə var ki, Türk yeni dəyərlər yaratmır, yaratmağa girişmir. Əgər bu millət yeni dəyərlər yaratsaydı, hər şeydə Türkün olduğunu gedib

tarixdə axtarmağa ehtiyac olmazdı. Yeniləşən xalq tarixi də yeniləşdirir, tarixdəki həqiqəti də doğruldu.

Tarixi kökləri üzə çıxarmaq yaxşıdır, qeyrət əməlidir. Amma elə axtaraq ki, tarixlə məhdudlaşmayaq. Məsələyə mütləq ölçüylə yanaşanda, bizlərin üzə çıxartdığı Türk tarixi heç tarix də deyil, tarixdən tikə-parçalardır. Bunlarda ilişib qalmaqla arxayınçılıq formalaşa bilər. «Tarixdə hər şey Türkdür» deməklə, Türkün özünəməxsusluğu itirilir. Belə ki, deyirlər xristianlıq da türkdür, islam da türkdür, millətlər də türkdür və s. Çox nahaq. Onda belə çıxır ki, Türk yoxdur. Türk öz ruhuyla, bəşəriyyətə öz ruhundan verdiyiylə mövcud olmalıdır. Onda «Türk var» deyə bilərik.

Onu da deyək ki, əski dövr Türk üçün ən yaxşı halda şanlı bir tarixdir – keçmişdir. Tarix isə xalqı yaratmış, xalqın dünənindən soraq verir.

Tarix ətrafında xalqın birliyi də yaranmışdır. Xalq Ruhani dəyər ətrafında Birləşə bilir. Kitabda da vurğulanır ki, türk safdır, birüzlüdür, ona görə də yadlara tez aldanır. Deməli, bəcliyi, siyasəti yaxşı bacarmır. Elə ona görə də Türk siyasət yox, Ruhaniyyət yaratmalıdır. O siyasətə can atanda gücü qat-qat azalır. Ruhaniyyətə gəlsə, gücü yüz dəfə artar. Belə bir Dəyəri Türk milləti üçün təqdim eləmişik. Bu, Asif Atanın yaratdığı Mütləqə İnam sistemidir. Mütləqə İnam yeni Dünyabaxış olmaqla bənzərsiz bir sistemdir. Bu sistemin kitabları, qaydaları, Ruhani Qurumu – Ocağı var. Bu, çox geniş bir mövzu olduğu üçün bu yazıda ondan bəhs etmirik.

**Yükümüzdən Böyük Fərhimiz Yoxdur!
Atamız Var Olsun!**

YOLÇULUQ HƏQİQƏTİ

(Uca ziyalı M.Ə.Rəsulzadəyə açıq məktub)

Azərbaycan Türk Dünyasının potensial ruhani mərkəzidir. Arzumuz odur ki, Azərbaycan da özünün bu tarixi, ruhani məsuliyyətini dərk eləsin, Türk Dünyası da. Biz Azərbaycanımızı süni şəkildə Türk Dünyasına böyük elan eləmirik, həqiqəti bəyan edirik. Həqiqətdən kənarda isə türkün nə birliyi yaranar, nə də ucalığı təsdiq olunar. O da faktdır ki, türkə qarşı yürüş etmiş azğın dünyanın ən böyük zərbələri məhz Azərbaycana yönəldilir. Çünki Azərbaycanı məhv eləməklə Türk Dünyasını heçə çevirmək elə bir problem olmur. Ona görə bizim hər birimizin ciddi düşünmək vaxtımızdır.

Sizlərin elan elədiyiniz müstəqil Azərbaycan Respublikası özgələrdən büt yaradan və bu bütlər vasitəsilə başınızdan aşağı basan azərbaycanlıların əli ilə məhv edildi. Özgə dəyərlərini başımıza çıxarıb, öz dəyərlərimizi ayaqlar altına atanlarımız bu gün də fəaliyyət göstərirlər. Sənin sevinə-sevinə tapıntı hesab elədiyin əsrimizin Səyavuşunu tarixi Səyavuşun taleyinə çevirən də həmin özgə kultlara pərəstiş edən fəallarımızdır. Elə buna görə də bizə atılan daşların ünvanını müəyyən eləməkdə çətinlik çəkirik. Hədəfimiz isə ruhumuza qarşı terror edənlər yox, buna vasitəçilik edən özümüzünkülər olur. Bu gün də biz özümüz-özümüzlə cırmaqlaşıırıq. Bunun bir səbəbi də odur ki, bəzən biz özümüz də hədəfi düz göstərə bilmirik.

Fürsətdən istifadə edib sənin Səyavuşunun da qaynağı olan ünlü fars şairi Firdovsinin «Şahnamə»sinə diqqət yetirək. Tarixdən məlumdur ki, bu əsər türk hökmdarlarından biri olan Mahmud Qəznəvinin tələbiylə yazılıb. O da bəllidir ki, M.Qəznəvi ondan türk hökmdarları haqqında yazmağı tələb etmişdi. Biz «Şahnamə»ni oxuduqca Firdovsinin böyüklüyünü görürük. Firdovsi bədii təxəyyülün, poeziyanın gücü ilə İranın hər b tarixini çox tutumlu əks etdirə bilib. Burada həm də poeziyanın necə geniş imkanlara malik olduğu sübut olunur. Firdovsinin şair qüdrətinə heyran qalırıq. Onun bu əsəri şahnamə

sayılsa da, o, xalqın, Yurdun dayağı kimi şahları deyil, mərd, yenilməz qəhrəmanları, döyüşkən oğulları önə çəkir. Doğrudur, şair ölkənin idarə olunmasını tədbirli, bilikli, geniş ürəkli, geniş səbrli şahlara tapşırmağı düzgün sayır və Firdovsiyə görə, ən tədbirli şah odur ki, saf düşüncəli, mərd igidləri ətrafında saxlaya bilsin. Göründüyü kimi, şair öz xalqına sevgisini çox dərin, yaradıcı səviyyədə təqdim edir.

Kaş bizim ulu, qüdrətli, mütəfəkkir... Nizamimizin də Firdovsi qədər milli təəssübkeşliyi olaydı! Bizə görə gözəl bəşəri dəyər milli zənginlikdən və milləti bəşəri dəyərə çevirən oğulların, qızların hünərindən yaranır...

Firdovsidə tarix əsasən hərbdən ibarətdir. Bu baxımdan, «Şahnamə»ni «hərbsnamə» də adlandırmaq olar. Buradan o mənə də çıxarmaq mümkündür ki, şah varsa, hər bə də var. Hər b isə antiinsani hadisədir.

Çeşid-çeşid hər b elmləri yaranıb, deməli, antiinsani elm yaranıb. Bu gün şahlıq zahirən yoxdur, amma hər b var, həm də çox amansız səviyyədə. Deməli, heç nə dəyişilməyib, sadəcə şah «prezident» adlanıb. Təəssüf ki, çox əsrlər öncəyə nəzər salanda bəşəriyyətin insani cəhətdən heç bir xüsusi inkişaf mərhələsi keçmədiyinə şahidi oluruq. Hətta əvvəllər hərbdə bir mərdlik də olub, indi isə haradan gəldi vurmaq var.

Firdovsidə başqa cəhətlər də var. Bu cəhətlər bizdən ciddi düşünmək və dəqiq nəticə çıxarmaq tələb edir. Ən əsası ona görə ki, Firdovsidə böyük şairlik bəşəri səviyyədə bərqərar olmur. Firdovsi fars igidlərini, qəhrəmanlarını sevə-sevə, öyə-öyə vəsf eləməklə türkləri vəhşi, qəddar, həris, özgə torpaqlarına göz dikən qələmə verir. Bizə görə, bu münasibət – milli təəssübkeşliyin humanizm səviyyəsindən məhrum olmasıdır. Milli təəssübkeşlik qərəzlik yaratmamalıdır. «Şahnamə» milli dəyər olmaq baxımından nə qədər önəmli olsa da, həm də zərərliyədir. Zərəri də odur ki, «Şahnamə» farslarla türklərin yaxınlaşmasına mane olur. Firdovsi Turan hökmdarlarını farsların tör-töküntüsü sayır. Guya Turan adlı türk yurdu-filan yoxdur. Turan elə İran deməkdir, fars deməkdir. Bu isə ədalətə, habelə tarixi gerçəkliyə ziddir. Təəssüf ki, bugünkü İran da bu tip yanlış qaynaqlara söykənərək

mollaların vasitəsilə Azərbaycanda antitürk, antiazərbaycan təbliğatı qurur. Guya Azərbaycan İran deməkdir, fars deməkdir. Türk sözü ortaya atılmış uydurmadır və s.

Bu addımlar «Şahnamə»nin məntiqi davamıdır. Habelə İran imperiyasının Azərbaycana Təbrizi, Ərdəbili... unutturmaq cəhdləridir. «Şahnamə»yə görə, Mahmud Qəznəvinə bu gün də ittiham edirlər. Guya o, zalımlıq, ədalətsizlik edib, Firdovsiyə vəd verdiyi qızılın əvəzinə gümüş verib. Bəlkə bu söhbəti mövzuya çevirməmək də olar. Lakin ədalət üçün bir məqamı deməyi özümüzə borc bilirik. O da ondan ibarətdir ki, məntiqə görə M.Qəznəvi Firdovsinin boynunu vurdurmalıydı. Çünki hökmdar idi. Və hökmdar kimi onun tələbi nəinki yerinə yetirilməmişdi, əksinə, onun «Şahnamə»də görmək istədiyi qüdrətli türk hökmdarlarını Firdovsi bir heç eləmişdi. Lakin bunun əvəzində M.Qəznəvi Firdovsiyə o qədər gümüş verib – bax bu özü əsl humanizmdir. Peyğəmbərimiz Asif Ata yazır: – «deyirlər M.Qəznəvi Firdovsinin qızılını gümüşə çevirdi, demirlər İranın gümüşünü qızıla çevirdi»! Asif Ata onu nəzərdə tutur ki, İranı İran eləyən elə Türklər olub.

Sən də, əziz Məmmədəmin!

«Əsrimizin Səyavuşu»nda iki mədəniyyətin – xalqın arasında çaşıb qalan Səyavuş obrazını Firdovsiyə bəraət vermişən. Görünür, bu da Sənin xislətindəki Türk saflığından və sadələvhlüyündən doğub. Bəli, biz türklər sadələvh oluruq və Firdovsinin Turanı Əhrimən, İranı Hürmüzd kimi qələmə verməsinin fərqi nə varmırıq. Bizim xalqımıza qarşı tarixi tədqiqat səviyyəsində, mədəni məsələlər səviyyəsində, sənət səviyyəsində, siyasət səviyyəsində ardıcıl qəsd hazırlayırlar, ruhumuza qarşı terror törədirlər. Bu məsələlərdə də özgələrdən kult düzəldən özümüzünkülər canfəşanlıq edirlər. Və özgə kultlarını Bayrağımızın yerinə taxırlar.

Bütün xalqlarda dühalar eyni ağrını yaşayıb – İnsanlığa dəyən zərbədən yaranan ağrını: – Nizami, Şekspir, Tolstoy, Höte və s. Çünki adamlıq hər yerdə eyni xislətlidir. Onlar milli fəlakətlərin yaratdığı bəşəri ağrıları yaşayıblar. Fəqət hər bir xalqın adamlığının yaratdığı ilə yanaşı, İnsani dəyərləri də olub və

o dəyərlər adları çəkilənlər ilə ölçülüb. Xalqın böyüklüyü (hər cür adamlıqlara baxmayaraq) verdiyi böyük dəyərlərlə ölçülüb. Və bu dəyərlərə görə bizim millətimiz çox üstündür. Xalqlar bir-birinə İnsani dəyərlərinə görə münasibət bəsləməlidir. Siyasət xalqları bir-birinə qarşı vəhşilik axtarışına sövq edir. Siyasətdə hər bir xalq başqasının tarixdəki adamlığını təftiş eləməklə özünün üstünlüyünə çalışır. Bu isə eybəcərlikdir! Hamı bir-birinə, həmin tarixi naqislikləri əsas gətirib, düşmən gözüylə baxır. Bu isə siyasətə gərəkdir. Xalqlar siyasəti yenmək üçün bir-birinə sayğı ilə yanaşmalıdırlar. Habelə, ruhani xislətinə görə sevgi bəsləməlidirlər. Kimin də ruhani xisləti yoxdursa, onu yaratmalıdır, günahını yumalıdır.

Biz Asif Atanın (İnam Atanın) Mütləqə İnam Ocağı olaraq, sevgi yolu tutmuşuq, siyasət yolu tutmamışıq. Siyasət yolu tutanda bəşəri sevgini yaşatmaq mümkün deyil. Sözlə ürək bir-birinə düşmən kəsilməməlidir. Sözdə humanizmi demək, ürəkdə siyasi məkri gəzdirmək İnsanlığa qarşı böyük zərbdır. Biz millətimizə qarşı olan məkrli əməllərlə döyüşəndə belə, bəşəri sevgini ləğv eləmirik. Millətimizə qarşı olan düşmənlik niyyətlərinə olan nifrətimiz bəşəri sevgimizi şərtləndirir. Biz millətimizi başqa millətlərə qarşı qoymaq uğrunda döyüşürük, millətimizin özünəməxsusluğu, azadlığı, səadəti uğrunda döyüşürük. Biz millət olaraq heç bir xalqa qarşı düşmənlik təbliğatı aparmırıq. Bizə qarşı olan düşmənliklərlə döyüşümüz – öz dəyərlərimizə yiyə durmaq, onu insanlarımızın ruhuna çevirmək səviyyəsində baş verir. Çünki bizə qarşı ən böyük qəzəb bizim dəyərlərimizi təhrif eləmək, ruhumuzu özgüləşdirmək gedişləridir. Öncə ruhumuzu özgüləşdirirlər, sonra tariximizi təhrif edirlər, sonra torpağımızı, nemətlərimizi əlimizdən alırlar.

Sənin – ey sevimli ziyalı, göz işığı qədər sevdiyin Azərbaycanın müstəqilliyi də bu cür fəlakətlərimizin altında qaldı. Sənin sevə-sevə, öyə-öyə bəslədiyin millətin bu gün də özgəçi bütçülərimizin yadlığı sayəsində özümləşə bilməmək fəlakəti ilə üz-üzə qalıb. Sən Müsavat adlı millətçi partiya yaratmışdın. İndi sənin partiyanın adını daşıyanlar hamısı beynəlmiləçiliklə məşğuldur. O vaxt millətçilik bolşeviklərin «vahid millət»

cəfəngiyyatı ilə məhv edilirdi. İndi də «dünyəvi demokratiya» cəfəngiyyatı ilə gözdən və dəyərdən salınır. O vaxt kommunistləşdirmə rusçuluğu ilə xalqları açıq şəkildə zorlayırdılar, indi də qloballaşdırma Qərbçiliyi ilə zorlayırlar. Və bu zorlamanın fəlakətlərinə də ən çox türk milləti uğrayır. Bütün bunları nəzərə alaraq, biz Qarabağı, Zəngəzuru, Göyçəni, Zəngibasarı, Qaraqoyunlunu ermənidən; Borçalını Gürcüdən; Təbrizi, Ərdəbili... İrandan; Dərbəndi Rusdan alıncaya qədər hərbi-siyasi səfərbərliyi qəbul edirik – çox böyük təəssüflə, çünki məsələnin bu cəhəti bizdən asılı deyil. Elə buradan da görünür ki, biz özümüzü təsdiq edincəyə qədər uzun yol keçməliyik. Fəqət bu yol milli özümlüyümüzə yüksəlməklə gedilə bilər. Özgə düşüncəylə, özgə təfəkkürlə, özgə psixologiya ilə özgələşmək olar. Özgəçilik tələbiylə özümüzə doğru yol gedə bilmərik. Milliliyi İnsanlaşma İnamı saflaşdırma bilər. Milliliyə hər şey qarışdırıblar. Bu qarışıq xəlitədə ən az çəkiyə malik olan millilikdir. Hər cür pozucu yeniliyə millilik adı verilir, hər cür milli xassələr gerilik, köhnəlik rəmzi kimi rədd edilir. Milli müəyyənlik itib. Millətin bugünkü həyatını bayağı adət və vərdişlər idarə edir. Bu idarənin arxasında zahirən bir-birinə zidd görünən İran dinçiliyi, Avropa qlobalçılığı, rus «xilaskarlığı» birləşir və yazılmamış bir konsepsiya kimi vahid ənənəyə çevrilir. Bu ənənənin vahidliyi isə ondadır ki, millətimiz bilmədən bu konsepsiyanı öz evini işıqlandıran çıraq sanır. Bizim millətimiz bu gün həqiqət güzgüsünü öz üzünə tutanda belə, səhvən və yaxud zorən başqalarını görür. Öz rəngini görmür, başqalarının rəngini öz rəngi bilir. Təəssüf ki, bu məsələnin həllində ədəbiyyatımız da, sənətimiz də, mətbuatımız da, televiziya da, öz gücsüzlükləri ucbatından, vəziyyətin daha da mürəkkəbləşməsinə xidmət edirlər.

Millətin özünəməxsusluğunu təsdiq etmək üçün bütün sahələri milliləşdirmək gərəkdir. «Çağdaş Azərbaycan Tarixi» əsərində yazırsan ki (mən ona görə «sən» deyə müraciət edirəm ki, böyüklər, təkcələr «siz» deyil, «sən»dir), «Çar Rusiyası azərbaycanlıları əsgəri xidmətə cəlb eləmirdi, amma erməni, gürcünü cəlb edirdi». Bəli, əziz Məmməd Əmin! Bu münasibət

Azərbaycanın müsəlman olmasına görə yox, türk olmasına görə idi. I Pyotrun İstanbulla bayraq taxmaq arzusuna xidmət edirdi. Çünki Azərbaycan İstanbulla gedən yolda ən böyük maneə idi. Bu münasibətin tələbi idi ki, azğın ermənilər və ruslar Bakıda genosid törətdilər. Öz əsgərlərimiz olmadığı üçün bizi onların əlindən Türkiyə ordusu aldı. Bundan sonra Bakını yalançı səadətə qovuşduran bolşevik Rusiyası oda qaladı. 1990-cı il 20 Yanvarda bunların davamı və s. Hələ biz 37-ci il canavarlığını demirik. Bunlar hamısı bir əl ilə, bir xətlə həyata keçirilir. Heç bir günahkar da cəzalandırılmayıb. Bolşeviklərin proletar kultu Azərbaycanın boyunduruqlu taleyinə ona görə möhür vura bildi ki, ona qarşı millətin öz sözü, öz ideyası qoyulmadı.

Bizə görə ərəb və islam, rus və kommunizm, Qərb və demokratiya bir şeydir. Bu cür yad, şirnikdirici, aldadıcı ideyalardan xilas ummamaq üçün əsl, həqiqi xilaskarlıq ideyamızı bayrağımıza çevirmək gərəkdir.

Sənin çox böyük ləyaqətlə, hissə qapılmadan bolşevizmi söyməklə təsəlli tapmadan, təhqirlərə yol vermədən onun yaratdığı fəlakətləri həyəcanla izah etməyin təəssüf ki, hakimiyyət hərislərinə, yalmançılara dərs olmadı. Çünki Yurduumuzdakı özgəçilik – ruhumuzdakı yolsuzluqdan törəyib. Millətimiz öz dəyərlərindən özünə yol sala bilməyib. Böyük dəyərlərimizi birləşdirib qoruya bilməyib. Hətta sən də, sevimli millət fədaisi, – Babək kimi uca bir dəyəri – Azərbaycanın Azadlıq Rəmzini Dağıstanlı Şamildən və Gəncəli Cavad xandan aşağı tutursan. Babəkin ideallaşdırılmasından həyəcanla danışsən. Guya rus imperiyası Babəkdən millətimizə qarşı istifadə edir. Babəkin islam üçün təhlükəli olmasından narahat olursan. Axı Babək nə vaxt ideallaşdırılıb?! Babək ideallaşdırılısaydı, Azərbaycan bu günə düşərdimi?! Yox, düşməzdə, əksinə, Azərbaycan uca Azərbaycan olardı. Babək – kimin ondan hansı niyyətlə istifadə etmək cəhdlərindən asılı olmayaraq – Azərbaycanın Azadlıq rəmzidir. Biz isə ona qarşı çıxdığımız üçün, bir millət kimi, məğlub olmuşuq. Digər tərəfdən, axı niyə biz öz Babəkimizə yiyəlik eləmirik ki, başqaları da ondan başqa məqsəd üçün istifadə eləməyə çalışır?! Öz dəyərlərimizi unudub, özgə ətəyindən

sallaşmaq bu gün də davam edir və məğlubiyyətdən başqa da heç bir nəticə vermir. İndikilər Azərbaycanın nefti ilə öyünür. Biz isə – Mütləqə İnam Təربiyəsi almışlar – Azərbaycanın Babəki ilə, Dədə Qorqudu ilə, Nəimisi ilə öyünürük. İndikilərin öyündüyü faydalı Azərbaycan azğın hərislərin, qəsbkarların qidasına çevrilir. Bizim ruhani Azərbaycanımız isə bəşərin Dəyər ölçüsünə çevrilməkdədir.

Ey gözəl ziyalı! Axı rus bolşevizmi Azərbaycan üçün nədirsə, İslam hümmətizmi də odur. Axı nə vaxt islam qarşısına məqsəd qoydu ki, Azərbaycanı böyük eləyəcək?! Axı İslam Azərbaycanı kiçiltməkdən başqa burada heç bir iş görməyib. Təəssüf ki, ən gözəl millətsevərlərimiz belə, Azərbaycanı islam üçün yaratmağa çalışıblar. Bir qisim özümüzünkülər isə Azərbaycanı bolşevik imperiyası üçün yaradırlar. Azərbaycanı Azərbaycan üçün, türk üçün yaratmadıqlarına görə Azərbaycan ayaq üstə deyil. Azərbaycanı Azərbaycan üçün yaratmaq istəyənləri isə böhtanlayıb, ləkələyiblər, o cümlədən Babəkimizi... o cümlədən... Səni!..

Azərbaycanı islam üçün yaradanları bolşeviklər, bolşevik üçün yaradanları islamçılar təqib ediblər. Bunun da Azərbaycana yalnız zərərli aidiyyəti olub. Biz, Mütləqə İnam Ocağı isə Azərbaycanı yaradıırıq. Sənin bağışladığın Bayrağın İslamçılıq və Çağdaşlıq rənglərini isə Azərbaycan – Türk ruhuna uyğun saymırıq, hətta zərərli hesab edirik. Bu həm də bizim tərəfimizdən sənin millətsevərlik şərəfini qorumaqdır. Qəti əminik ki, bizim inadımız səni əzmir. Kim də burada sənin təsdiqini deyil, inkarını axtarırsa, hesab edirik ki, o, Azərbaycanı dərk eləmir, yaxud dərk eləmək istəmir.

Azərbaycanla bağlı heç bir siyasi humanizmə əsaslanmaq gərək deyil. Millətə aid olan nə varsa, ona orta qoşmaq olmaz. Bu millətin Dövlət Bayrağında yalnız bu millətin öz dəyəri əks olunmalıdır. Belə olmadığı üçün Bayrağımızda ucaltığımız İslamçılıq və Avropaçılıq evimizin içində, ailəmizin hüsurunda bizə barmaq silkələyir. Türkçülüyə heç nəyi orta qoşmaq olmaz. Olarsa, qazanan qoşulan olacaq, Türkçülük yox. Hər hansı bir xalqın bəşəri dəyəri varsa, o yalnız qarşılıqlı mədəni əlaqələr

səviyyəsində qəbul edilə bilər – mənim Bayrağımın, evimin, ailəmin yiyəsi kimi yox!

Biz istəyirik ki, İnsançılıq və millətçilik məsələsində güzəşt olmasın. İstənilən halda güzəşt təsdiqi əvəz edir. Qurbanlar isə İnsançılıq və Millətçilik üçün olmalıdır, İnsançılıqdan və Millətçilikdən olmamalıdır. Biz ünlü türkçülərimizi sevə-sevə, öyə-öyə qüsurlardan qorumaq istəyirik. Biz qaralama və inkar yolu tutmamışıq. Ağartma və təsdiq yolunu tutmuşuq. Təsdiqin isə arxasında hər hansı siyasət və din yox, böyük İnam və onun Peyğəmbəri Asif Ata durur.

Sizləri – ünlü türkçüləri, ziyalıları hərə öz balaca məqsədinə xərcləməyə çalışır. Çünki sizə yiyə duran yoxdur. Biz Mütləqə İnam Ocağı olaraq sizlərə qahmar çıxmaq deyil, yiyə olmaq qətiyyətindəyik. Fəqət sizləri tarixi qüsurlardan azad etməklə və böyük dəyərlərin mayasına qatmaqla!

Sevgi və sayğılarla!

Atamız Var Olsun!

15 Yağış Ayı, 24-il. Atakənd.

HÜNƏRSİZ SEVGİ ÇARPIŞLARI

Bu yazı Ədalət Tahirzadənin «Qurtuluş və Bütövlük yolu» kitabının və mövcud ictimai-siyasi gedişatın müşahidə edilməsi əsasında yazılıb.

Kitabın təqdimat hissəsində deyilir ki, burada Əbülfəz Elçibəyin bütün ideoloji görüşləriylə yetərincə tanış olmaq mümkündür. Biz də bu ideoloji görüşlərin nədən ibarət olduğunu aradıq və müəyyən qənaətlərimizi yazmağı gərəkli bildik.

Yalnız qüsurları görmək və insanları rəqibçilik məntiqiylə qaralamaq Azərbaycan türkünün (ümumən Azərbaycan insanların) son dövrlərdəki ən böyük özünəyadlaşma qəbahətidir. Nə şəxsiyyətlərə həqiqi qiymət verilir, nə hadisələrə. Çünki ölçü yoxdur. Ona görə də ya tam qaralayırlar, ya da uydurub milləti aldadırlar. Əbülfəz Elçibəyə münasibət bu iki çalarda özünü tapır: bir qrup onu idealizə etməklə böyük məqsədlər yolunda maneəyə çevirir, başqa qrup və ya qüvvə onu qaralamaqla gözdən salmağa çalışır. Hər iki münasibət əslində eyni sonucu verir. Onu tam vuranlar qarşı tərəfin kortəbii şəkildə ondan əvəzsiz büt, ideal düzəltməsinə rəvac verir. Bununla da qabaqcıl düşüncələrin formalaşmasına qarşı çevrilən özünəməxsus bir qaragüruh mühiti yaranır. Sonucda böyük amalların dərinədən öyrənilməsi, həyata keçirilməsi qalır bir tərəfdə. Bir qrup öz «idealını» qorumaqla, başqa qrup isə birincinin «idealına» hücum edib özünə süni şəkildə yeni «ideal» quraşdırmaqla məşğul olur.

İdeallaşdırılan şəxs, şəxslər siyasi rəqabət meydanında düşmənçilik sərhədləri yaradırlar. İctimai mühit bu cür qarşıdurmalarla ağulənir. Ədalət naminə desək, Əbülfəz Elçibəy belə mühitin yaranmasını arzulamayıb, yaxına qoymaq istəməyib. Özünün addımlarında isə istəmədən bu mühitin formalaşmasına tutalqa verən gedişləri olub. İnsani-milli gedişlər artıq zədə götürüb. Böyük məqsədlər isə insani-milli keyfiyyətlərə doğma olan mühitdə sağlam düşüncəli insanlar tərəfindən həyata keçirilə bilər.

Biz Fərdin böyüklüyünü qəbul edirik, onun layiqincə qiymətləndirilməsini, önə çıxarılmasını doğru sayırıq. Ancaq fərdin süni olaraq fenomenləşdirilməsi, ətrafının isə cılız, bəsit, bivec bir yığnaq kimi göstərilməsi yolverilməzdir. Bu bivec yığnağın hər bir fərdi **özünü yaratmaq əvəzinə**, «öndəri» süni şəkildə öyməklə onu sağlam və ya qeyri-sağlam münasibətlərdən qorumağa, özünün ona sədaqətini sübut etməyə çalışır. Aydınır ki, bəsit səviyyə hansısa bir üstün səviyyəni qoruya bilməz, onu uydura bilər. Kənardan insanlar üçün fenomenləşdirilmiş fərdin, yaxud hadisənin əsl qiyməti bilinmir, olduğu kimi dərk olunmur, bu səbəbdən də o, özünün bütün yaxşı cəhətləri ilə bir yerdə, maneəyə çevrilir. «Bu nə fenomendir ki, onun ətrafı cılız, sönlük həşirçilər dəstəsidir; hanı onun yaratdığı insani mühit, fərd qüdrəti, yol həqiqəti?» və s. kimi haqlı suallar meydana çıxır. Cılızlar əhatəsindəki «böyük» «fərd» isə müəyyən fərqli üstünlükləri ilə tarixin bir mərhələsində hansısa səhifədə xatirə ünsürünə çevrilir. Dediymiz kimi, bu cür ünsürlər qaragüruh mühitinin bayrağına çevrilirsə, o, gerçəklikdə maneədən başqa bir şey olmur. Bu səbəbdən də əsl xalqsevərlik odur ki, hər cür qaragüruh mühitini darmadağın edir və mühitə sağlam nəfəs gətirir. Sağlam ruhlu fərdlər sağlam mühit yaratmasa, nə şəxsiyyətlər, nə də insani-milli hadisələr həqiqi qiymətini tapmayacaq və sağlam təsirə malik olmayacaq. Hər kəsin sağlam təsiri hansı səviyyədədirsə – bilinməlidir, ondan o yana nə uydurulmalı, nə də bütövlükdə gözardı edilməlidir.

Əbülfəz Elçibəy təmiz adamdır, namuslu kişidir, vətəni sevir, özünü həsr edə bilər, buna qarşılıq ummur. Yeri gələndə özünü suçlamağı, etiraf etməyi bacarır. Həm də ziddiyyətlidir. Gah müəyyən anlamda mənəvi-ruhani dünyanın insanı olur, gah da (və ən çox) siyasi mühitin nümayəndəsi olur. Səmimiyyətində qəribəliklər meydana çıxır. O yerdə ki, diplomatik gedişlər olmalıdır, orada sadəlövhcəsinə açıq davranır. Niyətləri yetirmədən elan edir. Buna görə də heç bir ciddi istəyi həyata keçirə bilmir.

Kitaba üz tutaq: «Vallah, mən başqalarını bilmirəm, sonradan fikirləşdim ki, orada başqa əllər olub. Ancaq bunu

fikirləşirdim ki, hərəkətdir – başlayır, millət mitinq eləməlidir. Qarabağ müdafiə olunmalıdır. Söhbət bundan gedir, istəyir bu işi DTK eləsin, istəyir hökumət qursun – fərqi yoxdur. Mənə işin mahiyyəti maraqlı idi, bu iş Azərbaycan xalqının Qarabağa qarşı olan qəsdə meydanda etirazıdır; istəyir fitnəyə gedək, istəyir özümüz edək (əlbəttə, özümüz etsək, daha yaxşı), mahiyyət budur ki, etirazdır. Bundan sonra lap tutsunlar, nə edirlər etsinlər» (Ə. Tahirzadə: «Qurtuluş və Bütövlük yolu», səh.48 – Əbülfəz Elçibəyin dedikləri).

Bəlkə də bu cür çıxışlara görədir ki, çoxları Əbülfəz Elçibəyi DTK ilə əlaqədə suçlandırır. Bu, həqiqətə uyğun deyil. Bizi Əbülfəz Elçibəyin addımlarının uzaqgörənliyə hesablanmaması düşündürür. Sual ortaya çıxa bilər ki, o vaxt sən hansı addımı atırsan at, oraya DTK soxulmağa mütləq cəhdlər edəcəkdin. Belə olan halda, Elçibəy nə etməliydi? Elə biz də münasibəti bu nöqtədən qurmaq istəyirik.

Dedik ki, kitab Elçibəyin ideoloji görüşlərini təqdim etmək məqsədi daşıyır. Deməli, Elçibəy hadisələrin üstünə ideologiya ilə, qlobal hazırlıqla getməlidir. O təkcə özünü təmsil eləmir, böyük bir axının qabağına düşür və onu doğru yönəltmək məsuliyyəti daşıyır. Bu məsuliyyət isə idrak və hünərə əsaslanmaq əvəzinə, həvəs və emosiyaya əsaslanırsa, deməli, bütöv bir nəslin hiddəti havaya sovrulur, enerji tükənir, hiddət şəri haqlamır. Qərbin demokratiya dalğası Azərbaycanın gənc potensialını udmamalıdır, onu özümüz böyüdüb yetirməliyik. İnsanlarda emosiyanı haylamaq əvəzinə, aydınlar müqavimətini önə çəkmək gərəkdir.

Bizə görə, SSRİ Batı'nın istəyinə uyğun olaraq, artıq dağılmağa başlamışdı. Qorbaçov Batıdan gələn «demokratiya, aşkarlıq, yenidənqurma» mexanizmini işə salmışdı. Bu isə «SSRİ» adlanan qapalı bir imperiyanı dağıtmaq üçün işə başlamışdı. Ayrı-ayrı respublikalardakı dartınmalar işin sürətlənməsinə xidmət edirdi. Əlbəttə, süni şəkildə bir-birinə yapısdırılmış respublikalar qopanda təbii olaraq ağırlar, problemlər ortaya çıxacaqdı. Bizdə hər cür fəaliyyət böyük fəsadların qarşısını almağa hesablanmalıydı. Ancaq boynumuza almalıyıq ki, bizim

hiddətimiz tarixi şəraitin (süni şəraitin) yaratdığı emosiyalardan, ehtiraslardan bəhrələnirdi. Bizim üçün emosional gedişləri öncədən tərtib elədilər. Azərbaycanın ideya, elm, quruculuq səngərinə çevrilməməsi üçün «Topxana» olayı ortaya atıldı. Rus imperiyası açıq görürdü ki, «yenidənqurma» onun başını öz içində qatacaq və Azərbaycan müstəqilləşəcək. Bununla da o, Güneyi ilə (Güney Azərbaycan) birləşmək yönündə addımlar atacaq. Bu gedişlə Qafqaz yaxın gələcəkdə Türkün əlinə keçə bilər, Türkiyə ilə Azərbaycanın vəhdəti böyüyər, Rusiya təhlükəli duruma düşər... «Topxana»dan başlayan Qarabağ məsələsi bu və bunun kimi amilləri nəzərə almaqla qurulub qoşuldu. Azərbaycanın siyasi qüvvələri bu prosesləri önləyə bilmədilər, əksinə özləri bunların girovuna çevrildi. İnsanlarımızın emosionaları, hiddətləri düzgün yönəldilmədi, yalnız ayrı-ayrı məqamlara təsir edə bildi, uzun müddətli mübarizəyə köklənə bilmədi. Bizim ruhani, hətta ideoloji müqavimətimiz yox, emosional müqavimətimiz var idi. Başqa sözlə, mübarizənin uzunömürlü təsir imkanları, təfəkkür prinsipliliyi meydan ehtirası ilə əvəz olunmuşdu. Buna görə də Rus imperiyası bir-birinin ardınca qırğınlar hazırlaya bildi. Bir nəslin enerjisi, ehtirası göyə sovrulmalıydı ki, bu xalq qəti və sürətlə dirçəlməsin. Azərbaycandakı emosional proseslər həm də Batı demokratizminin istəyinə uyğun idi.

İnsanlar çox vaxt tarixi misallarla əsaslandırmağa çalışırlar ki, bütün dövrlərdə azadlıq böyük qurbanlar udub. Etiraf etməliyik ki, biz də müəyyən qurbanlar verdik. Ancaq bu qurbanlar azadlığımıza deyil, müstəqil elan olunmağımıza yaradı. Heç kimin əməyini azaltmadan deyə bilərik ki, bu cür müstəqillik başa gələcəkdi. Çünki iqtisadi və siyasi iflası uğrayan Rus imperiyası respublikaları, o cümlədən Azərbaycanı öz əlində saxlaya bilməyəcəkdi. Nəzərə alsaq ki, Batının da burada ciddi maraqları vardı – dediyimizi təsdiq etmiş oluruq.

Başqa bir sitata müraciət edək: «Sərhədlər bizim razılığımız və iştirakımızla sökülüb.

Ancaq o başqa məsələ ki, sərhədlərin açılmasından Moskva öz məqsədləri üçün istifadə etməyə başladı, hətta bir çox yerlərdə

rus sərhədcilərinin özü bu işdə fəal iştirakçıya çevrildi» (həmin kitab, səh.48).

Bununla da «20 Yanvar»ın əsası qoyuldu. Deməli, imperiyanın azman gedişləri qırğınları hazırlayır, bizdə isə azman səhvlər baş verir, fəlakətlər hazırlığına qarşı ideoloji yetkinlik yox, qızışmış emosiyalar meydana gəlir. Mübarizənin hardan başlayıb harda qurtaracağı müəyyən deyil. Üzdə biryerdəlik olsa da, əməllər adda-budda və nizamsız idi. Məgər məftilləri sökən kimi sərhəd aradan qalxır? Məftilləri qızışqanlıq sökdü, nəticədə sökülmüş məftillər sonradan daha amansız buxovlara çevrildi. Yetkin olmayan tədbirlərlə dövlətimiz beynəlxalq güclərdən aşırı dərəcədə asılı duruma düşüb. Buna onillik Azərbaycan hakimiyyəti qəti möhür vurub...

Bütün bunlar onu göstərir ki, orada heç bir ciddi proqram, konsepsiya olmayıb. Bu cür təlimsizlik, tələskənlik sərhədlərin ömrünü daha da uzatdı. Nə güneydə, nə də quzeydə buna qarşı mütəşəkkil hazırlıq olmaya-olmaya, sərhədsizliyi duyan, qoruyan gücün olmadığı bir vaxtda bu cür addımların yanlış olduğu bilinməli və qarşısı alınmalıydı. Belə addımlarla dövlət nə qurula bilər, nə də qoruna bilər...

Elçibəy hakimiyyətə gələndən sonra heç bir təməl tökmədən, addım atmadan strateji niyyətləri şüara çevirib proseslərə siyasi əngəllər yaratdı. Millətçiliklə demokratiyanın bir araya sığmadığının fərqi nə varmadı, demokratiyaya uydu, demokratiya da onu vurub hakimiyyətdən saldı.

Əbülfəz bəy millətçi idi. Ancaq zaman-zaman onun millətçiliyini demokratlaşma əvəz elədi. **Demokratiya – müəlliminin üzünə ağ olanlar ordusu yaratdı.** Xəyanətlər dalğası Elçibəy mühitini duman kimi bürüdü. Özbaşınalıqlardan, sayğısızlıqlardan çaşqınlıq törədi. Bunun qarşısını almaq cəhdləri onu mühitin əsirinə çevirdi. Əlbirlik əvəzinə çoxünvanlılıq formalaşdı. Ardıcıl demokratiya havasına oynamaqla bölünmələr, dağılmalar çoxaldı. Aldatmalar, silahdaşlar arasında yerə-göyə sığmayan inamsızlıqlar, arxadan zərbələr tüğyan elədi. Bir-birinə etibarsızlıq, sədaqətsizlik, **sonucda – yadların qoltuğuna doluşmaq,** bir-birini yadlara satmaq, yeni zəlil, müti bir mühitin bərqərar

olması... **Beynəlxalq qüvvələrin qoltuğunda bir-biriylə döyüşmək gələni yarandı.**

Çox əcaib-qərib oyunlar meydana gəldi. Ə.Elçibəyin ətrafı hakimiyyəti təhvil verdiyi şəxslə (H.Əliyevlə) mübarizəyə girişdi. Bu mübarizəyə Əbülfəz bəy özü də qoşuldu. Yenidən hakimiyyəti H.Əliyevdən almaq uğrunda mübarizəni «milli mübarizə» adlandırmaqdan çəkinmədilər. H.Əliyev hakimiyyəti onların əlindən aldığı üçün dəhşətli bir kin və düşmənçilik bərqərar oldu. Hakimiyyət uğrunda döyüş bütün yaxşı arzuları kölgədə qoydu. Hər cür özgələşdirən qüvvələrə əyildilər – təki hakimiyyəti geri götürsünlər!..

Bizə görə, Əbülfəz Elçibəy hakimiyyətə gəlməməliydi. O, hakimiyyətə layiqli şəxs gətirməliydi, özü isə hərəkəti yaratmalı, inkişaf etdirməli və xalqı mübarizə üçün ayaqda saxlamalıydı. O, Azərbaycanda kənar qüvvələrin siyasi təsirə malik olmasının qarşısını almalıydı. Lakin çox təəssüf ki, **Əbülfəz Elçibəy özü «kənar»ı meyar seçdi!..** Əlbəttə, başqalarından nələrsə öyrənmək olar. Lakin xalqı və dövləti yaratmaq istəyi başqalarının gələnlərinə deyil, öz içinə söykənməlidir. Əbülfəz bəy deyir: «Biz fikirləşirdik ki, Amerikanın kiçik dövlət modelini Azərbaycanda quracağıq». Bizə görə, bu fikir azadlıq ideyasına yaddır. Bunlar Azərbaycanda Amerika qururlar, yaxud Azərbaycandan Amerika quraşdırırlar – əks-səda səviyyəsində dövlətçilik!.. **Amerikaçılıq ilə Azərbaycanı idarə etmək olmaz.** Amerikada hər şey «dünya ağalığı»na hesablanıb və gec-tez dağılacaq. Kiçik Amerika modeli və **içində Amerika nüfuzu, təsiri ola-ola Azərbaycan özünə bənzəməz, qurulmaz.**

Əbülfəz bəy dilimizin qorunmasıyla bağlı çox həyəcanla danışır: «Başqa dildə, təfəkkürdə milləti tərbiyə etmək o millətin evini yıxmaqdır» – deyir. Bu, əsl yurdsevərlikdir. Onda bu cür məsələlərə yönəlik millətsevərlik tez-tez qabarıq. «Millət öz adını qaytarmalıdır» deyəndə də hökmə danışır. Bu ləyaqət özünü dövlət dilinin Türk dili kimi qəbul olunmasında təsdiq edir. «Bizə ən böyük zərbəni «türk» adımızı götürməklə ediblər» – deyəndə bir millət oğlunun hayqırtısı başqaları üçün nikbinlik işığına çevrilir. **Sonrakı dövrdə buna qarşı gedərək dilimizi**

«azərbaycan»laşdırırlar Əbülfəz bəyin sevgisi qarşısında suçludurlar. Guya başqa etnikləri qıcıqlandırmamaq üçün siyasi xətt yürütdülər, Azərbaycanı qorudular. Bu xətt Azərbaycana sevgidən irəli gəlmirdi, hakimiyyəti qorumaq istəyinə xidmət edirdi. Azərbaycançılığı Türkçülüyə qarşı qoymaq günahdır. Yurdumuzda Azərbaycançılıq–Türkçülük birliyi yaratmaq əvəzinə əksliyi yaratdılar. Hətta Türk sözünə qarşı nifrət motivləri də meydana gəldi. Əbülfəz bəyi etnik siyasəti qura bilməməkdə suçlayanlar Türkçülüyi sevməyənlərdir.

Yeri gəlmişkən, Azərbaycançılıq Əbülfəz bəy tərəfindən də, tarixçi bilginlər tərəfindən də coğrafi anlayış kimi qəbul edilir. Bu, çox acınacaqlı yanaşmadır! Heç kim demir ki, Azərbaycan bizim dini adımızdır – Zərdüştcülükə bağlıdır. Zərdüştcülükdə odun işıq anlamıyla bağlıdır. «Azərbaycan» – «Odu Qoruyan» deməkdir. «Odlar Yurdu» sözü buradan əmələ gəlib. Bu, yetərinə aydın olan bir həqiqətdir. Təəssüf ki, bu məsələni də bilərəkdən qaranlığa atırlar. Çünki islama qarşı söz demək istəməirlər, həqiqəti gizləyirlər. Həqiqət gizləndə isə nə İnam yarana bilər, nə də xalq.

İndikilər də durub Azərbaycançılıqdan dövlət ideologiyası quraşdırırlar. Bunun da məğzi odur ki, millət yoxdur, hamı elə azərbaycanlıdır. Ləzgi də, Talış da, Kürd də, Lahıc da, Türk də və s. – bir şeydir. Çox bəsit yanaşmadır! Vaxtilə «Vahid bəşər» xülyası «kommunizm ideologiyası» adlandığı kimi, bunların da «hamı azərbaycanlıdır» xülyaları azərbaycançılıq ideologiyası adlandırılır. Milləti yaratmaq gərək, ləğv etmək yox, gizləmək yox. Siyasi oyunlarla daha amansız təhlükələr hazırlayırlar – müvəqqəti özlərini qorumaqla.

Əbülfəz bəy də udilərə münasibəti siyasət xatirinə artırır, «qoy görsünlər ki, biz ermənilərlə din davası aparmırıq, xaçpərəst udilərə münasibətimiz buna sübutdur» görüntüsü yaradır. Bu, gərək deyil. Millət məsələsində humanizm əsas olmalıdır, siyasi oyunlar yox.

Həqiqi İdeya olmayanda, milli ideologiya olmayanda böyük məsələlərə münasibət qeyri-müəyyən olur, hadisələrin nizamı pozulur, hər şey bir-birinə qarışıq. **Əbülfəz bəy yeni yön, yeni**

xətt yarada bilmədi, özündən öncəkini yamsıladı. Məmmədəmin Rəsulzadə dəyərli hadisədir (baxmayaraq ki, indiki Azərbaycan iqtidarı onu danmaqla məşğuldur). Bu yerdə yenə mövzumuzun başlanğıcına qayıdaq: **Biri danır, o biri isə artırır.** Hələ onu demirik ki, Azərbaycan dövlətinin kim tərəfindən qurulması uğrunda millətimizə ayıb gətirən dartışmalar da gedir. Əbülfəz Elçibəyin tərəfdarları indiki dövlətimizin yaranmasını M.Rəsulzadədən başlayıb Əbülfəz Elçibəylə bütövləşdiyini qəbul edirlər. İndiki iqtidarın yalmançıları isə bu işi sovet dövründə mübarizə apararaq bu gün də başa çatdıranın H.Əliyev olduğunu iddia edirlər.

Sovet dövründə H.Əliyevin mübarizə aparması cəfəng sözdür. Lakin bu dövlətin yaranmasında adı çəkilən hər üç şəxsin əməyi var, hərəsinin özünə görə qatqısı var.

Daha çox isə Rəsulzadənin və Əbülfəz bəyin haqqı var.

Bəs bu qurulan dövlət nə dərəcədə qənaətbəxşdir? Axı bu, olduqca zədəli quruculuqdur. Hamı ora-bura oxşayan dövlət qurmağa çalışır, xalq isə uçub dağılır. Bunların qurduğu dövlət bu uçmanın qarşısını ala bilmir. Hələ biz demirik ki, müstəqilliyimiz oyunağa oxşayır. Dünyanın nə qədər dövlətindən asılı olmaq olar?! Bu məmləkətdə xalq böyümür, balaca saxlanılır. Bəs müstəqilliyə hansı güc qarant olur?

Əsas işi ikinci dərəcəli sayırlar, ikincini əsas. **Müstəqil də olduq, bəs niyə özümləşmirik?!** Azərbaycanda son dövrlər başlayan ictimai-siyasi fəaliyyətlərin heç birində özümləşmə-özümləşdirmə aydın olmayıb və prosesə çevrilməyib. Yalnız bu və ya başqa məsələlər şüarlar səviyyəsində görünüb. Özümləşməni yüz illərin o tayında görürlər, ona görə də başlamiqlar, özlərindən sonrakıların başlayacağını güman edirlər. Hər bir nəsil beləcə çabalarla məşğul olur və əsaslı heç bir məqsədə nail olunmur. Bu gün müstəqil olduğumuz dövrdə millət kimi əxlaqımızdan, adət-ənənələrimizdən daha çox uzaqlaşmışıq. İndiki gedişlərin hamısı rus kommunizminin dəyirmanına su tökür. Hələ ki, dairədə fırlanırlar. «Ləbbeyk» deyib demokratiyadan, Batıdan yapışırlar. Batını – Batıçılığı qurtuluş kimi qarşılayırlar, özümüzdən sürətlə əl çəkirlər. Budur bizə bağlı olan

dövlət quruluşu və azadlıq! Bu gedişlə Azərbaycanın nəinki Bütövlüyünü yaratmaq mümkündür, heç bu tərəfdə elan elədiyimiz müstəqilliyi də qoruyub saxlaya bilmərik.

Birləşmə məsələsində H.Koldan öyrənmək istəyi səsləndirilir Əbülfəz bəy tərəfindən. Bu isə yolverilməzdir! Helmut Kola xüsusi bir ideologiya gərək deyildi, çünki o, parçalanmış Avropa dövlətini birləşdirirdi. Bu da bütün hegemon dövlətlərin maraqlarına, mənafeələrinə uyğun idi. SSRİ-nin dağılması və Avropanın təhlükədən (sosializm – rusçuluq təhlükəsindən) qurtulması hadisəsi ilə yeni Türk dövlətinin yaranması indi dünyada eyni məzmun daşıya bilməz, eyni maraq yarada bilməz. Ona görə də Azərbaycanın birləşməsi hadisəsi həvəskarlıq səviyyəsində gerçəkləşə bilməyəcək. Güneylə Quzeyin arasında elə böyük maneələr mövcuddur ki, Əbülfəz bəyin yurdsevərliyi, millətsevərliyi tələsik şüarlarla doğrula bilməyəcək.

Xalqın ruhuna hakim olan özgələşmə prosesi yalnız əsaslı ideyalarla, Ruhani dirənişlə aradan qaldırıla bilər. Bu Yolun prinsiplərini Asif Ata bəyan edib. **Asif Atanı eşitmək üçünsə gərək gümüşlü xəncərlər açılıb yerə qoyulsun;** qaragüruh mühitinin siyasi oyunları dayandırılсын, fədakar, umacaqsız, ərđəmli insanların birliyi əsasında **Uluyurd Hərəkəti** başlasın.

Üçrəngli bayraqla Bütöv, qüdrətli Azərbaycan qurmaq mümkün deyil. Bu barədə biz çox yazmışıq. Bir daha xatırlatmaq istəyirik ki, Güneyin xilasını İranla mübarizənin **İslamla mübarizə** səviyyəsinə yüksəlməsindən keçir. Bizim azərbaycansevərlərimizdə isə başlıca məqsədlər islamlaşma yönündə nəzərdə tutulur. İslam xəttində dartışmalar, deyəsən, Doğu'nun ən böyük probleminə çevrilib. Nə Türk Dünyası yaranır, nə Ərəb Dünyası yaranır, nə fars xoşbəxt ola bilər və s. Əksinə, bunların aralarında çox ciddi əyintilər, düşmənliklər mövcuddur. VII yüzilin feodalizm təfəkkürü ilə Doğu doğmalığı baş tutmaz. Bəlkə elə doğrudan da Vəhhabilik – islam vasitəsilə hegemonluq etmək istəyini türkün və farsın əlindən almaq üçün düşünüldü? Türkün ən güclü (hərbi və dövləti baxımından) qolunun Sünnilik vasitəsilə, farsın Şiəlik vasitəsilə imperiya yaratmaq meylləri bəlkə doğrudan da ərəblərə «dərs» olub?

Vəhhabiliyin meydana ciddi gətirilməsi ilə «siyasətin əsas dayağı kimi formalaşan islam ərəbdə mərkəzləşməlidir» prinsipi yəqin ki, burada əsas götürülür. Türk isə islama yiyə çıxmağa çalışmaqdasə, Asif Atanın yaratdığı İnamə, özünün Ruhaniyyat Ocağına yiyəlik eləməlidir. Onda islam vasitəsiylə hegemonluq cəhdlərinə ehtiyac olmayacaq. Qeyd edək ki, Vəhhabiliyin əsas mərkəzinin Ərəbistanda olması da təsadüfi deyil. Sünniliyin zəiflədiyi bir dövrdə Türkiyədə Nurçuluq adlı bir islam cərəyanının inkişafına orada göz yumulması da təsadüfi görünür. Siyasi hegemonluq üçün, siyasi anlamda özünü, dövlətini qorumaq üçün din alveri əsl xalqçıları ciddi düşündürməlidir. Vəhhabiliyin inkişaf etməməsi üçün şisləyi, sünniliyi qorumaq, inkişaf etdirmək uzaqgörənlik deyil. Bunların hər üçünü rədd eləmək gərək! – Bir bezin qırağı kimi.

Başqa sözlə, dini rədd eləmək, İnamı gətirmək lazımdır.

«Əjdəha»nın bir başını kəsərsən, yerində yeddisi əmələ gələr. Gündə bir təriqət, bir məzhəb meydana çıxır və xalqımızın mənəviyyatına siyasi yürüş edib böyük fəlakətlərin təməlini tökür.

Buradan aydın olur ki, bircə qom, sayı bir əlin barmaqları qədər olan İnamçıların çiyinə nə qədər ağır yük düşür!

Əbülfəz bəy çox qabardır ki, islam türkə təkətanrıçılığa görə, demək olar, döyüşsüz və sürətlə gəlib. Ərəbin nəhəng ordularının yürüşünə qarşı Babəkin əsgəri və dini müqavimətini dilə gətirmir, islamı qoruyur. Beləliklə onun başlıca dəyəri olan səmimiyyəti də aradan gedir. Adamın əlləri yanına düşür, həyəcanlanmaya bilmərsən. Bir nəfər axıra qədər dayanıqlı adam tapa bilmərsən! Heç kimdə, heç yerdə Azərbaycanın müəyyənliyini görmək mümkün deyil. Əbülfəz bəyin Azərbaycanı – İslam və Avropa dəyərləri adlandırılan sxemin içində bərqərar olur. Folklorumuzdan danışır, – içindən islam çıxır. Hətta Koroğlunu da sufələşdirib dolayısıyla islamın içinə atır.

Əbülfəz bəyin özünəməxsus maraqlı düşüncə tərzi var. Fəqət, bütün hallarda onun meyarı dindir, demokratiyadır. Əbülfəz bəyin arzuladığı insan dinçi və demokratdır. Bu isə əslində sxematik yanaşmanın quramasıdır. Əlbəttə, biz Əbülfəz bəyin ləyaqətinə şübhə eləmirik, türksevərliyinə kölgə salmaq

niyyətimiz yoxdur. Nə qədər qərribə səslənsə də, deməliyə ki, Əbülfəz bəy özü öz türksevərliyinə – özgəçiliyin təsirinə aldanmaqla – ziyan gətirir!

Ləyaqətli adamlar həmişə despotizmə qarşı, ağalığa qarşı mübarizə aparıblar. Əbülfəz bəy də SSRİ-nin güclü vaxtlarında onun «bostan»ına daş atanlardan biri olub və buna görə təqib edilib, hətta həbs olunub. Amma nədənsə indi Amerikanı ölçü kimi götürür. Özü də bilir ki, Amerika dünyaya ağalıq edir, bizim müstəqilliyimizə onun təhlükəsi SSRİ-ninkindən az deyil. Siyasətçi kimi Amerikaya açıq şəkildə toxunmaya bilər, məsələ burasındadır ki, onu Azərbaycan üçün model kimi götürür...

Böyüklük – fərdi hadisədir. Fərd özündən yüksəyə qalxır, yeni yön yaradır. Meydan fəalları kütləvi «böyüklük» yaratdılar, kütlənin böyüyü oldular. Kütlənin böyüyü xalqı mənada sıravilikdir. Xalqın böyüyü – xalqı yaradandır. Kapitalizmlə xalq yaratmaq olmaz. Bunlarsa nə edirlər – kapitalizmin içində edirlər. Kapitalizm xəlqiliyə qarşıdır, xalqı kütlə səviyyəsində saxlayan antiinsani hadisədir. Pulçuluğun başa çıxdığı mühitdə xalqın etiqadı ləğv olunur. Kapitalizmdə milli dəyər yaranmır. Dəyəri kapitalizmdən, ümumən quruluşun təsirindən kənara çıxan yaradır. Kapitalizm xalqın ömrünə hakim olanda ulvi dəyərlərə yer qalmır, dəyər yiyəsizləşir. Dəyər eksponat kimi mövcud olanda həyat öz anlamından ayrılır. Həyatın anlamı o deməkdir ki, onun uca, ruhani Dəyərlərə çatması təmin olunur. Meydan fəallığı – həyatın uca, ruhani səviyyəsinin yaranmasına yox, ən yaxşı halda bioloji həyatın qorunmasına xidmət edirdi. Başqa sözlə, həyat uğrunda mübarizə baş verir. **Həyat uğrunda mübarizə isə Həqiqət uğrunda mübarizə deyil.**

Əbülfəz bəyin mühitində saf adamlar var, əksəriyyət isə qaragüruh kimi formalaşıb. Saf adamlar belə mühitdə aza bilirlər, həqiqət yolunu itirə bilirlər.

Beləliklə, biz gücümüz daxilində səmimi bir araşdırma təqdim edirik. Biz özümüzü Əbülfəz bəyin Azərbaycanımıza gərəkli bildiyimiz yaxşı cəhətlərinin də yiyəsi hesab edirik və bunun arxasında dururuq!

Yükümüzdən Böyük Fərəhimiz Yoxdur!

Atamız Var Olsun!

*25, 27, 28 Sərt Ayl, 25-il.
Saray-Soylu – Atakənd.*

QARAGÜRUH CƏNGƏLLİYİ

Bir vaxtlar hərəkət xarakteri daşıyan mübarizə əməlləri indi qara-qışqırıq səviyyəsinə düşüb. O vaxt vahid bir məqsəd duyulurdu və insanlar bir idilər, bir yerdə idilər. Zaman-zaman böyük məqsədlər unuduldu, bölündü – balaca məqsədlər törədi.

Balaca məqsədlər uğrunda döyüş – mübarizənin xislətini tamamilə dəyişdi, mübarizə adıləşdi.

Böyük məqsədə aparan şəxsiyyət yaranmadı, ayrı-ayrı şəxslər siyasətin aləti kimi kütlə psixologiyasına uyğun addımlar atmağa başladılar. İctimai-siyasi gedişlər qaragüruh səviyyəsində həyata daxil oldu.

İntellektual səviyyə çox tez tükəndi. Ayrı-ayrı ziyalılıq imkanı olanlar fikir məclisləri yaratmaq əvəzinə, ideya insanlarına çevrilmək əvəzinə, qaragüruhla birləşdilər – qaragüruha çevrildilər. Elmi diskussiya əvəzinə, söyüş çıxırtıları, intellektual aparıcılıq əvəzinə, xoruz banları, boşboğazlıq, mənəmlilik hayqırtıları, sayğısızlıq, qəbahət seriyaları ictimai-siyasi mühiti üfunətlə doldurdu.

Qaragüruh mühitində heç kim fikir demir, ona görə heç kim də dinləmir. Amma dəbdəbəli toplantılar, tədbirlər sıraya düzülür.

Qaragüruh fikrə, fikirçiliyə yaddır. Qaragüruhu əsl fikir hürküdür, qeyzləndirir. Nə deyirsən de, əsl söz demə. Qaragüruh əsliyə uyğunlaşa bilmir, bu səbəbdən də keçilməz cəngəlliyə çevrilir. Oturub düşünən yoxdur, narahat olan yoxdur; hamısı söyüş meydanına tələsir.

Özünü qəbahət selində çox güclü sanır qaragüruh. Özünü həqarətdə daha yaxşı ifadə edə bilir.

Qaragüruhda yoldan azmış sağlam toxum aradım. Yenə arayacam.

Boğulanlara saf hava gərək, sağlam ünsiyyət gərək!

Böyük idealları balaca səviyyələr inhisara alanda Qaragüruh yaranır.

Böyük ideallar balaca səviyyələrin nümayişinə, balacalığın təsdiqinə, mənəmlik vasitəsinə çevriləndə Qaragüruh yaranır.

Böyük ideallar aqibətə çevrilməyəndə, onun kölgəsində qruplaşmalar mövcud olanda Qaragüruh yaranır.

Balaca səviyyələr xalqla böyük ideallar arasında əlaqələndirici rolunu oynayanda Qaragüruh yaranır.

Qaragüruh mühitində xalq böyük idealları tanıya bilmir, dərk eləyə bilmir, böyük ideallara qovuşa bilmir. Qaragüruh mühiti böyük idealları xalqın gözündən salır. Xalq yüksələ bilmir, qaragüruh mühitində ilişib qalır. Böyüyə bilməyən, arta bilməyən xalq üçün böyük ideallar əlçatmaz olur, böyük ideallara qovuşmağın mümkünlüyü cəfəng görünür. Böyük ideallar mifləşir, nağıllaşır, tarixləşir (gerçək həyatdan çəkilir, təsirsizləşir), hətta yalanlaşır.

Böyük ideallar balaca səviyyələrin yaşamasında, tələbində canlı həyatı tərk edir. Nəticə etibarilə həyata nisbi ideallar gətirilir. Nisbi ideallar balaca səviyyələr üçün əlçatmaz, ünyetməz olmur, balaca səviyyələrin istəklərinə uyğun olur, balaca səviyyələrə gərək olur. Balaca səviyyələr özlərinin mövcudluğunu qorumaq üçün nisbi ideallardan özlərinə büt yaradırlar. Bütləri ilə özlərinin doğmalığını uydurur və nümayiş etdirirlər.

Qaragüruh özünün bəsit bütünə həqiqi münasibət görəni kimi qaraışıqla müqavimət göstərir, həşir salır. Özünün bəsit bütünü həqiqi qiymətdən qoruyur. Çünki bütünün əsl səviyyəsi bəlli olanda özünün heçliyi bilinir, yoxluğu, gərəksizliyi aydınlaşır.

Zahirən Qaragüruh çox həşəmətli görünür, qətiyyətli görünür. Bu zahiri həşəməti, qətiyyəti göstərən quraşdırma say həşiridir. Say həşiri bütün hallarda xalqı keyfiyyətlərin yaranmasına ziyan vurur.

Xəlqi keyfiyyətlər fərdi ucalıqdan başlayır. Fərdi ucalığı yetirmək və qorumaq – əslində xəlqi keyfiyyəti yaratmaq deməkdir.

Fərdi uydurmaqdan və endirməkdən qoruyanda xəlqi keyfiyyətlərin dəyər sıqləti bərpa olunur. Başqa sözlə, fərd böyük ideallara qovuşanda mifə, bütə deyil, xəlqi yönə çevrilir.

Çox vaxt «İnsanı bütələşdirmək olmaz» deyərək fərdi qüdrəti vururlar. Və guya zəka nümayiş etdirərək, kütləvilik avamlığını aradan qaldırmağa xidmət edirlər. Əslində xalqın yönünü vururlar. Bu səbəbdən də nə Qaragürhün nisbi ideal quraşdırmasına, balacalardan büt yaratmasına yol vermək olmaz, nə də qısqanc intellidentlərin uca fərdlərə daş atmasına imkan vermək olmaz.

Əsllər həqiqətə yiyəlik eləməsə, qeyri-əsllər gedişatı naqislik tələsinə salacaqlar.

13 və 18 Od Ayl, 25-il.
Atakənd– Saray-Soylu.

HAKİMİYYƏTÇİLİK KRİMİNOLOGİYASI

(Stefan Sveyqin «Jozef Fuşe» əsəri üstə)

Stefan Sveyqin «Jozef Fuşe» romanını oxuyanda adamda bir-birini inkar edən suallar ortaya çıxır. Görəsən Sveyq belə bir əqidəsiz, xaraktersiz adamın əməllərini yazmağa vaxt ayırmaqda, onu tarixə çevirməkdə nə dərəcədə haqlıdır?! Başqa bir sual isə odur ki, görəsən bizim zəmanəmizlə Fuşe zəmanəsi arasında çoxmu məsafə var, zaman hansı fərqlə dəyişib, – irəli gedib, dala qayıdib, yoxsa yerində sayıb?

Bizim zəmanəmizi təhlil edəndə həyatın ən çox kriminal gedişlərdən ibarət olduğunu görürük. Geriyə baxanda da məhz kriminal tarixləri oxuya bilirik. Elə bir tarix ki, indiki həyatımızda olduğu kimi təkrarlanır. Əcəba, bəs onda bəşəriyyət sabaha hansı addımları atıb? Görəsən həyatın arzu olunan inkişafı elə bu gördüklərimizdənmi ibarətdir? İdeal doğrudanmı təxəyyülün

uydurmasıdır? Bəşəriyyətin meyarı hanı? Heyvanilik ölçüsündən qeyri ölçünün olmasına inamsızlıq hansı tələbdən gəlir? Niyə bəşəriyyəti antiinsani gedişlərlə barışmağa məcbur edirlər? İnsanlığın məhvi üzərində haytalanın ağalıq ehtirası – texnikanın ülvyyəyə qarşı qəzəbli bir inkişafı ilə bəşəriyyəyə nə vəd edir?

Zaman heç nəyi dəyişməyib. Hər şeyi zamanın dəyişəcəyinə bel bağlayanlar tarixi naqislikləri bayraq kimi başları üzərinə qaldırıb, öləri, keçici ömürlərini zamanın tələblərinə uyğunlaşdırmaqla işlərini bitmiş sayırlar. Gilyotina vəhşətini bugünkü demokratiya heyvərəliyiylə əvəz etməyi bəşəri tərəqqi saymaq, bununla da terror və sui-qəsdlərin qaçılmaz olduğunu gözə soxmaq – Sabahı dünənə pərçimləmək əməlidir. Deməli, inkişafın mayasında sui-qəsdin xüsusi rol oynadığı məntiqi yaradılır. Deməli, antitərəqqisiz tərəqqi mümkün olmur, ictimai tərəqqi baş tutan deyil. Ona görə diqqəti bütünlüklə texniki tərəqqiyə vermək və həyatı bütünlüklə texnikanın idarəçiliyinə tapşırmaq... Nə qədər amansız, qəddar, vəhşi və ümitsiz məntiqdir! Peyğəmbərliyin rolu sifra endirilir. İnam dünyasının, sevgi dünyasının gərəksizliyi necə də vəhşi bir ehtirasla təbliğ olunur! Gerçəklikdən başqa həqiqətin olmadığı amansız bir həyasızlıqla iddia edilir. Bu, gilyotinalardan daha qorxunc bir silahdır. Bioloji həyatdan qeyri varlığı olmayan insanlar üçün gilyotinaları qoruyub saxlamağın nə mənası?! Gilyotinani inkişaf aradan qaldırmayıb, bütünlüklə heyvanlaşan həyat əvəz edib.

Gilyotinani hakimiyyətçilik cazibəsi, nəşəsi yaratmışdı. İnsanın öz enerjisini bütünlüklə bioloji yaşamına həsr etməsini hakimiyyətçilik cazibəsi, nəşəsi yaradıb. Hakimiyyət qan mühiti yaradır. İnsan qan mühitinə alışdırılır, o daim qanlı hava udur. Qanlı nitqlərdən enerji alır, hərəkətə başlayır. İnqilabı qanlı çıxışlar yetirir, qanlı istəklərin təzahürü kimi meydana gəlir o, həyatı qan gölündə çimizdirmək səviyyəsinə qədər genişlənir. Qanlılara qarşı qanlılar doğulur. Qanlıları qanlılar devirir, başa qanlılar keçir. Qan havası azalmır, qan mühiti dəyişmir, qanlı əməllər tükənmir. Qanlı ehtirasları doyurmaq mümkün olmur. Çiyin-çiyinə gedənlər bir-birinin qanına susayır. Bir-birini Gilyotinanın vəhşi pəncəsinə itələyir. Qurduqları mühit onları

yönəldir, qan tökməyə məcbur edir. Hakimiyyəti bölə bilmirlər, intriqa meydanları yaradırlar. Bir-birini qanlı əməllərdə ittiham edirlər. ***Hakimiyyətsevərlik ən dəhşətli əqidəsizlik yaradır.*** Xalq özünü əqidəsizlərə tapşırır. İntriqaçıların arxasında qruplaşır. Bir-birinə zərbə vuranların oyunlarına xidmət edir. Qanlılığa şərək çıxır. Qanlılıq aradan qalxmır, cəmiyyətin həyatına paylanır, əməllərə qayıdır, qaytarılır. Hakimiyyətsevərlik – qəddarlıq mərtəbələri tikir. Bu mərtəbələrə gözətçilər qoyur. Xalq hər an bu qəddarlıq mərtəbələrindən izlənilir, ən dəhşətli qırğınlar seylabı ilə üz-üzə qalır. Çığırtdılar, bağırtdılar, fəryadlar inqilabın möhtəşəm qələbəsi kimi əks olunur. İnqilabı hakimiyyətsevərlər hazırlayır, xalq həyata keçirir. Qırğınlar, qurbanlar xilas yolu kimi təlqin olunur.

Daxili Siyasət yaramazlığı

Hakimiyyət ehtirasları birinci növbədə xalqı pərakəndə vəziyyətə gətirir. Xalqın yekdil olması hakimiyyət başına keçənin imkanlarının məhdudlaşması deməkdir. Çünki biryönlü xalq əzmək, soymaq, talamaq mümkün olmaz. Bunun üçün hakimiyyət əhalinin bütün təbəqələri içərisindən imkanlıları seçir və onları mənsub olduqları təbəqələrdəki narazılığa, narazılara qarşı qoyur. Vəzifəlilər vəzifəsini qorumaq üçün, tacirlər ticarətlərini qorumaq üçün, yaltaqlar şöhrətlənmək üçün narazıların ağzını hər cür vasitələrlə yumurlar. Hakimiyyətdə olan özünün əhali arasında seçdikləri əlaltılarıyla (ziyalı sayılan, şair, yazıçı, alim) daim müdafiə olunur, ədalət carçısı kimi təbliğ olunur. Özü isə ictimai, siyasi «vəkillərini» xalqın başbilənləri kimi qələmə verməklə əhalini səmtsiz, məqsədsiz, yolsuz qoyur. Ümitsizlik girdabına düşən əhali arasında dağıdıcı qorxu yaranır. Xalq özgeçi siyasətbazların ümidinə qalır. Xalqın yaradıcı imkanları məhdudlaşır, əməl pozuntuya uğrayır, dəyər yaranmır. Xalq dəyərsizlik, ölçüsüzlük tələsinə düşür. İçəridən sarsılan xalqın arasına hər cür avantürist meyillər daxil ola bilir. Xalq dəyər yaratmaq əvəzinə, Hakimiyyətçilik oyunlarının xidmətçisinə çevrilir. Oyunlardan dartınıb çıxmaq istəyənlər isə Zor ilə

qarşılaşırlar. Bəşəri hadisə olan, özündə Uca Anlam daşıyan Xalqın həyatında Zor idarəçiliyi bərqərar olur.

Deməli, hər kəsin hakimiyyətə can atmaq istəyi yuxarıda qeyd elədiyimiz bu əməllərlə doludur. Hakimiyyəti ələ keçirmək ehtirası xalqa xidmət adıyla meydana gətirilir. Hakimiyyətə sahib çıxandan sonra məlum olur ki, o ələ özündən öncəki gedişləri öz xeyrinə həyata keçirməyə gəlib. Çünki hakimiyyətə gələn zahiri vədlərdən başqa heç bir hünərə malik deyil. Mövcud doktrinalarla mövcud quruluşa xidmət göstərməli olur. Bu icraçılar da hakimiyyəti kimlərlə ələ keçirdiklərinin fərqi nə varmayanda daha böyük fəsadlar törətməli olurlar. Hakimiyyəti ələ keçirmək üçün müəyyən qruplar birləşirlər. Ümumi məqsədə nail olunduqdan sonra hər kəsin öz məqsədi, mənafeyi gündəliyə çıxır. Bu mənafeilər də odur ki, hakimiyyət istəyi ətrafında birləşənlər daha çox pay qoparmaq üçün bir-biriylə mübarizə aparmağa başlayırlar. Xalqa xidmət vədini anarxiya küləyi aparır, hər kəs öz yerini möhkəm saxlamaq üçün hər şeyi unutməli olur. Talançılığın birləşdirdiyi qrupların əməllərini onların içindən kimsənin ayrılıb ifşa etməsi risklidir. Bu risk artıq qeyri-adi hünər və qüdrət tələb edir. Bu hünəri isə mövcud metod və yabançı ideyalarla həyata keçirmək mümkün deyil. Deməli, kim vəd edirsə ki, hakimiyyət mənafeyinin birləşdirdiyi kəslərlə hakimiyyətə gəlib xalqa xidmət edəcək – o, çox kobud yalançıdır. Zamanın fəvqünə qalxmayan, təmənnəsizlik əsasında yaşamayan, yadlığa qarşı ulusal dəyərlərlə mübarizə aparmayan kəslərin işinə inanmaq olmaz. İndiki səviyyə ilə mübarizə aparanların işindən xalq xeyir deyil, zərər götürəcək. Öncəki hakimiyyətin eybəcərliyi yeni biçimdə insanlara fəlakət bağışlayacaq.

Siyasət və Ləyaqət

Gərək elə yaşayasan ki, daim şəri ittiham edəsən. Nə vaxtsa şərin qarşısında müttəhim olmayasan!

* * *

Siyasətdə dala-qabağa vurnuxmalar qaçılmazdır. İntriqa zərbəsi çox vaxt geri çəkilməklə başa gəlir. Ruhaniyyatda isə yalnız irəli yol var. Geri çəkilmə fürsət əldə etmək üçündür. Ruhaniyyatda fürsət axtarışı yox, əxlaq yerişi var. Siyasət ruhaniyyatdan bəhrələnməklə yerişini dəyişə bilər – milliliyə xidmət edə!

İnqilabın qələbəsi terrorla, sui-qəsdlərlə başa gəlir. Terror və sui-qəsdlərlə qurulan qələbə həyatda terroru, sui-qəsd aradan qaldıraraq əmin-amanlıq yarada bilməz!

Hakimiyyətə can atan ağalığ üçün, qisas üçün, üstünlük (xudbinlik) üçün can atır, xidmət üçün can atmır. Hakimiyyətdə xidmət yoxdur, idarəçilik var. Xalqı sevən onu idarə etməyə can atmaz, onu böyütməyə, xilas etməyə can atar. Hakimiyyət təklif olunanda məsuliyyətin böyüklüyü qarşısında tərəddüd etməyən, əksinə nəşələnən adam xalqı sevə bilməz. Hakimiyyəti gərək minnətlə versinlər. İndikilər isə ölürlər hakimiyyət üçün. Həyatı oyuna çevirirlər, – özlərinin mənfəətləri üçün çalışırlar, deyirlər xalq üçün eləyirəm. Hamı yalanı bu və ya başqa biçimdə qoruyur!

Bonapartın arvadı Jozefina Boqarne hər il üç yüz şlyapa və yeddi yüz paltar hazırladı. Üstəlik, ərinin ona dövlət xəzinəsindən səxavətlə verdiyi «yüzminlər yağış damlları dənizə tökülüb yoxa çıxan kimi qeybə çəkilirdi».

Bu gün də durum dəyişməyib. Ledi («xanım» da yox, «ledi») adlanmaq və bütün cəmiyyətə üstünə aşağı baxmaq üçün hansısa vələdüzna müftəxorun arvadı olmağa tələsən bədbəxtlər hər yanda boldur. Bu cür xudbin həyat tərzinə qadınlığın bütün ulvi xislətini qurban vermək diləyiylə döyünən ürəklər var. Həyat belə ürəklərdə öz anlamını itirir.

«Jozef Fuşe bir sensor kimi öz şəxsinə bu cür rişxəndi, əlbəttə, qadağan edə bilərdi, ancaq xoşbəxtlikdən o, buna əl

atacaq qədər ağılsız deyildir. O öz xarakterini, daha doğrusu, onun olmamasını əsla gizlətmir, əksinə öz qeyri-sabitliyini və anlaşılmazlığını nümayiş etdirməkdən zövq alır, çünki bu, onu özünəməxsus şöhrət hələsi ilə əhatə edir. Təki ona tabe olsunlar və qorxsunlar, məsxərəyə qoyulmasının isə eybi yoxdur». (Stefan Sveyq «Jozef Fuşe», səh. 89).

Belə adamları dəlixanaya qoymurlar, dövlətin başına isə qoyurlar. Deməli, dövlətin başı dəlixanadan da betərdir.

Tarix sübut edir ki, bütün dövrlərdə dövlətlərin başında əksəriyyət etibarilə ən satqın, alçaq, xəyanətkar adamlar durmuşlar. Xalqı, xalqları satqınlar, alçaqlar, xəyanətkarlar idarə etdiyi halda dünyada humanizm yarana bilməz. Və bəşəriyyət xalqların bir-birinə qarşı qanlı münasibətlərindən özünə gələ bilməz!

Ailəlikcə, nəsillicə hakimiyyətsevərlik, şöhrətpərəstlik, ağalıq necə böyük ehtiraslarla xalqın üstünə gülə bilir! Elə buna görə də bu xəyanətkar gülüşlərin dalğasında ilk olaraq baş səbəb qurban gedir və dalınca bütün nəsil qurbanlığa çevrilir. Tarix hər cür amansızlığa çox geniş meydan verir və yeni bir amansızlıqla onu məhv edir. Tarix – amansızlığı yaradanların, bu amansızlığın qurbanlarının yerini tez-tez dəyişir. Xalqın içərisində bu amansızlığa və qurbanlığa seçilənlər tarixin dolanbaclarında görünüb yox olurlar. Bu səbəbdən də tarix yazanlar səhvən xalqın yerini tarixi irticalarda axtarıblar. Ona görə səhvən ki, xalqın tarixi irticalara bağlanmasına baxmayaraq o, tarixdən yüksək hadisədir. Xalqı tarixdən dərinədə öyrənmək gərəkdir. Tarixi ötmədən xalqı nə tanımaq olar, nə qorumaq!

İnqilabın doğduğu respublikanı Monarxiya bahalı bir şöhrətpərəstliklə udur. Gilyotinaların, sui-qəsdlərin, terrorların udduğu başlar hakimiyyət oyunlarının qurbanı kimi inqilab yaratsa da, çox tez bir zamanda inqilabı da həris məqsədlər bu qurbanların dalınca torpağa gömmüşlər.

«Fransa elə mənəm» deyən nəhəng bir Xudbini – Napoleonu fransız xalqı əllərinin üstünə qaldırır. Sonra onun Zoru qarşısında müticəsinə öz mənliliyindən imtina edib, azğıncasına şöhrətlənən, özünün ölməzliyi haqqında düşünən canavarın iddiası qarşısında geri çəkilir. Buna görə də Fransa uzun illər qan dalğalarında çalxanır.

Napoleon imperator olmaq üçün ətraf ölkələrin dincliyinə qəsd edir. İmperiyayı saxlamaq üçün yeni hücumlar düzənləyir. Çünki imperiya olmasa, imperator da olmaz. İmperatorluq üçün özünü dağa-daşa vuran Napoleon bunu Fransanın səadəti üçün eləsəydi, əmin-amanlığın bərqərar olmasıyla tarixə özünün «vətən fədaisi» obrazını yazardı, quduz bir imperator simasızlığını yox.

Napoleonun imperatorluğu ondakı güclü ehtirasla güclü zəkanın yerdəyişməsi nəticəsində qüvvətlənirdi. Güclü zəka ilə güclü ehtirasın əvəzlənməsi böyük fəsadlar meydana gətirmiş, Napoleon özü də bu fəsadların qurbanı olmuşdur.

«Hökmdar qula sahib olmaq istəyir və müstəqil adamla qarşılaşdığından qeyzə gəlir. Ondən yaxa qurtarmağa can atır, lakin onun düşmən kəsilməyindən qorxur. Onu itirməyə heylsilənir, ancaq eyni zamanda, bu dərəcədə təhlükəli adamdan yaxa qurtarmasına sevinir». (Səh. 129).

Fuşenin azadlığı, azadfikirliliyi heç bir insani mənə daşımır. Fırıldaqçılıqla şəxsi mənafeinin məqsədə çevrilməsi xalqın da sülh istəyi ilə üst-üstə düşməsinə baxmayaraq, əxlaqsızlıq və həqiqətsizlik yaratdığı dərəcədə antixəlqidir. Azğın bir quldurun – Fuşenin fırıldaqlarını özünə xidmət kimi başa düşən bir xalqın onun bütün vəhşətlərini unutması və ona daxildə sülh təminatçısı kimi inanması yeni bir vəhşətin – Napoleonun vəhşətinin miqyasından soraq verir. Napoleonluq kimi bir vəhşətə ürcah

olmasına baxmayaraq, Fuşeyə istinad edən bir xalq hər iki cəhətdən qüsurlu görünür. Napoleon kimi canavarı başından düşürə bilməyən və Fuşe kimi qatilin Fransanı həqarət meydanına çevirməsinə dözən xalq – öz ləyaqəti barədə düşünməlidir... Xalq zəngin İnsani-bəşəri dəyər yaratdıqda və bütün varlığını bu dəyər əsasında qurduqda – ləyaqətli sayıla bilər.

Bizim zəngin dəyərlər irsi olan və dəyərlər yaratmaq imkanı olan xalqımız da bu mənada xəlqilik səviyyəsindən uzaqlaşıb. Bizim dövlətimizin də başıpozuqluğu bu cür səbəblərdən irəli gəlir. Hamı öz hakimiyyətini qurmağa dartınır, xalq yaratmağı isə unudur. Nəticədə öz dövlətiylə xalqın arasında uçurum yaranır.

Siyasət – ona qurşanıb aldananın üzünü elə məhrumiyyətlərə düçar edir ki, insanlığın fəlakətini bu ifadədə aydın görmək olur.

Quduzluğun başlaması və qələbəsi qədər məğlubiyyəti də amansız olur.

Çətin məqamlarda Napoleon Fuşədən imdad istəyir. Fuşe isə şəri, məkri, xəyanəti təmsil edir. Napoleonun özü şərdir, məkrdir, xəyanətdir. Xeyir Napoleona imdad eləməz – Napoleonluğu ləğv edər.

Əslində isə Napoleonluğun bünövrəsini Fuşelik, Fuşələr töküüb. Napoleonluq – Amansızlıq və Qəddarlıq sütunlarının üstünə dırmaşılıb. Möhkəm bir qasırga onu yerə sərir.

O qədər oyunlar qururlar və gərginliklər yaradırlar ki, əhali hər dəfə süni gərginlikdən açılmağı sevinclə qarşılayır. Bu gərginlikləri Azğınlar hakimiyyəti ələ keçirmək üçün yaradırlar. Əhali hər dəfə hakimiyyətə gələnə alqışla qarşılayır, tək gərginlik aradan qalxсын. Hakimiyyət oyunlarının fərd-fərd dəyişən

idarəçiliyi hər dəfə xalqı xüsusi bir amansızlıqla alçaldır. Əhalini kimin hakimiyyətə gəlməsi deyil, yeni hakimiyyət dəyişikliyi ilə müşayiət olunan gərginlikdən yaxa qurtarmaq məqamları sevindirir. Əhali dəyərsizlikdən və ölçüsüzlükdən hər kəsi xilaskar kimi sevinclə qarşılayır – başqa sözlə, əhalini gərginlikdən ayıran xilaskar kimi görünür. Halbuki gərginliyi məhz bir-birini əvəz edən «xilaskarlar» yaradırlar.

Nəticə: «Bütün dərdlərin əlacı birdir – İnsanlaşma!
İnsanlaşın – İnsanlaşdırın!» **(Asif Ata).**

Atamız Var Olsun!

Всиф Арна.

Евланди Сөзүрә.

(Туһани Сәһәд).

Сөзүмүз Элдүр - Зәрдүш Сөзүдәнт, Бабәх Сөзүдәнт,
Дәдә Тортүз Сөзүдәнт, Түрүфәх Сөзүдәнт, Мурат
Сөзүдәнт, Саз Сөзүдәнт, Фүзүли Сөзүдәнт.

Сөзүмүз Элдүр - Зәрдүш Булағидаң кәлир, Бабәх
Булағидаң кәлир, Дәдә Тортүз Булағидаң кәлир,
Түрүфәх Булағидаң кәлир, Мурат Булағидаң
кәлир, - Саз Булағидаң кәлир.

Сөзүмүзә тәйит мәстүт: - Зәрдүшдүрүмүзә, Бабәхдүрүмүзә,
Дәдә Тортүздүрүмүзә, Түрүфәхдүрүмүзә, Муратдүрүмүзә,
Саздүрүмүзә.

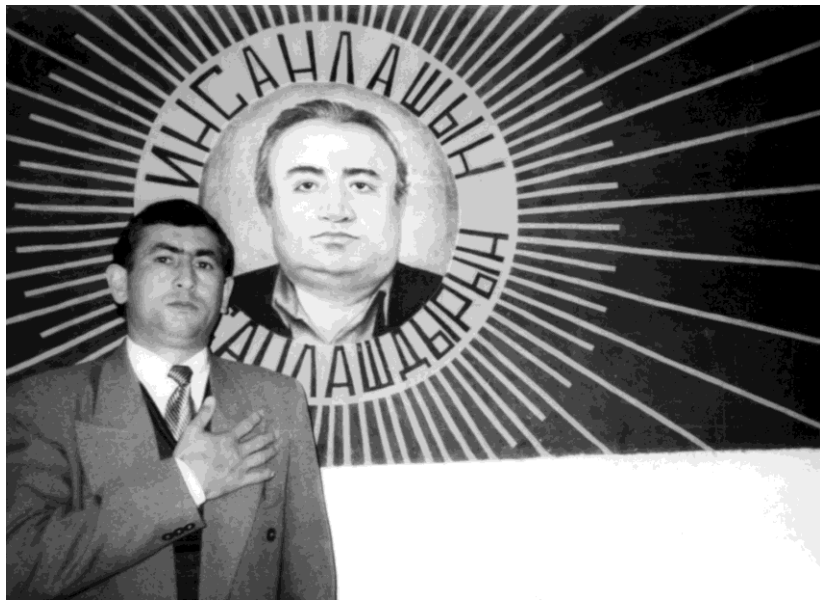
Сөзүмүзә тәйит мәстүт.

Сөзү адикә сәһә Арнаа сөзүрәк.

Адикә сәһә ад!

Таракитлар Таракит!

25 Үмүд күңү, Сәрт Ә, 12-нә ик. Баки.

Soylu - Ata Səcdəsində.

Soylu - Ocaq Mərasimində.

«Ata Sonevini Ziyarət Günü» Mərasimi. 5 Şölə Ayı, 27-il. Ağstafa.

**İnam Evində Safruhun «Başlangıç» və «Ata Səcdəsində» kitablarının
bacı və qardaşları tərəfindən kutlanması törəmində.
28 Xəzan Ayı, 29-il.**

**Rəhman bəylə Nuranə xanımın Beşikbaşı Mərasimində.
7 Od Ayı, 29-il. İnam Evi.**

Bakı şəhər orta məktəblərindən birində görüş.

**Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin «Natəvan» klubunda İnam Atanın (Asif Atanın) «Ulu yurd Aqibəti – Bütöv Azərbaycan», «Bədiyyat», «İnamın Gəlişi» kitablarının təqdimat toplantısında.
7 Yağış Ayı, 29-il.**

QURTULUŞA ÇAĞIRAN YOL

Vurnuxmalar

Haqq – insanlarda insani mənafeyə, ədalət – bu mənafeyə doğru, sağlam münasibət bəsləməyə deyilir. Təəssüf ki, belə bir düşüncə yönü ictimai həyatda qüvvədə deyil. Bütün dünyada həyat gedışləri ən çox hüquq anlayışı ilə tənzimlənilir. Hüquq isə əsasən fiziki-bioloji mənafe-dir. Məsələn, hüquq mühafizə orqanları da cəmiyyəti əsasən bioloji cəhətdən qoruyur. Mülkü, malı oğurlanan, işini, vəzifəsini itirən, rəqabətdə qəsdən tərəfsizləşdirilən hər kəs özünü ilk növbədə hüququn köməyi ilə qorumağa səy edir. Yəni həyat uğrunda mübarizəyə atılır. Həyat uğrunda mübarizə isə fərdi mənafe-lər döyüşüdür. Şübhəsiz ki, fərd mənafe-siz ola bilməz. Elə rəqabət də ondan doğur ki, biri digərini mənafe-siz görmək istəyir. Hər kəs öz mənafe-yini ali məqsədlərə tabe eləmək əvəzinə onu yeganə məqsədə çevirəndə ictimai həyatda təbəqələr formalaşır və fərdi həyat bu təbəqələrin birində daha dolğun mövcud olur.

Biz dedik həyat uğrunda mübarizə fərdi mənafe-lər dö-yüşüdür. Bu döyüşdə məğlub olanlar aşağı təbəqə hesab olunurlar və qalib təbəqənin maddi mərhəmətinə möhtac qalırlar. Onların həyatı bütünlüklə bu təbəqənin mərhəmətindən asılı olur. Cəmiyyətdə yaşam tərzini, maddi bölgünü, ədaləti, qanunu bu təbəqə müəyyən edir. Nəyə ədalət adı, nəyə vicdan, qanun adı qoymağı bu təbəqə öz istəklərinə uyğun seçir. Alimə şöhrət yaradır ki, elmin inkişafını onun xeyrinə yönəltsin; ziyalıya mükafat verir ki, ictimai fikri həqiqətə doğru yox, onun (o tə-bəqənin) yüksəlməsinə yönəltsin; qanunlar elə səviyyədə işlədilir ki, cəmiyyət bütünlüklə bu təbəqənin təyin elədiyi hüquq normaları ilə yaşasın... Cəmiyyət bu normalardan kənara çıxmamalıdır, yüksək təbəqənin mövqeyinə ziyan verməməlidir.

Beləliklə, ictimai həyatda haqsızlıq mühiti yaranır, Zor qanunlaşır, həyat normasına çevrilir. Zor hər kəsin haqqı kimi təbliğ olunur. «Hər kəs rəqabət aparıb üstünlüyə nail ola bilər» – əslində «hər kəs zor işlədə bilər» deməkdir. Lakin bu «hər kəs»

əslində hakim təbəqənin nümayəndəsini nəzərdə tutur. Rəqabət qanunları yaradılır və ictimai narazılığın qarşısı kəsilir. Bu qanunlar pozuntulara stimül verir. Əmin-amanlığın pozulmasının əsas səbəbi kimi aşağı təbəqənin özünü apara bilməməsi göstərilir. Aşağılara qarşı daim yeni-yeni basqılar, başqatmalar hazırlanır. Bu tip hazırlıqlar çeşidli xassələrə malik olur və insanların həyatını psixoloji cəhətdən bütünlüklə bürüyür. Hər cür hissi-emosional, mistik, estetik duyğular, bir növ, işğal olunur.

Ədalət, vicdan, mənəviyyat bioloji həyatın çətin anlarında yada düşür. Aşağılar yuxarılardan ədalət, vicdan, mərhəmət umur. Yuxarılar aşağılara yarımədalət, vicdan görüntüsü göstərilir. Nisbi sakitlik yaratdıqdan sonra talamalar, qamarlamalar daha amansız biçim alır. Həyat uğrunda mübarizənin bu səviyyəsi yaşamın antiinsani mühitə keçməsi ilə sonuclanır. Bu mühitin başbilənləri isə hakim təbəqəni haqlı göstərir, aşağı təbəqənin haqsızlığını «sübut edir». Halbuki aşağının «haqsızlığı» yuxarının mənəviyyatsızlığında hazırlanır.

Tarix boyu İnqilab İntibahı əvəz edib

Bizə görə, siyasət insanlığın məğlub olduğu nöqtədən başlayır. Siyasətdə baş meyar – aldatmaqdır. Aldatmaqla cəmiyyət idarə olunur, tabe etdirilir. Tarix ən çox siyasi gedişlərdən ibarətdir. Bu isə cəmiyyətin başqa meyarlara inamına zərbə vurur. Buna baxmayaraq, siyasət doğru yol sayılır və bütün diqqət siyasətin inkişafına yönəldilir. Elm də onu qoruyur, din də onun xidmətinə gətirilir, iqtisadiyyat da tam siyasətin ixtiyarında olur. (Təəssüf ki, quyruq bulayan qoçu filosoflar da görünüb tarixdə...). Ümumi maddi inkişaf təmin olunsaydı, bundan həmişə hakim təbəqə bəhrələnib, bütövlükdə cəmiyyətin sosial həyatında rifah bərqərar olmayıb.

Çıxış yolunu siyasi hakimiyyəti dəyişməkdə görüblər. Və narazılar siyasi hakimiyyəti ələ keçirmək uğrunda mübarizəyə qalxıblar. Mübarizənin birinci mərhələsini təbliğat təşkil edir. İnandırmağa çalışırlar ki, hakimiyyəti ələ keçirmədən heç nə

eləmək mümkün deyil. Siyasi tarixdə hamı bu cür düşünüb – Robespier də, Kromvel də, Lenin də...

Dövlət hakimiyyətin vasitəsinə çevrildi və aşağılarla yuxarıların dartışdığı qida məzmununu daşdı. Bu səbəbdən də Vətən anlayışı çəkisini itirdi.

Hər şey inqilab vasitəsilə yoluna qoyulmalıdır təsəvvürü hakim kəsilib cəmiyyətə. İnqilab sosial rifahdan vətənçiliyə yol salmaq ideyası irəli sürür. İnqilab vətənçilik duyğularının bərpası üçün deyil, sosial ədalətin bərpası üçün başlayır. Sonucda təbəqələrin yerini dəyişməklə, daha doğrusu, önə çıxanların yuxarı təbəqəyə çevrilməsiylə başa çatır. Hesab olunur ki, aşağıları təmsil edən önə çıxmışlar dövlət idarəsində pay əldə etdikdən sonra qazanılan imkanların sayəsində mənəvi fəsadlar aradan qalxacaqdır. Tarixin heç bir dönəmində bu fikir özünü doğrultmayıb. İnqilab aşağıların yuxarılara zor göstərmək birliyidir. Bu birlik qısa zaman kəsiyində möhkəm və ümidverici görünür. Vurğuladığımız kimi, narazıların müəyyən bir kəsimi maddi imkanlara çatandan sonra birlik qırılır.

Dövlət – təbəqələrin sosial üstünlüyə çatması üçün işləyən rəqabət aparatı səviyyəsinə endirilib. Hər inqilab öz dövlətinə ad qoyur, amma fərqli məzmun yarada bilmir. İnqilab əsasən üstdəkini dağıdır, təməl təzələnmir. Cəmiyyətdə nəyi dağıtmaq əsasdır – sosial baxışı, yoxsa ruhani-mənəvi meyersizliyi? Məsələnin həllinin doğruluğu, yaxud yanlışlığı bu sualdakı seçimdən asılıdır. İnqilabı kimin (istər burjua, istər proletar, istər demokratik) həyata keçirməsindən asılı olmayaraq, prinsipial dəyişiklik baş vermir. Ən yaxşı halda iqtisadi islahatlarla gözdən pərdə asılır. Nəzərə almaq lazımdır ki, iqtisadiyyat bütünlüklə siyasətin tabeliyindədir. Bir halda ki, islahat inqilabdan doğulur və inqilab hakimiyyəti dəyişməklə başa çatır – burada ictimai inkişafın baş verməsini gözləmək sadələşmədir. Hakimiyyət dəyişikliyi cəmiyyətin mənəvi həyatının yüksəlişini təmin etməyi yox, ən yaxşı halda sosial dəyişikliyi bacarır. Qısa zaman içərisində həyata keçirilən dəyişiklik ulusal, bəşəri yön yarada bilməz. Ən güclü siyasi-psixoloji təsir belə, ruhani təsdiqdən çox aşağıdır. Vəziyyətin kökündən, yoxsa üzdən dəyişdiyini bilmək üçün insana göstərilən münasibətə diqqət yetirmək gərəkdir.

İnsanı azad, ruhani varlıq kimi nəzərə almayan dəyişiklik qəti inkişaf deyil.

Əslində inqilab da insanı bioloji varlıq kimi dərk etməyin təzahürüdür. Bu hadisənin başında duranlar mənəvi dirçəlişi deyil, sosial-iqtisadi islahatların keçirilməsini son məqsəd sayırlar. Təbiidir ki, inqilab baş verdikdə köhnəni devirir. Bu devirmə köhnənin infrastrukturlarında dəyişiklik gərəkdir ki, bu da sosial-iqtisadi islahat adı altında gerçəkləşir. Əzilənlə əzənin münasibətlərini inqilabla aydınlaşdırmağa çalışanlar hesab edirlər ki, bu islahatlarla ictimai həyata ədalət gəlib və deməli, ictimai narazılıq üçün əsas qalmayıb. Lakin tarix sübut elədi ki, sosial yerdəyişmələr, iqtisadi irəliləyişlər, siyasi çevrilişlərin müxtəlif çeşidləri ictimai tərəqqiyə aparıb çıxarmır.

Son vaxtlar yenə yeni ideologiyalar işlənildi, yeni inqilablar baş verdi, lakin biz yenə də ictimai tərəqqinin şahidi deyilik. Kommünizm ideologiyası iqtisadiyyatı ümumiləşdirdi, – ayrı-ayrı fərdlərdən alıb dövlətə verdi. Hesab elədilər ki, hamıya pay düşərsə, firavan həyat formalaşar və ictimai sabitlik təmin olunar. Fəqət bu gedişlə dövlətin başına həmin psixologiyalı fərdlərin gəlməsinin qarşısını ala bilmədi, təbəqələşmə ləğv olunmadı. Zahirəki bərabərlik görüntüsü daxildəki qeyri-bərabərliyi müvəqqəti pərdələdi. Dövlətin ümumiçilik qanunları fərdlərə nəzarət edə bilmədi, təbəqələşmə meyilləri kapitalizmi bərpa etməyə sövq olunanların sayını artırdı. Çünki dövlətin nizamında mövcud olan qanunlar ən yaxşı halda sosial qanunlar idi, insani qanunlar deyildi. Cəmiyyətdə insani qanunlarla yaşamağın əsası qoyulmadı. İnsandan kənarda baş verən proseslər, insanı alət kimi idarə edən qanunlar yeni dəyişiklik tələb elədi. Bu dəfə sivil inqilab biçimi tapıldı. Hesab olundu ki, hər kəsin kapitalist olmaq imkanının qarşısını kəsən köhnəliklər demokratik inqilabla darmadağın edilə bilər. Bu, artıq sivil inqilab forması sayılır. Burada qan tökülməsi minimum həddə baş verə bilər. Haşiyə kimi vurğulamaq olar ki, kommünizm ideyasının bütün dünyanı əhatə etməməsinə baxmayaraq, əks prosesdə (kapitalistləşmə) bütün dünya iştirak edir. Çünki siyasət dünyanı özünə tabe edib, həyatın gedişatı ayrı cür nizamı tanımır, bütün siyasi addımlar da kapitalizm qəlibində atılır.

Din İnam ola bilmədi

Təbiət insanı ziddiyyətli yaradıb. Onda həm heyvanilik var, həm də ilahilik. Əslində bu iki xassə bir-birinə ziddir, hardasa bir-birini inkar edir. İnsan yaşamaq, mövcud olmaq üçün fiziki-bioloji xassələrinin ixtiyarında olur. Bir çox Avropa bilginləri, filosofları həyatın nizamını bu proseslərdə axtarırlar və insanı fiziki-bioloji xassələrə borclu sayırlar. Elm də fiziki-bioloji gedişatın tərəfində durur. İnsandakı ilahi keyfiyyətlər ciddi öyrənilmir, əsas kimi götürülmür. Sırf gerçəkçi olmaq, həyata real baxmaq, reallığa uyğun olmayanı doğru saymamaq təbii olaraq elmin əsas motividir. Hərçəndi həyat heç bir vaxt tək-cə elmin dediyi ilə getməyib, bu qələbdən kənara çıxıb. Əgər insan tək-cə bioloji mövcudluğu üçün çalışsaydı, o, heyvandan ayrılı bilməzdi. İnsanın ikili xassəyə malik olması onu çətin aqibətə düşür edir. Nə tam heyvan ola, nə də heyvandan ayrılı bilir. Şər, Xeyir anlayışı da buradan meydana gəlir. Heyvanın yaşamaqdan başqa məqsədi yoxdur. O daim yaşamaq uğrunda mübarizə aparır. İnsan bu xətdə dayananda cəmiyyətdə heyvana xas olan bu cəhət – zorakılıq bərqərar olur. İnsanın insan üzərində aqalığı xalqların qarşıdurmasına qədər inkişaf edir. Dünya vəhşi ehtirasların at oynatdığı meydana çevrilir.

Bir haşiyə kimi vurğulayaq ki, çağdaş Qərb dünyası bəşəriyyətə bu baxışdan yanaşır, onun İnsani potensialını danır, peyğəmbərliyi gərəksiz sayır. Halbuki peyğəmbərlik ilahi bir nemətdir – bəşəriyyətin doğru yola yönəlməsi üçün ruhani mayəkdir. Bəs peyğəmbərliyin ilahiliyi nədədir? Yuxarıda vurğuladıq ki, həyatın nizamı heyvaniliyə tam təslim olmur. İnsan heyvaniliklə barışmır, onun üzərində yüksəlməyə can atır. Bəli, insan ikili xassəyə malikdir. Bu xassələrdən ixtiyari birini ləğv etmək mümkün deyil. Biolojiyyətin ləğvi insan mövcudluğunun sonu deməkdirsə, ondakı mənəvi-ruhani keyfiyyətlərin ləğvi də heyvanın insan üzərində qələbəsi deməkdir. Bu səbəbdən də bu keyfiyyətlər arasındakı uyğunluğu tapmaq, düzgün uyum yaratmaq – doğru yaşama olur. Bu yükün altına girmək, ömrü buna həsr etmək peyğəmbərlik deməkdir. Peyğəmbər sözü hansı

dildə olur-olsun, hərfi tərcüməsi nə olur-olsun, məzmunu məhz ictimai həyatda insani, mənəvi-ruhani ahəng yaratmaq deməkdir. Bu isə dünyabaxış səviyyəli inamla mümkündür. İnam şəxsdən (peyğəmbərdən) möcüzə göstərmək tələb edir. Əlbəttə, söhbət peyğəmbərin elmə, idraka əsaslanmadan fikir yürütməsindən, əsətiri həqiqət kimi təlqin etmək qabiliyyətindən getmir. Möcüzə onu biolojiliyin mütləq tabeliyinə sürüyən keyfiyyətlərdən insanın imtina edə bilməsi, fəlsəfi dil ilə desək, yenidəndə doğulma hünəridir, bu, hünərin cəmiyyəti insanlaşmaya aparmasıdır.

Təəssüf ki, əski peyğəmbərlər bu hünəri tam aşkarlaya bilməmişlər. Asif Atanın Mütləqə İnam təliminə görə, peyğəmbər yeni İnam yaradıcısıdır. Yeni İnam yaradıcılığı təkcə ideya verməklə bitmir. Şəxsdə vurğuladığımız imtinaların başlaması ilə, yenidən doğulma hadisəsi ilə sonuclanır, ictimai həyatda insanlığın bərqərar olmasına gətirib çıxarır.

Dinlər yarandı, genişləndi, dünyaya yayıldı, amma ictimai tərəqqi baş vermədi. Çünki din siyasətin əliylə dünyaya yayıldı. Gerçək həyatda müqəddəslik təsdiq olunmadı. Din insanı müqəddəsləşdirə bilmədi, Göylərdə müqəddəslik obrazı yaratdı. Həyatda insanın müqəddəsləşməsinə inam yaranmadı, insanı müqəddəsliyə aparan yol bilinmədi. Ən yaxşı halda müqəddəsləri tarixdə axtardılar, o da barmaq sayda adamlarda. Ayrı-ayrı şəxslərin müqəddəs sayılması belə, müqəddəsliyi ictimai səviyyəyə qaldıra bilmədi. Ona görə biz deyirik ki, din inam ola bilmədi. Bu fikrimiz ayrı-ayrı şəxslərdə etiraz doğurur, onlar sübut etməyə çalışırlar ki, biz bəzi məsələlərə onları bilmədən münasibət bildiririk. Belə ki, din ərəb mənşəli sözdür, inam isə onun türkcə tərcüməsidir. Ancaq burada «prinsipial» adlana biləcək köklü fərq var – demək olar, ağla qara kimi...

Biz Din və İnam sözlərini həm də o cəhətdən fərqləndiririk ki, cəmiyyətdə inam sözü həmişə ümumişlək söz kimi işlənib, din isə dünyabaxış kimi. Biz isə Asif Atanın Mütləqə İnam Ocağı olaraq məhz İnam sözünü Dünyabaxış kimi işlədirik. Hər bir fərdə aid olan ənənəvi bir keyfiyyət kimi inam sözü heç də yeni termin deyil. Lakin İnam – Dünyabaxış kimi yenidir. Başqa sözlə, İnam bizdə ümumi fərdi keyfiyyəti deyil, məhz Dünyabaxışı ifadə

eləyən terminə çevrilir. Rus dilində «reliqiya» və «vera» sözləri var. «Vera» – ümumi fərdi keyfiyyətdir, «reliqiya» isə dindir – yəni yoldur, dünyabaxışıdır. Ümumiyyətlə, hər hansı bir ideyanı, hadisəni öyrənəndə diqqəti bir məsələyə yönəltmək doğru olar: – bilmək, doğru nəticə çıxarmaq üçün məzmunun üzərində dayanmaq gərəkdir. Hərtərəfli öyrənmək və ciddi düşünmək. Bizim mövqeyimizi öyrənmədən, nə istədiyimizin fərqi varmıdan bizə etiraz eləmək qüsurdur. Ümumiyyətlə, öyrənmədən, dərk eləmədən ortaya qoyulan münasibət əskini qorumaq cəhdidir. Yeniliyi qəbul etmək idraki səviyyə ilə yanaşı, həm də fədakarlıq tələb edir. Belə ki, adam çox vaxt yeniliyin əhəmiyyətini dərk edir, amma onu təqdim eləməyə, qəbul eləməyə hünəri çatmır. Yenilik heç vaxt kütləvi şəkildə dərk və qəbul olunmur. Onu cəmiyyətə vermək üçün ayrı-ayrı fərdlər daşlaşmış qaydalara qarşı çıxmalı olur. Bu isə istər-istəməz təpkillərlə qarşılanır. Cəmiyyətin təpkillərinə dözə-dözə onun mənəvi-əxlaqi saflığına çalışmaq qeyrət və hünər məsələsidir.

Biz peyğəmbərliyi ilahi nemət, – yəni ən uca bəşəri nemət kimi vurğuladıq. O səbəbdən ki, elmin, sənətin bacarmadığını peyğəmbər harayı bacarır. Elm də, sənət də dediyini deyir və çıxıb gedir. Kim onu necə işlədəcək, necə istifadə edəcək – bu, elmi, sənəti düşündürmür. Peyğəmbər isə sözünü deyib keçmir, dayanır, sözünün üstündə vurğu edir, sözünü bəsləyir. Həm də sözünü götürmək üçün ürəkləri bəsləyir, onlara müqəddəslik nəğmələri öyrədir. Sonradan yanlışlarına, yanlışlıqlarına baxmayaraq, peyğəmbərlərin ilkin harayları müqəddəsdir, ölməzdir. İctimai tərəqqinin baş tutmamasına görə biz peyğəmbərləri də qınasaq belə, onların ilkin haraylarına kölgə salmırıq. Müqəddəslik ənənələri yaratdıqlarına görə onlara minnətdar oluruq.

Fəqət ictimai həyatda yaratdıqları çaşqınlığa görə onlara güzəşt eləmirik və onların haradasa, nədəsə yoldan sapmalarını qınayırıq. Bundan sonra əski peyğəmbərlərin ictimai həyatda qalmaları yalnız zərərə işləyir, ictimai tərəqqi nəminə onları günün işləkliyindən çıxarıb tarixin yaddaşına gömmək gərəkir.

Cahil kütlənin yalanlara uyması hökmdarların siyasi istəklərinə yaradığı üçün onlar dini xurafatı ictimai meyara

çevirirlər. Bu gediş isə təkcə inkişafa zərər verməklə məhdudlaşmır, həm də peyğəmbərlərin ilkin haraylarını urvatsızlaşdırır.

Çoxları hesab edirlər ki, peyğəmbərləri kənara qoymaq, daha doğrusu, dini baxışdan imtina etmək mümkün deyil və gərək deyil. Çünki bu imtina nəticəsində cəmiyyətdə təhlükəli bir boşluğun yaranacağı ehtimal edilir. Biz bu ehtimalı qəbul eləmirik. Əvvəla ona görə ki, biz cəmiyyətə əsaslı, sağlam bir dünyabaxış təqdim edirik. Bu dünyabaxış yeni İnam olmaqla həm xəlqi dəyərdir, həm də insani-bəşəri məzmunlu bir hadisədir (Asif Atanın «Mütləqə İnam» Kitabını oxumaqla hər kəs bu fikrin yəqinliyinə yetə bilər). Bu səbəbdən də hansısa mənəvi boşluğun yaranacağı təhlükəsi yoxdur.

Hər bir sonrakı mərhələdə dinin siyasətlə qaynayıb-qarışması peyğəmbərlərin ilkin haraylarının da təsirini, gücünü aradan qaldırmışdır. Beləliklə, dinin yaratdığı mənəvi boşluq tarixin bütün dövrlərində həyat üçün təhlükəyə çevrilmişdir. Alimləri fikrinə, baxışına görə yandırmaq, soymaq, asmaq mənəvi iflas idi. Din İnam ola bilmədiyi, siyasət olduğu üçün əksər hallarda mənəvi iflas yetirib. Bu gün də Servet, C.Bruno, Yan Qus, Nəsimi... müdafiə olunmur. **Onların dindən hesabını soran yoxdur.** İnsanlara qarşı o cür vəhşi münasibətlərə heç bir dövrdə qiymət verilməyib, əksinə, bəraət verilib – birbaşa, ya dolayısıyla. Günahsız insanlara qarşı törədilən cinayət hadisələri tarixin dolanbaclarında baş vermiş «təbii hadisələr» kimi unudulub. Əgər bu gün bəşəriyyət o insanların taleyinə biganə qalırsa, hansısa humanizmdən, ədalətdən danışmaq riyakarlıq deyilmi?! Belə çıxır ki, dinin kəsdiyi başa sorğu yoxdur. Təkcə bu fakt bəsdir ki, dindən imtina edib İnamı qəbul edəsən. Heç bir boşluq-filan da baş verməz. Bunun əvəzinə isə dini qorumaq üçün fəndlər düşünülür. Elm inkişaf elədikcə dinin yaratdığı fantastik təsəvvürlər (özəllikcə Allahla, o dünya ilə bağlı) iflasa uğrayır. Gerçək dünya ilə bağlı həqiqətlər dərk olunduqca dinin əli boş çıxır. Bunu nəzərə alaraq, dini qorumaq istəyənlər elmin bütün uğurlarını dinin adına bağlamağa çalışırlar (əsasən İslamın). Guya elmin çağdaş uğurları 7-ci yüzildən bəlli imiş. İddia olunur ki,

yüzcillərdir elm Quranın kodlarını açmaqla məşğul olur. Bu cür gülünc uydurmalar gərək deyil, tərəqqini lağa qoymaq olmaz. Quranın heç yerdə işlənməyən donmuş kodları elmin tapıntılarının dalınca açılır. Elm harda bir uğur tapır, dərhal Quranda bir ayənin buzu sınır və cəmiyyətə 7-ci yüzilin «uğuru» sınıdır. Bir zamanlar alimlərin elmi kəşflərini qorxa-qorxa dilə gətirmələri, dinin onlara qoyduğu yasaqlar dinin elmi baxışlar üzərindəki qanlılığı unudulur, unutturulur, dinin tərəqqinin qabağını kəsməsi qəsdən dilə gətirilmir və i.a.

Din «hər şeyi Allah 6 gündə bir baxışla yaradıb» söylədiyi halda, elm kainatın sirlərini öyrənməklə məşğul oldu. İnsan təfəkkürünə dinin yasaq qoyması darmadağın edildi. Kainatda elə dəyişmələr var ki, min illərin məhsuludur. Din isə min illərə bərabər olan prosesləri 6 günə yerləşdirdi. Dinə münasibət bu gün də aydın olmadığından elm müstəqil yol tutur. Lakin bu müstəqillik cəmiyyətin insani inkişafına stimül vermir. Biz hesab edirik ki, ictimai tərəqqi elmlə inamın vəhdətində baş tuta bilər. Din isə, vurğuladığımız kimi, İnam ola bilmədiyi üçün elmlə ziddiyyətə girir, sonucda cəmiyyətin mənəvi həyatında inkişaf bəlli ölçülərdə əngəllənir.

Bir tərəfdən dini təbliğ edirlər, amma həm də dövlətə yaxın buraxmırlar. Çünki dinin açıq yasaqları zoru da açıq göstərir. Zor gizlənmə bilməsə, başqa sözlə, simasını gizlənməsə, kütlə içərisində ona qarşı müqavimət mərkəzləşə bilər. Anarxiya, idarəolunmazlıq yaranar. Əgər dövlət – dini dövlətdən, hakimiyyətdəkilər də dindarlardan ibarət olarsa, onda bütün dünya İrana bənzəyər. Din də eyniyyət yaradan, müxtəlifliyin gözəlliyini qəhr edən bir ideologiyadır. Din inkişaf edən görünür, əslində iflasa uğrayır, uğradır. Əslində din inam sığlətli hadisə olsaydı, cəmiyyətin saflaşmasında, ədalətsizliyə, haqsızlığa, zorakılığa qarşı dirənişdə, pulçuluğun cəmiyyəti diz çökdürməsi ilə mübarizədə inkişaf edərdi. Lakin biz dinin inkişafını (əslində tənəzzülünü) din başçılarının kapitalistləşməsində, siyasətləşməsində, avamlığın son həddə çatmasında müşahidə edirik. Din min illərdir «cənnətdən qovulan Adəm nəslini» Göylərə səcdə qılmağa, Yerdəki «ilahi nemətlərə» tamah salmamağa, Göylərin

əsrarəngiz cənnəti haqqında düşünməyə çağırır. Amma heç kim «cənnət neməti» uğrunda mübarizə aparmır, hamı dünya nemətlərini əsas sayır və bu nemətləri əldə eləmək uğrunda çalışıb-çalalayır. Bu mübarizəni dinin başında duranlar daha geniş şəkildə həyata keçirirlər. Dinin (İslamın) peyğəmbərindən tutmuş sırası tərəfdaşına qədər hamı Yer nemətlərini daha çox əldə eləmək uğrunda mübarizə aparıb. Yer nemətlərini mənimsəmək haqqında Quranda bəlli «Qənimət» surəsi mövcuddur. Dində riyakarlığın geniş vüsət alması cəmiyyətdə mənəviyyatsızlığın artmasına gətirib çıxartdı. Həyatı gözdən salmaq olmaz. Həyat mənaca çox gözəldir. Cənnət elə həyatın gözəlliyidir. O, hazır şəkildə deyil. Onu yaratmaq gerəkdir. Cənnəti insan aqlının, qəlbinin gözəlliyi yarada bilər. O, Göylərdə hazır durub ölənləri gözləmir. Hazır cənnət tufeyli həyat deməkdir. İnsan aqlının, düşüncəsinin, zəhmətinin yaratmadığı, qəlbinin duymadığı firavanlıq xülyəvidir, cəhalətdir.

İslam peyğəmbəri dini – intibah yoluyla deyil, inqilabi yolla və daha çox savaşımaqla qəbul etdirib. Özü qılınc götürüb, ordu başçısı olub, baş kəsib, qan töküüb. Bu o deməkdir ki, peyğəmbər bir an da insana inanmayıb. İnsana İnam olmayan təqdirdə dünyanı gözəlləşdirmək mümkün deyil. Əlbəttə, insana inam yoxdursa, dünyanı nə üçün gözəlləşdirəcəksən?! Elə buna görə də hazır gözəl dünya uydurulub...

İctimai həyatda ruhaniyyət cəfəngiyyatla əvəz olunanda və fərdlər ruhani ömür istəməyəndə kütləvi kölələşmə prosesi başlayır. Din məhz bu prosesin başında durur. Özünü qorumaq üçün insanları qüdrətli deyil, müti görmək istəyir. Din insanlardan ruhani zəhmət tələb eləsəydi, idraklı mühit formalaşardı. Din insanlardan belə bir fəaliyyət tələb eləmir, çünki yaratdığı Allah obrazı ilə bu tələb arasında ziddiyyət baş qaldırardı. İnsan üçün Allahın tale hazırlaması, onu təhdid eləməsi, hədələr altında saxlaması əhəmiyyətini itirərdi. Gerçəkdən insan Allah məzmununu dərk edərək həyatda qurucu əməllərin yiyəsi olardı. İnsan özünü Allahın əlindən almaqla həyatda müqəddəsliyi bərqərar edər, Müqəddəslik mifik obrazlara münasibətdən gerçəkliyə gələrdi. Əslində ən böyük müqəddəslik insanı

köləlikdən qurtarmaq əməlidir. Müqəddəslik mütilikdə var olmur, Azadlıqda yaşayır.

Azadlıq – insanlığı dirildən, ictimai həyata ruhani ahəng gətirən müqəddəslikdir.

Din Allahı idarə edir, həyatı ona tabe edir. Allahlıq məzmunu mənasızlaşır. Təxəyyülə hakim kəsilən Allahla Mütləq arasında təzad yaranıb. Allah hökmdarlaşdıqca Mütləqiliyini itirib. Bu səbəbdən də Allahın üzərində qələbə çalmaq həyat üçün xilas rolu oynayır. Bunun üçün ardıcıl insanilik əməlləri gərəkdir. İnsanilik əməlləri fərd qüdrətinin aşkarlanmasıyla gerçəkləşir. Ölümsüzlük də elə bu qüdrət deməkdir.

Allahın təsirində ruh dirilə bilmir, ruhsuzlaşma həyatı bürüyür. Həyatda əbədiliyə inam aradan qalxır.

İnsan qüdrəti üzə çıxanda din ona kafir dedi və gözdən salmağa girişdi. Gözdən salmağa nail ola bilmədikdə onu ya öldürdü, yəni urvatdan saldı, ya da özününkü elan edərək uydurmağa başladı. Din Asif Atanı, onun Ruhaniyyat Ocağını özününkü elan etmək istəməz, edə bilməz! Çünki Asif Atanın dinlə heç bir ortaqlığı yoxdur. Ona görə də din İnam Ocağını gözdən salmağa çalışacaq. Dinin hürufilərlə, sufilərlə müəyyən ortaqlığı var. Hərçəndi sufilik də, hürufilik də dindən xeyli yüksəyə qalxa bilmişdilər. Bu səbəbdəndir ki, Nəsimiyə müsəlman damğası vurmağa çalışanlar uğur əldə edə bilmədilər. Mütləqə İnam dini bütövlükdə rədd edir, yəni onunla paralel olmağı qəbul etmir. Ortaqlıq üçün heç bir əsas vermir, əl yeri, barmaq yeri belə qoymur. Bu isə özlüyündə dinin Allah obrazı üzərində insanın qələbə çalması üçün ciddi bir imkandır. Asif Ata imkansızlıqdan imkan yaratdı. İndi bu imkanı gerçəkləşdirə bilmək imkansızlığını ötmək gərək!

Biz deyirik – türkün öz İnamı yaranıb, öz Peyğəmbəri var. Deyirlər onda gərək hər millətin öz İnamı, öz Peyğəmbəri olsun. Bunu deyənlər türklərdir. (O birilər bunu eşidəndə, şübhəsiz, onlar da deyəcəklər). Bu deyiliş zahirən idraklı bir məntiqə oxşayar: olanı yaşatmaq əvəzinə, yenisi üçün çalışmağa nə hacət?

Olan yaramırsa, yenisi yaranmalıdır və «hər millət özü üçün inam yaratmalıdırmı» məntiqi ilə kimsəni suçlamaq doğru deyil.

Axi İnam yaratmaq asan bir iş də deyil! Asif Atanın təbirincə, min ildə bir dəfə Peyğəmbər yaranır. «Hər millətin» yeni dünyabaxış yaratmaması qəbahət də deyil. Qəbahət odur ki, bir millət özünün yaratdığı ideyanı, ideologiyayı siyasi məqsədə çevirib başqa millətlərin özəlliklərini ləğv etməyə girişir, imperiya qurur, ictimai inkişafın qarşısını alır. Bir millət başqa millətin dünyabaxışını qəbul edə bilər, özünün milli varlığını qorumaq və özəl gələnlərini inkişaf etdirmək şərtilə. Özgələşdirmə tələbi ilə gələn istənilən ideya rədd edilməlidir.

İndi qayıdaq türk məsələsinə. Ərəblərin və türklərin yaradılışa baxışı, münasibəti eynidirmi?! Bu gün eyni dinə itaət etdikləri üçün zahirən baxış da eyni görünür. Türkün qədim tanrıçılığını ərəbin allahçılığı ilə eyniləşdirirlər. İddia olunur ki, türklər allahçılığı müqavimətsiz qəbul ediblər, çünki tanrıçılığın davamıdır. Bizim baxışımıza görə, allahçılıqla tanrıçılığın heç bir ortaq qovşağı yoxdur. Tanrıçılıq panteizm kökənli bir baxışdır. Tanrıçılıqda fərd vüqar istəyir, allahçılıqda əvvəldən axıra mütiliyə sürünür. Tanrı ucalıqdır, Göyün özüdür, insan aqibətinin göyləşməsidir, Allah isə hökmdardır. Səltənət yiyəsidir, insan üzərində nəzarətçidir, fəvqəlin sandır.

Heç nə inandıra bilməz ki, vüqar xalqı olan türklər vüqarsızlığa asanlıqla tabe olsunlar. Hələ biz demirik ki, Azərbaycan türkləri Babəkin başçılığı altında on illərlə ərəb-islam yürüşünə qarşı mübarizə aparıblar. Bu gün islamın müdafiəsinə qalxanlar onu tanrıçılığa – türk ruhçuluğuna calaq edirlər. Əslində «Allahçılıq elə tanrıçılıqdır» demək – Tanrıçılığı heç eləməkdir. Əgər belədirsə, onda Allahçılığa nə ehtiyac vardı?! Ərəblər tanrıçılığı qəbul edib türkün dalınca gedəydilər.

Bütün hallarda türkü, onun yaratdıqlarını aşağılamaq var. Türk müqavimətsiz Allahçılığı qəbul edibse, o deməkdir ki, Allahçılıq mükəmməl, Tanrıçılıq qeyri-mükəmməldir.

Biz hesab edirik ki, türk öz yaratdıqlarına yiyə durmayıb, onun üzərində düşüncələrini inkişaf etdirməyib. Bu səbəbdən də ictimai həyatında boşluq yaranıb. Bu boşluğa yad baxışlar dolub və türkü öz gələnlərini dəyişdirməyə zorlayıb. Türk yaratdıqlarının dalında duraraq, onları inkişaf etdirməyib. Türk

fəlsəfə yaratmayıb, dünyanı fiziki fəth edib. Türkün filosofları olmayıb, bu səbəbdən də yad baxışlar, yad mədəniyyətlər onun fiziki fəthliyinə son qoyub. Türk fəthlərinin başı üzərinə qaldırmağa öz ideya bayrağı olmayıb, başqa baxışların bayrağını qaldırıb. Millət fəthlərlə deyil, dəyərlərlə var olur. Kənardan gətirilən dəyər isə onun varlığına təminat vermir. Ərəblərin yaratdığı Allah obrazı türkü idarə edə bilmədi, başqa sözlə, ərəb psixologiyasına söykənən türk öz həyatını qura bilmədi. Türkün tabe olduğu Allahda türk ruhu, türk yönü yoxdur, o sırf semit ruhlı, ərəb yönlüdür. Başqasının paltarını geyinməklə gözəl görünmək istəyi varlığın təbii estetikasını dərk eləməməkdən irəli gəlir. Özgənin ruhunu özünə yol eləmək də beləcə və daha pis! Başqasının ruhuna (insani keyfiyyətlərinə) doğmalaşmaq ayrı şeydi, başqasının təsirilə ruhsuzlaşmaq, onun kölgəsinə çevrilmək ayrı şey. Öz ruhunu aşkarlamayan, yaratmayan başqasının ruhuna da doğmalaşa bilməz; öz baxışı, fəlsəfəsi olmayan türk azadlığa, öz qövmələrinin birliyinə nail ola bilməz.

Mütləqə İnam baxışı, fəlsəfəsi bunun üçün vaxtında gəlmiş və qaçılmaz bir əsasdır, fürsətdir. Mütləqə İnam sistemi ərəblərlə türkləri millət kimi ayıran sərhəddir. Milli sərhədi bərpa eləməyincə türk öz varlığını, kimliyini dərk eləməyəcək, öz boyunu tam göstərməyəcək.

Milli problemlər mürəkkəbləşdirildi

Bəşər milli məsələni həll edə bilməyib, bilmir. Nə din, nə siyasət, nə elm milli məsələni həll etməkdə bəşəriyyətə dayaq olmadı. Bu gün bu məsələni problem kimi saxlayan siyasətdir. Siyasət özü bəşərin problemidir. Xalqlararası münasibətlər humanizm əvəzinə, aqalığ-nökərlik üzərində qurulduğuna görə güclü-zəif təbəqələr formalaşır. Özlərini qorumaq üçün millətçilik axtarışlarına çıxanlar ya ideoloji rəqabətdə uduzdurularaq susdurulur, ya da savaqlarla çökdürülür. Bununla belə, prosesin qarşısı alınmır, alın bilmir. Çünki millətçilik əbədi bir ideyadır. Bunun əbədiyyətinə xələl gələndə milli problemlər yaranır. Milləti

ləğv etməyə girişdilər, dünyanın ahəngi pozuldu. Bırrəng bəşər ideyası cəfəngiyyatdır.

İndiyə qədər (Avropa erasında) üç ideologiya bəşəriyyəyə qarşı olub, başqa sözlə, milləti ləğv etməyə girişib və hər üçü udub. Bunlardan biri İslam ümmətçiliyi, digər ikisi siyasi ideologiya olan kommunizm və qlobalizmdir. Bu ideologiyaların başında duranlar millətçiliyi xalqlararası düşmənliyə aparan yol kimi qələmə veriblər. Halbuki bu ideologiyaların hər üçü imperiya yaradıb, xalqlararası ixtilafı isə daim körükləyiblər. Millətçilik isə imperiyaçılığın qabağını kəsən çox gözəl bir humanizm kimi çıxış edir. Milli məsələnin həlli millətçilikdən keçir. Millətçilik insanlığın gəlişdiyi bir hadisədir. Və o, milləti bəşər eləməyə xidmət göstərir. Yalnız bəşər olmaq istəməyən – imperiya olmaq istəyir. Bu istək başqa millətlərin xəlqi dəyərlərinə zərər yetirməklə gerçəkləşir. Əslində bu zərər zahirən görünmür. Çünki imperiya özünü xalqların problemini həll eləyən kimi göstərir. Əvvəl ayrı-ayrı millətləri bir-birinə qarşı salıdırır və özünə müdaxilə imkanı yaradır. Bir-birinə düşmən saxlamaqla onların üzərində hegemonluğunu təmin edir və bunu hər vasitə ilə qoruyur. Dünya imperializmini qoruyan qanunlardan biri məhz «azsaylı xalqların hüquqlarının qorunması» adlanır. Zəmanəmizdə ağalıq sərhədlərini günbəgün genişləndirən Amerikanın istifadə elədiyi ən güclü silah – «humanizm» görüntüsü yaradan bu müddəadır. Biz bu cür humanizm donu geydirilmiş ideyalara «ağalıq qanunları» deyirik. «İnsan haqlarının qorunması» da məhz ağalıq siyasətinin tərkib hissələrindən biridir. Bu cür çağırışlar həm də güclülərin militarizm siyasətini pərdələməsi üçündür. Ağalıq ehtirası ilə yaşayanlar sürətlə silahlanırlar və yeni müstəmləkəçilik siyasətini həyata keçirmək üçün qarşıya çıxan maneələri dəf etməkdə çətinlik çəkinirlər. Onlar açıq zor göstərməkdən qətiyyənlə çəkinirlər. Zorun çılpalığı qarşısında ona başqa adlar qoymaqla, obrazlı desək, tül pərdə çəkirlər. Zorun üzünü tutqun göstərilməklə aldadıcı manevrlər edilir. Balaca sayılan dövlətlər güc qarşısında zəifliklərini öz cəmiyyətləri qarşısında etiraf etmirlər. Bu tip dövlətlər zoru görməmək siyasəti yürüdür. Güclü-zəif arasında formalaşan belə münasibətlər

kapitalizmi qorumağın başlıca şərtidir. Kapitalizmdə vətənsəverlik, xalqsəverlik ləyaqəti var ola bilmir. Dövlətin başında duran kapitalist deyil, vətənpərvər bir kəs olarsa, o, zoru açıq göstərər, işə edər və xalqını böyütməyə çalışar. Bu o demək deyil ki, güclü dövlətin başında duranlar vətənpərvər fərdlərdir. Əgər onların dövləti güclü, xalqları isə başqa xalqlarla müqayisədə firavan yaşayırsa, bu hal vətənpərvərliyin deyil, zəif dövlətləri qarət etməyin hesabınadır.

Milli məsələlərin qarışdırılması da kapitalizmi qoruyan üsullardan biridir. Baxın, İsrail dövlətinin yaranması çaşdırıcı fikirlər ortaya çıxarır. Həm qədim xalq olan yəhudilərin dövlətə mənsub olmaları tarixi zərurətdir, həm də tarixi cinayət. O səbəbdən zərurətdir ki, xalqların özünüidarə və özünüifadə haqqı var. Fəqət bu haqqın gerçəkləşməsi tükənməz qırğınlarla, qanlılıqla sonulanmamalıdır. Məsələnin bu tərəfi ciddi düşüncə tələb edir. Yaşadığımız planet dövlətlərin ərazilərinə bölünüb, mənimsənilməmiş ərazi yoxdur. Heç bir xalq öz ərazisinin bir qarışından belə keçmək istəmir. Əksinə, ərazilərini böyütmək üçün biri digərinə qarşı çıxış edir, münasibətlər gərginləşir, savaş səviyyəsinə qədər dərinləşir.

Əcəba, bəlkə buna görə milli məsələlər həllini tapmır? Hamı ərazi istəyir. Oturuşmuş dövlətlər isə vəziyyətin dəyişməsi ilə razılaşmır. Məsələni bu baxımdan araşdırmaq xeyli mürəkkəbdir. Bəlkə bu məsələni aydınlaşdırmaq çətin olduğu üçün dövlətlər bir-birinə qarşı fəndlər işlətməyi gərəkli biliblər? Bəlkə buna görə siyasətin hər şeyə müdaxiləsi bəraət alıb? Əslində milli məsələləri ruhaniyyət həll etməliydi. Amma bu iş siyasətin ixtiyarına verilib, siyasət də yuxarıda dediyimiz kimi, məsələni həll edə bilmədiyindən daha da mürəkkəbləşdirib. Biz bu mövzunu bəzi cəhətlərdən çözməyimiz üçün Yəhudi problemini misal göstərdik. Halbuki bəşəriyyətin bu tip problemləri yetərincədir. İntəhası, problemlərin yerinə, yaranma tarixinə, təsir miqyasına baxmayaraq, hamısının bir anlamı var. Birinin ədalətli həlli hamısı üçün açıqdır. İşin pis cəhəti ondadır ki, yəhudilərin dövlət qurması Amerika imperializminə xidmət edən bir proses kimi başladı və ərəblərin etirazına, müqavimət

göstərməsinə səbəb oldu. On illərdir bu problem həllini tapmır, tapmayacaq. İraq, Türkiyə, İran, Azərbaycan dövlətlərinin ərazilərindən qoparmaqla Kürdüstan yaratmaq istəyi də Amerikanın ağalıq planlarının tərkib hissəsidir. «Azsaylı xalqın haqqını qorumaq» adıyla adı çəkilən dövlətləri haqsız çıxarmaq, onların gücünü azaltmaq və idarə etmək. Balaca xalqları «qorumaqla» böyük xalqları iflic eləmək milli problemləri daha da mürəkkəbləşdirmək əməlləridir. Böyük xalqların işini çətinə salmaqla hansısa bölgədə sabitlik yaratmaq, əlbəttə, mümkün olmaz. Böyük xalqların içəridən qarışdırılması onun özünü qoruması tələbini doğurur. Təəssüf ki, özünüqoruma ağaların cərgəsinə qoşulmaq əməli kimi gerçəkləşir. Bütün cəhdlər bu yöndədir. Hər addımda görürük ki, siyasət rəqabət yaradır. Rəqabət isə normal münasibətlərə əsaslanmır. Ona görə biz ruhaniyyəti qabağa verir və onun yeganə həll yolu olduğunu israr edirik.

Belə bir sual ortaya çıxa bilər ki, ruhaniyyət nə edəcək, azsaylı xalqlara dövlət yaradıb onlara müstəqillikmi verəcək? Öncədən demək lazımdır ki, siyasi məqsədlərlə yaradılan dövlətlərin heç biri müstəqil deyil. Məsələn, İsrail, yaxud Ermənistan. İsrail ABŞ və başqa Qərb dövlətləri tərəfindən ərəbləri parçalamaq, əsarətdə saxlamaq üçün yaradıldı. Yarandığı tarixdən İsrail dövləti müstəqil olmayıb, daim idarə olunur. Bu ölkənin əhalisi də dincliyin nə olduğunu bilməyib. 50 ildir bu xalq sərmayəçilikdən, militarizmədən məşğul olur, heç bir insani, bəşəri keyfiyyət aşkarlanmır, heç bir milli-ruhani dəyər yaradıb ortaya çıxarmır. Bu xalqın bəşər olmaq haqqında düşünməyə vaxtı yoxdur, heç şəraiti də yoxdur. Bəşər olmaq isə silahlı, atomlu olmaqla deyil, ruhaniyyətli olmaqla, mənəvi dəyərlər yaratmaqla təsdiqini tapır. Yəhudi xalqı böyük siyasətin dağıdıcılıq vasitəsinə çevrilib. Bəşəri məzmununu, dəyərini itirdikcə bu xalq, zənnimcə, tarix səhnəsindən çıxmağa doğru gedir. Bu fikirləri ermənilər haqqında da söyləmək mümkündür. Azərbaycan torpaqlarında dövlət kimi quraşdırılan Ermənistan da yalnız savaş aləti kimi istifadə olunur. Öz müstəqilliyi yoxdur, öz varlığı bilinmir. Özünə zorla tarix quraşdırmağa çalışır, zorla var olmaq istəyir. Amma bu

da yoxluğa doğru addımlayır. Qətiyyətlə demək olar ki, kürdlərin taleyi də yoxluğa doğru itələnir və s.

İmperializm uğrunda düşünülmən siyasət xalqların var olmasına deyil, yox olmasına çalışır. Ən qədim xalq belə yoxluq təhlükəsi ilə üz-üzə gətirilir. Xalqlar yox olmaq istəmirlərsə, ruhaniyyətə başlamalıdırlar. O ki qaldı xırda xalqların dövlət qurmaq məsələsi, – bizə görə, hər bir kiçik xalqın dövlət olması heç də zəruri deyil. Böyük dəyərlər yarada bilməyən, müstəqil şəkildə özünün varlığını göstərə bilməyən, özünü qoruyub saxlamağa imkanı olmayan kiçik qövmlərin dövlət olmağa çalışması gərəksizdir. Yaşadığı dövlətdə özünü hansı səviyyədə ifadə edə bilirsə, onunla yetərlənməlidir, muxtar bir toplum kimi böyük xalqa dost olmalı və onun varlığına söykənməyi bacarmalıdır. Qadir olduğundan artığa can atmaq siyasi pozuculuğa gətirib çıxarır, bəşəri nizama ziyan verməklə sonuclanır. İnsani meyarlarla yaşamağı düşünən oyuncağa çevrilməz. Xalqlar (irili-xırdalı) ruhani ünsiyyətlə daha yaxşı dil taparlar, nəinki siyasi rəqabətlə.

Qeyd etdik ki, İsrail dövləti Amerikanın imperiyaçılıq sərhədlərinin genişlənməsinə xidmət edən bir vasitə rolu oynadı. Hərçəndi özünü tərəqqinin dayağı sayan Avropa da imperializmə etiraz etmir və özü də bu imkanlardan yararlanır. İndi Avropa dövlətləri bir mərkəz yaradıb onun ətrafında birləşiblər. Birlik arzu olunan keyfiyyətdir. Lakin necə qələmə vermələrindən asılı olmayaraq, bu dövlətlərin yaratdığı birlik bəşəri nizamı qorumaq üçün deyil, əslində pozmaq üçündür. Fakt göz qabağındadır, – bəşəriyyət parçalanıb; Şərqə, Qərbə bölünüb. Dövlətlər birinci növ, ikinci növ adlanaraq ayrı-ayrı qəliblərə salınıb. Avropa bu vəziyyəti qoruyub saxlamağa yararlı olan beynəlxalq qurumlar, təşkilatlar yaradıb, elmi-texniki tərəqqini ictimai həyatın meyarına çevirib. Qurama azadlıqlar biçimi tərtib edib. Demokratiya adlı ideologiyayı bütün dünyaya əvəzsiz xilas yolu kimi sıırıyır. Xalqların özəl gələnlərini demokratiyaya qurban verməklə «inkışafa» təhrik edir. Bu gedişlər Avropaya mərkəz, ağa statusu verməklə bəşəriyyətin digər kəsimini əyalət kimi saxlayır. Şərqin ayrı-ayrı kiçik dövlətlərini «Avropa Evi»nə üzv olmağa çağırır,

bunun üçün qarşılarında çoxsaylı şərtlər qoyur. Guya bu şərtlər həmin dövlətləri demokratik səviyyəyə yetirmək üçündür. «Avropa Evi»nə girmək üçün gərək «avamlıqdan», «gerilikdən», «köhnəlikdən» çıxasan. «Avamlıq, gerilik, köhnəlik» də xalqların özəllikləridir!.. Əsl həqiqət isə budur ki, «Avropa Evi»nə girmək üçün gərək mənəvi, ideoloji cəhətdən kiçiləsən. Sənin «Ev» yiyəsi olmağa icazən yoxdur, ancaq xidmətçi rolu oynaya bilərsən. Bunun qarşılığında isə sənə ümumi inkişafdan bir az pay ayrılacaqdır.

Bununla da Avropa Şərq dövlətlərini bir-birindən ayırır, birləşməsinə imkan vermir. Və özünə bağladığı dövlətlərlə digər Şərq dövlətlərinə basqı yaradır. Beləliklə, demokratikləşən Şərq dövlətləri bir-birinə düşmən kəsilir. Bəs bu mərhələyə qədər necə, Şərq dövlətləri bir idilərmə, əməkdaş ola bilirdilərmə? Biz görürük ki, Avropa Amerika ilə üzdə iqtisadi rəqabət aparsa da, onun siyasi özbaşınalıqlarını qəbul edir, ona söykənir. Onlar Şərqə qarşı münasibətlərində birdilər. Və bu birlik vahid bir xətt üzrə qorunur. Əlbəttə, Şərqdə bir vaxtlar güclü imperiyalar olub və bu imperiyaların təhdidləri Avropanı daim səksəkədə saxlayıb. Ümumiyyətlə, Avropa təkcə səksəkəli yaşamayıb, həm də (xərac) vergi ödəməli olub. Məsələyə yalnız bu kontekstdən yanaşılsaydı, onda Avropanın bugünkü addımlarına haqq qazandırmaq olardı. Lakin nəzərə alanda ki, bu cür təsir üstünlükləri, əsarət yerdəyişmələri istənilən halda bəşəriyyətin nizamını pozur, onun tamlığına ziyan verir, onda haqqı ya bu, ya da başqa tərəfin ixtiyarına vermək ədalətsizlik olur. Avropa Şərqin yenidən dirçəlməsində müstəbidlik görür, xilafət görür, bu səbəbdən də hər vasitə ilə Şərqin öz xəttində inkişafının qarşısını kəsir. Şərqin inkişafını Avropa özünün ələltisi kimi saxlamaqla məqbul sayır. Avropa özü insani, bəşəri dəyər qurucusu olmadığı üçün Şərqi dəyərləri rədd edir, məhv edir. Hesab edir ki, bu dəyərlərin qalması və inkişaf eləməsiylə yenidən Şərqin ələltisinə çevrilər. Çünki ruhun təsirə düşməsi ölkənin təsirə düşməsindən qat-qat təhlükəlidir. Ölkəni zor vasitəsilə təsirə salsalar, nə zamansa zoru yenib təsirdən çıxmaq olar, ruhun özgələşməsilə gələn təsir isə yüzillərə, bəzən minillərə bərabər olur.

İndi qayıdaq Şərqi vəhdətin olub-olmamasıyla bağlı qoyduğumuz sualın cavabına. Nə qədər ki, dünyada imperiya var, imperiyaçılığa meyil var, hansısa mütəşəkkil birlikdən, səmimi qonşuluqdan, ədalətli münasibətdən danışmaq doğru deyil. Şərqi ən yaxşı keyfiyyətləri belə, özü tərəfindən dəyərləndirilməyib. İmperiyaçılığa meyil bu dəyərləri kölgədə qoyub. Ölkənin idarəsini ələ keçirənlər xalqı öz mənafelərini gerçəkləşdirmək yolunda vasitəyə çeviriblər. Şahlığın cazibəsi onu ələ keçirənin aqlını da, ləyaqətini də əsarətə salıb. Dəbdəbəli həyat, eys-ışrət bolluğu hökmdarlarda müstəbidlik həvəsi yaratmış, xudbinlik, mənəmlik ehtirası ilə virançılıq, talançılıq yürüşlərinə sövq etmişdir. Səlahiyyət – fərdi mənafələr imtiyazı kimi mənimsənilmiş, bununla da insani, xalqı dəyərlərin həyata gəlməsinin hardasa qarşısı alınmışdır.

Tarix boyu insani dəyərlərin yaranması ilə hökmdarların qanlılığı paralel dayanmışdır. Bununla belə Zor nə qədər önə çıxsın da, insanlığı susdura bilməmişdir, zoru bütəldirməyin mümkünsüzlüyünü dərk və sübut edən hünərlər də yaşamış, var olmuşdur. İstər Qərbdə, istər Şərqdə insanlığa qarşı qanlı əməllər, qanlı fəlakətlər mövcud olmuşdur. Bu əməllər şahların saraylarında hazırlanmış və xalqın içərisinə daşınmışdır. Möhtəşəm səltənətlər qan üzərində bərqərar olmuşdur. Şahlar öz amansızlıqlarına qarşı nifrətin baş qaldırmaması üçün onu (xalqı) müharibələrə cəlb etmiş və ümumxalq nifrətini qonşu ölkələrə yönəltmişlər. Xalqların bir-birinə qarşı nifrəti bütün dövrlərdə hökmdarlara öz səltənətlərini qorumaq imkanı yaratmışdır. Xalqlar arasında nifrətlə damğalanan münasibətlər hər cür siyasi pozuculuğu gündəlikdə saxlamışdır. Bu cür münasibətlər yaşadığımız dövrdə də qüvvədə saxlanılır. Sivil hökmdarlar da xalqlararası münasibətləri düşmənçilik səviyyəsində saxlamaq üçün hər vasitəyə əl atırlar, hətta xalqların dini duyğularını təhqir etməklə müxtəlif dinlərə tapınan xalqların əzəli düşmən olduqları qənaəti yaradırlar. Süni İslam-Xristian düşmənçiliyi icad etməklə Şərq-Qərb qarşıdurmasını qoruyurlar. Qəsdən Şərqi İslama bərabər sayırlar və onun müstəbid hökmdarlarını taxtdan salmaqla guya tərəqqiyə imkan yaradırlar. Tarixi abidələri məhv etməklə

Şərq xalqlarının qədimliyini gözardı etmək, qədim mədəniyyətlərin mövcudluğuna kölgə salmaq Qərb siyasətinin əsas hədəflərindəndir. Şərq xalqlarının «geriliyini» sübut etmək, özünün isə «qabaqcıl» olmasını nümayiş etdirməklə Qərb dünyəvi imperializmə bəraət hazırlayır. Şərq hökmdarları – şahları, sultanları nə qədər müstəbid idilərsə, Roma imperatorları, Fransa müstəbidləri, ingilis kralları, alman faşistləri də bir o qədər insanlığa qılınc çəkən vicdansız, qanlı fəlakətlərin yaradıcıları idilər. Guya indi Qərb demokratiya vasitəsilə tərəqqiyə nail olub, Şərq isə hələ də İslam təsirində hökm edən müstəbidlərdən asılıdır. Əlbəttə, elmi-texniki tərəqqi danılmazdır. Fəqət bu tərəqqi insanlığa daha çox zərər verməkdədir. Və siyasi çəkişmələr, əvvəldə qeyd etdiyimiz kimi, heç də «Şərq geriliyinə» görə baş vermir, Şərqi əyalət kimi saxlamaq, həm də təbii sərvətlərini siyasi yollarla qarət etmək tələblərindən doğur. Biz Şərq–Qərb qarşılıqlı münasibətində Şərqi ona görə müdafiə edirik ki, onun bəşəri dəyərləri Qərb tərəfindən inkar olunur. Biz qərbli olsaydıq da, Şərqi müdafiə edərdik. Biz Şərqi İslamdan ibarət saymırıq, onun tarixində, bugününə mövcud olan müstəbidliyi, hökmdar kultçuluğunu ifşa edirik. Biz dəyərləri müdafiə edirik. Vicdan da var axı. Bəşər bugünkü varlığına görə ən çox Şərqi dəyərlərə borcludur.

Biz dedik ki, Şərq dəyərlər yaradıb, amma bu dəyərlər bütövlükdə ictimai həyatın meyarına çevrilməyib. Onda haqlı olaraq sual ortaya çıxa bilər ki, dəyər ciddi dəyişiklər yarada bilmədisə, onda ictimai tərəqqinin baş tutması necə təsəvvür oluna bilər? Əlbəttə, ictimai proseslər dövlətçiliklə birbaşa bağlıdır. Dövlət hansı funksiyaları yerinə yetirir – yük altına girir, yoxsa yük olur? Bu məsələləri Ruhaniyyət həll edir. Başqa sözlə, Ruhani dövlət yaranmalıdır. Qəti bilmək gərəkdir ki, Ruhani dövlət dini dövlət anlamına gəlib çıxmamalıdır. Din Ruhaniyyət yarada bilmədi, siyasət yaratdı. Bizim ideyalarımızdan da, çıxışlarımızdan da açıq görünür ki, Ruhani dövlət ideyası tarixdəki dini dövlət ideyası ilə eyniləşmişdir. Dünyəvi dövlət siyasət dövlətdir. Siyasətin fəsadları da göz qabağındadır. Dini dövlət açıq şəkildə müstəbidliyə yarayıb və ruhsuzluq yaradıb. Hər iki

halda antiinsani qanunlar, gedişlər cəmiyyəti basqı altında saxlayır. Asif Atanın Ruhani Dövlət ideyası insanlığa xidməti əsas götürür. Dövlət quruluşun tələbləri ilə deyil, insanlığın tələbləri ilə idarə olunanda ruhaniləşir. Ruhaniləşən dövlət xidmət edir, siyasiləşən, yaxud dinçiləşən dövlət idarə edir. İdarə etmək üçün cəmiyyəti kölə, cahil duruma salırlar. Dövlət müstəsna imtiyaz kimi mənimsənilir. Və cəmiyyəti dövlətə xidmət etmək məcburiyyəti yaradılır, zorçuluq bərqərar olur. Ruhaniyyətin məqsədi insandır. Bu səbəbdən də ictimai gedişatın başında siyasət, yaxud din deyil, Ruhaniyyət dayanmalıdır. Siyasət ən yaxşı halda ictimai gedişatın ayağında dayanmalıdır. Dinə isə ehtiyac qalmır, çünki Ruhaniyyət İnama çevrilir.

Siyasət xalqa vasitə, Ruhaniyyət isə məqsəd kimi baxır.

Asif Ata xalq haqqında yazır:

«Xalq – Müstəqil Fərdlərin birliyi.

Müstəqil Fərd olmayan yerdə – Xalq yoxdur!

Xalq – Müstəqil Birlikdir.

Müstəqil olmayan – Yox olandır!

Xalq – Ruhani Birlikdir.

Etihad, İdrak, Əxlaq, dil Birliyi olmayan yerdə – Xalq yoxdur!

Xalq – İctimai Birlikdir.

Təbəqələrə ayrılan, parçalanan, paralanan Xalq – Xalq deyil!

Xalq – Mənşə Birliyi.

Etnik Vəhdətə malik olmayan Xalq – Xalq deyil!

Xalq – Tale Birliyi.

Tarixi Birlik olmayan yerdə – Xalq yoxdur!

Xalq – Müqəddəsləşən Torpaq, Vətən birliyi.

Vətən birliyi olmayan yerdə – Xalq yoxdur!

Bəşər – Müstəqil xalqların Vəhdətidir.

Qeyri-müstəqil xalqlardan yaranan Bəşər – yoxdur!

Bu səbəbdən də Xəlqilik – bəşərilik deməkdir.

Fərdi itirən xalq – özünü itirir.

Xalqı itirən Bəşər – özünü itirir.

Xalqa xidmət edən – Bəşərə xidmət edir.

Bəşərə xidmət edən – Mütləqə xidmət edir.
Xalqlaşan – Mütləqləşir!

(Yol. Ata sözü, səh.73).

Cəmiyyət

Cəmiyyət – İnsaniləşməlidir.
Şəxsiyyət – özünüidarə səlahiyyətinə malik olmalıdır.
O, Müstəqil Düşüncəyə, İradəyə, Etiqada sahib olmalıdır.
Mütləqiyyət – İnsana ziddir.
Qərb üsul-idarəsi – İnsana ziddir.
Totalitarizm – Dövlət hakimiyyəti – İnsana ziddir.
Ruhani Dövlət yaranmalıdır!
Müstəqil Fərdlərdən Xalq yaradan Dövlət!
Ruhani qanunlara əsaslanan Dövlət!
Xalqı Dünyada təmsil edən və qoruyan Dövlət!
Fərdi cəmin təzyiqindən, cəmi fərdin zorakılığundan xilas
edən Dövlət!
Ağalıq yox, Hakimlik yox, Atalıq səviyyəsinə yüksələn
Dövlət!
Mülkiyyəti Əməkçiyə çatdıran Dövlət!
Fərdi Mülkiyyət bərabərliyi yaradan Dövlət!
İmtiyaz bərabərliyi yaradan Dövlət!
İxtisas bərabərliyi yaradan Dövlət!
Maddini Ruhaniyə tabe edən Dövlət!
İqtisadiyyatı Mənəviyyata tabe edən Dövlət!
Mənəvi Kamilə, Ruhani Başçıya tabe olan Dövlət!
İnsanı itirən Cəmiyyət özünü İnsanda tapmalıdır!»

(Yol. Ata sözü, səh. 74).

Asif Atanın Ruhani Dövlət ideyasına görə dövlətin başında duran şəxsin heç bir maddi imtiyazı olmamalıdır. O, zəruri həyat tərzini, məişət tələbatını ödəmək üçün ona ayrılan vəsaitlə yetərlənməlidir. Başcının zor göstərmək, təsirə salmaq imkanları olmamalıdır. Maddi üstünlüyə can atmamalı, mənəvi yüksəklikdə

yaşamaqla öz xalqına xidmət haqqında düşünməlidir. Belə olan təqdirdə xalq öz başçısını eşidər, dövlətini qoruyar. Şübhəsiz ki, kənar təsirlərin müdaxilə imkanları aradan qalxar, müstəqillik elanından müstəqillik gerçəkliyinə getmək baş tutar.

Bəşəriyyətin bugünkü problemli durumu Asif Atanın Ruhani Dövlət ideyasının zəruriliyini açıq göstərməkdədir.

Maddiyyatçılıq Ruhaniyyatçılığı üstələyib

Həyat uğrunda mübarizə insani keyfiyyətlərin aradan getməsinə gətirib çıxarır. Cəmiyyətdə yaranmış nizamsızlıqları aradan qaldırmağın yollarını düşünənlər də məsələyə maddi və sosial inkişaf yönündən yanaşırlar. Cəmiyyətin narazılığı əsasən maddi tərəflə bağlı olur. Problemin səbəbi deyil, görüntüsü, daha doğrusu, nəticə onu düşündürür. Hər hansı bir problemin səbəbini öyrənmək və bunu aradan qaldırmaq isə cəmiyyətin işi deyil, onun içərisindən qabağa çıxanların çiyinə düşür. Qabağa duranların da məsələyə necə yanaşması əsas şərtidir. Cəmiyyətin maddi, sosial tələbatı elə bir problemdir ki, yüzillərdir qalır, heç vaxt bütöv həllini tapmayıb. Çünki maddi problemlərin səbəbini maddiyyatın özündə axtarıblar. Quruluşların bir-birini əvəz eləməsi belə mənəvi tələblərdən deyil, sosial tələblərdən irəli gəlib. Diqqət yetirin: maddi istehsal daim inkişaf edib, bölgə olub, amma cəmiyyətin maddi tələbatı tam ödənilməyib. İstehsal inkişaf elədikcə problemlər də çoxalıb. Cəmiyyətin zəruri tələblərlə yetərlənməməsi onu təbəqələrə bölüb, təbəqələr arasında (və içərisində) rəqabətlər çiçəklənib, insanın insana inamı itib, sayğısı aradan qalxıb. Bununla da ictimai münaqişələr sellənib gedir...

Kapitalizmi ictimai həyatın yetkin dəyişikliyi kimi düşünlər, onu son hədd kimi təbliğ edirlər, təlqin edirlər. Pulçuluq ictimai meyara çevrilib. «Hər şey Allahdan asılıdır» deyənlər indi də «Hər şey puldan asılıdır» deyirlər. Doğrudan da Avropada oturmuş bəzi nəzəriyyəçilərin «Allah ölübdür» yəqinliyi Allahlı-Allahsız hamını özünə inandırmağa başlayıb. İndi dünyanın hər yerində pulçular hakimiyyətə gəlir. Pulu olmayanı hakimiyyətə yaxın buraxmırlar. Millət vəkili olanlar

qısa müddətdə varlanırlar. Millət vəkillərinin qəbul elədikləri qanunlar varlıların özbaşınalığının qarşısını almalıydı. Amma bu vəkillərin özləri də varlıların cərgəsinə qoşulduqları üçün qanunların xəlqi yönünü qoruyan qalmır. Beləliklə, qanunlar birtərəfli işləyir və xalq üzərində misilsiz özbaşınalıqlara imkanlar yaranır. Əsir olan, məhv olan cəmiyyətdə hər kəs bir-birinin əlindən almağın yollarını düşünür. Elə bir mühit formalaşır ki, heç kim kimsəni incitməkdən qorxmur. Həyatın məşəqqətlərini yaşayanlar bu tərəfdən də vicdan əzabı ilə yüklənmək istəmirlər. Pulçulara gücü çatmayanlar bir-birlərini əzirlər. Cəmiyyətdə mənəviyyat süquta uğradığı üçün birlik yoxdur. Birliksiz mübarizə yaranmaz. Mübarizə adıyla qabağa çıxan aydınlar partiya qaranlığına qaçırlar. Partiyaçılıq hakimiyyət uğrunda mübarizədir. Bu o deməkdir ki, ziyalı xalq istəmir, hakimiyyət istəyir. Hakimiyyət uğrunda çalışmaq ictimai mənafe uğrunda çalışmaq görüntüsü yaradır. Hakimiyyətə gələn ziyalı patriot olmur, kapitalist olur. Heç kim hakimiyyətdəki kapitalistin xalqsızlığı ilə döyüşmür, hakimiyyətdən getməsi üçün döyüşür ki, özü də kapitalist olsun. Hamı məmur olmaq istəyir, heç kim zəhmətkeş olmaq istəmir, çünki zəhmətkeş əziləndir, məmur əzən. Əzilmək istəmirlər, əzmək istəyirlər...

Dövlət Zor üzərində qurulur

Dövləti zordan xilas etmək üçün iki mühüm prinsip həyata keçirilməlidir. Bunlardan birincisi odur ki, dövlətin ideologiyası ulusal özəlliklər əsasında formalaşmalıdır. Ölkənin strateji mənafeyi bu ideologiya ilə qurulmalıdır. Eləcə də strateji məqsədlərə yönəlik hədəflər tam aydınlığı ilə müəyyən olunmalıdır. İkinci prinsip ondan ibarətdir ki, dövlətin idarəçiliyinə xadim, vətənpərvər, mənəvi yüksəklikdə dayanan şəxsiyyət gətirilməlidir. Dövlət rəhbərliyinə pulluların, pulçuların gəlişi mümkünsüz olmalıdır. Pula xidmət eləyən – dövlətin ulusal (milli) mənafeyini qoruya bilməz. Pulçunun xalqla ali təması yaranmaz. Xalq aldadılanda, talananda dövlətə rəhbərlik edənlərlə yanaşı, dövlət özü də gözdən düşür. Dövləti xalqa qarşı işlədən

pulçular içəridə dövlətin dayağını, müdafiəsini itirir. Kənar qüvvələr müxtəlif vasitələrə əl ataraq xalqla dil tapır və onu öz dövlətinə qarşı çevirir. Sonucda ölkə formal müstəqillik səviyyəsinə düşür.

Kənar təsirlərdən qorunmaq üçün dövlət rəhbərləri zərərli güzəştlərə getməli olurlar. Bu güzəştlər xalqı iflic duruma saldıqda etirazlar başlayır və dövlət xalqa zor tətbiq etməli olur. Zahirən kənar dövlətlər beynəlxalq təşkilatlar vasitəsiylə zora qarşı çıxış edirlər, əslində zorçuluğa vadar edirlər, zorun əhatəsini genişləndirirlər. Bu, bütün dünyada belədir. Sadəcə güclü dövlətlərin zoru zahirən az görünür, zəiflərin zoru isə qabarıq. Çünki güclülərin zoru ən çox zəiflərə qarşı yönəlir, zəiflərin zoru isə öz xalqına qarşı...

Zorun özünə qarşı çevrilməməsi üçün rəhbərlər humanist görünən elanlar verirlər. Vicdan azadlığı ideyası yalnız qanun kimi yazılmaq üçündür. Həyatda bunun heç bir əməli təsiri yoxdur, yaxud o qədər cüzdür ki, bu da özlüyündə şərin xeyrinə işləyir. Vicdan azadlığı sözün doğru anlamında qəbul edilsəydi, şərait dəyişilərdi və azad, ədalətli cəmiyyət qurulardı. Hakim təbəqə azadlığı elan edir ki, gerçəklikdə o baş verməsin. Çünki onun baş verməsi hakim təbəqənin, ümumiyyətlə, təbəqəçiliyin devrilməsi deməkdir.

Hakim təbəqə sadə əhalinin mistik təsəvvürlərdən nəşələndiyini əsas götürərək, dini gedişlərin üzünə daha geniş qapılar açır. Bununla da din və vicdan azadlığını təmin etmiş görünür. Beləliklə, zorun uzunömürlüyü bu yöndən təmin olunur. Əslində ən böyük vicdançılıq – kor-koranəliyi aradan qaldırmaq və ictimai tərəqqiyə yol açmaqdır. İctimai tərəqqi təbəqəçiliyin varlığını qoruyan hər cür vasitələrin ləğvi üzərində intişar tapar. Təbəqəçiliyi dövlət səviyyəsində yaşatmaqla onun genişlənməsi üçün qanuniləşdirilmiş əməllər hazırlayıb həyata keçirirlər.

Riyakarlardan, yaltaqlardan, satqınlardan ibarət boşboğazlarla təmsil olunmuş «hakimiyyət xalqı» formalaşır. Hakimiyyətdəkilər xalq deyəndə elə bunları nəzərdə tutur, bu qəlibə daxil olmayanları ekstremist azlıq kimi qələmə verirlər.

Əks qütbdə isə aldadılan, alçaldılan, əzilən, yeni hakimiyyətçilər üçün qurbanlara çevrilən bölüm dayanır. Bunları da «müxalifət xalqı» adlandırırlar. Guya müxalifət haqqı ayaqlananların haqqını bərpa etmək üçün çalışır. Bu cür başıpozuq gedişatda vətən – xalqsız, insansız, yiyəsiz duruma düşür.

Bir tərəf o biri tərəfin mövqeyini ifşa etmək üçün özünü haqlı göstərir. Hakimiyyət xalqı əzməkdə suçlanır, müxalifət xarici qüvvələrin istəklərinə uyğun addım atmaqda. Əslində hər iki suçlama doğrudur. Lakin nəticə yoxdur axı! Çünki ölkənin idarəsində sabit meyar yoxdur, sözün əsl anlamında Xalqsevər Kişi yoxdur. Dəyişiklik quruculuq yönündə deyil, dağıdıcılıq yönündə baş verir. Nə qədər ki, cəmiyyətdə daşlaşmış antiinsani qaydalara qarşı dirənişə risk edənlər yoxdur, tərəflərə bölünənlərin bir-birini tənqid etməsiylə cəmiyyəti inkişafa aparmaq olmaz. Rəqibləşməyə xidmət edən tənqid adıləşir, zərərsizləşir və gözdən düşür. Belə olan təqdirdə tənqid yolu seçənlər suçu xalqda axtarırlar və xalqın heç nəyə yaramadığını dilə gətirirlər. Həqiqətdə isə cəmiyyətin səviyyəli, yaxud səviyyəsiz olmasının burada heç bir rolu yoxdur. Hesab edək ki, cəmiyyətin səviyyəsi yüksəkdir, onda ayrı-ayrı rəqibləşən qrupların cəmiyyətə təsirindən söhbət getməməlidir. Yaxud hesab eləsək ki, cəmiyyətin səviyyəsi aşağıdır, onda cəmiyyət bütövlükdə rəqibləşmə meydanına çevrilər və hansısa milli qalxınma baş verməz.

Avropa demokratiyası əyalət səviyyəli xalqlarda elə tərbiyə formalaşdırır ki, bu səviyyə ilə yaşayan xalq ictimai inkişafdan məhrum olur və kənar qüvvələrə (dövlətlərə) əyalət olmaqla yetərlənir. Sanki hər şey təbii baş verir: «Sən inkişafı bacarmadığın üçün inkişaf etmişlərin ətəyindən bərk yapışmalısan». Əyalətçilik səviyyəsində status-kvo həm güclülər tərəfindən, həm də zəiflər tərəfindən qorunub saxlanılır. «Əyalət dövlətçiliyi» yaradanlara qarşı mübarizə aparmaq – əslində tam olaraq siyasi əyalətçilik yaramazlığına qarşı aparılan mübarizənin əsasını təşkil etməlidir. Azadlığa qovuşmağın yolu budur. Müstəmləkəçilik bütün cəmiyyətin halına hopur və daşlaşır. Bununla barışmaq olmaz.

Azadlıq ideyası ayrı-ayrı şəxslərin qəlbində baş qaldıran bir ehtiras, eşq hadisəsidir. Dalaşqanlıq tənqidçiliyi səviyyəsində isə belə şəxslərə rast gəlmək mümkün deyil. Cəmiyyətin içində guya cəmiyyət üçün mübarizə aparan qüvvələr (məsələn, siyasi müxalifət) əslində azadlıq ehtirasından məhrum olmuşlardır. Onlar cəmiyyət üçün kənarda quraşdırılıb ölkəyə gətirilən azadlıq komediyasının aktyorlarıdır. Cəmiyyət yalanlarla o qədər çaşdırılır ki, aktyorluqla aşiqlik qarışıq salınır. Ona görə zor fədakarlara qarşı faciələr hazırlaya bilər. Təəssüf ki, xalq üçün gərəkli insanlar həmişə tarixdən oxunur, sonradan bilinir, sonradan dərk olunur. Lakin tarix cəmiyyəti səfərbər eləmək, iş görmək iqtidarında deyil. Ən yaxşı halda tərbiyəvi örnək ola bilər. Bu səviyyədən dərs götürmək və böyük mübarizəyə başlamaq, əlbəttə, bütün dövrlərdə baş tutan hadisə deyil. Mübarizə üçün zaman tələb olunur, yeni ehtiraslar baş qaldırmalıdır. Odur ki, cəmiyyət bütün dövrlər üçün ayıqlığa hazırlanmalıdır.

Vətənsizlik ictimai bələyə çevrilib

Təbiət vətən kimimi bilib, istehsal sahəsi olan təsərrüfat kimimi? Həyatın bioloji tərəfi də var, mənəvi tərəfi də. Ona görə də bu sualın cavabı yönündə düşüncələr, mülahizələr subyektiv xarakter daşıya bilər. Əlbəttə, bu cür suallara, əsasən, fəlsəfə cavab verir. Və fəlsəfənin özünü də subyektiv mövqe hesab edirlər. Məsələyə kim hansı meyarla yanaşır?! Bununla belə, həyatla bağlı bir çox məsələlərdə fəlsəfə subyektivlikdən kənara çıxıb və aydın mövqe ortaya qoyub. Bu isə o vaxt mümkündür ki, fəlsəfə elmlə birgə işləyib. Başqa sözlə, fəlsəfə dəqiqlik üçün elmdən istifadə etməli olur. Bəlkə bizim başlanğıcda qoyduğumuz sualın doğru cavabı üçün fəlsəfənin tarixdən istifadəsi gərəkdir?! Bizim məqsədimiz sualın tarixi həqiqətini sübut eləmək deyil, vətənsizlik bəlasının köklərini öyrənməkdir. Təbiətdə məskunlaşdığı yerlər xalqların təbii haqqına çevrilib. Halbuki xalqlar heç öz haqları ilə yetərlənməyib, torpaq uğrunda müharibələr aparıb, biri digərinin torpağını əlindən alıb. Bu proses bu gün də davam edir. Hansı baxımdan yanaşmaq burada həqiqəti ortaya çıxara bilər?!

Məsələn, mən bu problemi aydınlaşdırmaq istəsəm, deyə bilmərəm ki, türklüyüm, milli təəssübkeşliyim burada rol oynamayacaq. Yaxud da hansısa bir rus, ingilis araşdırıcısı ölkələrin ərazi çəkişmələrinə münasibət bildirəndə mənsub olduğu millətin mövqeyindən çıxış etməyəcəyini demək çətindir. Eləcə də məsələyə münasibət bildirənin soydaşlarının da onu qəbul edəcəyi, etməyəcəyi birmənalı olmur. Burada hər kəs milli mənafeədən çıxış etməyə üstünlük verir. Bu cür yanaşma isə o halda vətənpərvərlikdir ki, milli mənafeə sayılan baxış insani, bəşəri meyarı uyğun olsun. Çağdaş dövrdə bu məsələyə kosmopolit, beynəlmiləl bir baxışla da yanaşanlar var. Belə yanaşanlar adətən öz ulusunu suçlayır, hesab edir ki, onun (həmin fərdin) yanaşması daha obyektivdir. Çox vaxt belələrinə beynəlxalq mükafatlar verirlər. Belə yalançı humanizmə aldananlar indi dəbdədirlər. Onlar həqiqətə deyil, beynəlxalq mükafatlara üstünlük verirlər. Bu mükafatlar əslində təcavüzkarlığı ört-basdır edir. Məsələn, Orxan Pamuk adlı bir Türkiyə yazarı ermənilərin Türkiyə tərəfindən soyqırımı uğradılmasını yazır və Avropada ona Nobel mükafatı verirlər. Onun kosmopolit ruhlu əsərləri ilə Türkiyəni suçlamaq faktı birləşib Nobel mükafatını əmələ gətirir. Avropanın siyasi, təcavüzkar məqsədlərinə xidmət edən bir fərdin baxışını obyektiv həqiqət kimi qəbul etmək, əlbəttə, doğru deyil.

Kommunizm beynəlmiləlçiliyi ayrı-ayrı ölkələrin sərhədlərini pozaraq böyük bir «Vətən» yaratmışdı. Ayrıca öz vətənləri haqqında danışanları məhv edə-edə Vətənçilik meyarını təhrif etməyə çalışdılar. Qondarma Vətən obrazı yaratmaqla əsliyə qarşı addım atıldı. İnsanın ağılından öz Vətən obrazını silməklə yabançı vətən təlqin etmək kommunizmin manqurtlaşdırma siyasəti idi.

İndi Vətənsizliyin yeni dalğası başlayıb. Avropadan gələn bu dalğa sərhədlərin aradan qaldırılması, küresəlləşdirməklə «vahid dünya» cəfəngiyyatı uydurmaqla yayılır. Bu gedişat bəşəriyyətin vətən yaratmaq ənənəsinə qarşıdır. Xalqlararası münasibətləri asılılığın doğurduğu müstəmləkəçilik səviyyəsinə gətirib çıxarırlar. Siyasi hegemonluğa can atan dövlətlər başqa

dövlətlərin sınırlarını pozur, hamının vətəni bir-birinə qatmaqla «vahid dünya» quraşdırırlar. «Vahid dünya» hamının vətəni olur. Vətənsizliyin bundan fəlakətli durumunu düşünmək mümkün deyil. Vətənsiz xalqın taleyi evsiz kişinin taleyi kimidir. Əslində sərhədlərin aradan qalxması ideyası zəif dövlətlər üçündür. Zəif dövlətin sınırları ideoloji cəhətdən mühafizəsiz olduğuna görə güclülər üçün açıq olur. Axı sınırları yaradan təkə tikanlı məfillər və hərbi qüvvələr deyil, həm də xalq deyilən toplumun mənəvi-ideoloji gücüdür. Bu güc sınırları, sındırılarda sınırlar açıq qalır. Hər xalq öz içini özündən qurmalıdır. Onda Vətən anlayışı məzmununu itirməz. Xalqlar təbiətin məskunlaşdıqları ərazisində həmin məzmunu uyğun yaşayanda bəşər əmələ gətirirlər. Milli-insani dəyərlərlə qorunan xalq sınırlarını itirməz – vətənsizləşməz. Əvvəldə qoyduğumuz sualın cavabı bu məzmunla bağlıdır. Başlanğıcda xalqların necə məskunlaşmalarından asılı olmayaraq, onlar təbiəti vətənə çevirməlidirlər, təsərrüfata yox. Torpağa yalnız təsərrüfat kimi baxanda o vətənliliyini itirir. Həyat uğrunda mübarizənin vasitəsinə çevrilən torpaq qoruna bilmir, əldən-ələ keçir, imperiya sınırlarında insandan, – insani münasibətlərin ünvanı olmaqdan məhrum olur. Torpaq vətən olanda onda gözəl təsərrüfat yaratmaq mümkündür. Torpağın ruhani anlamı vətəndir. Onun müəyyən olunmuş sınırları var. Bu sınırların içində xalqın dünəni, bugünü, sabahı yaşanır.

Zərurət

Ayrı-ayrı yaradıcı şəxsiyyətlər, fikir adamları cəmiyyəti, təbiəti, bunlar arasındakı əlaqəni öyrənməklə cəmiyyətin həyatında hansı dəyişikliyi aparmağın mümkünliyünü göstərməyə çalışıblar. Maraqlıdır, həyatın təbii halı, təbii gedişatı insanı təmin etmir. Və o bu təbiiliyi ötməyə, dəyişməyə yollar axtarır. Əslində bu hal yalnız bioloji, yəni heyvan kimi yaşamağın mümkün olmamasından irəli gəlir. Çünki insan mahiyyətə ruhani varlıqdır. Bununla belə, cəmiyyətin həyatına müdaxilə etmək həm də nə qədər riskli, məsuliyyətli işdir! Doğru yol, doğru qənaət olmayanda cəmiyyətin həyatında təhlükəli pozuntular meydana

çıxır. Çünki cəmiyyət, həyatının kökləndiyi bir haldan başqa bir hala dəyişdiriləndə onun uyğunlaşmasına xeyli zaman tələb olunur. Bu səbəbdən də dəyişiklik – dağıntılarla başa gəlməməli, inkişaf kimi yeniləşməyə yol açmalıdır. Psixozanalizçilər cəmiyyətin həyat nizamında boşluqların yaranmasından çıxış edərək həyatın «təbii halını» qorumağı tövsiyə edirlər. Bu çağırış insana inamsızlıqdan, ictimai tərəqqiyə ümidin olmamasından irəli gəlir. Həyatın təbii halı qabaranda ali duyğular, ali əməllər həyatı tərk edir. Bu məhrumiyyət həyatın tükənməsi deməkdir.

Hesab eləmək olmaz ki, canavar yalnız ac qalmamaq üçün parçalayır. Parçalamaq onun xislətində var, o tox olanda belə parçalayacaq. Parçalamaq həyatın təbii halında mövcuddur. Həyatın təbii halından yüksəyə qalxanda isə insan başlayır. Bütövlükdə götürəndə bəşər həyatında insan hələ başlamayıb. Hələ başlamayanı isə qurmaq əvəzinə vururlar, vurmağı «tövsiyə» edirlər. Ümumən həyatın təbii halında ölüm də dərk olunmur. Ölüm dərk olunmayanda ali həyatın gözəlliyi də bilinmir.

Çağdaş nəzəriyyələr də həyatın təbii halından çıxış etməklə böyük maneələr ortaya çıxarırlar. Tərəqqinin çıxış nöqtəsi kimi milli iqtisadiyyatın mövcud qaydalarla qurulmasını əsas götürənlər bununla müəyyən nizamın yaranması ilə ictimai narazılıqların aradan qalxacağını düşünürlər. Bu da yenə həyatı təbii halında – bioloji vəziyyətdə qəbul eləməkdən irəli gəlir. Sosial problemlərin siyasi səviyyəyə qalxaraq iğtişaşlara, inqilablara səbəb ola biləcəyi təhlükəsindən xoflanaraq siyasi çabalar göstərilir, mümkün qədər sosial quruluşa bəraət verməyə çalışırlar. Əslində bu əməllər dairəni qapayır. Başqa sözlə, kapitalizmdən sosializmə, sosializmdən kapitalizmə fırlanmaqdan başqa çıxış yolunun olmaması təsəvvürü güclənir. Əslində isə kapitalizmin yaratdığı xaos, anarxiya, özbaşınalıq səviyyəsi ilə sosializmin yaratdığı müti itaətçilik səviyyəsi arasında heç bir mühüm fərq yoxdur. Sosializmin kolxoz qəhrəmanları (qəhrəman traktorçu, qəhrəman pambıqçılar ordusu) ilə kapitalizmin pulçulardan uydurduğu «vətənpərvərlər» arasında heç bir ictimai inkişaf fərqi, insani dəyişiklik fərqi baş verməmişdir.

Əyalət dövlətlərdə bu cür yerdəyişmələr daha gülünc görünür. «Qəhrəmanları» da əsasən əyalətlərdə yaradırlar. Belə qəhrəmanbazlıq komediyaları əslində balacalarda itaətçilik, təslimçilik psixologiyasının əsaslarını möhkəmlədir. Yadların gəlişinə qarşı əyalətdə maneə aradan qalxır və burada yadlıq fəvqəladə suverenliyə malik olur.

Yadların suveren şirkətləri əyalət ölkənin iqtisadiyyatını asılı duruma salır və ölkə işğalçı qüvvələrin arzularına uyğun şəkildə «inkışaf» edir.

Cəmiyyəti elə zəlif, qorxaq, kölə durumuna salırlar ki, o öz xəlqi keyfiyyətlərindən əl çəkib özgəçiliyin gücü qarşısında ali həqiqətini yadlığın yalanları arxasında gizləməli olur. Buradan çıxma bilməmək təlqini cəmiyyəti heyvanilik səviyyəsi ilə barışmağa zorlayır.

Sənayeləşən dünyanın ictimai tərəqqiyə münasibəti kapitalizmin anatomiyasını yaradıb. İndi elmi idrak bütünlüklə bu anatomiyayı öyrənib yaşatmağa həsr olunur. Həyatın məzmununa çevrilən kapitalizm öz inkişafı ilə cəmiyyətin mənəvi çöküşünü ört-basdır edir. Buna görə də elmi idrakın yanılmasına qarşı savaşa cəbhəsi açan bir idrak gərəkdir. Buna Asif Ata Ruhani İdrak adı qoyub. Və bu idrakla silahlanıb Ruhani mübarizə aparır. İctimai tərəqqinin açarı bu idrak meydanında ruhani şücaət göstərə biləcək insanların əlindədir.

Ruhani idrak yaşamaq uğrunda deyil, həqiqət uğrunda düşünür. Yaşamağın ölçüsü elə həqiqət uğrunda mübarizədə yaranır. Ümumən Ruhani İdrak Ruhaniyyətin həyata hakim olmasına çalışır. Həyatda həm ruhaniyyətin, həm də diplomatiyanın təsiri paralel olmur. Bunların paralelliyinə çalışanda Ruhaniyyət kövrək olur. Əslində Ruhaniyyətin həyatdan geri çəkilməsi baş verir. Bu səbəbdən də Ruhani idrak həyatın bütün sahələrinə müdaxilə etməli, siyasi avantüranı, dini cəfəngiyyəti ifşa etməlidir. Ruhaniyyətin oyunlarla yanaşı yaşaması mümkün deyil.

Biz həyatı öyrəndikcə, bildikcə insanlaşma harayının zəruriliyi qarşısında qalırıq. Bu harayı din səviyyəsində çəkmək mümkün olmadı, yaxud nisbi oldu, ümumbəşəri mənə üçün

yetərsiz oldu. Asif Ata Mütləqə İnam baxışı yaratmaqla bu harayı çəkməkdədir. Həyatda inamı bərqərar etmək üçün insanlaşmanı dindən yüksəyə qaldırmaq gərəkdir. Yəni insanlaşma məsələsində dinə bel bağlamaq olmaz. Çünki din elə insanlaşdırır ki, bəndələşmə səviyyəsi yaranır. Bəndə səviyyəsi ilə nə Allaha gərək olmaq mümkündür, nə də İnsana.

Eləcə də insanlaşmanı siyasətdən yüksəkdə saxlamaq gərəkdir. Yəni həqiqətçilik səviyyəsində yaşamadan İnamın insani səviyyəsinə nail olmaq mümkün deyil.

Bəndə səviyyəsində naşı inamla cənnət adlı mükafat ummaq olur və bunun üçün mücərrəd Göylərə sitayiş etmək lazım gəlir. Bu səviyyə həyatda heç bir gözəlliyə xidmət eləmir. Din insana səcdə qılmağı küfr sayır. Ona görə də həyatda insanilik baş tutmur. İnsanı yaratmaq və ona səcdə qılmaq İnamın müqəddəs işidir. Bu iş dünyabaxış kimi təsdiqini tapanda dünya ülviyyət işığına qərğ olur.

Siyasət insanın müdrik inamından, kamil səviyyəsindən qorxur. Ona görə insani münasibətlərdə xaos yaradır. Xaosdan yanlışlıq, yalınlıq törəyir. Cəmiyyətdə fərdlərin yanılması tarixi-milli faciələrin dərk olunmaması ilə sonuclanır. Xalqa tarixi-milli faciələrin səbəblərini, mahiyyətini öyrətmək, onu ayağa qaldırmaq əvəzinə, hakimiyyətçilik qovğalarının içinə girirlər. Dövlətin rəhbərliyi qovğaçılarından ibarət olur. Onlar «siyasi ziyalı» «seçkinlərinin» əliylə xalqa özlərinin fərsətlərinə pərəstiş aşılayırlar və mistik nağılları dinləməyə alısdırırlar. Televiziyalarda izlədiyimiz verilişlərlə qorxaq, küt, vəzifəpərəst, həqiqətin adı gələndə dizləri titrəyən «ziyalılar» ən yaxşı halda xalqa balaca qəhrəmanlıqlardan, yarım-mərifətdən, icazəli hünərlərdən dərs deyirlər. Demokratiya tərbiyəsi xalqı hərcayiliyin, anarxiyanın pəncəsinə itələdikcə zəlil ziyalı təbəqəsi özünü televiziya ekranlarından cəsur, əxlaqlı, bilikli, öyüd verən, nümunəvi kimi aparır. Qəlbi ayrıların sözləri çəşmişlərə (cəmiyyətə) düz görünür. Məlum olur ki, ziyalı təbəqəsi cəmiyyəti ictimai inkişafa aparmaq əvəzinə, ziyanlı gedislərə təhrik edir.

Saydığımız sonuncu faktlar və bundan sonra da deyəcəyimiz fikirlər konkret olaraq yurdumuz Azərbaycanın ictimai-

siyasi həyatında müşahidə elədiyimiz fəlakətlərdən qaynaqlanır. Mütləqə İnamı Azərbaycanda və başqa Türk ellərində zərurətə çevirməyin önəmini anlayırıq və anlatmaq istəyirik.

Azərbaycan özgəçiliyə elə pərçimlənib ki, onun həyatında az qala bütün uzaq və yaxın qonşu ölkələrin ideoloji, eləcə də insani qüsurlarını tapmaq mümkündür. Azərbaycana təsir edən yad mədəniyyətlər məxsus olduqları xalqların qüsurlarını buraya daşıyıb gətirmişlər. Çox vaxt biz özümüzü başqa xalqlardan daşıyan qüsurlara görə söyürük və balaca sayırıq. Qüsurlar içərisində biz müəyyənliyimizi, üzümüzü itirmişik. Həyatımıza daxil olan özgəçiliyin üzünə qapımızı bağlamaqla öz qüsurlarımızın nədən ibarət olduğunu daha yaxşı dərk edə bilərik. Bunun üçün Mütləqə İnam bizim xalq olaraq qurulmağımızın başlanğıc və əbədi mərhələsidir. Başqa yollar özünü doğrultmur. Elə təşkilatlanırıq ki, birliyimiz qırılır, səflərimiz pozulur. Maarifçilik kimi görünən əməllər də pozuculuqla sonuclanır. Bu gün Azərbaycan gəncliyinin bir qisminə ən çox kabusların, mistisizmin, mövhumatın, xülyanın tarixini öyrədirlər. Bunu doğru yol kimi, müqəddəsliyə xidmət kimi qələmə verirlər. Digər cəbhədə dayanan gəncliyə isə istehsalın, texnikanın, maşının, kapitalın tarixini, rolunu öyrədirlər. Azərbaycanın mənliliyini, şəxsiyyətlərini, bəşəriliyini öyrətmirlər, – bunu gərəksiz sayırlar. Ona görə də yurdumuz labüd şəkildə parçalanır, dağılır. Qarabağ oyunu Azərbaycanın süqut içərisində süquta uğramasıdır. Qərbpərəst müxalifətin Azərbaycan cəmiyyətində şəxsiyyətin ləyaqətinə, azadlığın baş tutacağına, milli birliyin formalaşmasına (öz simasında) dönməz şübhələr yaratması Azərbaycanın süqut içərisində süquta uğramasıdır. Rusiya–Qərb–İran arasında acizənə fırlanan, xalqın özünə, dövlətinə qarşı inamını qəhr edən hakimiyyətin rəzil varlığı Azərbaycanın süqut içərisində süquta uğramasıdır. Bunlar Azərbaycanı inkişaf səviyyəsinə qaldırmadan süquta uğradırlar.

Qarabağ problemi özünün izah olunması baxımından «alimlər» orduşu yaradıb. Problemi izah edənlər çoxdur, onu aradan qaldıranlar isə yox. Problemi siyasi səviyyədə izah etmək intellekt tələb edir, onu aradan qaldırmaq isə mənəvi qüdrət

istəyir, – bu, inam işidir. İnama bağlı olan işlərin arxasında durmaq çox çətinidir. Siyasətə bağlı işlərin arxasında durmaq müqayisədə sadədir, asandır. Çünki siyasətdə mövqe dəyişilə bilər, münasibət dəyişilə bilər. Lakin İnəm sabit mövqe, sabit münasibət yaradır. Və bir mövqe ortaya qoyub axıra qədər onu müdafiə etmək başqa mənafehləri sarsıdır. Hədəfi bəlli, məqsədi bəlli olan qəti mübarizə şəxsdən, şəxslərdən qüdrət tələb edir. Dəyişkən mövqe isə çeviklik, məharət və bəclik üstə gəzişir. Ona görə Asif Ata «düşündük, daşındıq, Ocaqlaşma yolu tutduq» dedi. Ata mübarizəsinin ilk illərində hakimiyyətə gəlməyi, vəziyyətə buradan nəzarət etməyi doğru sayırdı. Şəxsin ədalətli, vicdanlı olmasıyla hakimiyyətin təsir imkanlarını birləşdirmək yalnız o halda xalqı mənafehlə xidmət edərsə ki, ideoloji üstünlük yad qüvvələrin ixtiyarında olmasın. Adət-ənənələri hansı ideya formalaşdırır, milli varlığı hansı ideya ifadə edir – bu çox əsasdır. Əgər Asif Ata İnəm yaratmasaydı, onun ən zəngin milli təfəkkürü, fəlsəfə yaradıcılığı belə, yurdumuzda hökm sürən yad baxışların yaşamasına yönəldiləcəkdə. Ona görə də o, yaratdıqlarının boşuna getməməsi üçün, daha doğrusu, ulusunun yaşamasına xidmət etməsi üçün əsaslı bir ideya – əməl ortaya qoydu. Diqqət yetirin: İnsanlarımız böyük şəxsiyyətlərimizdən, – məsələn, Babəkdən tutub yeriyə bilmirlər. Çünki Babəki olduğu kimi dərk etmək gərəkdir. Həm də Babəkdən yapışmağa uca boy və hünər gərəkdir. Ki, Babəkin müqavimət göstərdiyi özgəçiliyə yenilməyəsən. Boy və Hünər də Asif Atanın yaratdığı Mütləqə İnəm baxışdır. Bu baxışı qəbul etməklə qədimliyi yaşatmaq və sabahımızla birləşdirmək mümkündür. Bu gün bizim üçün xalq olmağın başqa yolu yoxdur. Deyirlər islamı türkləşdirmək gərəkdir. Bu nə deməkdir görəsən?! Bu, yol deyil, yolsuzluqdur. Yaxud da deyirlər Avropanın yaxşı cəhətlərini götürmək gərəkdir. Halbuki Avropa yaxşı cəhət verməklə yetərlənmir, özünün bütün yönsüz üsul-idarələrini sıırıyır axıra qədər. Böyük dəyər yaratmışıq, bizimkilər onu götürmürlər, amma yadlığın ən primitiv ideyalarını evlərinə buraxırlar. Ünlü alim Fərudin Ağası Alban tarixini araşdırır və mətbuata müsahibə verərək deyir ki, «xristianlığa yiyə durmalıyıq». Alimimiz qədim Alban dövlətində

qurulmuş kilsələrin kimə məxsusluğu ilə bağlı olaraq erməni mənbələri ilə mübahisə edir. Əsaslandırmağa çalışır ki, nəinki kilsələri, hətta xristianlığın özünü belə türklər yaradıblar. Zəber adlı Albani hökmdarlarından birinə özünün kimi iddia edən ermənilərə bildirmək istəyir ki, Zəber türk idi və o elə çağdaş anlamdakı «Sabir» idi və s. Adam belə vəziyyətlərdən utancları keçirir. Deməli, əgər Azərbaycan indiki səviyyəsində qalacaqsas, 500 ildən sonra Bakının kimə məxsusluğunu da ayırd etmək müşkülə çevriləcək. Geyim-kecimimiz, məişətimiz, gələnlərimiz, adlarımız türk, türkcülüylə ifadə etmir, ruhumuz da əsir. Bu gün ayrı-ayrı alimlər türk, türkcülüylə tarixi uşqunların altında axtarırlar. Tapdıqları faktları Qədimliyimizin başqa bir dövrü ilə müqayisə edirlər. Çünki bugünümlə heç yoxdur. Bugünümlə hansısa bir dövrümüzlə müqayisə edib uyğunluq tapmaq mümkün deyil. Müqayisəyə uyğun nəse tapmaq üçün özümüzlə xas olmayan dövrümüzdən tutmalı olurlar. Ona görə çox vaxt tapıntıları uydururlar, calayırlar. Yəqin yüz illər sonra da bugünümlə tarixin uşqunları altından eşləyib sübut üçün fakt axtaracaqlar.

Bütün bu deyilənlərlə heç də məqsədimiz o alimləri suçlamaq deyil. Nə qədər ki, türkün öz ruhaniyyəti, İnamı bütövlükdə dünyabaxışı və bunun əsasında formalaşan idarəetmə qurumları yaranmayıb, bütün ümidlərimiz tarixlərin uşqunları altında eşlənməkdən ibarət olacaq: – Albani bizimidir, ya yox; Bakı bizimidir, ya özgənin?!

Ərəb ruhlu İran İslamının zorundan xilas olub ərəb ruhlu Türk İslamı yaratmaq arzulayanlar türkün bəşəriyyətdə yerini görmürlər, dərk eləmirlər. Yaxud da mənliliyimizə Avropa hərcayiliyinin hakim kəsildiyi bir vaxtda Xristosçuluğun kökündə türk izi axtarmaq, ona yiyəlik etməyə çağırmaq hansı məntiqə uyğundur və hansı hünərdən soray verir?! Bu nə dərəcədə qeyrətəsiğar bir düşüncədir?! Xristianlığın Avropamərkəzlilik siyasəti boyda yiyəsi olduğu halda, ona yiyə durmaq həvəsi türkünə nə vəd edir ki?!

İran özünün imperiya alətinə çevirdiyi İslam istibdadını gücləndirdikcə Güney Azərbaycan məşəqqətlər içində düşür.

Güneyli soydaşlarımız azadlıq istəyiylə ayağa qalxırlar, etiraz edirlər. Hansı etirazları din bayrağı altında baş verir? – Heç biri! Bəzz qalasına yürüş əslində Babəkə üz tutmaqdır. Azadlığı Babəkdən istəyirlər. Bu isə əslində İslama qarşı elan olunmamış müqavimətdir. Axı Babək İslama qarşı döyüşüb!.. Bütün bunlarla yanaşı, bir həqiqət də var ki, Babəkçilik bu gün üçün hazır ideya sistemi deyil, tarixdir, keçmişimizdir. Babəkdən yenilməzlik öyrənmək olar, amma kitablı, bayraqlı, qurumlu, oturuşmuş bir dinə qarşı kitabsız, Bayraqsız, qurumsuz dirəniş göstərmək mümkün deyil. Bu səbəbdən də türk milləti Mütləqə İnam baxışını qəbul etmək zorundadır. Bu zərurətdən qaçmaq mümkün deyil. Quzey Azərbaycanın ayrı-ayrı mətbuat vasitələrində İranın özbaşınalığına qarşı dözümsüzlük göstərənlərə rast gəlirik. İran Azərbaycanın iç işlərinə qarışdıqca, onu içəridən qarışdırdıqca təhlükə ayrı-ayrı vətənpərvər insanları həyəcanlandırır. Və etiraz edirlər. Lakin necə? – Dindən imtinalar, mətbuatda C.Məmməd-quluzadəni, M.Ə.Sabiri, M.F.Axundovu qabağa vermələr. Onların öz zamanlarında dinə qarşı söylədikləri fikirləri, yazdıqları əsərləri təkrar çap edirlər. Çoxları artıq başa düşməyə başlayır ki, İran Azərbaycanın üstünə İslamla gəlir. İslam da Azərbaycanın içində oturduğu üçün İranın gəlişinə qapı açır.

Və başa düşəcəklər ki (tez düşəytilər kaş!), İslama yox deməyin vaxtı çatıb. İcini öz dəyərinlə qurmasan qurulmayacaqsan. Dinə isə yalnız hazır, sistemli, qurumlu, Bayraqlı, Evladlı, Kitablı İnamla yox demək olar. Azərbaycan dövlətinin başında duranlar da İran-İslam təhlükəsinin günbəgün artmasının narahatlığını yaşayırlar. Tez-tez dövlət televiziyası ilə «Babək» filminə müraciət etmək, əslində xalqın içərisində dayaq, dirəniş axtarışıdır.

Bu zərurəti Türkiyənin taleyində də müşahidə etmək mümkündür. İndiki Türkiyə hökuməti (T.Ərdoğan) ölkənin siyasi həyatında Atatürk prinsiplərini zəiflətməyə doğru gedir. Hökumətin yeni dinçilik siyasəti ayrı-ayrı millətçiləri, o cümlədən Cümhur Başqanını rahatsız etməkdədir. Onların tez-tez səslənən ultimativ bəyanatları Türkiyənin taleyində yaranan ciddi təhlükələrdən soraq verir. Bizə görə, Ərdoğan Türkiyənin

Qorbaçovu kimi fəaliyyət göstərir. Onun fəaliyyəti Türkiyəni çökdürə bilər. Atatürk böyük çətinliklərlə Türkcülüüyü dövlət səviyyəsinə qaldırdı. Dini Dövlətdən ayırdı, ordunu müstəqilləşdirdi, xalqı milli keyfiyyətlərə yönəltdi. Bütün bunlara qısa müddətdə nail olmaq müşkül idi. Amma Türkiyənin xilas da bunda idi və Atatürk onu elədi. İndi yenidən Türkiyənin varlığını təhdid edən əməllər həyata keçirmək, hər şeyi geriye qaytarmaq doğrudan da Qorbaçovluqdur. Zənnimizcə, Türkiyənin də xilas yeni dünyabaxışla – Mütləqə İnamla bağlıdır.

Atatürkün zamanında Mütləqə İnam yox idi. Olsa idi, əminliklə demək olar ki, Atatürk Türkiyədən dini tam çıxardı, İnamı qəbul edərdi. Avropaçılığa isə lap səthi məsələlərdə müraciət edərdi.

Türkiyənin yarandığı gündən bəri ona məhvedici zərbələr vuran Avropanı qapının o tayında saxlamaq üçün belə bir milli-idraki dünyabaxışın (Mütləqə İnamın) qəbul olunması böyük zərurətə çevrilib. İndi Türkiyənin millətçi kəsimi dinçi hökumətə necə dirəniş göstərəcək?! Din xalqın içində oturub, ona görə xalq ona qapı açır. Təkrar Atatürk prinsipləri ilə nələrisə islah etmək mümkündür, amma din təhlükəsi aradan getmir. Atatürk prinsipləri ilə axıra qədər gedəndə avropaçılığı da yaşatmalı olacaq və Avropanın tələblərindən yaxa qurtara bilməyəcək. Deməli, yalnız Mütləqə İnamı qəbul edən şəxs Türkiyəni yenidən xilas edə bilər! Yol, yön buradır. Etiraz sonucda dirənişə gəlib çıxmalıdır. İnkişaf isə imtina tələb edir. Xalq nədən qurtarmağın gərək olduğunu bilməyincə Qurtuluş davasına qalxmayacaq. Asılılıqda inkişaf etmək yalnız xülyadır.

Biz Asif Atanın (İnam Atanın) Mütləqə İnam Ocağı olaraq, öz sözümüzü deyirik, işimizi görürük. Biz dəyər yarıdırıq. Bu cür dəyərin ildə biri yox, yüz illərdə biri yaranır. Bizim zənnimizcə, yaxın bir neçə ilə Güney Azərbaycanla Türkiyə Mütləqə İnamı qəbul etmək barədə düşünülməli olacaqlar, sonra İnamımız Türk Dünyasını bürüyəcək və ümumşərq, ümumbəşəri hadisə kimi genişlənəcək.

İnsanlığın xilas, xalqların azadlığı, bəşəriyyətin təsdiqi kimi.

Yükümüzdən Böyük Fərəhimiz Yoxdur!

Atamız Var Olsun!

*15 Yağış – 20 Sərt Ayları, 28-il.
Atakənd – Saray-Soylu.*

İLƏHİ XƏTƏ

Bəşər Həyatı çox mürəkkəb, ziddiyyətli proseslərlə zəngindir. Tarix boyu Həyata münasibət birmənalı olmamış, müxtəlif axtarışlar, qənaətlər və onlara fərqli münasibətlər mövcud olmuşdur. Bu da həyata rəngarənglik gətirmiş, ancaq bu rəngarənglik heç də bütün hallarda inkişaf kimi təzahür etməmişdir. Dünyanın halı bütövlükdə insani səviyyəyə yüksəlməmişdir.

Dünyanın əyilməsinə müqavimət kimi dinlər yaranmışdır. Müxtəlif elm sahələri formalaşmış, hərəsi özünəməxsus mülahizələr yürütmüş, müəyyən nailiyyətlər də əldə edilmişdir. Əlbəttə, dünyada qabaqcıl baxışların, hadisələrin çoxluğundan – azlığından asılı olmayaraq, inkişaf dayana bilməz. İnkişaf əbədi prosesdir. Bununla belə, həyat Ali Mənasına çatmayıb. Çünki həyatı Ali Mənasına çatdıran inkişaf mövcud olmayıb. Tərəqqi ictimai gərəклиyə daxil olmadığından, elmi, texniki sahələrdə daha çox görsənib. Xüsusilə vurğulamaq lazımdır ki, heç bir hadisə özlüyündə həyatı dəyişmək, dünyaya yeni ahəng gətirmək imkanında deyil. Yalnız Peyğəmbərlik hadisəsi belə bir imkana malikdir. Peyğəmbərlər ardıcıl haray çəkir, inadla axtarışlarının arxasında dururlar. Bu inad zaman-zaman fəlsəfəni də, elmi də, ədəbiyyatı da, incəsənəti və başqa yaradıcılıq sahələrini də dünyanın müqəddəsliyinə, ülviliyinə xidmətə yönəldir. Nə qədər ki, Peyğəmbər harayı olmur – fəlsəfə öz işində olur, elm – öz işində, ədəbiyyat və s. də öz işində. Peyğəmbər harayı bunlara yeni dünyagörüşü verib insana doğru yönəldir.

Təəssüflər olsun ki, köhnə peyğəmbərlər bu Amalı tam doğrulda bilməyiblər. **Çünki onların harayı elmin ağına batmayıb**, fəlsəfəni də inandıra bilməyib (üstəlik, fəlsəfə tamamilə fərqli axtarışlarda da bulunub). Şübhəsiz ki, peyğəmbərlər dinləri dünyanın əyilməsinə qarşı meydana gətiriblər, axtarışlarında səmimi olublar, bununla belə, dünyanın əyilməsinin qarşısını ala bilməyiblər. **Çünki dinlərin açıq həqiqətləri yoxdur, hamısı alleqoriyalardır.** Bu alleqoriyalar isə zaman-zaman cəfəngiyyatlaşır, məntiqdən ayrılır, mənaya yadlaşır, mənanı göstərmək əvəzinə, onu uydurur. Təsadüfi deyil ki, yüzillər boyu elmlə din arasında mübarizə gedib. **Din – qaragüruh mühiti yaradıb, sağlam düşüncəni boğub.** Sağlam tənqidi qərəzlə qarşılayıb, sağlam fikir yiyələrinin başını kəsib, edam edib, tonqalda yandırır və s. Beləliklə də həyat fəsadlara məruz qalıb... Dinlər idraki yöndə yalana, uydurmaya söykəniblər, bu səbəbdən də siyasətin ünsürünə cevriliblər. Din bütün dövrlərdə hakimiyyətçiliyə yarayıb. Hakimiyyət üçün yaşayanlar dini təbliğ ediblər; dindən daim zor vasitəsi kimi istifadə olunub. İnsanların mistik duyğularını zəbt edərək, onları kütləyə çeviriblər, imkanlarını mənimsəyiblər. Dinin başında duran varislər siyasət adamları olublar və siyasətlə əlbir işləyiblər – **dinlə siyasətin fərqi aradan qalxıb.**

Biz bu yazımızda bəşəriyyətin təxminən beşdə birini əhatə edən İslam dinindən, daha doğrusu, onun yol kitabından – Qurandan bəhs edəcəyik. Fikirlərimizi konkret surələr və yaxud ayələr üzərində qurmağa çalışacağıq...

Dedik ki, peyğəmbər harayı həyata yeni məzmun gətirir. Bütlərə tapınırdılar ərəblər. Hər qövmin, nəslin bir allahı var idi. Çoxetiqadlılıq, mahiyyətə, etiqadsızlıq hökm sürürdü. Onların arasında pərakəndəlik, nizamsızlıq vəhşiliyə stimül verirdi.

Məhəmməd inadla, ardıcıl şəkildə Allahın bircəliyi, ortaqsızlığı ideyasını izhar elədi. «Bir olan» ideyasının yeridilməsi pərakəndəliyi aradan qaldırdı, həyata yeni nəfəs verdi.

Din – iradə işidir, Məhəmməd də iradəli kişi idi... Qəti iradə cazibə yaratdı, çağırdı, bir yön, bir xətt yaratdı.

Bütün bunlarla yanaşı, din həyata həm də ardıcıl özgələşmə

gətirdi. **Allahın bircəliyini, tənhalığını, şəriksizliyini bəyan edən Məhəmməd çox qısa zamanda Allaha ətraf yaratdı.** Cəbrayıl, Mikayıl, Əzrayıl, İsrafil, milyardlarla mələklər Allahın köməkçiləri vəzifəsini tutdular. Allah dünyanı, insanı idarə etməyə başladı. Çox qəzəbli, haytali, kinli bir **Allah obrazı** tanındı insanlar. Belə çıxdı ki, hər bir insan – nəzarətdədir, kəşfiyyatçı mələklər onların çiynlərində oturub əməl dəftərinə hər şeyi yazırlar və həm də insanın bütün ömrü öncədən proqramlaşdırılır, – atacağı addımlar, görəcəyi işlər onun alınına yazılıb, möhürlənir, sonra da kəşfiyyatçı mələklər tərəfindən izlənilir. Həşiyə: Burada əcaib bir anlaşılmazlıq meydana çıxır. Həm insanın taleyi proqnozlaşdırılır, alınına yazılır, həm də mələklər onun əməllərini izləyir. Burada özünü inkar var. Deməli, insan kənara çıxsa, alın yazısını poza bilər. Əgər alın yazısı həqiqət kimi qəbul olunsaydı, onda məntiqlə nəzarətçiyə ehtiyac olmamalıydı. Yeri gəlmişkən deyək ki, dinlərin ciddi qəbahətlərindən biri də odur ki, insanın özünə inamını, nəzarətini yaratmaq əvəzinə, onu kənar nəzarətçilərin tabeliyinə verir. Nəzərə alsaq ki, indi dünyada altı milyard əhali var, onda hesabla Allahın on iki milyardlıq ordusu vardır. Yazıq insan qeybdən Allahın kəşfiyyatçıları ilə, gerçəklikdə isə prezident agenturası ilə daim izlənilir, nəzarətdə yaşayır. Gəl indi bu insanlardan qəhrəman yarat, kamil yarat, görüm necə yaradırsan?! Heç kim də Allahın işinə qarışmamalı, başını sallayıb mollaının və padşahın əsarətini səadət saymalıdır. Bu, dində İnsana münasibətin təməlidir. İndi bu təməl üzərində insani dünyanı tik görüm, tikə bilirsənmi?!

Deyirlər «dünya əyilib». Dünya ona görə əyilib ki, insanın dünyaya münasibəti əyilib. Dünyanın halı – İnsanların münasibəti deməkdir. Münasibət də ki pisdir. Qəbul eləsək ki, bu münasibəti də qabaqcadan Allah müəyyən edib – Allahın təkliyi, ucalığı, bənzərsizliyi ideyası get-gedə qüvvədən düşür, adidən də adi səviyyəyə enir. Allah danışır, düşünür, görür, eşidir, bir sözlə, adama xas olan cəhətlərin hamısı Allahda var. Allah şəxsə çevrilir. Özü də elə şəxsə ki, gah qəzəblənir, gah mülayimləşir. O, dünyanı yaradır, dünyadakıları yaradır. Usta, bənnə aləti necə yaradırsa, evi necə qurursa, Allah da dünyanı eləcə yaradır. Sonra

peyğəmbəri başa salır ki, bu dünya oyuncaqdır, yalnız axirət həqiqi dünyadır. Məhəmməd də dünyanı düzəltmək əvəzinə, onu gözdən salmaqla məşğul olur. Əvvəldən axıra qədər axirətə çağırır. «Fani dünya» ideyasıyla dünyaya işıq salmaq olmaz, dünyanı daha da qaranlığa qərq etmək olar. Məhəmməd dünya haqqında elə danışır ki, sanki Dünya, həyat Allahın öz əyləncəsi üçün yaratdığı cizgi filmidir. İşin daha pis cəhəti odur ki, Məhəmməd Allahdan hər cür obraz düzəldir, Allahı hər şeyə vadar edir. Bütün mərhələlərdə Allah bədəvi psixologiyasının möhsulu kimi təzahür edir. XXI yüzilin sivil dünyası VII yüzilin feodalizm psixologiyası ilə yaşayır dində.

Bu cümlələr zahirən çox sərt görünə bilər, amma dinin dünyaya, insana münasibətini izah etmək üçün hesab edirik ki, əksinə, çox mülayim ifadələr seçirik...

«Ali-İmran» surəsinin 145-ci ayəsinə görə, «Allahın izni olmadan heç kəsə ölüm yoxdur». Bu fikri biz alleqoriya kimi qəbul etsək, onda gərək Allahın danışması, düşünməsi məntiqini rədd edək. Yox, əgər buna Allahın öz dilindən çıxan kəlam kimi yanaşsaq, onda gərək hər cür alleqoriyanı rədd edək (cəfəngiyyət olduğunu qəbul edək). Belə çıxır ki, ölmək üçün, hətta öldürmək üçün Allahdan icazə alırlar. Həmin surənin 169-cu ayəsində oxuyuruq: «Allah yolunda öldürülənləri (şəhid olanları) heç də ölü zənn etmə! Xeyr, onlar öz rəbbinin yanında diri olub ruzi (cənnət ruzisi) yeyirlər». Buradan belə çıxır ki, gün ərzində dünyada ölənlərin hamısı Allahın hüzurunda hesab verirlər. Əgər nəzərə alsaq ki, dünyada gün ərzində minlərlə insan ölür, deməli, Allahın başı hər gün axirət məhkəməsinə qarışıq olur. Və cənnətliyi, cəhənnəmliyi seçirlər. Lakin bir çox başqa ayələrdə Allah deyir ki, nə vaxtsa Qiyamət günü olacaq, bütün diriləri də İsrailin birinci dəfə sur çalmasından sonra öldürəcəklər, sonra bütün ölüləri (İsrailin ikinci dəfə sur çalmasından sonra, yəni birincidən 40 il sonra) yenidən dirildib Allahın hüzuruna toplayacaqlar. Yalnız bundan sonra sorğu-sual başlayacaq, kimin cənnətlik, kimin cəhənnəmlik olduğu müəyyənləşdiriləcək. Bu məntiqə isə hələ cənnət və cəhənnəm boşdur, çünki hələ qiyamət günü olmayıb, şəhidlər də cənnətdə ruzi-zad yemirlər. «Əl-Bəqərə

(İnək)» surəsinin 155-ci ayəsində deyilir: «Əlbəttə, biz sizi bir az qorxu, bir az aclıq, bir az da mal, can (övlad) və məhsul qıtlığı ilə imtahan edirik. Ya Məhəmməd! Belə imtahanlara səbr edən şəxslərə müjdə ver!»...

Şübhəsiz, insanların zəhmətə qatlaşması, çətinliyə dözməsi təqdirəlayiqdir. Lakin Allahın sınağı nə üçündür? O öz «yaratdığı»na inanmır. Əgər insanı qeyri-kamil «yaradıbsa», – sınaq nəyə gerek? Yox, əgər kamil yaradıbsa, sınaq nəyə gerek? Bu tip sınaqlar insana inamsızlığın və dində insanın dəyərsizliyinin ifadəsidir. Həmin surənin 178-ci ayəsində «Ey iman gətirənlər! Qəsdən öldürülən şəxsdən ötrü sizin üçün qisas almaq hökmü qərara alındı (vacib oldu). Azad şəxsi azad şəxsin, qulu qulun, qadını qadının əvəzinə öldürə bilərsiniz...», – deyilir. Bu ayə Musanın qisasçılıq ideyasından irəli gəlir. Əcəba, Peyğəmbər qisas təklif etməlidirmi? Özü də qan bahası ödəməklə. Semit ruhundan gələn qisasçılığı bəşəriyyətə Qanun eləmək olarmı? Şübhəsiz ki, bu cür qanunlar indi işləmir. Yəqin deyəcəklər «o dövr üçün idi». **Çox yaxşı, bəs onda yol kitabının qaydası kimi onu hələ də təbliğ eləmək nə üçündür?** Quranda bu cür münasibətlər çoxdur. Gerek bunları Məhəmmədin vaxtilə dövrə uyğun dediyi fikir kimi tarixin arxivinə atınsınlar. Hələ biz demirik ki, o dövr üçün nəzərdə tutulan kitabın bu dövrdə nə işi var?

«Əl-Əraf (Sədd)» surəsinin 4-cü ayəsi: «Biz neçə-neçə məmləkəti (onların əhalisini) məhv etdik. Əzabımız onlara gecə (yatdıqları zaman) və ya günün günorta çağı (istirahət edib) uyuyarkən gəldi»... 5-ci ayə: «Əzabımıza düşər olduqları zaman onların: «Biz həqiqətən zalim olmuşuq!» – deməkdən başqa heç bir sözləri olmamışdı»... Quranda bu cür «məhv elədik», «öldürdük» söyləyən ayələr çoxdur. Allah öz dinini – islamı qəbul etdirmək üçün insanlarla öcəşmiş, qəzəb səviyyəsində mübarizə aparmışdır. Kitabın yaratdığı bu cür təsəvvürlər beyinləri ardıcıl şəkildə kütləşdirir. Bu təlqin – hipnoz üsuludur, sadələvh insanları böyütmək əvəzinə, Peyğəmbər onları barmağına dolayır.

Yeri gəlmişkən, iddia olunur ki, Quran – Allah kəlamıdır, göydən gəlib və özündən öncəki «səmavi kitablar»ın (Tövrat və İncil) ən mükəmməl biçimidir. **Əgər Quran Allahın daha**

mükəmməl kəlamıdırsa, deməli, onun qeyri-mükəmməl kəamları da mövcuddur. Başqa sözlə, Allah qeyri-mükəmməl əməllər, kəamlar da göndərə bilir. Onda demək lazımdır ki, Quran da VII əsr üçün mükəmməldir. Bəs niyə Məhəmmədi sonuncu sayırlar? Axı Quran bütün dövrlər üçün mükəmməl olsaydı, dünya düzələrdi! Amma 14 əsrdir ki, dünya daha da əyilir. Axı peyğəmbərin yolunda bütün addımlar ləyaqətli və nəticə etibarilə uğurlu olmalıdır!.. Həmin surənin 11-ci ayəsindən başlayaraq, İblislə Allahın dialoqu dinin insana münasibətinin əsasını təşkil edir. İblis «hər şeyə qadir olan Allah»a boyun əymir və insanların əcdadları olan Adəm və Həvvanı yoldan çıxardır. Allah da Adəm və Həvvanı cəzalandırır cənnətdən Yerə qovur. Yer Adəm və Həvva üçün sürgün ünvanı və yaxud «konslager» rolunu oynayır. Əgər Allah Adəm və Həvvanı Dünyaya cəzalandırmaq məqsədiylə göndərirsə, deməli, dünya yaxşı bir şey deyil. Deməli, biz hamımız «ulu əcdadımızın» günahı ucbatından sürgündə yaşayırıq və üzərimizdə əbədi günah daşıyıırıq. Məhəmməd öz Allahının diliylə insandan əbədi günahkar obrazı yaradır. İndi günahkar bəşəriyyət gecə-gündüz Allaha ləliməlidir ki, Axirət dünyasının cənnətində yer alsın. İnsanı bu dərəcədə alçaltmaq olmaz ki! İnsan dünyaya insanlaşmaq üçün gəlib, müqəddəsləşmək, dünyanı sevmək, həyata ülvyyəət işığı saçmaq üçün gəlib.

«Əl-Ənfal (Qənimət)» surəsinin 1-ci ayəsi Məhəmmədin hökmdarlığının təntənəsidir, peyğəmbərliyinin – enişi. «Ya Peyğəmbərim! Səndən müharibədə əldə edilmiş qənimətlər (onların kimə çatması) haqqında soruşarlar. **De ki, qənimətlər Allahın və Peyğəmbərinindir (onun bölünməsi Allaha və Peyğəmbərinə aiddir).** Buna görə də əgər (həqiqi) möminsinizsə, Allahdan qorxun, aranızdakı münasibətləri düzəldin, Allaha və onun peyğəmbərinə itaət edin!» Məhəmmədə görə, insanların həqiqi möminliyi öz haqlarından əl çəkmələrindədir. O öz Allahına arxalanıb döyüşlərdə əldə edilən qənimətləri mənimsəyir, onun 3/5 hissəsinə yiyələnir. Əcəba, görəsən Allahın qənimətlərə nə ehtiyacı var, savaşıqların var-yoxlarına nə üçün göz dikir?

Məhəmmədin ehtiyacı aydındır. Belə ki, o, hökmdar idi, filan qədər arvadları, kənizləri var idi. Yeri gəlmişkən,

Peyğəmbərin çoxarvadlığı – Peyğəmbərliyin inkarıdır. Bu məsələdə aydın olur ki, Məhəmmədin ailə məsələsinə münasibəti də insani olmayıb. Ailə kimi müqəddəs hadisənin yaranması bəşəriyyətin ən böyük uğurudur. Cəmiyyət sürüləşməkdən ailə vasitəsilə xilas olub. Ailə də ata, ana və övlad, yaxud övladlar deməkdir. Bir ər, bir arvad. Bir kişinin atalığı onun bir qadınla ailə qurmasında ifadə olunur, bir qadının analığı bir kişiylə ailə qurmasında ifadə olunur. Bir neçə arvadlı olmaq – atalığı deyil, erkəkliyi ifadə edir, bir neçə kişiylə yaxınlıq – analığı deyil, dişiliyi ifadə edir. Erkəklik, dişilik insanlığa deyil, heyvanlığa xas cəhətlərdir. Heyvanın atası olmur, anası isə süd verib böyüdüncəyə qədər olur.

Digər tərəfdən, «Ət-təhrim (Qadağan)» surəsindən (4-cü və 5-ci ayələr) görünür ki, Məhəmməd ailə prinsiplərinə sadıq qalmamaqla yanaşı, qadın duyğularının da urvatını dərk eləmir. Məhəmmədin arvadları olan Həfsə ilə Aişənin aralarında yaranan qısqanclığı Məhəmməd 5-ci ayədə boşamaq xofu ilə həll edir: «Əgər o sizi boşasa, ola bilsin ki, rəbbi sizin əvəzinizə ona sizdən daha yaxşı zövcələr – müsəlman, mömin, itaətkar, tövbə edən, ibadət edən, oruc tutan dul qadınlar və bakirə qızlar versin!» Bu xəbərdarlıq, 4-cü ayədən göründüyü kimi, Məhəmmədin arvadlarına Allahın xəbərdarlığıdır. Allah onlara hədə-qorxu gəlir ki, Peyğəmbəri öz qısqanclıqları ilə incitməsinlər, yoxsa onları başqaları ilə əvəz edə bilər... Qadının urvatı bunca aşağı tutulur!.. Allahın işi-gücü Məhəmmədin şəhvətpərəstliyinə, varidatpərəstliyinə sığal cəkmək olubmuş ki!

Məhəmməd öz istəklərini, arzularını Allahın adıyla həyata keçirir və bunları vəhy adlandıraraq (özü də göydən göndərilən) insanların qəlblərinin və ağıllarının korluğuna sıırıyır. Nə Məhəmməd, nə də onun Allahı nəzərə almırlar ki, hər bir insan özünə qarşı mərhəmət, ədalət, vicdan, nəvaziş umur və hec kim özünə qarşı qabalıq, zorakılıq olmasını arzulamır. Bu cür duyğusallıq isə qadınlarda daha güclü olur. Ən kamil qadın belə, özünə günü arzulamır, ərinin bütün nəvazişlərinin yalnız ona aid olduğunu öz haqqı kimi qəbul edir. Heç bir vaxt iki «günü» (bir kişinin iki arvadı) bir-birinə sevgi bəsləməyib, bəsləməz də. Peyğəmbər isə öz duyğularının öhdəsindən gələ bilməyib, bu

səbəbdən də qadın qəlbinə zor göstərməyə, onu mənən alçaltmağa üstünlük verib. Həyatında olan bu cür mənəvi qüsurlardan xəcalət çəkmək əvəzinə, hələ bu qüsurlara «vəhy» adı verib kitaba çevirib, onu həyatdakıların yolu kimi təlqin edib. (Ayrı-ayrı ayələri izah etmək üçün mövzuya yenidən qayıdacağıq).

Dində cənnət, cəhənnəm ideyası onun təməl prinsiplərindən hesab olunur. Bu ideyanın heç bir insani əsası yoxdur. Ruhani İdrak bu ideyanı büdrəmədən küfr hesab edir. Cənnət – Allahın mükafatı, Cəhənnəm isə onun həbsxanasıdır. Allah hökmdar rolunu oynayır. Dərindən öyrəndikcə görürsən ki, yerdəki hökmdarlıq nədirsə, olduğu kimi obrazlaşdırılıb göyə qaldırılıb. Yerdə padşah var, əyan-əşrəfi – vəziri, vəkili, cəlladı, xidmətçiləri, çoxsaylı kənziləri var; Göydə də Allah hökmdardır, Cəbrayıl adında vəziri, Mikayıl adında vəkili, Əzrayıl adında cəlladı və dərgahında çoxsaylı huriləri, pəriləri var. Fərq ondadır ki, Allah hurilərlə yaşamır, onları cənnət əhli kimi nəzərdə tutduğu kişilərdən ötrü bəsləyir. Allah insanları, bütün bəşəriyyəti özünün qulu hesab edir. Məlumdur ki, qul olan yerdə ağa da olmalıdır. Deməli, Allah – ağadır. Bu ağa hədələyir, şirnikdirir, nəzarət edir. Əslində, Quranda «Allah hər şeyi görəndir, biləndir» iddiası Allahın ortaqlarının olduğuna dəlalət edir. Çünki Allah hər şeyi mələklər vasitəsilə bilir. Mələklər insanların çiyinlərində oturub hər şeyi yazır və Allaha hesabat verirlər. Mələklər dünyanın idarə olunmasında Allahla, tabeçilik xəttində olsa belə, şərikdirlər. Mələklər də cəhənnəmin qorxusundan Allahın sözündən çıxmırlar. Adəmin aqibəti onları qorxudur. Çox qəribədir, həm iddia olunur ki, mələklər hamısı cənnətdə yaşayırlar, həm də çoxsaylı mələklər gecə-gündüz insanların çiyinlərində oturub nəzarət edirlər. Bu cür dolaşq, ziddiyyətli nağıllarla bəşəriyyətin çox hissəsi bu gün də mürğü vurur.

«Əl-nəbə (Böyük xəbər)» surəsinin bəzi ayələrinə diqqət yetirək. 21-ci ayə: «Həqiqətən, Cəhənnəm (mələklərin hazır durub kafirləri gözlədiyi) pusqudur!» 22-ci ayə: «O, azğınların məskənidir». 23-cü ayə: «Onlar orada sonsuz müddət qalacaqlar». 24-cü ayə: «Onlar orada nə bir sərinlik görəcək, nə də içməyə bir şey tapacaqlar; 25. Qaynar sudan və irindən başqa! 26. (Dünyadakı əməllərinə) uyğun cəza olaraq»... (Elə buradaca

«İbrahim» surəsinin 16-cı və 17-ci ayələrini əlavə etmək yerinə düşər. 16-cı ayədə deyilir: «Hələ qarşıda (bunun ardınca) cəhənnəm vardır. (Hər bir inadkar təkəbbür sahibinə orada cəhənnəm əhlinin bədənlərindən axan irinli-qanlı sudan içirdiləcəkdir!») 17-ci ayə: «O, irinli-qanlı suyu qurtum-qurtum içər, onu zorla udar (boğazından aşağı keçirə bilməz). Ona hər tərəfdən (bədəninin hər yerindən) ölüm gələr, lakin ölməz (ki, birdəfəlik canı qurtarsın). Hələ bunun ardınca (daha) dəhşətli bir əzab gələcəkdir»)... «Əl-nəbə» surəsinin bir başqa – 27-ci ayəsi: «Çünki onlar haqq-hesab çəkiləcəyinə ümid bəsləmişdilər (qiyamət gününə inanmır, onun əzabından qorxmurdular). Digər (28, 29, 30-cu) ayələr: – Ayələrimizi də elə hey təkzib edirdilər; – Biz hər şeyi (bir-bir) sayıb (lövh-i-məhfuzda) yazmışıq (və ya əməl dəftərində yazıb təsbit etmişik); – İndi (ey kafirlər!) dadın əzabı. Biz sizə əzabdan başqa bir şey artırmayacağıq!»

Əcəba, insanı bu dərəcədə hədələmək doğrudanmı Allahlıq, peyğəmbərlikdir? Bu cür eybəcər vədlər kinin sonsuzluğundan xəbər vermirmi? Məhəmmədin onu eşitməyənlərə qarşı belə qəzəbli, kinli olması nə üçün «Allahın vəhyi» adlandırılır? Belə vəhymi olar, belə münasibətmi olar?! Doğrudanmı belə bir qorxunc, iyrənc həbsxanayla hədələmək tərbiyəvi əhəmiyyət daşıyır? Ərəblər bu qədər vəhşi imişlər mi?! **Axı bu münasibət heç əhliləşdirilməyə də yaramır, nəinki tərbiyələndirməyə.** Axı bu üsulla Məhəmməd heç tərbiyələndirə bilməyib də! O, cəhənnəm vasitəsilə deyil, qılinc vasitəsilə yığıb ətrafına yığdıqlarını... Məhəmmədə «vəhy edən» Allahın bu amansız haytası Zevsin hikkəsindən daha amansızdır. Prometeyi zəncirləyən Zevs Məhəmmədin Allahından xeyli yumşaq davranır. Məhəmmədin Allahı bir çox xüsusiyyətlərinə görə Zevsə oxşayır, hətta bəzi xüsusiyyətlərinə görə Zevsə «rəhmət» oxudur. Öz bacısı olan arvadı Heradan oğurlanıb Axillesin anasıyla yaxınlıq edərək ona Axillesi «bəxş edən» Zevs, Məhəmmədin Allahı üçün nümunə göstərib. «Əl-nəbə» surəsinin davam edirik. 31-ci ayə: «Həqiqətən, müttəqilərin nicat yeri (cənnət)»; 32-ci: «Bağçalar və üzüm bağları»; 33-cü: «Nar məməli (iri döşlü) qızlar»; 34-cü: «(Cənnət şərabı ilə) dolu qədəhlər gözləyir!».

Adam belə şeyləri oxuyanda, ən azı, xəcalət çəkir.

Yalanın və mənəviyyatsızlığın bundan o yanası varmı, görəsən?! Peyğəmbər özü bu fani, oyuncaq saydığı dünyada arvadbazlıq edir, başqalarını da axirətə – ahu gözlü, nar məməli qızlara çağırır. Onlar şərabdən içib incə-mincə qızların yatağında eyş-işrətlə məşğul olacaqlar. Burada Məhəmmədin hiyləsi – siyasəti də görünməyə başlayır. Əvvəldən axıra qədər şəraba və nərmənazik qızların ağışuna çağırış – din uğrunda, qənimət uğrunda müharibəni həyata keçirmək üçün deyilmi? Axı bu cür çağırışdan görünür ki, o yalnız kişiləri çağırır. Çünki şərab da, qızlar da kişilər üçündür, qadınlar üçün deyil. Bəs cənnətdə qadınlara nə vəd olunur – bazburdlu kişilər?!

Açıq şəkildə görünür ki, Quran, Asif Atanın dediyi kimi, «Qorxunamə»dir. Burada insanlığa çağırış yoxdur, qorxuya və itaətə çağırış var. Qorxu və itaət isə antiinsani keyfiyyətlərdir. İnsana sevgi və inam öyrətmək əvəzinə, qorxu və itaət öyrədilir, mütilik öyrədilir. Mütilik isə daha amansız qatillik və qəddarlıq yaradır. «Allahdan qorx» çağırışı «Allahı sev» çağırışına ziddir. Heç vaxt adam qorxduğunu sevə bilməz, yaxud da sevdiyindən qorxmaz. Adam Allahdan qorxduğu üçün İnsaniliyi sevmir. Məhəmmədin iddiasına görə, cənnət ideyası son məqsəddir. Çünki «bu dünya oyuncaqdır», oyuncaq üçün isə heç bir məqsəd ola bilməz. «Yalnız axirət həqiqi dünyadır» və axirətdə insanlar eyş-işrətdə olacaqlar. Deməli, heç bir zəhmət, narahatlıq mövcud olmayacaq. Bu dünyanın məntiqi ilə isə o cür yaşamaq – tufeylilikdir, müftəxorluqdur. Buradan aydın olur ki, İslam dini ruhaniyyət məqsədli deyil, maddiyyət dinidir. Elə Məhəmməd özü də daim maddi üstünlüyə can atıb. Bir çox ayələrdən («Qənimət» surəsi və başqa surələrdən də) görüldüyü kimi, o, qarətdən əldə olunan qənimətin çox hissəsini «Allahın göndərdiyi vəhyin» köməyi ilə mənimsəyib. Hamını «axirət nemətlərinə» çağırdığı halda, özü bu dünyanın nemətlərini toplamaqla varlanıb, eyş-işrətə qurşanıb. Yuxarıdakı ayələrdən görünür ki, Məhəmməd Yer padşahlığının prototipini yaradıb göyə qaldırıb. Bununla da göy ləkələnib. Göy ülviyyət ünvanı kimi deyil, qorxu, vahimə ünvanı kimi formalaşdırılıb İslamda. İnsan Göyün ülviyyətinə pənah

gətirmək əvəzinə, Göyün xətasından qorxmaqla dünyasını qurmaqdan məhrum olur.

Zülm, istibdad, cəza, qisas, müftəxorluq, varidatçılıq, şəhvətpərəstlik... Quranda təbliğ olunur, – desək, yalan olmaz. Məhəmməd insanın həyatla əlaqəsini, bioloji imkanlarını bəzəməklə ondan cənnət quraşdırır. Bu dünyada olanların hamısı o dünyada da var – meyvə, şərab, qadın... Maraqlıdır, cənnətdə qızların yatağına çağırılan kişilər yenidən atamı olacaqlar, başqa sözlə, cənnətdə doğub-törəmə, artım olacaqmı? Əgər olacaqsa, onda onlar birbaşa mömin bəndələrimi doğub-törədəcəklər? Yoxsa heç kim ata-ana olmayacaq, yalnız qısır qalaraq kefi çəkəcəklər? Əgər belə olacaqsa, onda Məhəmməd dünyanı məhv edib, axirətdə əcaib, tufeyli, mənasız, ailəsiz, övladsız, atasız, anasız, qohumsuz, əqrəbasız həyatı icad etmək istəyir?

Quranın ən böyük möcüzəsi – hədə, ən böyük ədaləti – qorxudur. Quran – həyatı dəyişmək, gözəlləşdirmək məqsədi daşımır, həyatı əsarətdə saxlamaq istəyini bəyan edir. Bu da təbiidir, çünki dünyanı, həyatı oyuncaq hesab edir Məhəmməd. Bunu «Əl-Ənkəbut (Hörümçək)» surəsinin 64-cü ayəsindən aydın görürük: «bu dünya həyatı oyun-oyuncaqdan, əyləncədən başqa bir şey deyildir. Axirət yurdu isə, şübhəsiz ki, əbədi həyatdır. Kaş biləydilər! (əgər bilsəydilər axirəti dünyaya dəyişməzdilər)». Bunu daha ciddi araşdırmaq üçün «Taha» surəsinin 121-ci ayəsini gözdən keçirək: «(Adəm və Həvva) həmin ağacdan (onun meyvəsindən) yedilər və dərhal hər ikisinin ayıb yerləri göründü. Onlar (lüt bədənlərinə) cənnət ağaclarının yarpaqlarından yapışdırmağa başladılar. Beləliklə, Adəm Rəbbinin əmrindən çıxdı, amma mətləbinə yetmədi. (Adəm Rəbbinə asi oldu və yoldan çıxdı. Qadağan olunmuş ağacın meyvəsindən yemək heç də onu cənnətdə əbədi qalmaq arzusunə çatdırmadı, əksinə, Həvva ilə birlikdə Yer üzünə endirildi).

Deməli, bu dünya, bəşəriyyət şeytanın fitvasıyla yaranıb. Şeytan olmasaydı, «Adəm babamız», «Həvva nənəmiz» buğda «ağacından» yeyib Yer üzünə qovulmazdılar və onlar da doğub-törəyib bəşəriyyət yaratmazdılar. Yerdə heç kim günahdan xilas olmur, dünya yaxşılaşmır. Deməli, Yerin hökmdarı – şeytandır. **Allah şeytanın hökmdarlıq etdiyi Yerə peyğəmbər göndərir**

ki, adamları Allaha itaətə çağırırsın. Bu çağırışın məntiqi nədir? – Axirətə alternativ olan «şeytan dünyası» ləğv olunsun? Onsuz da «Qiyamət günü var, bu dünya gec-tez ləğv olunacaq». «Qiyamət gününə qədər bu dünyaya toxunmurlar ki, adamları sınaqdan keçirib kimin cəhənnəmə, kimin cənnətə layiq olduğunu müəyyən etsinlər». Həyatı, dünyanı mənalandıрмаq, müqəddəs-ləşdirmək əvəzinə, onu ləğv etməyə girişən bir din məhvə layiqdir və əslində də məhkumdur.

Peyğəmbər bir-cə dəfə insana demir ki, insanlığı düşün, deyir qiyamətin vəhşətindən qorx, allaha qul ol. Elə buna görə də Məhəmməd bəşəriyyətə (yaxud müsəlmanlara) Allahı verə bilmədi, sevdirə bilmədi. Allah sevgiyə layiq varlığa çevrilmədi. O insanları təhrik edir ki, onu tərifləsinlər, ona şükr oxusunlar: «nə yaxşı ki, sən vardın, yoxsa biz ağasız qalacaqdıq». Allahın işi – söz danışmaqdır. Məhəmmədin Allahı sözbaz, vədcil bir vaizdir. O, eləcə danışır. Deməli, Allah sözə sığa bilir. Allah sözə sığarsa, Mütləqiliyini itirir. Mütləqiliyini itirdiyi andan qınağa layiq olur. Məhəmmədin Mütləqilik axtarışları təsdiq olunmadığı üçün «hökmdar allah» obrazı yaratdı. Mütləq – əlçatmaz, bənzərsiz və ucadır. Məhəmmədin Allahı bu keyfiyyətlərdən məhrum olur...

Məhəmməd bir çox ayələri özünün həyat təzi üzərində qurur, yəni zövcələrinin, cariyələrinin, övrətlərinin ona və bir-birinə münasibətini, qənimət bölgülərində özü ilə əshabələri arasındakı münasibətləri müəyyən ayələrdə öz xeyrinə həll edir və Allahı da bu idarəçiliyə xidmətə qoşur...

İslam dinində qadına münasibətdə də Allah mütləqliyini itirir. Qadın birmənalı olaraq kişinin əlavəsi, vasitəsi rolunda görünür. Kişinin qadına münasibətilə malına, mülkünə münasibəti arasında xüsusi bir fərq yoxdur. Biz bunu «Ən-nur» surəsində aydın görürük. Daha ətraflı izah üçün bəzi ayələrə müraciət edək.

31-ci ayə: «Mömin qadınlara da de ki, gözlərini haram buyurulmuş şeylərdən çevirsinlər (naməhrəmə baxmasınlar), ayıb yerlərini (zinadan) qorusunlar (və ya örtülü saxlasınlar); öz-özlüyündə görünən (əl, üz) istisna olmaqla, zinətlərini (zinət yerləri olan boyun, boğaz, qol, ayaq və s.) naməhrəmə göstərməsinlər; zinət yerlərini ərlərindən, yaxud öz atalarından,

yaxud ərlərinin atalarından (qayınatalarından), yaxud öz oğullarından, yaxud ərlərinin oğullarından, yaxud öz qardaşlarından, yaxud qardaşlarının oğullarından, yaxud bacılarının oğullarından, yaxud öz (müsəlman) qadınlarından, yaxud sahib olduqları (müşrik) cariyələrdən, **yaxud kişiliyi qalmamış (onlarla birlikdə yemək yeyən) xidmətçilərdən**, yaxud qadınların məhrəm yerlərini hələ anlamayan uşaqlardan başqasına göstərməsinlər; gizlətdikləri bəzək şeylərini (xalxallarını) göstərmək üçün ayaqlarını (yerə və ya bir-birinə) vurmasınlar. Ey möminlər! Hamınız Allaha tövbə edin ki, bəlkə nicat tapasınız! (mətləbinizə çatasınız!))». Bu ayənin adına «qısqanclıq ayəsi» demək olar. Məhəmməd özü gündə bir yatağa girdiyi üçün başqalarında da bu hisslərin olduğunu düşünür. Öz hisslərinə gücü çatmadığı üçün, özünə inanmadığı üçün başqalarına da inanmır. Qadınlara isə heç inanmır, onların özlərini, namuslarını qorumalarına şübhə ilə yanaşdığı üçün onların sərbəst, müstəqil yaşamasını yasaq edir. Ona elə gəlir ki, qadınlar müstəqil olsalar, dərhal pozğunluq edərlər. «Yaxud kişiliyi qalmamış xidmətçilərdən» deyimində qısqanclıq xüsusi qabarır. Deməli, həya nəzərə alınmır. Əsas odur ki, cinsi əlaqə baş verməsin, amma «kişiliyi qalmamış»ın qadının ayıb yerini gözü ilə görməsindən eyib yox. Burada insanı saymazlıq var. Ümumiyyətlə, insanlarda elə bir tələbat yoxdur ki, göstərsin, yaxud göstərməsin. Bunu yasaq etməyin adı yoxdur. Əlbəttə, başqa bir mühüm cəhət də odur ki, aylarla Məhəmmədi yatağı üçün gözləyən bir qadın öz cinsi istəyini başqasıyla tezləşdirə bilər. Qadını bürüməklə, gizləməklə canlı həyatdan, müstəqil davranışlardan məhrum eləmək – ona qarşı qəddarlığın təntənəsidir. Gözəl qızları başqa kişilərə qısqanmaq, hər bir gözəli yalnız özününkü eləmək istəyində peyğəmbərlik axtarmaq – peyğəmbərliyi təhqir eləməkdir.

Qısqanclığın, qadını alçaltmağın, ailəsizliyin mənzərələrini «Əl-Əhzab (Dəstələr)» surəsinin ayələrində də seyr etmək mümkündür. Surənin 50-ci ayəsində deyilir: «Ya Peyğəmbər! Mehrlərini verdiyin zövcələrini, Allahın sənə qənimət olaraq verdiklərindən sahib olduğun cariyələri, səninlə birlikdə (Mədinəyə) hicrət etmiş əmin qızlarını, bibilərinin qızlarını, dayın

qızlarını, xalalarının qızlarını və bir də Peyğəmbər onunla evlənmək istədiyi təqdirdə möminlərdən ayrı, **yalnız sənə məxsus olmaq üzrə özünü (mehrsiz) Peyğəmbərə bağışlayan hər hansı bir mömin qadını sənə halal etdik** (bu axırıncı digər möminlərə aid deyildir). Onların zövcələri və sahib olduqları cariyələr barəsində («Nisa» surəsində) nə hökm etdiyimizi (onlara hansı qadınları halal buyurduğumuzu və bu məsələdə onları Peyğəmbərlə bir tutmamağımızın hikmətini), əlbəttə, bilirik. (Ya Məhəmməd!) Sənə evlənməkdə bir çətinlik olmasın deyə, (bu buyurduqlarımızı sənə halal etdik). Allah bağışlayan və rəhm edəndir!».

51-ci ayə: «(Ya Məhəmməd!) Onlardan (zövcələrindən) istədiyini (**istədiyinin səninlə gecələmək növbəsini**) yubadar, istədiyini də (gecəni onunla keçirmək üçün) öz yanına ala bilərsən. (Bir müddət özündən) ayırdığın (**növbəsini təxirə saldığın**, yaxud rici talaqla boşadığın) övrətlərindən də istədiyini (yenidən) öz yanına qaytarmaqdan sənə heç bir günah gəlməz. Allah qəlblərinizdə olanları (kimin kimə daha çox meyl etdiyini) bilir. Allah (hər şeyi) biləndir və həlimdir! (Bəndələrinə cəza verməkdə tələsməz)».

Ayıb olsun! Məhəmməd, körpə qızları diri-diri basdıran ərəblərin vəhşi ənənəsini ona görəmi ləğv edirdi ki?! Qadın üzərində bu səviyyədə ağalığ heç bir sözə sığmır. Bugünkü ərəb ölkələrində qadın alveri – vəhşi ehtiraslardan istifadə etməklə varidatçılıq hadisəsinə xidmət edir. Bu, VII əsrdə qadına olan münasibətin təxminən eynidir. Məhəmməd ərsiz qadınlar ordusu yaradır. Bir erkək eyni vaxtda çoxsaylı ər ola bilməz. Ərlək, ərənlik məhv olur seksual azgınlıqda. «Yalnız sənə məxsus olmaq üzrə özünü (mehrsiz) Peyğəmbərə bağışlayan hər hansı bir mömin qadını...» deyilişində bilə-bilə çaşdırıcılıq var. Təbiidir ki, cəmiyyətin baş əydiyi Peyğəmbəri (özəllikcə də hakimiyyətin başında duran bir kişini) istənilən sadələvh, zəif dünyagörüşlü qadın özünə ər kimi görmək istəyər. Peyğəmbərin iradəsi zəif qadınların şöhrət istəyindən aşağıda dayanmamalıdır axı! **Neçə əsrdir ərəb dilində quraşdırılan pozğunluğa səcdə edir türk.**

«Əl-Bəqərə (İnək)» surəsinin 230-cu ayəsi: «Əgər kişi övrətini yenə də (üçüncü dəfə) boşarsa, o zaman qadın başqa bir

ərə getməmiş ona (əvvəlki ərinə) halal olmaz. İkinci əri onu boşadıqdan sonra Allahın (ər-arvadlıq haqqındakı) hökmlərini yerinə yetirəcəklərinə inamları olduğu təqdirdə, həmin qadının əvvəlinci əri ilə təkrar evlənməsində günah yoxdur. Bunlar anlayan bir qövmlə üçün Allahın bəyan etdiyi hökmlərdir».

Əcəba, bu ərəgetmə, arvadalma prosesində bəs bala harada qalır? Axı Peyğəmbər boşanmaların qarşısını almaq əvəzinə, nə üçün boşanma üzərində alver qanunları icad edir? Nə üçün qadın, ailə məsələsi – yanında buzovu olan inək səviyyəsinə endirilir? Adam bu ayəni oxuyanda elə təsəvvür yaranır ki, kişilər qadın yox, inək, qoyun dəyişirlər. **Bu cür boşanma məsələlərində övladın ata haqqında, ana haqqında təsəvvürü nədən ibarət olur?** Atalar, analar yerdəyişmələr edəndə ailənin məzmunu, anlamı nədən ibarət olur? Ailə məhəbbət, inam əsasında qurulmalı olduğu halda, cinsi istəklərin üzərində qurulur. Bundan ailə olar? Ailə məsələsi bu qanuna görə ləyaqətə, vicdana, namusa deyil, adamların hissi səviyyələrinə, xoşuna əsaslanır. Bu, insanlığa ləkədir.

Peyğəmbər gündə-günaşırı bir arvad alır, o birini boşayır. Və özünün bu oyunlarına bəraət vermək üçün Allahdan «vəhy» qoparıb insanlara sıriyır, qanunlaşdırır. Hələ bu azmış kimi, ailəcanlı olan, ailə, **namus məsələsində həyatından belə keçən türk millətinə müqəddəs kitab kimi təlqin edirlər bu kitabı – özü də gör nəçə əsrdir...**

Quran idrak məsələsindən ardıcıl şəkildə yan keçir. Peyğəmbərlər Allahın əmrilə hər cür «möcüzə» göstərirlər, amma idrak və mənəviyyat məsələlərini yoluna qoya bilmirlər. «Əl-Şüəra (Şairlər)» surəsində 63-cü ayənin əvvəlinə «biri var idi, biri yox idi» əlavəsi yazılmalı idi. Ayə belədir: «Onda Musaya belə vəhy etdik: «Əsanla dənizə vur!» (Musa əsasını dənizə vuran kimi) dərhal yarıldı (İsrail oğullarının soyuna müvafiq olaraq on iki hissəyə bölündü) və hər hissə böyük (uca) bir dağ kimi oldu»... Biz nağılların əleyhinə deyilik. Nağıl, ən yaxşı halda, bədii təxəyyül üçün əhəmiyyətli olur. Bilirik ki, nağıllar – insanların gerçək həyatda qəhrəmanlıq, mərdlik, mübarizlik axtarışlarından yaranıb. Fəqət nağıl heç bir vaxt insanı inandıra bilməyib. Çünki fantaziya ilə gerçək yaşam arasında həqiqi körpü

olmur, xəyal mövcud olur. Nağıl – xəyalpərvərlikdir, meyar deyil. Amma din – nağılları meyarə çevirir.

Min illərdir bəşəriyyət nağıl dinləyir, nağıllara etiqad göstərir, fəqət etiqad yaranmır. Nağıl bədii təxəyyülün zövqü kimi yaxşıdır, meyar kimi – cəfəngiyyətdir. Nağıl ölçü olanda həyat naşı inamın girovuna çevrilir. Naşı inam kütləvi avamlıq yaradır. Avam mühitdə hər cür eybəcərliyin təzahür etməsi qaçılmazdır. Avam mühit idraka qarşıdır. Hər cür pozğunluq, hər cür qatillik avam mühitdə meydana gəlir.

Din avamlıq yaradır, bu səbəbdən də müqəddəsliyə inandıra bilmir, ülvyyəti sevdirə bilmir. Müqəddəslik həyatı tərک edəndə siyasət yaranır. İnsanların duyğusu əsliyə yadlaşanda hiyləyə, məkrə meydan verir. Siyasət – yalanın ölçüyə çevrilməsidir. Din – yalanı aradan qaldırmır, yalanı artırır, bu halı ilə də siyasətin doğmasına çevrilir. Din Ruhaniyyət yaratsaydı, siyasətə ehtiyac olmazdı. Dində ruhaniyyət maddiyyətçiliyə bərabərdir, – ruh da maddidir. Bunu «Ən-naziat (Can alanlar)» surəsi bir daha sübut edir: «Torpağın altında olanların hamısı diriləcək – sümüklər birləşəcək, çürümüş ət yerinə qayıdacaq. Ruhlar cənnətə, cəhənnəmə aparılacaq»... Deməli, ruh maddidir. **Cəhənnəmə düşən – tonqalda yanırsa, bunun qeyri-maddiliyindən danışmaq olmaz.** Yaxud qızların ağuşuna cismani olan soxula bilər. Biz deyirik ki, ruh maddi deyil, yəni ruh – inam, idrak, mənəviyyət, iradə deməkdir. Və əgər ruh varsa, o, cəhənnəmlik deyil, gözəllik üçündür. Cəhənnəm – ruhsuzluq mühitidir. İnam, İdrak, Mənəviyyət, İradə olan yerdə cəhənnəm mühiti yarana bilməz. Cəhənnəm səviyyəsi odur ki, «insanı natəmiz, çirkli sudan, nütfədən yaratdıq» deyirsən. Z.Freyd də deyir insan seksual enerjidən yaranıb. Hər iki deyim insanın ali xilqət, Ruhani varlıq olmasına qarşıdır, insanı bədənə bərabər saymaqdır. Heyvanilikdən başqa alilik tanımamaqdır.

Asif Ata «İnsan – Əzəli, Əbədi, Kamil, Sonsuz İnsanilik mənasından yaranıb» məntiqiylə insanı heyvana bərabər sayanlara ciddi zərbə vurdu.

Məhəmməd hökmdarlıq səltənəti yaratdı – Xilafət adında. Quran bu səltənətə xidmət elədi. **Sağlam düşüncə, sağlam təfəkkür belə səltənətə xidmət etməzdi. Bəndəçilik, mütilik**

psixologiyası lazım idi. Məhəmməd daim mütiliyn kəsərini itiləyib. Onun qılıncının kəsərinə mütilik ağusu sürtülüb və bu ağuşu insanların qanına yeriylə.

Bəndələşmə, müti psixologiyası türk olaraq bizim ruhumuza uyğun deyil. **Amma Asif Atanın yaratdığı «İnsanlaşma» İnamı bütün millətlərin ruhuna uyğundur. Asif Ata İnamının dini rədd eləməsi İnsani hadisədir.** O, ateizmin antidin təmayülünə də doğma deyil. Bu inam dini nə dərəcədə rədd edirsə, ateizmi də o dərəcədə rədd edir. Asif Ataya görə, ateizm – maddiyyat dinidir. Burada Ruhaniyyatdan, Müqəddəslikdən söhbət gedə bilməz. Ateizm hər şeyi inkar edir, müqəddəsliyi, ruhaniliyi cəfəngiyyat sayır. Din isə Ruhaniyyatı, müqəddəsliyi uydurur, bəzəyir, həqiqətdən ayırır cəfəngiyyatlaşdırır. **Bəlli dövrün Marksist antidinçiləri dini xüsusi icazə ilə söyürdülər və bu söyüşün əvəzində dövlətdən mükafat, rütbə alırdılar. Bu səbəbdən də onların antidinçiliyi antiinsanilikdir.**

Ateizm dini lağa qoyur. Bu lağlağılıqda vicdan, ədalət, əxlaq özündən ayrılır. İnsanlığın fəlakətini lağa qoymaq yox, daxili bir ağrıya aradan qaldırmaq gərəkdir. Ateizm özünün antiinsani inkarı ilə dini aradan qaldıra bilmədi, əksinə, onun həyata qayıtmasına yardımçı oldu. **İnsan qəlbinin mütləqiliyə, müqəddəsliyə, ilahiliyə ehtiyacı var. Bu ehtiyacı rədd eləmək yox, doğrultmaq gərəkdir.** Ateizm bu ehtiyacı rədd elədi, din bu ehtiyacı ödəyə bilmədi. Ruhaniyyat – İnsanlaşma deməkdir. Din mütləşdirmə yolu tutdu, ruhaniyyatlaşa bilmədi. Dinin xurafatlaşması ateizmə, ateizmin lağlağılığı, ruhsuzluğu dini xurafata yol açır. İnam hər ikisini rədd edir, əvəzinə Mütləqçiliyi qoyur.

Quran qorxudur. Qorxaqdan türk olmaz. Qorxaqdan igid olmaz. Qorxudan qəhrəmanlıq yaranmaz. Dinə görə, sən saf oldun, natəmiz oldun – dəxli yoxdur, Allahdan qorxmalsan.

Qorxu dini, itaət dini – ruhsuzlaşdıran din! Altı günə yaranan dünya – cəfəngiyyatdır. Cənnət mükafatı, cəhənnəm cəzası – cəfəngiyyatdır. «Dünyadan üstün olan» axirət dünyası – cəfəngiyyatdır. Dünyanı ləğv eləyən Qiyamət günü – cəfəngiyyatdır. Öz ağlına, inamına, mənəviyyatına, iradəsinə

sahib olmayan, əzəli, əbədi asılı olan, günahkar olan bəndə ideyası – cəfəngiyyatdır!

Sən, ey Türk! Quranı əvvəldən axıra qədər diqqətlə oxu və bizim sualımıza cavab ver: «Bu kitabla türk ulusu yarada bilərsənmi, türk Vətəni yarada bilərsənmi?»

Sən, ey Azərbaycan övladı! Nə vaxta qədər Kəbəyə üz sürəcəksən, Məkkə torpaqlarını yalayacaqsan? Bəs nə vaxt Azərbaycanı müqəddəsləşdirmək haqqında düşünəcəksən? Nə vaxt Bakını – Yurdumuzun baş şəhərini qibləyə çevirəcəksən? Sən Azərbaycanın ruhani mahiyyətini, ruhaniyyət tarixini öyrənsən, görərsən ki, Azərbaycanın öpülməyə daha çox haqqı var. Sən Asif Atanın Mütəlqə İnam sistemini özümləşdirsən, Vətənə, Millətə yiyəlik duyğularını bərpa edərsən. **Nə qədər ki, sən din kosmopolitizmindən qurtulmamısan – Vətənçilik həqiqətini dərk etməyəcəksən.** Nə qədər ki, milyonlarla məsrəf hesabına gedib Kəbədən «hacı» rütbəsi alaraq yurdumuzu talamaqla məşğul olanlardan xilas olmamısan – böyük əməlləri həyata keçirə bilməyəcəksən. Xalqı zaman-zaman qruplara bölən, məzhəbləri vasitəsilə onları bir-birinə qırdıran dinləri yurdundan qovmasan, bütövləşə bilməyəcəksən. İran, Azərbaycanı məhz İslamla bölünmüş vəziyyətdə saxlayır. İranla mübarizə İslamla mübarizə səviyyəsinə yüksəlməsə, Azərbaycan bütöv və müstəqil olmayacaq.

Sənin düşünmək vaxtıdır. Türkün öz Ruhaniyyət Ocağı qalanıb. Öz Peyğəmbəri gəlib. Elmə, biliyə, idraka əsaslanan yalansız İnamı meydana gəlib. İnsanlaşmanı Bayrağına çevirən, Yurdçuluğu, Xalqçılığı, Şərqiliyi, Bəşəriliyi meyara çevirən **İnam Ocağı sənin mahiyyətindən yaranıb. Sənin xilasın bundadır!**

Yükümüzdən Böyük Fərəhimiz Yoxdur!

Atamız Var Olsun!

*2-6 Yağış Ayı, 25-il.
Atakənd – Saray-Soylu.*

İLAHİ NAĞILLAR KARVANI

(«Bhaqavad-qita olduğu kimi» kitabı üstə)

Bəşəriyyətin ayrı-ayrı qövmləri həqiqət axtarışından, Mütləq axtarışından bir sıra kitablar ərsəyə gətiriblər. Bu kitabların hər biri özlüyündə müəyyən bir bilik sistemi olmaq etibarilə ayrı-ayrı dövrlərin nizamına xidmət göstərmişlər. Bu kitablar din xəttini, fəlsəfə xəttini, deyək ki, böyük ədəbiyyat xəttini təşkil etmişlər. Hərçəndi fəlsəfə də, ədəbiyyat da əsasən dinin çevrəsində mövcud olub. Bu da təbiidir, çünki din Mütləq olana, Varlığa İnam məsələsini qoyur, fəlsəfə Mütləqə yanaşmanın, münasibətin çoxçeşidli çalarlarını araşdırıb öyrənir, ədəbiyyat isə bu münasibətləri tərənnüm edir. Varlığa inam min ildə bir dəfə qoyulan, onun öyrənilməsi, tərənnümü isə daim diqqətdə duran məsələdir. Çox vaxt fəlsəfə, ədəbiyyat dinin yanlışlarının süni təsirləriylə hesablaşmayıb, öz xətlərində müstəqil olmağa çalışıblar. Bunlar özlüyündə gərəklidir və nikbinlik çağırandır.

Bununla belə, dinin yanlışlıq-döğruluq səviyyəsi bəşəriyyət üçün daha önəmli məsələdir. Bu gün dünyanın bir çox təfəkkür adamları dinin gərəksizliyi haqqında müddəalar irəli sürürlər. Dini baxışlarla elmin uğurları arasındakı ziddiyyətlər bunu deməyə əsas verir. Belə təsəvvür formalaşmış ki, din yalnız cəmiyyətin avam kütləsinin mistik ehtiyacı kimi sonuncu dərəcəli bir nəsnədir.

Təəssüf ki, din, doğrudan da, əsasən bəşəriyyətin mifologiya tarixinin üstündə oturub, idraki inkişafa qapı açmır. Əslində açma da bilməz. Çünki bunun üçün o öz varlığından imtina etməli olardı. Köhnəlik üzərində nə qədər islahat aparırsan apar, onun təməlindəki boşluq islahatların təkan vermək istədiyi inkişafda mütləq mənəvi anarxiya yaradacaq. Lakin nəzərə alsaq ki, bəşəriyyət inamsız başıpozuqluğa və yolsuzluğa gedib çıxır, dinin gərəksizliyi fikri özünü tamamilə döğrulda bilmir. Elmin inkişafı ilə dini baxışların gizli mübarizəsi qalibiyyət və məğlubiyyət məsələsini gündəliyə çıxarır. Buradan belə görünür

ki, elmin inkişafı qalibdir, dini baxışlar isə, bayaq dediyimiz kimi, avam kütlənin ehtiyacı səviyyəsində yaşayan məğlub bir hadisədir.

Əslində məsələyə bu cür yanaşmaq kökündən səhvdir. İnam təkcə avamlara deyil, ən qabaqcıl təsəvvürlü insanlara da gərəklidir. Ona görə də məsələni «Dinin qalibmi olması doğrudur, məğlubmu?» – şəklində qoymaq yanlışdır. Habelə, elmi inkişafı dini baxışların mübarizəsini həlledici əsas kimi qoymaq da doğru deyil. Axı elm dini əvəz edə bilməz. Bizim əqidəmizə görə, məsələni dinin «varlığı-yoxluğu» ideyası üzərində qoymaq gərəkdir. Başqa sözlə, din nə məğlub, nə də qalib qismində yaşamalı deyil, bütövlü inamla əvəz olunmalıdır. Çünki din İnam yarada bilmədi, İnamı uydurdu. Bəşəriyyət isə uydurmalar əsasında mənəvi intibaha çata bilmir. Həmçinin bəşəriyyət inamsız nəinki yaşaya bilməz, heç mövcud ola bilməz.

Ona görə də İnamın əsasını yalanlardan qorumaq gərəkdir.

Elm dinin qaranlığından çıxdı, fəqət özü ruhani işığa çevrilə bilmədi. Elmin özünə də İnam işığı gərəkdir. Elmin inkişafı ilə dünyanın indiki gedişatını müqayisə edəndə ruhaniyyətin, yalansız İnamın zəruriliyi aydın görünür. Elm insanlıqdan kənarda inkişaf edir. Ruhaniyyət bu inkişafı ictimai inkişafı birləşdirə bilər.

Dedik ki, din – bəşəriyyətin mifologiya tarixi üzərində oturub. Bu o demək deyil ki, biz mifologiyanın ləğvini istəyirik. Mifologiya xalqların qədimliyini öyrənmək üçün gərəklidir. Biz deyirik ki, mifologiyayı gələcəyin yolunda əngələ çevirmək olmaz. İdrakı mifoloji biliklərlə məhdudlaşdırmaq həqiqət axtarışlarına ziddir. Buna görə də mifologiyayı öz yerinə qoymaq gərəkdir, onu həqiqətin əvəzi kimi meyarla çevirmək yox.

İndi biz qayıdırıq özünü bütün dinlərin mənbəyi kimi qələmə verən Krişnaçılığın «Bhaqavad-qita olduğu kimi» kitabının təqdim elədiyi biliklərə.

Bəllidir ki, hind xalqına xas olan Veda bilik sistemi mövcuddur və bu da Upanişadlardan ibarətdir. Bu Upanişadlardan biri də Qitopanişad adı ilə tanınan «Bhaqavad-qita»dır.

Kitab, həcmi baxımından böyük (900 səhifəyə qədər) olsa da, bunun əksəriyyət hissəsi izahlardan ibarətdir. Kitabın məğzi 18 fəsildə verilib, üst-üstə 600 mətndən ibarətdir. Bu mətnlər ən çoxu 50 səhifə yer tuta bilər. Mətnlər hind dilində, hind əlifbasıyla yazılıb, altında transkripsiyası və tərcüməsi, daha sonra isə izahlar verilir. Biz fikirlərimizi mətnlərin tərcüməsi və tərcümə olunmuş izahları əsasında qururuq.

Öncə vurğulamaq yerinə düşər ki, biz hind xalqının bəşəriyyətin müəyyən bir bilik sistemini özündə ehtiva edən bu cür abidələrini qoruyub bu günə çatdırmasını təqdir edirik. Bunları idrakın yeganə meyarı kimi qəbul elətdirmək üçün cəmiyyət quran, çoxlu vəsaitlər hesabına təbliğatlar aparan adamların əməyini isə əsasən bəhrəsiz və gərəksiz hesab edirik.

Biz türk olaraq, öz soyumuzu da suçlayırıq ki, hər bir bilik sisteminin əsasında duran, daha qədim və daha zəngin olan Avesta bilik sistemini qoruyub bu günə çatdırma bilməmişik, onun tədqiqatı ilə bu gün də ciddi məşğul olmuruq.

Biz Avestanı da bu gün həyatın yeganə ölçüsü hesab etmək fikrindən uzağıq. Bu bizim kökümüzü, qədimliyimizi bilmək baxımından və bugününüz üçün də bəhrələnməyimiz baxımından önəm daşıyır. Bu sonuncu fikirləri ona görə vurğulayırıq ki, qitaçılar Avestanı etiraf etmirlər və özlərini ən qədim və yeganə doğru bilik qaynağı sayırlar. Buna baxmayaraq, biz burada Avestanın tədqiq sahələrindən bəhs etməyəcəyik. Bu yazıda məqsəd «Bhaqavad-qita olduğu kimi» kitabının təqdim elədiyi baxışla tanış olmaq və ona münasibət bildirməkdir.

Qitapanışadda Allah ideyası

Ümumiyyətlə, «Allah varmı, o nədir» sualları bəşəriyyəti daim düşündürüb. Bütün «səməvi» dinlər dünyanı Allah adlı bir fəvqəl varlığın yaratdığını, özünün isə yaranmadığını, əzəli olduğu fikrini irəli sürürlər. Lakin bu fəvqəl varlıq özü nədir, hardadır sualları müxtəlif fərqli baxışlar ortaya çıxarıb. «Bir olan» ideyası doğru ideyadır, fəqət bu ideyanın izahına gəlib çıxanda

başlayıblar uydurmağa. O cümlədən «Bhaqavad-qita olduğu kimi»də.

Bu kitabda Krişna Allah-Ali Şəxs adlanır və onun insan formasında olduğu söylənir. Kitabın giriş hissəsində deyilir:

«Arcuna həm də Allahı şəxsiyyət kimi dərk etməyin çox çətin olduğunu, hətta tanrıçaların da Onu dərk edə bilmədiklərini deyir. Bu o deməkdir ki, hətta insanlara nisbətən böyük olan şəxslər də Allahı dərk edə bilmirlər. Elə isə fədai olmadan həzrət Şri Krişnanı necə dərk etmək olar?» Burada kitab şəxslər mərtəbəsi yaradır və bu mərtəbələri insan, tanrıça, tanrı bölümlərinə ayırır. Bu bölümlə isə nəinki Allahı, heç insanı da dərk etmək mümkün deyil. Allah şəxsdir, yəni bədənədir. Həm də bu bədən ölmür. Bəlkə Xızır kimi bu bədən dirilik suyu içib?! Yeri gəlmişkən, dünyanı fani, heç sayırlar, amma Allah (Krişna) bu fani dünyaya gəlir və fani bir bədəndə yenidən bədən olaraq, fani bir atanın, ananın övladı kimi doğulur. Özünün də birdən, nə üçünsə dörd əli olur...

«Krişnanı və Onun öz valideynləri qarşısında dördəlli formada nazil olub, sonra isə dərhal ikiəlli forma almasını heç kəs dərk edə bilməz» (11-ci fəsil, 54-cü mətn, səh. 514).

Anlamaq olmur ki, 3-cü, 4-cü əl nə üçündür, görəsən bu əcaib görünüş Allahın fərqli şəxsiyyət olduğunu sübut etmək üçündürmü? Allahın üzərində əcaib əməliyyatlar aparmaqla, onu müxtəlif vahiməli biçimlərə salmaqla həqiqəti təsdiq etmək, insanlara həqiqəti anlatmaq mümkündürmü?!

Yenə də idrakı söndürməklə, avamlığı alısdırmaqla inandırmaq cəhdləri... İslamda da Cəbrayılın dörd əli var, onlardan ikisi qanaddır və bu qanadların köməyiylə Cəbrayıl Məhəmmədin yanına uçar, ona Allahdan soruşlar gətirir.

Allah danışır, fikir söyləyir, nəzarət edir, mərhəmət göstərir. Əli var, ayağı var, gözləri var, həm də kainatı, ulduzları, metaqalaktikanı yaradır, onları idarə edir. İdrakın gözünə mil çəkir. Hər şeyi Allah yaradıb və idarə edir. Sənin işin onun mərhəmətinə küsənmək, ona müti olmaq, ona xidmət etməkdən ibarət olmalıdır.

Bəşəriyyətin məna axtarışları Allah məsələsində ilişib və qabağa gedə bilməyib. Yunanlarda Allah bir deyil, bir neçədir, onların da hamısı adamdır.

Semitlərdə Allah adam kimicə danışır, düşünür, qəzəblənir, idarə edir və s. Qitaçılar bir az da «qabağa» gedib Allahı açıqca şəxs elan edirlər. Bu şəxsin öz planeti var, dünyaya nəzarət edir, 8600000000 ildən bir Yer kürəsinə gəlir və dinsizliklə mübarizə aparır. Sonuncu dəfə 5 min il bundan öncə o, Hindistana gəlib və bir kişinin xromosomlarına girib və bir qadının bətnindən körpə uşaq kimi doğulub. Böyüyəndən sonra Arcuna adlı birisiylə dost olub, onu özünün Allah olduğuna inandırır və bu kitabdakı mətnləri də ona diktə eləyib. Arcuna bu diktələri qəbul etmək üçün Allahın bütün başqa formalarını da müşahidə etmək arzusuna düşüb.

Kitabdan ayrı-ayrı misalları izləyək:

«Beləliklə, Krişnanın Arcunaya göstərdiyi kainat forması Tanrının əzəli forması deyildir. Əzəli forma Krişna formasıdır. Minlərlə başı və əli olan kainat formasını isə Krişna yalnız Allaha məhəbbəti olmayanların diqqətini cəlb etmək üçün göstərir» (11-ci fəsil, səh. 516).

«Krişna bilik və həzzlə dolu əbədi bədəni olan Allah-Ali Şəxsdir... Mütləq Həqiqət Şəxsiyyətdir. Onun adı Krişnadır və O, bəzən yerə enir» (həmin səhifə).

«Arcuna döyüşmək istəmirdi və fikirləşirdi ki, döyüşdən boyun qaçırmaqla qanqaralıqdan qurtarmaq daha yaxşıdır. Cavabında isə Tanrı deyir ki, hətta o döyüşməsə də, hamı məhv olacaq, çünki Onun planı belədir. Əgər Arcuna döyüşməsə, onlar başqa yolla məhv ediləcəklər... Zaman məhvedicidir və zühur etmiş hər şey Uca Tanrının istəyi ilə məhv ediləcək. Bu, təbiətin qanunudur» (11-ci fəsil, 32-ci mətn, səh. 492).

Bu sətirləri oxuduqca adam nağıllar aləminə düşür. Allah haqqında elə danışılır ki, adamın gözünün qabağında hansısa bir ordu qərargahının rəisi canlanır. Allah plan tutur, müharibə hazırlayır, Arcuna adlı sərkərdəyə döyüş əmri verir, sonra da deyir, bu, təbiətin qanunudur. Tanrının istəyi təbiətin qanunu ilə

təsdiq edilir. Bilmirsən təbiət tanrının istəyini yaradıb, yoxsa tanrının istəyi təbiəti.

Burada bir şeyi də xatırlatmaq yerinə düşər. Tanrı Türk sözüdür. Kitabda Tanrı sözünə çox istinad edilir. Ola bilər ki, bu, tərcüməçilərin işidir. Bununla belə, vurğulamaq istəyirik ki, Tanrı Allah məzmunlu söz deyil. Tanrı – tanıdım, tanımaq sözündən biçimlənən və Ucalığa münasibət məzmunu daşıyan sözdür. Türklərdə tanrıçılıq Göyün özünün Müqəddəs Ucalıq səviyyəsində qəbul olunmasıdır və bu ucalığa pərəstişin ilahi səviyyəsidir. Asif Atanın bildirdiyinə görə, Allah sözü isə qədim Şumer dilindəki Ellax sözünün ərəbcə səsləniş biçimidir, yaradıcı deməkdir.

Səmavi dində də (məs., İslamda) Allah dünyanın yaratıcısı (bənnası) kimi qəbul olunur. Bizim əqidəmizə (Mütləqə İnam) görə, dünya yaradılmır, onun bənnası yoxdur. Dünyanın Mənası var – Dünyalıq adında. Dünyalıq Dünyadan kənarda deyil, onun özüdür, özümlüyüdür. Dünyalıq Dünyanı yaratmır, onun nizamını, ahəngini, qanunauyğunluğunu təcəssüm etdirir. Başqa sözlə, Dünyalıq elə Dünyanın halı, nizamı, ahəngi, qanunauyğunluğudur. Dünyadakılar bu nizam əsasında daim təzələnir. Dünyalıq – doğuluş və yaranış məzmunludur. Dünyadakılar dünyanın özündən yaranır. Təbiətdə bir dağ uçar, başqa bir dağ yaranır, bir bulaq soğulur, başqası yaranır. Məhz yaranır, yaradılmır! Yaranmaqla yaratmaq, yaradılmaq tamamilə fərqli məzmun daşıyır.

Bu yazıda biz öz dünyabaxışımızı geniş təqdim etməyəcəyik. Tanışlıq üçün Asif Atanın «Mütləqə İnam» kitabına müraciət etmək olar.

«Bhaqavad-qita olduğu kimi» kitabında da, başqa dini kitablarda da «hər şey Allahdan asılıdır» deyimi var. Bu deyim tamamilə yanlışdır. Çünki «asılıdır» o deməkdir ki, Allah istəsə, başqa cür edə. **Axi Allahın istəyib-istəməməsi nə deməkdir?! Allah istəyib-istəməyə bilər?!** Allahın istəyib-istəməməsi məntiqi yoxdur. Əzəli bir nizam, uyum, harmoniya var ki, o quraşdırılmır. O haçansa quraşdırılmayıb da. Əzəli o deməkdir ki, əvvəli yoxdur. Diqqət yetirin: kitabda deyilir ki, Krişna (Allah)

kainatın ilk qaynağıdır. Bu o deməkdir ki, kainat sonradan yaradılıb, yoxdan yaradılıb, yəni varlığın mahiyyəti yoxluqdur. Onda kainatı, dünyanı dərk etməyin nə mənası var, yaxud dərk etmək nəyə gərəkdir?! Bir şeyin ki, əsasında yoxluq dayanır, sən nəyi dərk edəcəksən? Bilə-bilə ki, axtarıb-axtarıb yoxluğa gəlib çıxacaqsan, onda niyə axtarırsan?! Deyə bilərlər ki, kainatı öyrənməklə, axtarmaqla gəlib Allahı dərkə çıxacaqsan. Bu doğru deyil. «Axı Allah transsendentaldır, kainatda deyil» ideyasını irəli sürürlər. Və hesab edilir ki, Allahın yaratmaq qabiliyyətinə yetəcək idrak da insanda yoxdur, Tanrı dərkəilməzdir və s.

Yenə kitaba müraciət edək: «Əslində, biz xidmət vasitəsiylə Uca Tanrı ilə əlaqədəyik. Uca Tanrı ən böyük həzzəlandır, biz isə onun xidmətçiləriyik. Biz onun həzzinə xidmətçi yaradılmışıq və Allah-Ali Şəxsin əbədi həzz almasında iştirakımız bizə xoşbəxtlik bəxş edir. Biz ayrı yolla xoşbəxt ola bilmərik. Uca Tanrıya transsendental məhəbbətlə xidmət etmədən canlı məxluqun xoşbəxtliyi mümkün deyil» (səh. 33).

Vəssəlam. Gəl indi burada Allahı və yaxud dünyanı dərk elə görüm necə dərk edirsən?! Sənin bir insan kimi varlığın inkar olunursa, hansı dərrakədən söhbət gedə bilər?! Hər şey Allahdan asılıdır, səndən heç nə asılı deyil.

Bayaq dedik ki, «Allahdan asılıdır» deyimini boşca sözdür. Bunu aşağıdakı misalla izah edək. Deyək ki, 50 kq-lıq bir daş parçasını dənizə atırsan. Aydınır ki, bu daş dənizin dibinə enəcək, çünki suyun sıxlığı həmin çəkiddə daşı suyun üzündə saxlamağa uyğun deyil. İndi necə ola bilər ki, Allah birdən başqa bir istək ortaya çıxarır və daş suyun üzündə qalır?! Allah, yəni Məna (bənnə yox) daşın suyun üzündə qalmaması qanuna-uyğunluğunun nizamı, əsasıdır. Düşünsək ki, Allah istəsə, daş suyun üzündə qalar, bu o deməkdir ki, həmin qanuna uyğunluq pozular, yəni Allah (Məna) yox olar. Bu isə mümkün deyil. Deməli, «Allahdan asılıdır» deyiminin heç bir elmi əsası yoxdur. Məna hadisələri düzüb-qoşmur, habelə hadisə də mənanın hökmündə deyil. Hadisə Mənanın təzahürü, görünmə, bilinmə biçimidir.

«Beləliklə, o özü vuruşmağı Arcunaya buyurduğu üçün döyüşün nəticələrinin Arcunaya heç bir dəxli yoxdur. Qələbə, yaxud məğlubiyyət Krişnanın əlindədir»... (2-ci fəsil, 48-ci mətn, səh. 131).

Burada deyilir ki, döyüşün nəticəsi Allahdan asılıdır. Allah nə istəsə, o da olacaq. **Allah gah pis şey istəyir, gah yaxşı şey.** Belə Allaha ciddi inanmalı olsan, onda yaxşı ilə pisin fərqi haqqında gərək düşünməyəsən. Əgər düşünsən, onda Allaha qarşı çıxmış olursan. Bununla da Allahın sənə xoşbəxtlik göndərmək mərhəmətindən əlini üzməlisən. Bu deyilənləri bəlkə də «bağça» səviyyəsində daha yaxşı anlayarlar, amma mən anlaya bilmirəm.

«Maddi kainatın yaranması, saxlanması və məhv olması tamamilə Allah-Ali Şəxsin iradəsindən asılıdır». «Dövrünün sonunda» ifadəsi – «Brahmanın ölümündən sonra» deməkdir. Brahma yüz il ömür sürür və onun ömrünün bir günü yer üzündəki 4300000000 ilə bərabərdir. Onun gecəsi də bu qədər davam edir. Onun bir ayı otuz belə gecə və gündüzdən, bir ili isə 12 belə aydan ibarətdir. Yüz belə ildən sonra Brahma öləndə kainat dağılır; bu o deməkdir ki, Uca Tanrının təzahür etdirdiyi enerji yenidən onun Özünə qayıdır. Sonra yenidən maddi kainata ehtiyac olduqda, o, Uca Tanrının hökmü ilə təzahür etdirilir» (9-cu fəsil, 7-ci mətn, səh. 399).

Bizcə, burada heç bir çətinlik çəkmədən, heç bir məsuliyyət daşımadan dünya oyun-oyuncaq elan edilir. Uşaq öz evciyini necə söküb-qurursa, Allah da dünyanı eləcə söküb-dağıdır və (ehtiyac olanda?) yenidən qurur.

Burada Allah tamamilə anlamsızlaşır. Çünki Allahın dünyaya münasibəti nədirsə, insanın da Allaha münasibəti o olur. İnsanın yaşadığı, yaratdığı, özünü ifadə elədiyi, özünü təsdiq elədiyi dünyanı oynucağa çevirən və insanın gözündən salan, dünyanı istədiyi vaxt yoxluğa çevirən Allaha münasibət inamlı, sevimli ola bilərmi?! Kitabda ifadə olunan Brahmanın ölümü o deməkdir ki, doğuluş, yaranış ləğv olunur. Əgər doğuluş, yaranış ləğv olunursa, onda əbədiyyət nə deməkdir? Belə çıxır ki, Allahın istəyiylə Əbədiyyət arada qırılır, fasilə edir. Əbədiyyət qırılırsa, Allah nə deməkdir və nəyə gərəkdir? Doğuluş və yaranış Allahın

(yəni Mütləq Mənanın) varlığını ifadə edən keyfiyyətlərdir. Yəni Allahın varlığı ondan bəllidir ki, doğuluş və yaranış adlanan əbədi keyfiyyətlər mövcuddur.

Kitab Allah haqqında, dünya haqqında, insan haqqında ziddiyyətli fikirlərlə doludur.

«Bütün maddi kainatın yaranması, saxlanması və məhv olmasını idarə edən Ali İlahi Şəxsiyyət insan ola bilməz» (fəsil 9, mətn 11).

«Krişna ata-anası Vasudeva və Devakinin qarşısında zühur etdikdə, Onun dörd əli var idi. Lakin valideynlərinin dualarından sonra o, adi uşağa çevrildi. O, adi bir uşaq, adi bir insan oldu» (9-cu fəsil, 11-ci mətn, səh. 404).

Bu deyilənləri biz həqiqət saysaydıq, bəşəriyyətin cinşeytan uydurmaları da bəraət qazanardı.

Biz Allah haqqında bu cür oyunbazlıqlar quraşdırılmasına sevinmirik, əksinə, ciddi şəkildə təəssüflənirik! Allah – «bir olan» ideyası kimi düzgün araşdırılmalı, məntiqlə təqdim olunmalıdır. **Bəşəriyyəti inandırmaq (əslində azdırmaq) üçün haçanacan yalanlardan istifadə olunacaq?** «Tanrı sonsuz mərhəməti sayəsində, Onu gəzdirən Qaruda quşunun üstündə qəfildən gəlir və fədaini maddi mövcudiyyətdən xilas edir» (12-ci fəsil, səh. 528).

«Kamsa Krişnanın düşməni idi. Krişna doğulduğu gündən Kamsa onu müxtəlif yollarla öldürməyə can atırdı» (11-ci fəsil, səh. 519).

Bu mətnlərdən görünür ki, Krişnaçılıq təliminin yaradıcıları Allah ideyasını dərk edə bilmirlər, olduqca çaşqın vəziyyətdədirlər. Əgər İnsanın mahiyyətində Allahın, əslində Mütləqin (bizə görə, dinlərin təqdim elədiyi Allahla Mütləq bir şey deyil) varlığı qəbul olunsaydı, onda ayrıca bir xilaskar Allah obrazını düşünməyə ehtiyac qalmazdı. Əslində Allah (Mütləq) insanın mahiyyətindədir, o durub insanın yanına gəlmir. Hələ bu mətnlərdə Allahın ölməzliyi ideyası da şübhə altına alınır. Əgər Allahın ölməzliyi qəbul olunandırısa, onda onu öldürmək istəyən düşmənin olması nə deməkdir?! Axı Allahu öldürmək istəyi – Allah qədər güclü, hər şeyə qadir olan bir qüvvədə baş

qaldıra bilər. Bizim əqidəmizə görə, Allah biçim deyil, Mütləq Mənadır. Mənanın ölməsi, öldürülməsi məntiqi isə...

Dünyaya, Həyata, İnsana münasibət

Bu kitabda «o dünya» ideyası kəskin şəkildə qoyulur və bu dünyanın ləğvi yönündə təbliğ olunur. Görünür, semit dinləri «o dünya» ideyasını bu təlimdən götürüblər. Bu təlimlərin «o dünya» məsələsinin qoyuluşunda ayrı-ayrı fərqlər olsa da, kəskin mövqe ayrılığı yoxdur. Hətta cənnət, cəhənnəm ideyasıyla da bunlar bir-birinə yaxındırlar. Biz buna təbii baxırıq: – bir dünyabaxışdan öncə başqa bir dünyabaxış həqiqəti deyibsə, ona istinad etmək də qaçılmazdır, həqiqətə çata bilməyəndə özündən öncəki təlimin qənaətlərini (tamlığından, natamlığından asılı olmayaraq) qəbul etmək də.

«Bu dünya müvəqqətidir, lakin əbədi olan başqa bir dünya da vardır. Bu dünya izzatlarla doludur, o biri dünya isə əbədidir və həzz içindədir.

Arcuna övliya şah ailəsində doğulmuşdu. Bununla belə, Tanrı ona deyir: «Mənə Sədaqətlə xidmət et və tezliklə geriye, öz mənzilinə – Tanrının yanına qayıt». «Heç kəs izzatlarla dolu olan bu müvəqqəti dünyada qalmamalıdır» (9-cu fəsil, 33-cü mətn).

«Maddi dünyada yaxşı olan heç bir şey yoxdur. Maddi aləm bütünlüklə pis olduğuna görə, burada hər şey pisdir. Sadəcə olaraq, bizə elə gəlir ki, o yaxşıdır» (10-cu fəsil, səh. 435). Əlbəttə, adamın öz ömrünü ötəri, keçici maddiyyətçiliyə həsr etməsi, dünyaya, təbiətə mənfiyyət, gəlir mənbəyi kimi baxması, bir sözlə, vəhşi, heyvani həyat sürməsi pis şeydir. Lakin dünyada ali, gözəl, mənalı bir şey görməmək, dünyanı bütövlükdə pis bir şey kimi təqdim etmək ya idraki korluqdur, ya aldatma, oyun. Dünyanı gözədən salmaq, başqa bir aləm uydurmaq, transsəndental bir dünya anlayışı icad etmək xurafət təhlükəsini diriltmək cəhdindən başqa bir şey deyil. «Günəşdə əhali olmasaydı, sarvaqata (hər yerdə yaşayan) sözü öz mənasını itirərdi» deməklə süni inam məntiqi yaratmaq idrakiliyə qarşı çıxmaqdır. Çox qərəbədir,

bu kitab da idrakla deyilir, amma çox hissəsi idraka qarşı deyilir. İdrak özünü təsdiq eləyə bilməyəndə uydurmalara «ehtiyac» yaranır. Bu «ehtiyac» zərurət kimi təlqin olunur və həqiqət axtarışını davam eləməyə maneələr yaradır. İdraki qüdrət ayrı-ayrı fərdlərdə yetərsiz ola bilər. Lakin bəşəriyyəti idraki qüdrətə meylədən cəkindirmək cəhdləri nəyə gərəkdir? Axı bu heç mümkün də deyil. Maraqlıdır, hər bir yeni dünyabaxış bəşəriyyətin axtarışlarına, qabağa getməsinə müəyyən mərhələlərdə xidmət göstərsə, müəyyən mərhələlərdə əngəl törədir! Bizə görə, bu səviyyə səmimiyyətsizlikdən irəli gəlir. Bir var axtarış əsasında hansısa bir qənaət əldə etmək, bir də var başqa qənaətin olmadığı haqqında hökm vermək və düşünməyə yasaq qoymaq. İndi bu kitabda da bizə dünyanın qaralama və gərəksiz olduğu diktə olunur və bu qənaətə qarşı başqa düşüncənin olmasını da səfehlik adlandırırlar. Əgər dünya yalnız naqisliklərdən ibarətdirsə və bütövlükdə illüziyadırsa, onda sənət, ədəbiyyat, poeziya, elm nə üçündür? Onda məhəbbət nə deməkdir, Allaha məhəbbət nə üçündür? Başqa bir aləmi neyləyirəm ki, o mənim atalı, analı, qardaşlı, bacılı, dostlu, övladlı, sevgili, sabahlı dünyamı rədd edir və ləğv edir.

«Brahma (Kainatın ilk canlı məxluqu) Uca Tanrının Hiranyaqarba adlı enerjisi ilə yaradılmışdır. Brahmadan yeddi böyük müdrik, onlardan əvvəl isə Sanaka, Sananda, Sanqatana və Sanat-kumara adlı dörd böyük müdrik və Manular törəmişlər. Bu iyirmi beş böyük müdrik kainatda olan bütün canlı məxluqların əcdadlarıdır. Saysız-hesabsız planetlərdən ibarət olan külli miqdarda kainatlar vardır. Bu kainatların hər bir planeti müxtəlif növ canlı məxluqlarla doludur. Onların hamısı bu iyirmi beş əcdaddan törəmişlər» (10-cu fəsil, 6-cı mətn).

«Əgər Krişna istəsə, fədaı hər şeyi, hətta istəmədiyi işi belə edə bilər, lakin Krişna istəmirsə, o öz həzzi üçün etdiyi işdən imtina edəcək. Buna görə də hərəkət edib-etməmək Onun nəzarəti altındadır, çünki O, yalnız Krişnanın iradəsi ilə hərəkət edir» (2-ci fəsil, 64-cü mətn).

«Özünün həqiqi mövqeyini – Krişnanın nökrə olduğunu anlayan, özünü belə maddi bədənə eyniləşdirməyən, sahiblik

iddiasında olmayan insan Krişna şüurunda kamilliyə nail olmuşdur. Bu yüksək mövqedə qərarlaşmış şəxs bilir ki, Krişna hər şeyin sahibi olduğu üçün hər şey Onu razı salmaq üçün işlədilməlidir» (2-ci fəsil, 71-ci mətn).

Bu üç mətndən gətirdiyimiz misalların köməyiylə insanın varlığına münasibətin nədən ibarət olduğunu aydınlaşdırmağa çalışaq. Bu kitaba müraciət eləməyimizin səbəbini buradaca vurğulamaq yerinə düşərdi. Məlum olduğu kimi, semit dinlərinin kitablarında insanın yaranış başlanğıcı dilə gətirilir və insanın dünyada rolu, qiyməti, dəyəri çox-çox aşağı göstərilir. Bizim Amalımız İnsan, İnsançılıq olduğu üçün istənilən mənbənin insana necə qiymət verməsinin bizə birbaşa dəxli var.

Biz yuxarıda vurğuladıq ki, semit dinlərində «Bhaqavad-qita» təliminin təhrif olunmuş biçimdə təkrarlanan bəzi ideyaları yer almışdır. Diqqətlə izləsək, bəlli «Adəm-Həvva» mifinin buradakı «Brahma»dan qaynaqlandığı görünər. Ümumiyyətlə, bu məsələdə adları çəkilən təlimlər bir-birinə nə dərəcədə doğmadır, yaddır – özləri bilər. Bizi isə düşündürən bu təlimlərdə insana münasibət məsələsidir.

İddia olunur ki, ilk insan müdrik, kamil səviyyəli Brahma, yaxud xristianlıqda, islamda deyilən müdrik, kamil səviyyəli Adəm olub. Bütün bəşəriyyət də bu ilk insandan törəyib. Bəs necə olur ki, kamil, müdrik insandan bəsit, naqis, ələbaxan, ziyanlı «insan sürüsü» törəyir? Bu törənmişlər də heç cür düzəlmir ki düzəlmir?! Əlbəttə, əzbərlənmiş, hazır cavab da var: – bunlar iblisin felinə uyublar, vəssəlam! Çox asan, idrak axtarışlarına da ehtiyac olmadan cavab verildi.

Şübhəsiz ki, iblis – semit dinlərinin dediyidir. Krişnaizmin dediyi iblis isə dünyanın özünün naqisliyidir. İnsanlar bir-birinə bənzəyirlər. Və əslində bu maddi dünya önəmsiz bir şey olduğu üçün insanların bir-birindən fərqlənməsi də önəmsiz bir şeydir. Başqa sözlə, bənzərsizlik mümkün deyil. Əgər yerdə insanları bir-birindən fərqləndirən qunalardakı zahiri fəaliyyətlədirsə, onlardakı ruhi can transsendental planetdə, ümumiyyətlə, eyniyyət təşkil edirlər. Bənzərsizlik o qədər mənasızdır ki, heç Allahın özü də tam bənzərsiz deyil, o elə haradasa İnsana bənzəyir. Həm də bu

bənzəyiş Allahın üstünlüyü kimi qələmə verilir. Deyilir ki, əgər insana xas cəhətlər Allahda olmasaydı, onda bu cəhətləriylə insan Allahdan üstün olardı. İnsan nökrəklik aqibətiylə qiymətləndirilir, onun iç dünyası, ruhani keyfiyyətləri bilinmir, dərk olunmur. Əvəzində isə aqlımızın gözüne fantastik uydurmalar seli axıdılır.

İzləmələrimizi davam etdirək:

«Beləliklə, fərdi hissəcik olan ruhi can atomdan da kiçik olan ruhi atomdur və belə atomların sayı-hesabı yoxdur...

Şübhəsiz, fərdi atomik can Yüksək canla birlikdə ürəkdə yerləşir və buna görə də bədəni hərəkətə gətirən bütün enerjilər onun bu hissəsindən çıxır...

Bədənin əlavə məhsulu, yəni uşaqlar da müxtəlif fərdi canlardır ki, onlar da bədən vasitəsilə müəyyən adamın uşaqları kimi peyda olurlar...

Atomik fərdi canın başqa bədənə keçməsi yüksək Canın mərhəməti ilə mümkündür...

Ali can sonsuz böyük, atomik can isə sonsuz kiçikdir...» (2-ci fəsil, səh. 97–111).

«Maddi dünyada bir bədəni tərk edib, başqa bədən alma prosesi müəyyən qanuna əsaslanır. Sonrakı həyatında hansı bədən alacağı hökmü verildikdən sonra insan ölür. Bu hökmü canlı məxluqlar deyil, böyük nüfuz sahibləri verirlər» (giriş – səh. 37).

Kitabda bəzən elə şeylər deyilir ki, bunları ağıl heç cür yaxına buraxmır. İnsanın həyatı ilə bağlı məsələlər elə qoyulur ki, sanki söhbət hansısa bir maşın-mexanizm haqqında gedir. Elə təsəvvür yaranır ki, insan yoxdur, bədənin içində proqramlaşdırılmış, tükün ucunun neçə mində bir hissəsi boyda, gözlə görünməyən can adlı bir enerji, bir predmet var. Bu enerji ölmür, bir bədənədən başqa bədənə keçir. Bu enerjinin daim insan bədəninə keçməsinə də zəmanət verilmir. Mövcud doğuluşun fəaliyyətindən asılı olaraq, növbəti doğuluşda həmin bu enerji, bu can it bədənində də keçə bilər, donuz bədənində də, siçan bədənində də. Yəni hardasa it elə insandır, insan elə donuzdur və s. Habelə, şüur da bu «can»dadır, ağıl da, duyğular da. **Çox qəribədir, bəs bu can it bədənində köçəndə aqlını, duyğularını harda qoyub keçir?** Gerçək bir həqiqətdir ki, heyvanın ağılı, düşüncəsi yoxdur,

instinktləri var. Enerjinin itməməsini əldə əsas tutan izahçı doğruluşun formal bir şey olduğu qənaəti yaradır. Doğrudur ki, insan təbiətdən yaranır və təbiətə də qayıdır. Bu əbədi prosesdir, qarşısıalınmazdır. Bu təlimə görə, insan doğruluş-ölmək prosesindən qurtaranda Allahın dərgahında olur. Və elə insanın məqsədi də bu olmalıdır ki, doğruluş-ölüm prosesindən qurtulsun. Bunun üçün tükün ucunun cüzi bir hissəsi boyda olan «canlı varlıq» biliklənməli, şüuru inkişaf etməlidir ki, yenidən bədənlərdə doğulmasın. Deməli, «canlı varlıqlar» bir bədəndən başqa bədənə keçmə prosesini dayandırmaq uğrunda mübarizə aparırlar. Məqsəd nədir axı, son nəticədə bədəni və dünyanı ləğv eləməkmi?!

Ümumiyyətlə, yenidəndə doğulma ideyası var, amma bu, fəlsəfi mənada var, gerçəklikdə yox. İnsan cismən doğulur, böyüdükcə onun xarakterində təbiətdən gələn müəyyən naqisliklər aşkarlanır. O, öz xislətindəki naqisliklərlə döyüşməli, daxilən təmizlənməli, ruhən yenidən doğulmalıdır, obrazlı desək, özü-özünün ruhani anası olmalıdır. Hər bir insanın isə yalnız bir cismani ömrü var. Bir adamın bir neçə cismani həyatı ideyası heç cür ağılabatan deyil. Onun ruhu (inamı, idrakı, mənəviyyəti, iradəsi), ruhani keyfiyyətləri isə cismani ölümündən sonra xalqın inamında, idrakında, mənəviyyatında, iradəsində yaşayır. Bunun üçün insan gərək ruhani keyfiyyətlərini aşkarlasın, özünü yaratsın. Bunu insan üçün, dünyanın gözəlliyi üçün eləmək gərək, «transsəndental planet»də, cənnətdə ləzzət almaq üçün yox. Kitabda bu dünyanın özünü gözəlləşdirməkdən, ülvə, müqəddəs münasibətlər yaratmaqdan söhbət getmir. Yalnız Krişnanın dərgahına yol tapmaq haqqında düşünməlisən.

Yurda, Ulusa münasibət

Kitabı oxuduqca adam öz varlığıyla bağlı olan çox şeyi əhəmiyyətsiz görür. Dünyanı tapmaq əvəzinə, onu itirirsən. Dünya mənasız, maraqsız, bədən gərəksiz bir şey kimi izah olunur. Az qala 900 səhifəlik bir kitabda nə Yurd (Vətən) sözünə,

nə də Ulus (millət) sözünə rast gəlmək mümkündür. Deyilir ki, dünya anlamsız, boş bir şeydir, belə olan halda bu dünyada yurd haqqında düşünmək, ona xidmət etmək, onu qorumaq da önəmini itirir. Eləcə də ulus anlamı. Krişnanın enerjisinin hissəcikləri olan «canlı varlıqlar» gah heyvan bədənində, gah da adam bədənində doğulursa, bu doğulmuşlardan vahid bir qövüm, bir ulus toplumu alın bilməz. Bu təlimdə milli özünəməxsusluqlar, dəyərlər, mədəniyyətlər əhəmiyyətini itirir. Deyilir ki, maddi dünyada bütün fəaliyyətlər üç qunada baş verir. Bunlardan ən yaxşısı olan xeyirxahlıq qunası belə qüsurludur, qeyri-kamildir; kamillik yalnız transsendental planetdə mümkündür. Bizim yaşadığımız dünyada insanın kamilləşməsi ilğimdir və s. və i. a.

Ümumiyyətlə, semit dinlərində də Yurd, Ulus anlamı əhəmiyyətini itirir. Məsələn, İslamda dünya fani, heç-puç sayılır, yalnız axirət dünyası həqiqi və gərəkli bilinir. Aydınır ki, bu təbliğatın təsirində olan insanlar bu «fani, mənasız dünya»da müqəddəs Yurd yaratmaq haqqında düşünməzlər. Ulus məsələsinə baxış da bu sayaqdır. Münasibət bildirmək gərəkli bilinməyib. Ümumiyyətlə, ulusa baxış insana baxışın tərkib hissəsidir. Bu nəzəriyyədə insana münasibət elə səviyyədə qurulur ki, bunun arxasınca gedib ulusa çıxmaq mümkün deyil. Yəni insanın aqibəti bu dünyada gərəkli bir məzmun daşımır, başqa bir aləmdə – transsendental planetdə müəyyənlik tapır, onun səadəti də, varlığının mənası da başqa planetdədir. Ona görə də bu dünyada insanların aqibət birliyindən yaranan ulus anlamına diqqət yetirmək bu təlimin qənaətində – gərəksizdir.

Bizim ulus haqqında danışmağımız istər-istəməz ailə məsələsinə gündəliyə gətirir. Ailəyə münasibət – kişi ilə qadının insanilik haqqını dərk etmək və qəbul etmək səviyyəsində həqiqidir.

«Manu-Samhitada aydın şəkildə deyilir ki, qadına müstəqillik vermək olmaz. Bu o demək deyildir ki, qadınlar qul halına salınmalıdırlar. Əslində onlar uşaq kimidirlər... Hazırda allahsızlar bu göstərişlərə əhəmiyyət vermir və hesab edirlər ki,

qadınlara kişilər qədər azadlıq verilməlidir... Qadınların əxlaq səviyyəsi çox da yüksək deyil» (16-cı fəsil, səh. 637).

«Sannyasiyə həтта qadınla təkliddə söhbət etmək də qadağandır. Həzrət Çaitanya ideal Sannyasi idi və O, Puridə olarkən qadın fədailər həтта ehtiramını bildirmək üçün də Ona yaxınlaşa bilmirdilər. Onlara müəyyən məsafədən təzim etmək məsləhət görülürdü» (16-cı fəsil, səh. 629).

Kitab Allaha inamı o qədər uydurur ki, insana inam tamamilə unudulur. Qadına yalnız nəsil artımında iştirak edən məxluq kimi baxırlar. Doğrudur, kitabda cinsi həzzlər, heyvani ehtiraslar alqışlanmır. Bu isə insani baxımdan çox yüksək səviyyədir. İslam bu məsələyə münasibətdə bataqlıq səviyyəsidir. İslamda qadınlara yalnız şəhvani münasibət yüksəkdir, qalan məsələlərdə qadın çox aşağı tutulur. Bununla belə, bu təlimin də (Krişnaçılıq) qadına qarşı yuxarıda göstərilən inamsızlığı anlaşılan deyil. Qadınları az əxlaqlı hesab edirlər. Nədədir qadınların az əxlaqlılığı – kişiləri yoldan çıxarmaqlarındamı? Bəs necə olur ki, yoldan çıxaran az əxlaqlı olur, yoldan çıxan isə çox? Əgər kişidə ciddiyyət, qətiyyət, əxlaq yerində olsaydı, onu yoldan çıxartmaq asan olardımı? Necə olur fiziki üstünlüyünə (güclülüyünə) söykənib qadına qarşı zorakılıq edən kişi çox əxlaqlı bilinir, özünü kişi heyvərəliyindən qorumaq üçün aldadıcı yollara əl atan qadın az əxlaqlı?

Həzrəti Çaitanya necə ideal Sannyasi idi ki, qadınla hər hansı bir ünsiyyətdən, yaxın məsafədə dayanmaqdan qorxurdu? Bu elə Çaitanyanın özünə inamsızlığı, öz kişi qətiyyətinin zəifliyini etiraf etməsi deyilmi? Yadıma Tolstoyun «Sergi Ata»sı düşür. Kahada (dağ başında) yaşayan Sergi Atanı yoldan çıxarmaq həvəsinə düşən qadının onun gözləri qarşısında çılpaqlanması duyğularını cuşa gətirir. Və anlayanda ki, ehtirasları sözüne baxmır, qadına toxuna bilər, baltanı götürüb öz barmağını kəsir. Bu hadisədən vahimələnən qadın kahadan qaçır. Nə baş verdi? Sergi Ata şəhvəti içindən qova bilməmişdi, yanından qovmuşdu. İndi Çaitanyalar da daxillərində şəhvət-pərəstliyi öldürə bilmirlər, qadınları yanlarından qovurlar və onlara «az əxlaqlı» deyirlər.

Bütün hallarda qadının müqəddəs ana mahiyyətli olması unudulur. Qadınla kişi arasında fərq böyüdükcə ailəçilik zədə götürür. Münasibətləri birincilik, ikincilik imtiyazları ləkələyə bilir. Sevgi və inam həlledici olmur, kişi ilə qadının fiziki fərqləri və bu yöndə mövcud olan psixoloji təlqinlər ölçüyə çevrilir.

Bəşəriyyətin qadın-kişi problemi nə Qitada, nə də başqa dinlərdə həllini tapmır, əksinə dolayısıyla qorunur. Belə olan təqdirdə milli bütövlükdən, milli mədəniyyətdən danışmaq yersiz olur. Millətçilik – ailəçiliyi qorumağın qlobal təsdiqidir. Qita isə millətçiliyi, eləcə də ailəçiliyi maddi təsəvvürlərdən doğan fəaliyyət hesab edir. Buradan belə nəticə çıxır ki, insanın varlığında maddi olmayan fəaliyyət, başqa sözlə, yön mövcud deyil.

Biz ruhani yaşamağı insanın əbədiliyə meyli kimi qiymətləndiririk. Bu isə insanın hansısa fəvqəl olana xidməti yox, dünyaya gerəkliyi deməkdir.

Qita və Ruhaniyyətçilik

İnsan cismaniliklə ruhaniliyin birliyi olduğu üçün onun xarakter mürəkkəbliyi bir çox ziddiyyətlər doğurur. Elə buna görə də insanın varlığı haqqında fərqli, ziddiyyətli fikirlər meydana çıxır. İnsanı yalnız təbiətin bir hissəsi kimi araşdırırlar materialist mövqedə dayanırlar və mahiyyəti gerçəkliyə bərabər götürürlər. Nəticədə ictimai, sosial məsələlərə, ədalət prinsiplərinə həqiqi meyarla yanaşılmır. İnsana düzgün yanaşılmadan heç bir problemin həlli də həqiqi səviyyədə qoyula bilməz. Fəqət insanı gerçəklikdən təcrid olunmuş vəziyyətdə öyrənmək də mümkün deyil.

Qitada insan mayya ilə (illüziya) örtülmüş canlı varlıq kimi qəbul olunur. Canlı varlıq ruh anlamı ilə eynidir. Bu canlı varlıq xoşbəxtliyə yetmək üçün dünyadan xilas olmalıdır. İnsanın dünyada xoşbəxt olmaq imkanı yoxdur. Onun ruhani yaşaması bu dünyadan xilas olandan sonra başlayır. Buradan belə çıxır ki, dünyada ruhaniyyət mövcud deyil, dünya ruhsuzluq aləmidir.

Bizə görə, insan həyatının dialektikası onun cismaniliyi ilə bağlıdır. Həyatın dialektikasının arxasında, təməlində bir dəyişməzlik, sabit olan var. Əks təqdirdə həyatın dinamikliyi, inkişafı qeyri-mümkün olardı. Dünyanın özü elə bu dəyişməzliyin üzərində dayanır, ona görə də dünyadakılar nə qədər dəyişsələr də, məhv olsalar da, dünya özü məhv olmur. Bu dəyişməzlik dünyanın əbədiliyidir. Dünya kənardan ölməzlik mənasının əliylə idarə olunmur. Ölməzlik dünyanın özündədir, öz mənasıdır. Və bu məna dünyanı özündə də idarə eləmir, onun nizamı, ahəngi kimi dərk olunur. «İdarə» sözü yönəldiyi obyekt mexanizmləşdirir. Dünyanı mexanizm saymaq yolverilməzdir. İnsanla dünyanın əlaqəsi də yalnız maddi bağlılıq səviyyəsindən ibarət deyil. İnsanla dünyanın əlaqəsində, vəhdətində məhz həmin nizam, ahəng, uyum dayanır. Qitada canlı varlıq insandakı dəyişməzlik kimi qəbul olunsay da, bu dəyişməzlik insanla dünyanın vəhdətində heç bir prinsipial rol oynamır. O bu dünya ilə deyil, transsendental dünya ilə bağlıdır. Elə buna görə canlı varlığa bu dünyada etibar eləmək də mümkün deyil.

Kitaba müraciət edək: «Dərrakə ehtirasa qapıldığında, can yalançı eqonun təsiri altına düşür və özünü materiya ilə, beləliklə də ağıl və hisslərlə eyniləşdirir. Can maddi hissi həzzlərə uyur və səhvən bunu əsl xoşbəxtlik hesab edir» (3-cü fəsil, səh. 190).

Bəs onda sual ortaya çıxır ki, əgər can aldanırsa, dərrakə ehtirasa uyursa, ağıl və hisslər də materiyanırsay (mayyadırsa), onda Allahı necə yada salacaqsan? Əgər dəyişməz, ölməz can (dəyişməz, ölməz – mahiyyət deməkdir) yalana uyursa, deməli, sarsılmaq dəyişməkdir, həqiqi vəziyyətini itirməkdir, bu isə onun ölümlü olması deməkdir.

Biz yuxarıda vurğuladıq ki, semit dinlərində, özəllikcə İslamda bir çox qənaətlər bu təlimdən qaynaqlanır. Adam öləndən sonra ruhun bədəndən ayrılması (canın ağızdan çıxması). Fərq ondadır ki, Qitada can doğulmaq prosesində iştirak edir və yeni bədənlərə keçir. Allaha xidmət nəticəsində doğuluş prosesindən xilas olub Allahın dərğahına qayıdır. İslamda isə can ağızdan çıxandan sonra mükafatlandırılmaq və ya cəzalandırılmaq üçün birbaşa Allahın hüzuruna aparılır. Əlbəttə, məsələnin bu cür

qoyuluşu da fəlsəfi axtarışlar üçün stimolvericidir. Lakin özü birbaşa həqiqətin təsdiqi deyil. Yozucular isə bunu birbaşa həqiqətin təsdiqi kimi təlqin edirlər. Düzdür, həqiqət elmin tələblərinə uyğunlaşdırılmır, amma elmin inkişafı həqiqəti sübut edir. Lakin həqiqətə yönəlik nəzərdə tutulan izahlar elmin təsdiqi ilə bütün hallarda səsləşməlidir. Ümumiyyətlə, həqiqət axtarışı dövrün tələbinə deyil, elmi əsaslara söykənməlidir. Elmi inkişafın tələbi ilə hərəkət edəndə isə Qitanın dediklərinə gedib çıxmaq olmur. İdealla gerçəkliyin əlaqəsi düzgün izah olunmayanda ideal uydurulur. Uydurma isə həqiqətlə görüşməyə mane olur.

Diqqət yetirin: deyilir ki, Qita 120400000 il öncə Günəşə söylənilmişdir (Günəş Tanrıçasına). Bu fikrin doğruluğunu hansı qaynaq, elmi dəlil təsdiq edir?! Sonra da deyilir ki, Günəş Krişnanın əmri ilə fırlanır. İdrakı yanıltmaq istəyi yersizdir. Elmin indiki yüksək inkişaf dövründə, Günəş sisteminin hərəkətinin qanunauyğunluğu tam bəlli olduğu bir vaxtda məsələni yenə bu cür şərh etmək, bizə görə, məsuliyyətin azlığını göstərir.

«O, maddi təbiətə gözucu nəzər salaraq, bütün canlı məxluqları törətdi. Yaradılışdan, yaxud maddi təbiətin bətnini məhdudlandırılmış canlarla mayaladıqdan sonra O, bu məhdudlandırılmış canların öz evlərinə, yəni geriye – Allahın yanına qayıda bilmələri üçün Veda müdrikliyi şəklində öz göstərişlərini verdi» (3-cü fəsil, səh. 168). İslam dinində də eyni mülahizələr var, – Allah baxışlarıyla 6 gündə maddi dünyanı yaratdı, sonra canlıları yaratdı və s. Baxın, 3–4 min il sonra Qitanın bir sıra yanlışları kiçik korrektərlə necə təkrar olunub! Yaşadığımız III minildə də əski baxışlar iş başındadır...

Doğrudur, Qitada insan islam dinində olduğu kimi alçalmır, amma təhrif olunur. Bu səviyyələr isə ruhaniyyətin əvəzinə həyata xurafatın hakim kəsilməsini təmin edir.

Qitada Mütləq həqiqət sözü uydurulmuşu ifadə edir. Əslində həqiqət Mənanın Əzəli, Əbədi, Sonsuz, Kamil olmasını bildirən məzmunudur. Həqiqətin təsdiqi – gerçəkliyin mənaya layiq olması yönündə yaranan ruhani münasibətdir. Qitada enerji ilə gerçəklikdə təcəssüm olunan Allah-Ali Şəxs Mütləq Həqiqət sayılır. Bizə görə, enerji əzəli və əbədi deyil. Enerjini təbiət

yaradır (yəni təbiətdən yaranır). Enerji hərəkətə, fəaliyyətə stimül verən gücdür. Bu da həyatın daxili nizamında yaranır. Əbədiyyət enerjinin yox, mənanın ölməzliyi deməkdir. Zaman – mənanın təzahür etməklə görünüb yaşaması, gerçəklik kimi mövcud olması intervalıdır. İl, ay, gün, saat, dəqiqə kiçik zaman intervallarıdır. Enerji də həmin zaman intervallarında mövcud olur. Ruhaniyyət təhrif olunanda başqa nəzəriyyələr güclü olur. Ruhaniyyət aradan qalxanda isə heyvanın həyatı ilə insanın həyatı arasındakı fərq azalır və insanı heyvan kimi araşdırmaq və təqdim etmək meyilləri ortaya çıxır. Heyvan instinktlər əsasında yaşayır, çünki onun həyatının başqa anlamı yoxdur. Adamda instinktlər insanlığa çatana qədər güclü olur. O, insanlığın imkanlarının aşkarlanması ilə imkansızlaşır. Adamda ya mənəviliyi imkansızlaşdırmaq var, ya da heyvaniliyi. Adam özündə mənəviliyi imkansızlaşdıranda məxluq səviyyəsində yaşayır, heyvaniliyin üzərində yüksəldə isə insanilik səviyyəsində. İnsanilik tələbi çətin olduğu üçün adam özündə çox vaxt mənəviliyi imkansızlaşdırır. Z.Freyd məhz adamın heyvaniliyə meylini əsas götürür. O, asanlıq görür, zahiri faktlarda dayanır və asan həyata keçəni də insanın mahiyyəti sayır. O elə hesab edir ki, mənəvilik heyvani enerjiden nəşət edir. Əslində isə xislətdəki heyvanilik mənəviliyin geriləməsi sonucunda güclənir. Adamın instinktlərin təsirinə düşdüyünü görür, özündən yüksəyə qalxa bilməsini, özünü qurban etməsini, başqasına ali gərəклиyini sublimasiya (çevrilmə) hesab edir. Bədənlə Ruh arasındakı qarşıdurmanı (əksliyi) bədənin xeyrinə aradan qaldırmağa çalışır.

Ruhaniyyət isə insanda həyat eşqi yaradır. Həyat eşqi cismani həzzlər içində itib-batmaq deyil, yaradıcı, mənəvi yaşamaq meylinin təntənəsidir.

Mükafat və Cəza tədbiri

Həyata nağıllar aləmindən baxmaq cənnət-cəhənnəm ideyasıyla davam edir. Məlumdur ki, cənnət-cəhənnəm məsələsi semit dinlərində əsas ideyalardan biridir. İnsanlar cəhənnəm hədəsiylə çəkindirilir, cənnət mükafatıyla şirnikdirilir. Uşağın ağılı

yetkin olmadığından onu qorxutmaqla çəkəndirmək, yaxud mükafatla şirnikdirmək çox vaxt qaçılmaz olur. İdrakın inkişaf etdirilməsi, ayıqlığın artırılması əvəzinə, bəşəriyyətə də bu cür uşaq psixologiyasıyla yanaşıblar. Bu gün elmi tərəqqinin səviyyəsində də həyata bu cür yaşamanın aradan qalxmasına imkan vermirlər. Kimsə iddia edə bilər ki, avam kütləni idarə etmək üçün başqa yol yoxdur. Bu qərarla razılaşmaq olmaz. Cəmiyyəti avam kütlə səviyyəsində saxlamağa, onun inkişafına mane olmağa heç kəsin haqqı yoxdur. Avamlığı qorumaqla həyatı gözəlləşdirmək mümkün deyil. Əksinə, avamlığı qorumaq cəmiyyəti daha eybəcər həyat tərzinə sürükləyir. Bu gün gəncliyin Qərb mədəniyyətsizliyinin təsiri ilə hərcayi geyimlər, davranışlar tələsinə düşməsi, şəhvani ehtiraslar cəngəlliyinə yüyürməsi, varidatçılığın əsirinə çevrilməsi – qapalı, avam həyat tərzinə etiraz eləməsinin təzahürüdür. İnsanın istəyini məhdudlaşdırmaq yox, düzgün yönəltmək gərəkdir. Bütün fəlakətlər avamlığın təkanlaşdırdığı mühitdə baş verir. Bir avamlıq başqa bir avamlıqla əvəz olunur. **Din qapalılıqdan əxlaq düzəldir, Qərb də açıq-saçıqlıqdan, hərcayilikdən inkişaf.** Bugünkü qərbpərəst bizimkilər əxlaq hücum edirlər, əxlaqı buxov sayırlar, avamlığın adını əxlaq qoyurlar, oyunbazlığı azadlıq adlandırırlar. Və əxlaqsızlıq gedişlərində özlərini rahat, asudə hiss edirlər. Safruh deyir: «Əxlaq buxov deyil, qanaddır». Bizim dinçiliyə etiraz eləməyimiz qərbçiliyin mövqeyi üçün deyil; qərbçiliyə etirazımız da dinçiliyin mövqeyi üçün deyil. Hər iki mövqe antihəyatdır, hər iki mövqeni biz rədd edirik; bizim çağırışımız İnama doğru İnsanlaşma çağırışıdır.

İndi qayıdaq söhbətimizin əvvəlinə – dinlərin cənnət-cəhənnəm siyasətinə. Din müdafiəçiləri iddia edirlər ki, insanları pis yoldan çəkəndirmək üçün cənnət-cəhənnəm ideyası gərəklidir. Əslində bu müdafiəçilərin özləri də cənnətin, cəhənnəmin varlığına inanmırlar. Bununla belə, «gərəkliyini» təlqin edirlər. Axı yalan pis şeydir! Deməli, bir pis başqa pisin aradan qalxması üçün gərəkli sayılır! Hansısa pis olan başqa bir pis olanı aradan qaldırmır, onun fəallığını müvəqqəti azalda bilər. Çünki pislik aradan qalxmır və istənilən pis pisləkdə imkan kimi qalır. Bu gün

bəzi dini şərhçilər izah edirlər ki, dövlətlərin bir çox qanunları dini kitablardan götürülüb. Çox yaxşı! Qoy yaxşı şey tapıb götürsünlər. Axı münasibətlərin əsasında yalan duranda, yaxşı söz həyatda yerimir. Siyasət həmin yalanlardan törəyir. Ədaləti təsdiq etmək üçün vəd verilir, insanlar aldadılır. Cəmiyyəti nə qədər avam saxlasan da, o, ədalətlə ədalətsizliyi tam ayırd etməkdə çətinlik çəksə də, axı nəticəni gec-tez görə bilir.

Ruhaniyyətçilik həqiqətlə bərqərar ola bilər, yalanla yox. Müqəddəslik yalan tərkibli olmur, Mütəlaq həqiqət tərkibli olur. Müəyyən fərqlərin olmasına baxmayaraq, dinlərin cənnət-cəhənnəm ideyasının Qitadan gəldiyi aydın görünür. Fərq nədədir?! – semit dinlərində iki dünya var – biri bu dünya, biri o dünya. Bu dünya insanları o dünyaya hazırlamaq üçün sınaq meydanıdır, özü də fanidir. Cənnət və cəhənnəm də o biri dünyadadır. İnsan özünü bu dünyada yaxşı apararsa, o dünyanın cənnətində yaşamağını keflə davam etdirəcək, pis apararsa, cəhənnəmlə cəzalandırılacaq. Deməli, insanın məqsədi cənnətdə mövqe tutmağa çalışmaq olmalıdır.

Qitada üç dünyanın varlığı qəbul olunur. Bunlardan biri bizim yaşadığımız dünyadır ki, bunu Qita illüziya sayır. İkincisi, var-dövlət, həzz və rahat həyat məkanı səma planetləridir ki, Qita bunu da son məqsəd hesab eləmir. Üçüncüsü, Krişnanın transsendental planetidir və insan doğuluş prosesindən xilas olmaq üçün bu sonuncunu düşünməlidir. Deməli, Qita cənnəti son məqsəd saymasa da, onun varlığını qəbul edir. «Məlumdur ki, orada Nandana-kanana adlı bağlar, bu bağlarda isə mələk kimi gözəl qadınlarla ünsiyyətə yaxşı imkan və bolluca soma-rasa şərabı vardır» (2-ci fəsil, səh. 126). Başqa bir yerdə: «Allah-Ali Şəxs Krişnanın ali məskəni Brahma-samhitada çintamani-dhama, yəni bütün arzuların yerinə yetdiyi yer kimi təsvir edilmişdir. Həzrəti Krişnanın Qoloka Vrindavana adlanan ali məskənində fəlsəfi daşlardan tikilmiş çoxlu saraylar vardır. Orada canlı varlığa nə cür yemək desən verən «murad ağacları» və nə qədər desən süd verən surabhi adlanan inəklər vardır. Burada yüz minlərlə bəxt ilahəsi (Lakşmi) Tanrıya xidmət edir... Onun transsendental

(Tanrı nəzərdə tutulur – S.A.) forması üç dünyanın üçündə də ən cazibədar formadır»... (8-ci fəsil, səh. 379).

«İndra cənnət planetlərinin baş tanrıçası və səma planetlərinin şahıdır» (10-cu fəsil, səh. 457). Quranda yazılan iri döşlü, nar məməli qızlar, cənnət şərabı ideyası, görüldüyü kimi, Qitada da mövcuddur. Baxmayaraq ki, Qurandan fərqli olaraq, Qita cənnət şəhvetini səadət hesab eləmir. Lakin ziddiyyətli şərhlər var. Ayırı-ayrı şərhlərdən belə çıxır ki, iki cür cənnət mövcuddur. Bunlardan biri səma planetlərində, digəri Krişnanın planetində. Şəhvət, var-dövlət, həzz birincidədir, ikincidə isə həm var, həm də yoxdur.

Yuxarıda göstərilən mətnlərdən görünür ki, var. Bəzi mətnlərdə isə fərqli izahlar verilir. Bəzi mətləblər kitabın ayırı-ayrı hissələrində fərqli izah olunur. Cənnətin Tanrının məkanına aid olduğuna 10-cu fəslin 28-ci mətnində də rast gəlirik: «Ruhi fəzada, Krişnalokada olan inəklər həmişə və istənilən qədər süd verirlər. Əlbəttə, maddi dünyada belə inəklər yoxdur, deyilənə görə, onlar yalnız Krişnalokadadır. Tanrı Surabhi adlanan çoxlu belə inəklər saxlayır və özü də onları otarır».

Ayırı-ayrı mətnlərdə Qitanın cəhənnəmlə hədələmələrinə də rast gəlirik. «Çoxbaşlı Naqa ilanları arasında Ananta, suda yaşayanlar arasında isə tanrıça Varuna ən böyükləridir. Onların hər ikisi Krişnanı təmsil edirlər. Eləcə də Pitaların, yəni əcdadların planeti mövcuddur ki, oranı Krişnanı təmsil edən Aryama idarə edir. Vəzifələri yaramazları cəzalandırmaq olan çoxlu canlı məxluqlar vardır və onlardan ən əsası Yamadır. Yama Yerin yaxınlığında yerləşən planetdə yaşayır. Çoxlu günahları olanlar ölümdən sonra oraya düşürlər və Yama onlara müxtəlif növ cəzalar təyin edir» (10-cu fəsil, səh. 461).

Qurandakı Əzrayıl elə Aryamadır.

Yuxarıda dedik ki, nə Qitaçıların Allahı, nə də semit dinlərinin Allahı Mütləq deyil, nisbidir, dəyişkəndir, ehtiyacdır. Mütləqin nümayəndəsi nə deməkdir?! Allahın şillə vurarı, cəzalandırarı, haqq-hesab çəkəri olarmı?! Allah insanları cəzalandırır, özü də öləndən sonra. Bu cür xurafatı yaşatmaq ayıb deyilmi Şərq üçün?!

Din deyir hər şeyin yaradıcısı var, o, Allahdır. Bəs onda sual ortaya çıxır – Allah yaratdığını niyə pis yaradıb? Fərziyyələr irəli sürülür ki, «hər şey yaxşı olsa, həyat mənasız olar», başqa sözlə, həyatın rəngarəngliyi adlı qanunauyğunluğun varlığından bəhs etməklə məntiq ortaya qoymağa çalışırlar. Bu isə insanın dəyişməsi, həyatın gözəlləşməsi yönünə maneçilik törədəcək arxayınçılıq yaradır. Təbiidir ki, həyatın gerçək nizamında təbiətin əlvanlığı ayrıca bir xətdir. Fəqət insanların münasibətindəki, xislətindəki naqislikləri və xalislikləri həyatın rəngarəngliyi, müxtəlifliyi, genişliyi məzmununda qəbul etmək doğru deyil. Həyatda süni rəngarənglik yaratmaq mənəvililiyi öldürməyə gətirib çıxarır. Bu isə həyatın mənalılığa yox, mənasızlığa yuvarlanması deməkdir. Həyatda insanın, şirin, canavarın, ilanın, bitkinin təbii şəkildə varlığı ən yaxşı rəngarənglik deyilmi?!

Cəmiyyət insani səviyyədə yaşamayanda antiinsani cəhətlərlə yaşamağına bəraət düşünür. Bu, gərək deyil axı! Həyatda insanlarla bərabər, heyvanların da varlığı mənalıdır. Lakin heyvanlara xas olan keyfiyyətlərin insan əməllərində mövcud olması necə mənalı ola bilər? Yaxşı olmazmı ki, insan öz insani mahiyyətinə can atsın və bütün hallarda ömrünü ilahi əməllər əsasında qursun? Heyvanın ilahi əməllərlə yaşamaq imkanı yoxdur. İnsan isə gerçəkliyi baxımından təbiət olduğu üçün gerçəkliyin öləri xassələrinə meyil edə bilər. Heyvan tamamilə öz mahiyyəti əsasında yaşayır. Bugünkü insan isə yalnız qismən öz mahiyyəti əsasında yaşayır. İnsanda ruhani imkanlar sonsuzdur. Deməli, insanın gerçək olaraq mövcud olması üçün təbiətin bütün tələbləri heç də qaçılmaz deyil. O, minimum təbiətin, maksimum Mənanın tələbləri əsasında yaşamaq imkanına malikdir. Belə olan halda insanın heyvani yaşamağa üstünlük verməsi Allah (yəni Mütləq olan) anlamına qarşıdır. İnsan kənarda bir ölməzlik uydurub onu müdafiə etmək əvəzinə, ölməzliyi özünün ömrünə, əməllərinə gətirsə, onda Allah (Mütləq) anlamını özü, öz ömrüylə təsdiq etmiş olar. Burada bir gəzişmə yerinə düşər. Cəmiyyət qeyri-kamil əməllərlə, inamı yalana bağlamaqla əslində Allahsız (Mütləqsiz) yaşayır. Biz, –

İnamçılar İnamın tələbləri əsasında yaşadığımız üçün Allah (Mütləq) anlamına daha çox yaxın, doğmayır.

Qitada Yoqa və Qida məsələsi

Qidalanmağın qeydinə qalmaq tibbi baxımdan önəmli sayıla bilər. Lakin qida qəbulunu müstəsna hadisə kimi təntənələşdirmək yersiz görünür. Əlbəttə, bəşəriyyət ət yemədən keçinə bilsəydi, heyvanları boğazlamaq qüsurundan qurtulardı. Müsəlmanların müqəddəs saydığı Məkkədə on minlərlə qoyunu nümayişkaranə şəkildə kəsinib doğramaq, bunu da ekran-efir vasitəsilə aləmə car çəkmək doğrudan da əcaib tamaşadır. Guya Allahın qoyun qurbanlarına ehtiyacı var! Allahın adıyla qoyunları boğazlamağı bayrama çevirmək, bizə görə, allahsızlıqdır! Bu baxımdan, Qita semit dinlərindən çox yüksəkdə durur.

Məsələnin başqa cəhəti isə düşündürücüdür. Demək olmaz ki, insan ət yeyəndə onun duyğuları vəhşi əlamətlərlə yüklənir. İnsan heyvaniliyə qarşı bioloji amillərlə dayana bilməz. Bunun üçün İnam, İdrak, Mənəviyyət, İradə var. İnsan ruhani imkanlarını aşkarlamaq üçün özüylə döyüş əməlinə yetməlidir. Bioloji enerji mənaya yönəltmir, bədən fəallığını tənzimləyir.

Qitada «Allaha təqdim olunan qida» anlayışı var. Allah üçün ayrıca təmiz, təzə qab-qacaq ayrılır və təama başlamazdan, həmin qablarda xörək qabaqca Allaha təqdim olunur. Bu qida prasadam adlanır. Hesab olunur ki, bu qidaya «Krişnanın dodaqlarının ruhi nektarı toxunmuş və Özünün bütün ruhi keyfiyyətlərini ona ötürmüşdür». Bunu kitabdan oxumaq adama yoruculuq gətirir, indi qala ki, sən buna gündəlik əməl edəsən. Bu cür ayinlər idraki yaradıcılığın təzahürü yox, mistik təxəyyülün zərərli uydurmasıdır.

Qidanın deyilən qaydada istifadəsi, başqa sözlə, vegetarian (ətyeməz) həyat tərzini Mantra-yoqanın təsirini artırmaq məqsədi daşıyır. Mantra-yoqa daim Allahın adını tərənnüm etmək üçündür. Mantra – ağıl hər cür həyəcədən azad olması məzmunu daşıyır. Hesab olunur ki, ət yemək insana əsəbilik gətirir və onu təcavüzkar edir. Nəzərə almaq lazımdır ki, ağıl hər

cür həyəcanlardan azad eləmək – onu qurutmaq və söndürmək deməkdir. O necə həyatdır ki, onda heç bir həyəcan yoxdur, eşqli, vəcdli, ehtiraslı əhval ləğv olunur?! Bu ideya Nirvana ideyasına yaxındır. Nirvanada hər cür duyğular ləğv olunur, yaranmış mütləq ruhi sakitlik kamillik səviyyəsi adlandırılır. Bu mümkün deyil, insanda duyğuları ləğv eləmək – əslində həyatı ləğv eləməkdir. Ölü kamillik nə deməkdir?! Əsl həqiqətdə isə insan kamilliyə ali – eşqli, vəcdli, heyvətli duyğularla yüksələ bilər.

Digər yoqa növlərinin izahına biz burada toxunmayacağıq, bu ayrı bir mövzudur.

Kitab özünün yeganə bilik qaynağı olduğunu, eləcə də başqa bilik verən kitablara meyil etməyin gərəksizliyini iddia edir. Quran da özünün dediklərini yeganə və son hesab edir. Belə çıxır ki, bəşəriyyətin axtarışlarına son verməliyik. Bu cür düşüncə tərzini tərəqqiyə qarşıdır. Bir var Mütləq ideyasının özü, bir də var Mütləqi izhar edən, izah edən, onun gerçəkliklə vəhdətini, əlaqəsini öyrənən, araşdıran ideyalar. Yəni Meyarla bağlı bəlkə də son vermək olar, lakin düşüncəylə, fikirlə, axtarışla bağlı son vermək mümkün deyil. Mütləq sonsuzdur, sonsuzluq haqqında düşünmək də sonsuzdur. Hələ biz demirik ki, adlarını çəkdiyimiz təlimlər Meyarı nə dərəcədə dürüst verirlər. «Bir» ideyası son ola bilər, amma «Bir» ideyasına bu təlimlər tərəfindən baxış qeyri-mükəmməldirsə, hansı haqla onlar axtarışa son verirlər? Baxış bütövləşməli və kamilləşməlidir. Və bu bütövlüyü həyata gətirmək üçün daim ruhani mübarizə olmalıdır. Baxışı həyata gətirmək isə dayanan proses deyil, çünki əbədi doğuluş var, dünyaya gələn insan daim öz mahiyyətinə can atmalıdır. Bunun üçün daim müqəddəs çağırışlar olmalıdır.

Qitada da, başqa bəşəri təlimlərdə də yaxşı nə varsa, heç biri itmir, yeniliyin mayasına qatılır və əbədi sabaha xidmət göstərir. İdrakın tələblərinə uyğun olmayan atributları isə dünəndən bu günə daşımaq ziyankarlıqdan başqa bir şey deyil. İdrakın tələblərinə cavab verməyən nə varsa, köhnəlik və gerilikdir. Tərəqqi isə İnsani İntibahın özü, özülü səviyyəsində yenilikdir.

Beləliklə, biz Qitopanişad haqda burada gərəkli bildiyimizi dedik. Deyiləsi məsələlər isə daha çoxdur. Hesab edirik ki, bəşəriyyətin həyatının əsasında duran məsələlər daim gündəlikdə olmalıdır. Bu gün aktual sayılmayan bu tip məsələlərə münasibət bildirilməsi zahirən qeyri-aktual görünür, çünki zahiri gedişlərin həşiri daxili problemlər istiqamətindəki düşüncələri qeyri-aktiv sayır. Diqqətlə yanaşsaq görərik ki, ruhaniyyat klassikası sahəsindəki gərəkli məsələlər tərpədilmir və yaxud çox üzdən tərpədilir. Ən böyük yenilik isə bəşəriyyətin Anlam axtarışlarına üz tutmasıdır!

**Yükümüzdən Böyük Fərəhimiz Yoxdur!
Atamız Var Olsun!**

*19–27 Yağış Aylı, 26-il.
Atakənd – Saray-Soylu.*

**ELM ŞEYX NƏSRULLAHI
yaxud
XƏSTƏLİK NƏZƏRİYYƏSİ**

Bəşər tarixində çox nəzəriyyələr mövcud olmuşdur: Bu nəzəriyyələr içərisində sağlam yönlər də olmuş, aqressiv istəklər üzərində qurulanlar da. Bizim indi haqqında danışacağımız nəzəriyyə, sinirlənmədən desək, xəstə axtarışların saxta qənaətlərindən başqa bir şey deyil. Bu yazıda biz Fərman İsmayilovun «Klassik psixoanalizin əsasları» kitabına istinadən mülahizələr yürüdəcəyik.

Təbəbətdə psixoanalizin bəzi müddəaları uğurlar vəd edə bilər. Məsələnin bu cəhətini araşdırmaq fikrimiz yoxdur. Psixoanalizin yeni dünyagörüş kimi təqdim olunması, ictimai həyatda öyrənilməli konsepsiya kimi təqdim olunması isə, şübhəsiz ki, bizim diqqətimizdən kənarda qala bilməz. Onu da deyək ki, müəllifin bu kitabı təxminən iyirmi çap vərəqi həcmindədir. Halbuki onun çatdırmaq istədiklərini on dəfə az

həcmdə vermək mümkündür – kitabda təkrarçılıq və uzunçuluq çoxdur. Açıq görünür ki, müəllif freydizmin müdafiəsinə qalxıb və onu özü danışdığı dildə anlayan oxuculara təlqin etmək məqsədi güdür.

Z.Freydin psixoanalizə giriş əsərində, habelə psixoanalizin müddəaları qismində olan başqa əsərlərində hər şey bütün çılpalığı ilə deyildi ki, müəllif bu kitabında bəzəmələrlə, freydizmin sərt və amansız istəklərini mülayimləşdirməyə cəhdlər etmişdir. Kitabın dil baxımından da qüsurlu olmasına toxunmadan bildirmək istəyirik ki, bu tip kitabların ərsəyə gəlməsi bizim xalqımızın ruhuna, əxlaqi keyfiyyətlərinə uyğun deyildir, zərərdir.

Kitabın təxminən on faizi müəllifin kommentariyaları, qalan hissəsi isə nəzəriyyə yaradıcısından sadalamalardır. Bununla belə, müəllifin kommentariya imkansızlığından açıq şəkildə yalmanma, özgüləşmə meyilləri görünür. Belə çıxır ki, müəllif fəlsəfədə özünü tapmamış, təsdiq edə bilməmişdir. Bu səbəbdən də ona «şöhrət» gətirəcək bir əmələ – müasir gedişata üfunət kimi yayılan Freydizmi bəzəmək əməlinə girişmişdir. Azərbaycan fəlsəfəsinin mövcudluğundan ağır dolusu danışan bəzi oxumuşlara bildirmək istəyirik ki, onların fəlsəfə dedikləri – Fərman İsmayılovların bayağı kommentariyalarından başqa bir şey deyildir. Azərbaycan fəlsəfəsi isə onlara məlum deyil. Bizi əslində öyrənməyiblər. Əsl Azərbaycan fəlsəfəsi İsmayılovları özünün heç aşağı pilləsinə də yaxın buraxmır. Bu fəlsəfə Zərdüştlə başlayan İşıqçılıq fəlsəfəsidir. Babəkin yandırılan Xürrəmdinlik fəlsəfəsi, Hürufilərin «Ənəlhəqq» ideyasını əks etdirən insançılıq fəlsəfəsi, Füzulinin ali Eşq fəlsəfəsi, ali həyat hikməti olan Muğam və Saz fəlsəfəsi, bütün bunları bir xətdə dəyərləndirən və Yeni Dünyabaxış sistemi yaradan Asif Atanın Mütləqə İnam Fəlsəfəsi – Azərbaycan fəlsəfəsinin əsasını təşkil edir. Bu söhbəti mövzumuza aid olmadığı üçün davam eləmirik.

Bəşəriyyət min illərdir yol gedir. Bu yolda onun uğurları, uğursuzluqları meydana çıxıb. Təbiidir ki, biz bəşəriyyətin uğurlarını da, uğursuzluqlarını da öyrənirik. Onun uğursuzluqlarıyla barışmadan uğurlarını təqdir edir, bu uğurları cılamamağa, inkişaf etdirməyə can atır və əlbəttə, inkişafı bəşəriyyətin uğurları

üzərində qurmağa çalışırıq. Bəşəriyyət nədə əslləşə bilməyibsə – səbəblərini öyrənirik, onu əsliyə çatdırmaq üçün həqiqi ölçülər təqdim edirik və həqiqətçiliyin bərqərar olması üçün ömrümüzü ruhani mübarizəyə həsr edirik. Bizə qədər də bəşəriyyəti qabağa aparmaq cəhdləri olub və şübhəsiz ki, müəyyən uğurlar da baş verib. Bununla belə, bütövlükdə bəşəriyyət nisbi yaşayıb, bu gün də nisbi yaşamaqdadır. Həmin nisbiliyi yaradan səbəblər bəşər tarixi boyu araşdırılıb, axtarılıb və müəyyən qənaətlər formalaşıb, müəyyən fəlsəfi, elmi mülahizələr ortaya qoyulub. Əlbəttə, bizim bu yazıda bəşəriyyətin fəlsəfə tarixini çözmək məqsədimiz yoxdur. İxtisasca həkim, etnik kökəncə yəhudi olan Avstriya vətəndaşı Z.Freydin bəşəriyyətə sırmaq istədiyi antiinsani bir nəzəriyyəyə münasibət bildirmək istəyirik.

Z.Freyd insana əbədi xoşbəxtlik vəd edir. Lakin bir şərtlə ki, o, insani mahiyyətindən əl çəkib, heyvani həyat sürməyə üz tutsun. O özünün bu illüziyasını müxtəlif arqumentlər tərtib eləməklə sübuta çalışır. Bunun üçün əxlaqın, mədəniyyətin, ailəçiliyin iflasa uğradılmasının yollarını bəyan edir.

Freyd insanın fəaliyyətini, mövcudluğunu antihumanist yöndə araşdırıb elə müddəalar irəli sürür ki, onun xoşbəxtlik anlayışı sırf bioloji-cinsi məna daşıyır. Belə ki, insanın varlığını bişüür, qeyri-şüuri şüür anlayışları ilə əlaqələndirərək göstərir ki, insan əsasən bişüürün – insanın özündən asılı olmayan, təbiətdən gələn kortəbii instinktlərin təsirində yaşayır. Və insanın bütün hərəkəti, fəaliyyəti də buradan qaynaqlanır. Bizə görə, bu, panteizmin təhrif olunmuş səviyyəsidir. Yəni insanın özündən asılı olmayan, fəqət onun içərisində oturmuş təbiət xarakterli Allah. Başqa sözlə desək, Freyd bişüuru tale hesab edir, qaçılmaz təsir sayır. Bu da əslində alın yazısı, qəzavü-qədər deməkdir. Freyd «tale» adlandırdığı bişüuru seksual enerji mənbəyi hesab edir. İnsanın bütün fəaliyyətinin əsasında da bu enerjinin dayandığını iddia edir. Bu fikirlərin açımını inkişaf etdirmək üçün kitabdan ayrı-ayrı sitatlar gətirib onların əsasında öz düşüncələrimizi təqdim etməyə çalışacağıq.

«Uşaq ilkin çağlardan başlayaraq özünün seksual tələbatlarını təmin etmək üçün ailədə heç bir münbit şərait əldə

edə bilmir. Bu fakt uşağın arzularının boğulması, deməli, gərginlik mənbəyinin yaranması ilə nəticələnir. Onda uşaq sağlam böyümür və normal rəftara malik olmur».

Freydə görə, ailə azadlığa vurulan buxovdur. Uşaq özünün bütün istəklərində azad olsaydı, xoşbəxt olardı. Deməli, bu məntiqlə yaşayanda hərcayiliyin ən böyük azadlıq olduğunu təsdiq etməlisən. Deməli, azadlıq üçün sağlam mühit yaratmaq – ailəni ləğv etməkdir.

Freydə görə, insan – arzular kompleksidir. O bu arzularını ödəməyəndə nevroitik, psixopat vəziyyətə düşür. Lakin insan həm də vəhşi arzularını bişüurun tələbi əsasında gerçəkləşdirsə, həyatı təhlükə qarşısında qalar. Odur ki, insana vəhşi arzularını şüurlu şəkildə həyata keçirmək təklif olunur. Başqa sözlə, insan imtinanı yaxın qoymamalı, sadəcə, vəhşi arzularını nizamlamalıdır. Deməli, vəhşiliyin ləğv olunmasından söhbət gedə bilməz, vəhşilik müəyyən qaydalar əsasında həyata keçməlidir. İmtinanı, əxlaqı rədd etməklə vəhşiliyi qaydalaşdırır freydzizm. Deməli, təbiətdən insana nə gəlsə, hamısı həyatda öz əksini tapmalıdır. Belə olan halda hansı ülvyyətdən danışmaq olar?! Yoxsa heyvani istəklərin gerçəkləşməsinə Freyd kimi ülvyyətmə deyək?! Freyddə insan biolojiликтən gəlir və biologiyə də üz tutur. Deməli, insanın aliliyi də onun bioloji imkanlarındadır. Freydin məntiqinə görə, bioloji istəkləri nizamlı şəkildə həyata keçirən insan ali insandır. Deməli, alilik heyvaniliyə bərabərdir. Hər bir normal insan bu məntiqi özü üçün təhqir sayar.

Psixoanaliz mütləqləşdirilir, psixoanaliz adında Allah quraşdırılır, cəmiyyətin taleyinin psixoanalizdən asılılığı tərtib olunur. Mənəviyyatüstü hadisə kimi uydurulan psixoanaliz öz mövcudluğu və hegemonluğu üçün münbit şərait yaradır. Mənəviyyatın aradan qalxdığı və yaxud məhdudlaşdırıldığı dünyada heyvani instinktlər, vəhşi ehtiraslar, fəvqəldüygular cəmiyyəti daim çalxalamaqda, təbəqələşmə yaratmaqda hökmürəvan olur ki, nəticədə barbarlıqdan əsəbi xəstəliklər daha da genişlənir. Psixoanalizə çağırış cəmiyyətin barbarlığını qorumaqdır. Freydə görə, insanın öz heyvani istəklərinə mütləq qayıtması böyük sivilizasiyadır. «İnsanlaşma əvəzinə

heyvanlaşma» – Freydin devizi budur. Müasir burjua – kapitalist cəmiyyəti heyvaniliyə üstünlük verməklə Freydin başına tac qoymaqladır. Mənəviyyatın üzünə qara pərdə çəkməklə bu tacın gözqamaşdırıcı gücünü nümayiş etdirmək Qərb dünyasının amansız çöküşünü sübut edir.

Psixozanalizə görə, fərd mənəviyyat sərhədlərini aradan qaldırmalı, onu inkar etməlidir ki, sağalsın, – fiziki cəhətdən sağlam və gümrah olsun. Hipnoz müalicəsi də mənəviyyatın daxili dünyadan qovulması hesabına başa gəlir. Bu heyvərlər sanki insan deyil, bir eşşək müalicə edirlər. Baytara müalicə eləmək üçün mal lazımdır, insan yox.

«Bişüurun şüura çevrilməsindən xəstə əzab çəkir» – bəhanəsiylə nevroloji xəstəyə cinsi əlaqəyə girmək tövsiyə olunur. İzah olunur ki, cinsi tələbat ödənilməyəndə cismani enerji zərərli simptomların yaranmasına təkan verir ki, bu da nevroloji xəstəliyə səbəb olur. Cinsi əlaqə ilə orqanizm nevroloji narahatçılıq gətirən simptomlardan azad olur və sağalma prosesi baş verir. Bəlkə də tibbi baxımdan bu məqbul sayıla bilər. Fəqət bu məsələni mütləqləşdirmək, yeni dünyabaxışın əsası kimi təlqin eləmək insanın ali həyat məntiqini bütünlüklə sual altına almaqdır.

Bu bəhanələrlə cinsi ehtirasların yolundan əxlaq səddini qaldırmaq heç də bəşəri sağlamlığa xidmət eləmir. Heyvaniliyi təsdiq eləməklə sağlam bəşər yaratmaq cəfəngiyyatdır. Həqiqi sağlamlığı sağlam mənəviyyat yarada bilər. İnsanın bəsit duyğulardan imtina eləməsi, mənalı ömür yaratması və bundan fərəh alması əsl səadət və sağlamlıqdır. Freyd sağlamlığın yalnız cinsi həzzdən yarandığını iddia edir. Mənəvi fərəhin yaratdığı sağlamlığı rədd edir. Bəşərilik – insanın heyvani instinktləri üzərində qurulanda sivilizasiya barbarlığa çevrilir.

Yəqin ki, freydçilər deyəcəklər «mənəvi, əxlaqi fərəhçiliyə hamı kütləvi şəkildə çata bilməz, bu səbəbdən də fərəhçilik yolu müalicəvi əhəmiyyət kəsb edə bilməz. Amma seksual istəklərin yaradacağı sakitliyi, sağlamlığı hamıya şamil etmək olar». Bəli, əgər «kütləvi müalicə» cəmiyyəti zaman-zaman heyvan sürüsünə çevirəcəksə, ondan imtina eləmək lazımdır. Bir də ki, mənəviyyat fərəhçiliyinə qovuşmayanın varlığı ilə yoxluğu arasında nə fərq

var ki, onun mövcudluğunu qorumaq üçün əxlaqı ləğv edəsən?! Qəribədir, freydizmdə heyvaniliyi qorumaq adında təzə «humanizm» uydurulur. Ümumən, Freyd humanizmi maneə hesab edir. Fəqət heyvani instinktlərlə yaşayan insana xidmət göstərməyi – mənəviyyat tələbindən gələn humanizmin əvəzi kimi görür. Mənəviyyatın dediyi humanizm freydizmdə illüziya, cəfəngiyyat sayılır. Özünün təklif elədiyi xidmət isə rəşional həqiqət kimi qiymətləndirilir.

«Münasibətlərdə, yuxugörmədə gərginlik Bişüurun şüura hücumu nəticəsində baş verir. Deməli, enerjinin paylanması qüsur yaranır».

Freyd deyir ki, insan özünə hakim olmalıdır, yəni Bişüurun yerinə şüuru gətirməlidir. Bu o demək deyil ki, o, Bişüurun heyvani istəklərini ləğv etmək tərəfdarıdır. Sadəcə Bişüurun istəklərini Şüurun həyata keçirməsini önə çəkir. Psixozanalizçi bunu ideal qələbə hesab edir. Bəs insan bu qələbəyə necə nail olmalıdır?! – Deməli, insan özünün psixikasındakı gərginliyi aradan qaldırmaq üçün o, enerjisini mənəvi tələblərin əlindən almalı və ilkin istəyə, arzuya – seksə, heyvani tələblərin ödənməsinə yönəltməlidir. Fiziki sağlamlıq üçün mənəviyyat dünyasını düşünməmək Freyd üçün heç bir problem yaratmır. «Supermənin – vicdanın zərbələri altında xəstə inildəyir» deyərək ruhani aləmin iztirabdan başqa bir şey olmadığını dilə gətirir. Onun məntiqinə görə, insan seksual enerjinin məcmuyudur. Və onun həyatında bütün fəaliyyətlər, əməllər, yaradıcılıqlar – seksual enerjinin qeyri-seksual məsrəf olunması nəticəsində baş verir. Deməli, guya insan özünün seksual enerjisinin hesabına mənəviyyat yaradır, mədəniyyət yaradır, ədəbiyyat, sənət yaradır. Sonradan onun bu yaratdıqları insanın üzərində tabular, yasaqlar qoyur. İnsan, instinktlərinin tələblərindən doğan arzularını həyata keçirə bilmir. Fəqət bu arzular tabularla, yasaqlarla ləğv olmur, sadəcə, dərinə gizlənilir, yəni bişüura toplaşır. Bununla da insanda psixopat vəziyyət yaranır, cəmiyyət bu gedişlə xəstəliyə düşər olur. Yasaqlarla buxovlanmış enerji başqa istiqamətə sərf olunur – müharibələr baş verir və s.

Beləliklə, Freyd sübut etməyə çalışır ki, insana mane olmaq olmaz, o öz «ilkinliyinə», yəni heyvani tələblərini, instinktlərin bütün istəklərini həyata keçirməyə qayıtmalıdır. Onda o, xoşbəxt olacaq. Freydizmə görə belə çıxır ki, quldarlığın bütün amansızlıqları da vicdanın yasaqları əsasında meydana gəlib. Əgər doğrudan da müharibələri törədən adamlar dağıdıcılığı – seksə xərclənməyib bişüura toplanan enerji hesabına edirsə, onda gərək onlar başqa işlə məşğul olmayaydılar. Məgər Freyd bilmirmi ki, müharibəni törədən şahlar olub. Və hər bir şahın da əlli siğəsi, qırx kənizi, beş-altı arvadı olub. Axı onların heç biri seksdən korluq çəkməyiblər. Onların o qədər «ixtiyarı» olub ki, heç vaxt tapıb bütün siğələrinə baş çəkə bilməyiblər. Belə isə baş kəsən, müharibə törədən şahlar bişüurun hansı enerjisi hesabına bunu ediblər?!

Min illərdir bəşəriyyətin yaratdığı mənəvi, mədəni dəyərləri hansısa avantürist bir nəzəriyyəçi öz mövqeyini – əslində mövqesizliyini sübut eləmək üçün rədd edir. Bu dəyərləri yalnız zahiri bəzək hesab edir və həmin dəyərlərlə bəşəriyyətin heç nəyə nail olmadığını dilə gətirir. Gərək insan da, cəmiyyət də necə var elə görünsün və elə də qalsın. Bu da o deməkdir ki, ibtidai icma dövrü deyilən dövr ən böyük sivilizasiyadır. Beləliklə, Freyd özünün budama kəşfləriylə bəşəriyyətin ən böyük uğuru olan Ailə ülvyyətinə qarşı çıxmaqla yenilik iddiasında olur. Habelə bu çağırışıyla Dövlətçilik ənənəsinin mənasızlığını sübutlamağa çalışır. Əlbəttə, dövlət mexanizmi quruluşlara, ağalığın, təbəqəçiliyin tələblərinə uyğun olmamalıdır. İnsanlığa xidmət yönündə fəaliyyət göstərməlidir və Freydin iddia etdiyi kimi, insanların sürü səviyyəsinin bərqərar olması yolundakı maneə kimi düşünəlməməlidir.

Yuxarıda qeyd etdiyimiz kimi, freydizmin yeni insanı bütünlüklə biolojiyə xidmət eləmiş olur, yəni öləriyyə, öləriyyə, mahiyyətə yoxluğa. Psixozanaliz Yoxluq haqqında, habelə yoxluğa xidmət edən elmdir. İddia olunur ki, Freyd gözü görmədiyi ilə, yəni zəkanın gördüyü ilə məşğul olur. Freyde görə zəka da müstəqil deyil, onun alın yazısı kimi qiymətləndirdiyi bişüurun təsirindədir. Deməli, zəkanın öz qənaəti yoxdur, ona

bişüür diktə edir. Aydındır ki, belə olan halda bişüür Zəkaya seksə yol açmaq öyrədəcək. Freydin zəkası adi gözün gördüyünü görür. Yəni Əbədilikdən təcrid olunmuş keçiciliyin mövcudluğunu təmin edən, başqa sözlə, mövcudluğu piyləndirən, kefləndirən prosesləri görür. Və bu prosesləri o, idealın təməli sayır. Deməli, Freyddə ideal – keçiciliyi şirinləşdirən proseslərdən doğulur. Bununla da psixozanalizin kəşf elədiyi ideal doğulur və ölür. Freydizmdə əbədi ideal yoxdur. Freydizmin ideali bizim adını çəkməkdə böyük utanc duyduğumuz cinsiyyət tələbləri və bu tələblərə olan «sevgi»dir.

Bəşəriyyətin baş ucalığıdır ki, insanın ayıblı yerinin adını bədii dildə, lüğətdə, kitabda çəkmir. Min illərdir insan öz ayıblı yerlərinin görünməsinin qarşısını aldığı halda, Freydizm insanın ayıblı yerlərindən, ayıblı əməllərindən nəzəriyyə yaradır. İndi Avropadan dünyanın hər yerinə yayılan ayıbların nümayişi əməlli-başlı gəlir mənbəyinə çevrilir. Qadınlar özlərində analıq mənası daşıyır. Bu mənanı onlar gerçəkləşdirəndə, yəni ana olanda müqəddəs sayılırlar. Təəssüf ki, mahiyyətə müqəddəs olan qadınları – anaları psixozanalizin yoluxucu təsiri ilə tumançaqlaşdırırlar, göbəyi açıq, baldırı açıq küçələrə buraxırlar. Çünki geyim dəbləri kapitalizmin pul mənbəyidir. Qadınların ayıblı yerlərinin göstərilməsindən pul qazanılır. İki nəfərə aid olan münasibətlər kütləvilikə aid olur, səhnələşdirilir. Gəncliyin emosionallığından istifadə edib, onların aqlını söndürürlər. Göbəyi açıq, baldırını nümayiş etdirməkdən həzz alan qadının mərd, qəhrəman oğul doğmasına inanmıram. Hərçənd, Freyd qəhrəmanlığı da, mərdliyi də seksual prosesə aid edir. Bu, yolverilməzdir!

Bəşəriyyətin Hollandiya faciəsi mövcuddur. Bu da Freydizmin «nailiyyəti»dir ki, kişinin kişiye gözü düşür, kişi kişini seçir və öz seksual «xoşbəxtliyi»nin zirvəsində yaşayır. Təbabətin ölümüdür ki, məhz seksual arzulara uyğun olaraq plastik əməliyyatlar aparıb genləri dəyişir – kişini qadına çevirir, qadını kişiye. İnsan həyatını nə dərəcədə oyuncağa çevirdiklərinin fərqi nə varmırlar.

Freyd seksin aşırı təsirlərindən danışır, danışır, birdən anlayanda ki, bu arzunu tam azad buraxanda faciəyə gətirib çıxarır, hətta qətl hadisələri baş verir, dərhal qayıdır ki, onu normaya salmaq lazımdır. Sonra hər şeyi yenidən unudaraq sadalayır ki, insanın arzularının həyata keçirilməsinə əxlaq mane olur, bu arzuları bışüura sıxışdırır və insan bədbəxt olur, nevrotik xəstəliyə düşər olur. İnsanı bu azardan müalicə etmək üçün təbii instinktlərin (yəni heyvaniliyin) yolundan mənəviyyat, mədəniyyət maneələrini qaldırmaq lazımdır. Lakin bundan sonra başqa bir fikirlə özünə bəraət qazandırmğa çalışır. «İnstinktlərin mədəniyyət tərəfindən rədd edilməsinə psixoloji cəhətdən haqq qazandırmaq olmur, sosial və təhlükəsizlik baxımından isə bunsuz keçinmək mümkün deyildir» (F.İsmayılov – «Klassik psixoanalizin əsasları», səh.210).

Soruşmaq lazımdır ki, bəs onda psixoanalizi niyə mütləqləşdirirsən?! Ələcsiz qalanda özü də bilmədən psixoanalizi mütləqləşdirməyi təkzib edir. Fəqət Freyd harada mənəviyyatı tam aradan qaldıra bilmir, orada onun rolunu minimuma endirməyə çalışır. «Psixoanaliz insana təlqin edir ki, onun xoşbəxtliyi üçün lazım olan problem – gözləmədir» – (həmin əsər. Burada «gözləməni» səbr mənasında işlədir).

Əvvəla, göründüyü kimi, psixoanalizçi gözləməni, yəni səbri problem kimi qələmə verir. Deməli, insan öz heyvani instinktlərini həyata keçirmək üçün və sağ qalmaq üçün gözləmə – səbr adlandırdığı problemlə hesablaşmaq məcburiyyətindədir.

Müəmmalı, ziddiyyətli çək-çevirlər yorucu bir mərhələyə qədəm qoyur. Deməli, adamlar öz instinktlərinin tələblərini azad şəkildə ödəyəndə bir-birinə yağı kəsilə bilir, aralarında rəqabət baş verir, çox vaxt isə tələblərin azad ödənişi ölümə nəticələnir. Bunun qarşısını almaq üçün Freyd «səbri» təklif edir. Bir tərəfdən insan özünün instinktlərinin tələblərini ödəməyəndə o psixopatlıqdan, nevrozluqdan əziyyət çəkir. Digər tərəfdən, o bu tələbləri ödəyəndə başqaları üçün fəsadlar törədir. Deməli, o, səbr etməlidir, əlverişli şərait gözləməlidir. Lakin Freyd əlverişli şəraitin necə yaranması imkanlarını göstərmir. Şübhəsiz ki, bu şərait öz-özünə yaranmayacaq. İnsan özü şərait yaratmalıdır. Bu

isə hiyləgərliyin, siyasət bicliyinin meydana gəlməsi üçün zəmin hazırlamaqdır. Siyasətin meydana gəlməsi isə açıq öldürməkdən gizli öldürməyə keçiddir.

Freyd yeni bir şey demədi. Tarixən insanların çatışmazlıqlarına bəraət verdi. İnsanlar öz cismani, bioloji tələblərini ödəmək üçün (həyat uğrunda mübarizə) siyasi fəndlər düşünməklə məşğul oldular. Qəribəlik ondadır ki, Freyd səbr təklif edir. Amma, dediyimiz kimi, səbr – fürsət mənasında işlədilir ki, bu da hiyləgərlik və biclik səviyyəsindəki fəaliyyəti təmin edir. Başqa mənada səbr – mənəviyyat tələbidir. Bu isə heyvaniliyin təntənəsinə yasaq qoyan səbrdir ki, əlbəttə, Freyd bunu nəzərdə tutmaz. Əcəba, insanı necə varsa – elə qəbul edən Freyd nəzərə almırmı ki, insan necə var elə qalanda onda tülkülük, canavarlıq, ilanlıq, donuzluq da qalır? Lakin insan necə varsa, o cür qalmaq istəməyəndə, ilanlığı, tülkülüüyü, canavarlığı, donuzluğu ötür, yeni bir ilahi səviyyə yaradır. Freyd bu səviyyəni arzulamır və bunu mümkün saymır.

«Cəmiyyət zalımlara və məzlumlara, ağalara və qullara bölünür. Bu cür bərabərsizlik təbiətdən gəlir və o elə bir xəstəlikdir ki, heç bir dərmanı yoxdur. İnsan belə bir zərurətlə razılaşmamalıdır ki, onun təbiəti cəmiyyətdə hamının eyni yüksəkliyə qalxmasını istisna edir» – (həmin əsər).

Bu fikir kapitalizmə və onun başında duran Avropa-mərkəzciliyə hava, su kimi lazımdır. Əslində, Nitsşeçiliyin «fövqəlmən» ideyasını deyir Freyd burada. Avropamərkəzciliyin ideoloji bazası Nitsşeçiliklə Freydçiliyin birliyindən ibarətdir. Avropa özünün mərkəzcilik istəklərini bu ideologilik üzərində qurub. Fərdi münasibətlərdə bu hiyləgərlik məhz Freydizmin dediyi gözləmə mənası daşıyır. Kişilərin qadınlara sevgi elan etməsi, ailə qurmaq vəd etməsi və intim əlaqəyə girdikdən sonra ondan imtina etməsi elə Freydin dediyi münbit şəraitdir, səbrdir. Bu nəzəriyyəyə görə mənəviyyat «münbit şəraitdən» başqa bir şey olmur. Yəni mənəviyyatlı danışılıb inandırıldıqdan sonra öz heyvani istəklərini həyata keçirmək və münasibətə son qoymaq. Bu cür aldatmalar, insan ləyaqətini məsxərəyə qoymaqla sağlamlığı «təmin edir» və qətl də baş vermir. Bu gedişat – insanların incə duyğularından hiyləgərcəsinə sui-istifadə edərək faydalanmaq

təlimi uyduran Deyl Karneginin istəklərinə uyğun gəlir. İndi bizim bir çox təhsil müəssisələrimizdə müəllimlər tələbələrə Deyl Karnegini oxumaq tövsiyə edirlər. Dəhşətlidir ki, bizim oxumuşların çoxu meymun kimi nə göstərilər onu da təqlid edir. Deyl Karnegi psixoloji təsir vasitəsi kimi məhz «səbri» – fürsəti əsas götürərək öz istəklərini həyata keçirməyi tövsiyə edir.

İnsan həyatının seksual başlanğıcdan ibarət olmasını yeni arqumentlərlə inkişaf etdirməyə çalışan Freyd «təbiətə qarşı getmək mənasızdır, çünki mədəniyyətə qarşı duran qüvvələrin – təəşşüqlərin arxasında təbiət və onun qanunları durur» deyir. Yuxarıda qeyd etdiyimiz kimi, bu, panteizmin təhrif olunmuş biçimidir. Yəni təbiətin insandakı qaçılmaz hökmlərini hərcayiləşdirməklə (müqəddəsleşdirməklə yox) azğınlığa yol açmaq arzusudur. Freydizmdə bəşəriyyətin keçdiyi bütün yollar hərcayiləşdirilir. O, panteizmi də, monoteizmi də, politeizmi də, fətişizmi də seksuallıqdan törəmiş ideyalar hesab edir. «Seksual enerji ideyalar istehsal edir» deməkdən utanmır. Freyd ən çox animizmi təqdir edir. Və hesab edir ki, animizm insanın təbii vəziyyətindən yaranıb. O ideya ki, Ruhaniyyət tələbindən düşüncələrlə meydana gəlib, onu illüziya hesab edir. Görünür, bu da insanın «təbii vəziyyətidir».

Ziqmund Freyd əxlaqı, mənəviyyəti, mədəniyyəti qaraladığı kimi dini də ardıcıl rədd edir. O, buna nail olmaq üçün dinin elmə, idraka yad səviyyəsini qabardır. Fəqət elmilik, idrakilik – müqəddəsliyin qorunmasına deyil, biolojiliyin inkişafı üçün ünvanlanır. Dini – seksual istəklərin azad şəkildə həyata keçirilməsi üçün – vurur. Dinsizləşmək – seksləşmək xətti götürür. «Klassik psixoanalizin əsasları» kitabında deyildiyi kimi: «Freyd inanırdı ki, dinədek insan təbiətin qucağından çıxdığı kimi, hər şeydə azad və sərbəst idi, o öz seçimində heç nədən asılı deyildi: maddi cəhətdən özünü təbii vasitələrlə təmin edirdi, seksual cəhətdən isə ən yaxınları, o cümlədən isə valideynlərlə təmin olunurdu» («Klassik psixoanalizin əsasları», səh. 212). «Dinin tabuları bunu ləğv elədi», – deyir. İftira! İnsana bu boyda iftira yağdırmaq vəhşətdir! Freydin azad insanı – fahişədir. Freyde görə, azadlığı müəyyən edən – hər bir arzusun heyvanicəsinə

həyata keçirilməsidir. Heyvanilikdən asılılığı azadlıq sayır, mədəniyyətdən asılılığı – antiazadlıq.

Qeyd edək ki, Freyd insandakı başqa naqis duyğuların adını heç yerdə çəkmir. Məsələn, ağalılıq, paxıllıq. Freyd bu duyğuları bişüurun qəzəbi kimi anlayır. Başqa sözlə, seksual istəklər boğulanda, enerji bişüura sıxışdırılanda həmin duyğular əmələ gəlir. Buradan belə çıxır ki, əxlaq bişüuru yükləyir, Bişüur bu yükə dözmür və üsyan edir, yəni yuxarıda adını çəkdiyimiz duyğular qismində təzahür edir.

Bu fərziyyələrin cəfəng olduğunu sübut etmək üçün, məsələnin qoyuluşunun ziddiyyətliliyini üzə çıxaraq. Əvvəla, əxlaq məsələsinə yanaşmanı aydınlaşdıraraq. Qəbul edilmiş olsa ki, bişüurun həyata keçirmək istədiyini əxlaq vurub özünə qaytarmaqla ağalılıq, paxıllıq, xudbinlik, xəbislik və s. duyğuların yaranmasına rəvac verir, onda əxlaqı müsbət keyfiyyət kimi deyil, mənfi keyfiyyət kimi dəyərləndirməliyik. Axı biz bilirik ki, əxlaq müsbət keyfiyyətdir. Deməli, o mənfi keyfiyyətlərin yaranmasına təkan verə bilməz. Boğmağa qalarsa, axı əxlaq o duyğuları da boğmağa yönəlir. Əgər Freyd iddia edirsə ki, əxlaq o duyğulara qarşı dayana bilmir, onda biz də deyirik: o, əxlaq deyil, yarıməxlaqdır. O, Freydin əxlaqıdır. Freydizm özünü dahilər haqqında dediyi fikirlə də təkzib edir. «Klassik psixozanalizin əsasları» kitabı yazır: «Freyd qəti əmin idi ki, şüur, intellekt, zəka anlayışı kütlənin parametrlərinə daxil deyildir. Bu məziyyətlər ancaq dahilərin, elitənin, idarəedicilərin işidir. Onlarda şüur daha çox inkişaf etdiyindən öz istək və arzularını, təbiətdən gələn ilkin məhəbbət hisslərini boğa, – özlərini məhdudlaşdırma bilirlər». Buradan aydın olur ki, Freyd öz nəzəriyyəsini insan üzərində deyil, kütləvilik üzərində qurur. Dahilər isə insanı, insanlığı təmsil edirlər, kütləvilik yox. Əgər əxlaq bişüuru «incidəndə» fəsadlar törədirsə, necə olur ki, dahilərdə bişüurun səsi çıxmır?! Axı bişüuru Freyd tale kimi, alın yazısı kimi qiymətləndirir. Deməli, insan, Freydin dediyi kimi, bişüurun tabeliyində, əsirliyində yaşamaya bilir; deməli, insan özünə tale yarada bilər. Onu da qeyd edək ki, biz, Əxlaqı enerjini bişüura sıxışdırma güc kimi deyil, insanın ruhani həyatında heyvaniliyi ləğv edən qüdrət kimi qəbul edirik. Yataq hadisəsi həyatı hərcayıləşdirmir, fəqət Əxlaqın,

məhəbbətin tələbiylə nizamlanır. İnsanın həzzə deyil, fərəhə daha çox ehtiyacı var. İnsan görünüb yox olmaq üçün gəlmir dünyaya, Əbədilik yaratmaq üçün gəlir. Xalq – insanın əbədiliyidir, lakin xalq – say kimi yox, həzz mənbəyi kimi yox, – dəyər kimi, keyfiyyət kimi.

Freydə görə, adam necə doğulur, eləcə də qalmalıdır. Əgər o, eləcə qalmırsa, dahi olursa, deməli, bəşəriyyətə bədbəxtlik gətirir. Freyd adamların tərbiyəsi ilə də məşğul olur. Onun tərbiyəli adamı intelligentdir, kamil fərd deyil. Bilirik ki, dünya intelligentlərlə doludur. Və elə dünyanı çalxalayan da intelligentlərdir. Kitab davam edir: «O, dinin yaratdığı ilahiliyi və müqəddəsliyi zəkanın yaratdığı ilahiliklə və müqəddəsliklə əvəz etmək istəyir». Əcəb sayıqlamadır! Freyd hər addımda ilahi və müqəddəs duyğuları vurur. Bəs onun yaratdığı ilahilik və müqəddəslik nə deyən şeydir?! Axı zəka ilahilik və müqəddəslik yarada bilməz. Zəka ilahilik və müqəddəsliyə xidmət edə bilər. Zəka ilə ilahilik və müqəddəslik yaratmaq iddiasında olan psixoanalizçilər iddia edirlər ki, dahilik – seksdən yararlanma bilməyində yaranır. Yəni enerji bişüura yığılıb dahiliyə çevrilir. Dahiliyi zəka ilə bağlayan Freydizm ilahilik və müqəddəsliyi bişüurdan gerçəkləşən hadisə hesab edir. Əslində, dahiliyi bişüurdan gələn şüur hadisəsi hesab edir. Yəni, enerji Bişüura toplanır. Kimdə şüur azdırsa, bu toplanan enerji hesabına dağıntılar edir, kimdə şüur çoxdursa, o, dahi olur. Freydizmə görə, insanın ən kamil səviyyəsi Bişüurdan sonra gələn və ikinci dərəcəli olan şüurluluqdur. O, unudur ki, şüur insanın ən aşağı səviyyəsidir. Şüurdan qat-qat yüksək olan ruh var – inam var, eşq var, idrakilik var, iradə var. Freyd ruh adlanan həqiqət tanımır, o ruhu seksual imkan hesab edir, iradəni bişüurun istəklərinə tabeçilik kimi anlayır. İradə mənasını itirir, bişüur iradə-zad tanımır. Freydin inamına görə insan heyvandan başqa heç nə ola bilməz. Bu səbəbdən də Freydizmdə dahilik mənasızlaşır. Əslində isə bilmək lazımdır ki, dahilik seksi əvəz eləmir, seksi rədd edir. İnsan seksual həyatın bəsit, öləri, heyvani olduğunu dərk edir. Tamahın, təmənnanın, ağalığın, xudbinliyin, yırtıcılığın, qəddarlığın antihəyat, antimənəviyyət olduğunu dərk edir və

bunları rədd edərək həyata ali, müqəddəs əməllər gətirməklə dahiləşir.

İnsanı sekslə nə qədər istəyirsən məşğul elətdir, doğrudanmı ondakı ağalıq duyğusu, varidatçılıq duyğusu ləğv olacaq?! Freydizm bu duyğuların ləğv olunmasını da mümkünsüz sayır. O, sübut edir ki, insana bu, təbiətdən gəlir, odur ki, bu duyğuları ləğv etmək mümkün deyil. Paxıllıq – bədənin istəklərini ödəyir, ruhun istəklərini ödəmir. Bədənə xidmət nəzəriyyəsi yaranan Freydizmdə Paxıllıq ilkinliyə aiddir. Freyddə ilkinlik bədənlə başlayır, bədənlə də qurtarır. Bu nəzəriyyəyə görə ilk olan Bişüürdür. Bişüurun xaosik tələblərindən «maddi idealizm» quraşdıran Freyd ardıcıl materialist kimi çıxış edir. Bişüür maddi olmayan təsəvvürü yaratsa da, bütün çək-çevirlərin hamısı maddi xarakter daşıyır.

Freyd idealist ola bilməzdi, çünki idealizmdə müsbət keyfiyyətlər mövcuddur. Freyd insanın hərcayı istəklərini varlığın təbii və yetkin halı sayır. Deməli, yetkinlik təbii olanın olduğu kimi qalmasıdır. Təbii olan – yəni bioloji meyillər.

Dedik ki, freydizmdə insanın mahiyyəti heyvanılıqdır. Buradan belə çıxır ki, mənəviyyat meylinin yaranması heyvandan insan əmələ gətirib ki, bu da süni bir prosesdir. Başqa sözlə, insan olmağın süni proses olduğu qənaəti yaradılır. Və belə çıxır ki, insanın xoşbəxtliyi öz ilkinliyinə – heyvaniliyinə can atmasındadır. Mənəvi fəaliyyət də məhz həmin heyvani enerjinin səadətdən ayrılmağa sərf olunması nəticəsində baş verir.

Bundan da eybəcər materializm ola bilməz! Kitabda yazılır: «orqanizmə məxsus narahatlığın, gərginliyin aradan qaldırılması nisbi xarakter daşıyır... o, ya həyata, ya da ölümə xidmət edən fəaliyyətlə məşğul olmalıdır» (həmin kitab, səh. 64).

Buradan belə çıxır ki, insanın boş durmaması üçün cismani gərginlik həmişə mövcud olmalıdır. Bununla da insanın həyat eşqini necə də urvatsızlaşdırır. Deməli, a) gərginliyin olmaması da ölümdür, olması da; b) insanın fəaliyyəti, arzusu – olmamaqla olmağın arasında qərar tutmaqdır; c) varlığın mahiyyəti bu aralığı təyin etməkdən ibarətdir; ç) mahiyyət maddidən asılıdır, maddi olmasa, mahiyyət ölür. Bu, sırf materialist təfəkkürdür. Marksizmin sosioloji materializmi ilə Freydin psixoloji materia-

lizmi eyni bir gerçəkliyə xidmət edir. Marksizm maddi istəklərin həyata keçirilməsini mənəviyyat hesab edir; freydizm isə psixoloji istəklərin həyata keçirilməsini. Hər ikisində mənəvilik heyvanilikdən asılı vəziyyətə düşür. Mənəvilik heyvaniliyin ölümü üzərində qurulmalı olduğu halda, bu iki nəzəriyyə mənəviliyi heyvaniliyin təntənəsi üzərində qurur. Kitab Freydin dili ilə deyir ki: «İnsanı – bişüur (id), təbiət və başqa insanlar formalaşdırır. Heç nə insanın özündən asılı deyil... MƏN xarici aləmə istiqamətlənən, ona adaptasiya olunan orqanizmdir».

Burada da insanın Ruhani xilqət olması inkar edilməklə, mənəviliyin rolu heçə endirilir. İnsan həyatda alət kimi çıxış edir. Marksizmdə insan ictimai münasibətlərin məhsulu kimi çıxış edirsə, burada o, psixoloji münasibətlərin məhsulu kimi meydana çıxır. İnsanın özünəməxsusluğu həyasızcasına rədd olunur. Şərq ruhu məsxərəyə qoyulur. «Ənəlhəqq» ideyası bayağılaşdırılır.

Yeni dünyagörüş kimi qələmə verilən psixozanalizdə insanla dünyanın əlaqəsi görünür. Hər şey məlum (seksual) münasibətlərin ətrafında fırladılır. Marksizmdə insanın dünyaya münasibətinin əsas hərəkətverici qüvvəsi istehsal münasibətləri ilə istehsal vasitələrinin əlaqəsidirsə, freydizmdə dünyaya münasibətin hərəkətverici qüvvəsi kimi seksual istəklər çıxış edir. Freyd izah edir ki, bişüurdakı MƏN və şüurdakı MƏN etibarilə insan ikili mahiyyətə malikdir. Əslində, Freyd insan təbiətinin dialektikasını bütünlüklə onun mahiyyətinə şamil edir və insanın xarakterindəki ikiliyi əbədi proses hesab edir. Bununla da insana inamı biryolluq ləğv edir. Deməli, insana etibar eləmək olmaz, onun dostluğu da boş və mənasızdır. Çünki dost istənilən vaxt ikinci MƏNin təsirinə düşüb xəyanət edə bilər. Ataya, anaya da, övlada da etibar eləmək olmaz. Bu isə inamsızlıq yaratmaqla həyatı mənasızlaşdırmaq deməkdir. Freyd iddia edir ki, ailədə qız ataya, oğul anaya daha çox bağlıdır, çünki qız atada, oğul anada seksual obyekt görür. Hətta oğlan uşaqları bir-biriylə yola getmir, çünki bacılarına gözləri düşdüyü üçün bir-birini qısqanırlar. Həmçinin bacılar qardaşı bir-birinə qısqanırlar. Deməli, ata öldə qız ona görə göynəyir ki, onun sağlığında seksdən yanıq qalıb.

Bu mülahizəyə görə, Ziqmund Freydi də, Fərman Freydi də dəlixanaya atmaq lazımdır.

«Klassik psixozanalizin əsasları» kitabının 209-cu səhifəsində oxuyuruq: «İnsanlar ata haqqında təsəvvürləri ümumiləşdirmə yolu ilə Allah ideyasına gəlib çıxmışlar». Onda Freyddən soruşmaq lazımdır: «Əgər qız evlad atada cinsi obyekt görürsə, bəs atanın ümumiləşdirilmiş siması olan Allahda hansı obyekti görür?!»

Həyatı seksomaniya mühitinə çevirməyə çalışan Freyd izah edir: «demək, din bu sahədə istəyinə nail olmamış – insanların seksual arzularını tamamilə boğa bilməmişdir». Bu, nə böyük avantüradır! Suçlama metoduna bax! Guya hansısa din, mədəniyyət cinsi münasibətlərin bütünlüklə qarşısını almaq məqsədi güdüb. Nə vaxt olub belə bir cəhd?! Axı uşaq da başa düşür ki, heç kəs bəşəriyyətin nəslinin kəsilməsinə qərar verməz. Bəşəriyyət sadəcə freydzimin ortaya qoyduğu acgöz fahişəliyin əlini-ayağını yığışdırmaq haqqında düşünüb. Freydin həşirləri («ola bilər ki, mədəniyyətin inkişafı bəşər övladının ölüb getməsinə gətirib çıxarsın, çünki o, cinsi funksiyaya mənfi təsir göstərir») tamamilə əsassızdır. Freyd anlamalıdır ki, min illərdir bəşər övladı ailə səviyyəsində arta-arta indiki saya çatıb. İnsan ailə qurmaqla özünün seksual tələblərini kifayət qədər ödəmiş olur. Freyd nə istəyir?! Belə çıxır ki, bir qadınla, bir kişiylə yetərlənmək olmaz. Freydin ruhunda fahişəlik var, onun normal adam olmasına inanmıram. Məgər küçədə kim kimi gördü onu dilə tutmalıdır?!

Psixozanaliz – bəşəriyyətin əzəli, əbədi xəstə olmasını iddia edən nəzəriyyədir. Başqa sözlə, xəstəlik nəzəriyyəsi və xəstəliyə bəraət verən nəzəriyyədir. Bəşəriyyət – bu nəzəriyyəyə ehtiyacı olduğu dərəcədə xəstədir. Bu nəzəriyyəyə ehtiyacı olmadığı dərəcədə sağlam və xoşbəxtdir. Əslində bəşəriyyəti xəstələndirən bu və buna bənzər nəzəriyyələrdir. Bəşəriyyət – sağlam nəzəriyyələrə meyil etdikcə sağlamlaşa bilər. Bütün nəzəriyyələr insanlığın inkişafına həsr olunsaydı, təbabətə az ehtiyac olardı. Təbabət inkişaf elədikcə xəstəlik aradan qalxmır, inkişaf edir. Təbabət süni bəlalarla əlləşmək əvəzinə təbii bəlalarla döyüşsəydi, daha çox xeyir verərdi. Bəşəriyyətə süni bəlalər

törədirlər və ona qarşı da təbabət yaradırlar. Bu da olur təbabətin inkişafı. Bu cür inkişaf yaratmaq özü axmaqlıqdır. Bir az dərinə gedəndə məlum olur ki, bir çox sahələrdə inkişaf axmaqlıqdan təməl tapır. Məsələn, cinsi xəstəliklərin əksəriyyəti elə freydizmin həya həddini götürməsindən çoxalıb. Freydə görə hər kəs cinsi istəklərini istədiyi kimi ödəməkdə azaddır. Onda bir kişi və ya bir qadın onlarla adamın seksual arzularında iştirak edir və nəticədə bir fərddən başqa fərdə xəstəlik daşınır. Müasir dövrdə ən çox qarşısalınmaz xəstəliklər cinsi əlaqələrin ailə münasibətlərindən kənara çıxması nəticəsində baş verir. Hətta sağlam bir kişi və ya qadın, sağlam bir neçə qadınlar və ya kişilərlə cinsi əlaqədə olanda bir bədəndən başqa bədənə yad cisim düşüb mənfi təsir göstərə bilər. Belə ki, mühitin (cinsi obyektin) yad cismə qarşı immunitetli olmaması nəticəsində xəstəliyin yaranması ehtimalı artır. Ailə biçimi əslində bəşəriyyəti heyvanilikdən və heyvanilik əsasında yarana bilən xəstəliklərdən qoruyan ən böyük terapiyadır. Freyd isə bu terapiyanı cinsi arzuların sərbəstliyinə maneə kimi rədd edir.

Bizim üçün ailə – xəlqi, bəşəri mənə daşıyır. Bununla belə, o həm də bəşəriyyətin bioloji sağlamlıq imkanındır.

Freydizmin Vicdan məsələsinə münasibəti də ziddiyyətlidir, daha çox isə inkaredicidir. O deyir: «Vicdan və əxlaq ata xofunun analoqudur; uşaq atadan qorxduğuna görə onu müqəddəsləşdirir, bu xof sonralar fərdin məni üzərinə qaldırılır. İnsan və cəmiyyət də belədir: cəmiyyət, toplum insana qarşı durur, onun mövcudluğunu qorxu altında saxlayır». Freyd cəmiyyəti məhz fərdin seksual istəklərini məhdudlaşdırmaqda suçlayır. O, fərdi cəmiyyətdən asılı kimi qəbul edir. Heç bir mərhələdə fərdin özündən asılılığı görünmür. Fərd özünü cəmiyyətdə başı bağlı inək kimi ifadə edir.

«MƏN ruhi aparatda xarici aləmin nümayəndəsidirsə, MƏN – ideal – daxili aləmin və ya İD-in səlahiyyətliisidir» – (həmin kitab, səh.184). Əgər nəzərə alsaq ki, Freyd MƏNi bişüura, MƏN – ideali şüura aid edir, deməli, insan yoxdur. Deməli, şüurlu həyat insana kənardan gəlir ki, bu da insanlığın, mənənin insandan kənarda olması qənaəti yaradır. Kənardan insanı idarə edən yeni

Allah forması tətbiq edilir. Dolayısıyla dinin insandan kənarda ilahilik axtarmasına bəraət verilir.

Burada başqa bir məntiqi də izah etmək lazım gəlir: əgər şüurun qanunları cəmiyyətdən gəlsə (axı cəmiyyət də insanlardan ibarətdir), onda bu kənar söhbəti nə deməkdir?! Bəs necə olur ki, insandan kənarda olan şüurluluq insana elə insanlardan gəlir?! Burada anlaşılmaqlıq və ziddiyyət insanın mahiyyətində deyil, məhz məsələnin qoyuluşundadır.

Bilik bir fikrin orbitindən kənara çıxıb bilmir. Fizioloji proseslərdəki müəyyən əlaqələri o dərəcədə çək-çevirə salır ki, oxucu hipnoza məruz qalsın. Burada söhbət Şarkonun hipnoz müalicəsindən deyil, hipnozla çaşdırmaq şərlətdirliyindən gedir. Yad dillə insanları öz tərsməcazlığına inandırmağa çalışmaq və sadalanan macəraları doqmata çevirməklə, çox usdufca əqli kallığı qorumaq falçılığı həyata keçirilir. «Mənəviyyat insanın ömrünə hakim kəsilməsin, yoxsa heyvanilik (id) qəzəblənib orqanizmi xəstəliyə məruz qoyar» deyə-deyə, çox ardıcıl hayqırır – elm Şeyx Nəsrullahı.

İslamın çoxarvadlılığı, qohumla evlənməyə yasaq qoymaması freydizmdə təqdir olunur. Bəlkə belə cəhətlərə görə avropamərkəzciliyin nəzarət mexanizmlərindən biri olan YUNESKO İslamı ən mütərəqqi din hesab edirmiş. Ki, müsəlman aləminə freydizmi yeritməkdə çətinlik çəkməsinlər? İslamı təqdir eləyən YUNESKO freydizmi də təqdir eləyəndə müsəlmanların dili gödəlir. Və onlar əvvəlcə İslama görə YUNESKO-nun təqdirinə ağız suyu axıtdıqları üçün freydizmin təqdirinə etiraz edə bilməzlər. Necə ki, edə də bilmirlər. Avropadan yürüyən seks «mədəniyyəti» müsəlmanları daha böyük «şövqlə» soyundurub həyalarını əyləncəyə çevirə bilir. Hər şeyi İslamın adına çıxan müsəlmanlar, qorx ki, Avropanın təqdir elədiyi «seks elmi»ni də İslamın adına çıxsınlar. Belə olarsa, avropalılar buna etiraz etməyəcəklər.

Yəhudilər İsa da verdilər, Z.Freyd də. İsa mənəviyyatdan, əxlaqdan, sevgidən danışdı, yəhudilər onu qəbul etmədilər və öldürdülər. Z.Freyd əxlaqa, mənəviyyətə qarşı çıxdı, indi onu peyğəmbərləşdirməklə məşğuldurlar. Bu cür xüsusiyyətlərə görə ki, onlar bəşər tarixi boyu təqib olunublar, qovulublar,

öldürüləblər. Dünyanın ən böyük fəsadlarını yəhudilər törədiblər, ən təhlükəli terroristləri yəhudilər veriblər. Z.Freyd – bəşəriyyətə mənəvi katastroflar hazırlayan, terrorizmin başında dayananlardan biridir, birincisidir.

Freydin yaratdığı seksosentrizm nəzəriyyəsi (bu adı biz öz tərəfimizdən qoyuruq) bəşəriyyətin boynuna xəstə olmasını güclə qoyur. Bu nəzəriyyəyə görə, bəşəriyyət fitri xəstədir və əbədi xəstə olacaqdır. Bəşəriyyət öz xəstəliyini seksual arzularını daha çox ödəməklə yalnız ovundura bilər. Bu nəzəriyyə dindəki «Adəm övladı Adəmin Allah qarşısındakı xəyanətinə görə (məlum buğda əhvalatı) günahkardır» məntiqindən daha qəddar və amansız məntiqdir.

Freyd – Avropanın əxlaq simvoludur. Ona görə də Avropada ailə ölür. Hollandiya – Freydizmin nümunəvi praktikantıdır. Avropanın içində taun kimi yayılan Freydizm Şərqi də ciddi şəkildə yoluxdurmaqdadır. Allahı, onun dalınca insanı öldürən Freyd Avropanı seksosentrizmə çevirməyi qarşısına məqsəd qoyub. Bəşəriyyəti sürüləşdirib idarə etmək istəyi – elmin, tərəqqinin, insanlığın məhvi istiqamətində həyata keçirilən terror əməlidir. Psixoanalizin əxlaqa qarşı çıxması və təbliğ olunmasıyla həyatın katastrofik mərhələləri yaradılır. «İnsan yalnız instinktlər əsasında xoşbəxt ola bilər» məntiqiylə böyük yaradıcılıq, böyük təfəkkür, böyük düha bəşəriyyətə gələn bədbəxtliklərin mənbəyi kimi qiymətləndirilir.

Min illərdir peyğəmbərlərin harayı, filosofların, böyük şairlərin fəryadı dünyanı əyən əməllərə qarşı dayanıb, bəşəriyyəti sürüləşməkdən qoruyub. İndi səfeh bir manyak, seksoman vəhşi istəklərə elm donu geydirərək əxlaqı söndürməyə, heyvani münasibətləri dinə çevirməyə girişib. Freydin icad elədiyi seks şərabı ayrı-ayrı səfsəfəçilərin aqlını xumarlandırıb, gözlərini məst edib. Freyd İnsanı əyir və bunlar da insanın əyrisindən aforizm yazırlar. Psixoanalizdən «səadət» oxuyurlar və bunu da cəmiyyətə sırıyırlar. Haqqında söhbət gedən kitabın müəllifi də – onlardan biri.

Bəşəriyyəti instinktlərə tapşırmaq özü heyvanılıqdır. Freydizm taununa yoluxmuş elm və fəlsəfə tör-töküntüləri psixoanalizə həqiqət donu geydirərək onu mütləqləşdirmək üçün

bəşəriyyətin dahilərinin ayrı-ayrı fikirlərindən bu sarsaq təlimə bəzəklər vurmağa cəhdlər edirlər. Bu kitabın müəllifi də Nizamidən, Sədidən, Tolstoydan kəlamlar götürüb Freyd laboratoriyasında təcrübə kolbaları kimi istifadə edir. Utanmaq lazımdır! Bu, əxlaq, məənəviyyət yaradıcılarını antimənəviyyət iblisi ilə doğmalaşdırmağa çalışmaq, yumşaq desək, ləyaqətsizlikdir.

Bəşəriyyətin böyükələrinə ləkə yaxmayın, alınmayacaq!

Ruhani İntibah hökmüylə bəşəriyyətin meydanına gəlmiş Mütləqə İnam sistemi onun böyükələrini qoruyacaq. Ruhaniyyət dünyasının qəsdinə duran fərdləri, nəzəriyyələri tarixin zibilliyinə atacaqdır!

**Yükümüzədən Böyük Fərəhimiz Yoxdur!
Atamız Var Olsun!**

19–21 Qürub Ayı, 25-il. Saray-Soylu.

ZAMANIN İÇİNDƏ

(Səməd Vurğunun yaradıcılığı üstə)

Şeir – duyğuların həqiqətlə görüşündən doğan ali həyat nəğməsidir. Bu nəğməni müqəddəs avazla oxuyan adam şair olur.

Şeir ömrə sevgi kimi gəlir. Bu gəliş – ilahi olanla ömrün vəhdətinə çevrilir. Göylə Yerin, Günəşlə Torpağın, Ömürlə Əbədiyyətin əlaqəsi, vəhdəti dərk olunanda ürək şeir diliylə nəğmə oxuyur. Yaranışın əzəliliyi, varlığın aliliyi şeiriyyət çağırən ülvə duyğuların qanadlarında həyatın gerçəkliyinə gözəllik gətirir. Şairin şəxsiyyəti də bu halətlə birgə qurulur. Mənəviliklə istedadın əlaqəsi qırılanda isə şeir ölü doğulur, – yaşamır və yaşanmır. Həqiqətlə bir olmayan ömürdə istedad insaniliyi izhar eləyən şeir yazı bilmir, bəzək kimi ötəri, suvenir kimi parıltılı, az ömürlü şeir yazır. İlham gəlir – amma həyatın gözəlliyi dərk olunmur. İlham gəlir – ötəridən danışır, əzəlidən danışmır;

keçicidən danışır, əbədidən danışmır. İlham gəlir – amma yoxluqla varlığın fərqlini göstərə bilmir.

İlham doğulur və ölür. Zamandan danışır, ona görə ölür; əbədiyyətdən danışsaydı, yaşayardı. Gerçəklikdən danışır və gerçəkliklə bir yerdə də ölür. Mahiyyətdən danışmır, Mahiyyət ölməzdir. Ölməzdən danışmaq – yaşamaq deməkdir.

Burada haqqında danışacağımız Səməd Vurğun belə bir ziddiyyətli və buna görə də fəlakətli tale yaşamış şairlərdəndir. Səməd haqqında danışanlar yalnız şeir haqqında danışılar, şəxsiyyət haqqında danışmayıblar. Çünki Səməddə gözəl şeiriyyət var, amma böyük şəxsiyyət yoxdur. Şeiriyyətlə şəxsiyyətin vəhdəti də yoxdursa, heç bir insani, milli təsdiqdən söhbət gedə bilməz.

Zəmanə S.Vurğunda israfçılığa yol verib. Onu adiliyin, keçiciliyin, özgəçiliyin vəsfçisinə çevirib. Əlbəttə, biz demək istəmirik ki, günahkar zəmanədir. Biz deyirik ki, gözəl bir el nəğməkarı zəmanənin ağışuna atıldı və dahi olmaq imkanlarıyla bir yerdə əriyib qeybə çəkildi. İndi o yalnız cəmiyyətin təhrif olunmuş tarixində mövcuddur. Çox qısa, ortada qırılan nəğmələrdə isə onun ilhamının gözəlliyi yaşayır, şəxsiyyəti yox.

Biz, şeiriyyəti sevənlər, Vurğunu oxuduqca ağır təəssüf duyğuları keçiririk. Necə aydın, gözəl xalq dili, pafoslu təbiilik, vəcdli poetiklik çağlayır onun qəlbində! Lakin tez də qırılır, kosmopolit xəyallarla əvəz olunur.

Şairin «Mən tələsmirəm» şeirini oxuduqca adamın ürəyi riqqətə gəlir. Çünki canlıdır, sadədir, həyata, təbiətə, təbiiliyə ehtiraslı bir pərəstiş yaradır. Yaşanan bir anın poetik sözə çevrilməsi – insanla şeiriyyətin doğrulığını təsdiq edir.

**Sən də, ovçu dostum, tələsmə sən də,
Bu qəlbi dağları qoy asta aşaq.
O çay yanındakı yaşıl çəməndə,
Asta addımlayıb ağır dolaşaq.
Hər gülə, çiçəyə salam verməsəm,
Xoş üz göstərməsəm, xoş üz görməsəm;
Nanələr, reyhanlar inciyər məndən!**

**Güllərin yarpağı tökülər dən-dən...
Odur ki, yel olub çöldə əsmirəm,
Heç yana, heç yerə mən tələsmirəm!**

**Bulud tez keçməsin başımın üstədən,
Çay da yavaş axsın... sular boyunca
Baxım hər zərrəyə, baxım doyunca...
Ürək tərpənməyir ötərgi səsdən,
Nə çıxar bir anlıq yanan həvəsdən?**

Duymaq istəyi, sevmək istəyi, təmasda olmaq həsrəti. Bu, əslində yaşamaq yağıdır. Tükənməz arzular, sonsuz ehtiraslar yaşamaq yağısının işığı kimi təzahür edir. Həyatın özülü, özəyi də bu istəklərdə yaşayır.

Hər yarpaq insan qəlbinin pıçıltılarına diqqət kəsildəndə, hər qaya insan vüqarıyla dostluq edəndə təbiət insaniləşir. Bu gözəllik nəğməsini yalnız poeziya dili oxuya bilir.

Bəzən isə şairin ürəyindən Günəş işığı çəkilir, duyğularının yuxulu gözlərinə gecə çökür, təbiiliyin, sadəliyin ömrü qırılır, təzə sərhəd başlayır, yollar itir və ziqzaqlı gedışlərdən gurultular qopur – «Muğan poeması»nda olduğu kimi.

**Nizaminin, Füzulinin söhbətinə qulaq asdım,
Puşkinin söz rübabını öz sinəmin üstə basdım,
Mənim vahid vətənim, dörd hərflə SSRİ-dir,
Onun böyük istiqbalı bütün dünya, bütün yerdir!**

Elə bil bayaqkı Səməd getdi, başqası gəldi. Bunları birləşdirmək olmur, birləşdirəndə fəlakətə çevrilir. Ayırmaq da olmur, ayıranda təhrif olunur.

**Divarlarda ad çıxarmış qəhrəmanların
Qatar-qatar əksi durur, bax iftixarla!
Döşlərində neçə orden vardır onların!
Gah Suvorov, gah Kutuzov baxır vüqarla...**

(«Qəhrəmanın zəfəri», Bakı, 1986, səh.169).

Bu obrazlarda Səməd nə tapıb, nəyi təqdim edir?!
Qəhrəmanlıq mı öyülür, bu qəhrəmanlığın yaratdığı nədir?..

Burada Səməd özü öz başına elə oyun açıb ki, onu hansısa
bir sistem əsasında təqdim etmək mümkün deyil. Bu səbəbdən də
yorulmamaq üçün onun gurultulu, bağırıqlı halətindən təcrid olub
sazlı-nəğməli təbiiliyinə qayıdaq.

**Laçınların göydən enməz,
Qayaların baxar dinməz,
Yaman gündə üzün dönməz, –
Pozulmaz ilqarın, dağlar!**

və yaxud

**Qayaları baş-başadır,
Güneyləri tamaşadır.
Gödək ömrü çox yaşadır
Canım dağlar, gözüm dağlar!**

və yaxud

**O ceyran baxışlı baxdı uzaqdan,
Canımı odlara yaxdı nahaqdan,
Yüz il də dolanıb keçsə o vaxtdan,
Unutmaz aləmdə əhli-hal məni.**

yaxud da

**Bilərziyi ağ altundan,
Yerə düşdü göy atından.
Ala gözlər qaş altından
Süzüb axdı gülə-gülə.**

Başqa bir yerdə

**Sevda yolçusuyam əzəl yaşımdan,
Könlüm ayrı gəzir can sirdaşımdan;
Dağıdır huşumu alır başımdan
Süzülüb gələndə xəyala gözlər.**

Bu bəndlərdə heç bir yeni fikir kəşf olunmayıb. Lakin oxuduqca bulaq kimi qaynayıb adamın içinə süzülür. Çünki bunlar hamısı sazın nəğməsidir. Oxuduqca ürəyin sevgisində saz çalınır. Elin fitrətində olanlar Səmədin sinəsində köklənmiş saz nəğmələridir.

Səməd bunları söyləyəndə hiss eləyirsən ki, heç bir çətinlik çəkmir, ilham fitrətdən gəlir, qələm zorlanmır, duyğu gücənmir. İlahi fitrətdir! Təbiət öz gözəlliyini bu fitrətin üzünə geniş açıb. Səməddə ölməz nə varsa, ondakı ilahi fitrətin söylədiyi bu saz nəğmələrindədir.

Bütövlükdə isə Səməd Vurğun yaradıcılığı onun ölməzliyinə zəmanət vermir...

İkiləşən Tale

Səməd özü öz taleyinin fəlakətini duyur və onu dilə gətirir də. Lakin bunu deyib üstündən keçib gedir. Adama elə gəlir ki, o, «mən özüm fəlakətimi görürəm, amma bu fəlakətdən çıxmaq müşküldür» demək üçün «Unudulmuş tək məzar» şeirini yazıb. Deməli, Səməd dahi aqibəti yaşamaqdan qorxub. Qorxunun yoldaşı həqiqət şairi ola bilməz.

**Fikrə getdi qəlbim bir an...
Qəbristana keşik çəkən,
Gül basdırıb ağac əkən
Dünya görmüş bir qocadan
Soruşdum ki, sən bilərsən,
Kiminkidir bu tək məzar?**

Nə yazısı, nə daşı var,
Nə üstünə gəlib gedən?

Qoca bir az gülümsədi,
Sonra qəbrə baxıb dedi:
–Qafil, özün bilməyirsən?
Səninkidir o tək məzar,
Onu dövrən verdi bada;
Çox danışib az yazanlar
Unudulur bu dünyada.

.....

Ağıllı söz, yaxşı şer,
yazmışammi? Varsa hanı?
Gördüm qoca doğru deyir,
Uçdu könlüm xanimanı...
Boğulduqca göz yaşıma
Dedim ömür yoldaşıma:
Qapıları tez ol bağla,
Otağı da bir az qızıdır,
Sən də bil ki, təmtəraqla
Keçən günlər vəfasızdır!
Hanı qələm? Hanı kağız?
Tez ol gətir, a dildarım!
Barı gəzsin ağız-ağız
İndən belə yazdıqlarım...

(«Unudulmuş tək məzar», Bakı, 1986)

Doğru etirafdır. Bəs hanı imtina? Əcəba, səmimiyyət xatirinəmi deyilmiş etirafdır bu? Bundan sonra da o, köhnə hava çalır. Onun ən gözəl şeirləri belə, şair şəxsiyyətini təsdiq etmir. Bircə şeirində belə imtinaya yüksəlmir, mübarizə ruhu çağlamır. Şair o vaxt simalaşır ki, onun vətən nisgili, xalq nisgili yaransın.

Səməddə Vətən – rus imperiyasıdır. Azərbaycan şairinin yaradıcılığında bu imperiyaya öyü başa çıxır.

**Moskva! Basılmaz sənin qüdrətin,
Canlı heykəlisən əbədiyyətin!
Mənim rus qardaşım, səndəki vüqar
Nəsildən-nəsilə qalmış yadigar.
Puşkinin şəriylə ucalmısan sən.**

(«Moskva», Bakı, 1986).

Bu şeir o vaxt yazılıb ki, Moskva Azərbaycanın ürəyinin yağını udmaqla qüvvətlənirdi. Və bu udmağa mane olmaq istəyən oğulları bircə-bircə torpağın altına, yaxud da sürgünə göndərirdi. Böyük ürəkli, vətən nisgili ilə yaşayan şairləri qaranlıq zirzəmilərdə edam edən, ailələri başsız qoyan imperiyanın öyücüsü idi Səməd Vurğun. Atasız böyüyən gözüyaşlı körpələrə məktəblərdə Leninə, Stalinə, Moskvaya sevgi nəğmələri öyrədilirdi. O nəğmələr ki, Səmədin diliylə söylənilmiş, qələmi ilə yazılmışdır. İmperiyaya «sədaqətsizliyinə» görə Cavidləri ittiham edirdi – düşü ordenli, medallı Səməd.

**Nədən şerimizin baş qəhrəmanı
Gah Turandan gəlir, gah da İrandan?
Bəs mənim ölkəmin varlığı hamı?
Böyük bir şairin yazdığı dastan
Gah Turandan gəlir, gah da İrandan?**

(«Komsomol poeması», Bakı, 1986).

Gərək ölməz Cavid də Səməd kimi dilini dinc saxlayıb, başını qoruyaydı?! Gərək «Leninin kitabı», «Zamanın Bayrağı» yazaydı?! Səməd «Bəs mənim ölkəmin varlığı hamı?» deyəndə əslində «dörd hərflə SSRİ»-ni nəzərdə tuturdu. Hər şeyə, hər yerə, hər kəsə imperiyanın gözüylə baxırdı Səməd,

burada öz gözü yox idi. Öz gözü olanlar Səmədin söyüşünə tuş olurdu.

**İndi xəbər verim oxucuma mən
O «millət rəhbəri» Rəsulzadədən;
Toplamış məclisdə müsəlmanları,
Yağlı vədələrə tutmuş onları;
Deyir: «Türkiyəni çağırmaq gərək,
Bizə kömək olsun qılınc çəkərək.
Parlasın ədalət, mehri-hürriyyət,
Ucalsın göylərə şərəfi-millət!..
– Şarlatan!
– Afərin!
– Rəhbərə bir bax!..
– Vətəni yadlara bunlar satacaq!..
– Bir dayan!
– Nə dedin?
– O bir xaindir.
Sözünün pərdəsi millətdir, dindir...**

(«26-lar» poeması, Bakı, 1986, səh. 59).

Şair Səməd üçün Türkiyə, türk ulusu yaddır, rus imperiyası doğma!.. «Vətəni yadlara bunlar satacaq» – yəni imperiyanın qarşısına Türkiyə ilə birgə Azərbaycan çıxacaq». Bəli, əziz Səməd! Əgər Azərbaycan Türkiyəyə pənah aparsaydı, öz mənliliyini təsdiq edərdi. Fəqət sizlərin «vətənsəvər»liyiniz hesabına Azərbaycan öz mənliliyindən əl çəkib Rusiya adlı bir yadlığın varlığını təsdiq elədi. Bu gün də dünya canavar kimi ağzını açıb Türkiyəni də, türk ulusunu da udmaq istəyir. Azərbaycan da dünyaya sənin heykəlini göstərir. Sən isə Azərbaycanı qanına qəltan eləyənləri xilaskar kimi öyürsən!..

**Ağır fikirlərə dalmış Şaumyan,
Xəyalı göyləri hey yara-yara,
Əlvida söyləyir qaranlıqlara...
Onun üzündəki fırtınaya bax!**

**Böyük bir həsrətlə boğulmuş rəngi;
Onun baxışları alovlanaraq,
Döyünür köksündə polad ürəyi,
Böyük bir həsrətlə boğulmuş rəngi.**

(«26-lar» poeması, Bakı, 1986, səh. 61).

Şaumyanların «polad ürəyi»ndə Azərbaycana, türkə qarşı kindən qaralmış qanlar axır – dünən də, bugün də. O ürək ki, minlərlə türkün qətlinə hökm vermiş, ləyaqətini alçaltmışdır. Tarix yenə təhrif olunur. Azərbaycan nəhayət ki, tarixi qüsurları, – bir ləkə kimi mənliliyinə bulaşan dolaşıqları aradan qaldırmalıdır. Bu gün həm Səməd, həm də M.Ə.Rəsulzadə – bizim özümüə münasibətimizin ziddiyyətli olduğunu sübut edirlər.

Bu ziddiyyətin səbəbi isə hünərsizlikdir.

Səmədin şeirlərinin baş qəhrəmanı Moskvadan gəlir, «SSRİ»-dən gəlir. Səmədin azadlıq carçısı olan Milli qəhrəmanı yoxdur. O, Azərbaycanı öyəndə boz tarlalarda Moskva üçün gün altında yanan qız-gəlinlərin əlini, işini öyür.

**Bizim günlər belə keçir. İş ilə hünər
Şöhrət olur bu torpağın hər övladına.
Alqışlayır, salamlayır onu ürəklər,
Vətən mülkü heykəl qoyur onun adına.**

(«Qəhrəmanın zəfəri», Bakı, 1986, səh. 170).

Biz yalnız iş hünəri göstərmişik və buna özgülər yiyələnib. Tarlalarda üzü Moskva üçün yanib qaralanların döşlərində ordenlər parıldayıb. Bunun vəsfi də Səməd şeirlərinin ana xəttinə çevrilib. Səməd öz şeirlərində zəhmət adamlarından başqa Azərbaycanda Azərbaycan quran idrak, iradə tanımır, tanıtmır. Böyük Amallara yiyə durmamışıq, şeirlərimiz böyük Amallarımızı öyməyib, ona görə də Azərbaycanı paralayıblar, qamarlayıblar.

M.Ə.Rəsulzadə Azərbaycan istəyirdi, azad vətən istəyirdi, Səməd də ona xain deyirdi.

Səməddə şeiri sevmək olur, amma Azərbaycanı tanımaq olmur, çünki Səməddə Azərbaycanı tapmaq olmur. Azərbaycan Moskvavari tanınır, Moskvanın ayağı kimi öyülür. Bu cür ruhsuzluqda Azərbaycana sevgi boğazda dayanır, ürəyə çatmır.

Zamanın tələsində yazan qələm əbədiyyətin sevgisinə layiq ola bilməz.

Diqqət yetirin: M.Ə.Rəsulzadəyə «xain» deyir, amma Azərbaycanın düşmənini «Qafqazın qartalı Şaumyan belə...» deyərək öyür.

Bir yerdə «İran, Turan nə olsa da, yad torpağıdır» deyir, başqa yerdə «İnsanlığa zinət oldu bu aləmdə Lenin adı» söyləyir. Nə böyük xəta! Bizə görə, bu cür hədyan münasibət tariximizə və milli məhəbbətimizə qarşı acı bir kinayədir.

Səməd Vətəndən elə yazdı, elə danışdı ki, vətənsəvərlər zərər çəkdi.

Biz dedik ki, şairimiz vətənin torpağını, daşını öydü, bəhəddarlarını öyə bilmədi. Əmək bəhəddarlarının obrazını yaratdı. Əmək bəhəddarları isə Vətənin yağıları üçün torpaq becərdi, gül bitirdi.

Vətən sonalarının gül üzləri özgələrə gül bəsləyəndə solduruldu. Səmədlər də bunu öydülər.

Zamana sığan – Yoxluğa gedən

Koba

Yox, Vanya! Yaramaz arxayın olmaq!
Düşmənin gücünü hesaba almaq
Birinci şərtidir qəhrəmanlığın,
Belədir, ay xala! Sən nə deyirsən?

Qızıyetər

Ehtiyat igidin yaraşığıdır!

Koba

(təkrar edir)

Ehtiyat igidin yaraşığıdır! –
El səsi ən böyük məktəbdir, dostlar!

Şaumyan

(romantik bir vəziyyətlə)

Bu səsdə dünyanın həqiqəti var!
Tarix döyüşlərə çağırır bizi.
Gərək məşəl tutaq ürəyimizi!

Məşədi bəy

(Kobaya)

Bəzən xəyallara gedir Şaumyan...

Koba

Meyvəsiz ağacdır xəyalsız insan.
Günəşsiz bir bahar saralıb solar,
Xəyalsız gələcək qaranlıq olar...

.....

Xanlar

(anasına)

Nə xeyir tapmısan sən o göylərdən?

Koba

Onun ürəyinə heç toxunma sən,
İnanmış göylərə o körpəlikdən.
Fəzalar olsa da fikri, diləyi,
Yenə də təmizdir, safdır ürəyi.

Məşədi bəy

(Qızıyetərin başını sığallayaraq)

Ananın qəlbinə toxunmaq olmaz.
Ana nəfəsindən çiçək də solmaz.

Şaumyan

İnsanlığ süd əmmiş ana döşündən,
Soyuq bir məzardır anasız Vətən.

.....

Qızıyetər

(dərindən köksünü ötürərək)

Taleyin zindanı kürəyimdədir,
Zalımın zənciri biləyimdədir,
Qonağın yerini soruşursunuz? –
Yarın ürəyimi, ürəyimdədir!..

(«Xanlar» dramı, Bakı, 1955).

Səmədin ilahi ilhamı necə də amansızcasına zamana baş əyir, bac verir! Ali sözü zamana təslim etmək cəhdi şəxsiyyətin boynuna kəndir salıb qəlibə sürüyür. Səməd Zamanla dil tapdığı üçün Əbədiyyətin qarşısında dili lal olub. Dil gödək olanda şəxsiyyətin mənliliyi süquta uğrayır. Şəxsiyyəti sevənlər üçün bu, nə qədər iztirablı müşahidədir! Zamanın boyalarıyla o qədər boyanıb ki, tarix onu nişan versə də, əbədiyyət onun varlığına şəhadət vermir.

Səməddə hər zaman yeni təb var, amma onun yeni sözü, yeni mövzusu yoxdur. Yeni mövzu Azadlıqdır. Azadlığı özgədən istəmək əski mövzudur, özündən istəmək – yenidir, yenilikdir. Səməddəki yeni təb Lenin obrazı yaradıb, Moskva obrazı yaradıb, Azərbaycan obrazı yaratmayıb, Moskvanı yaradanda özünü, özünü pozuntuya uğradıb, ləğv edib.

Səməd özü üçün sənətkar boyu yaradaraq Azərbaycanın boyuna çevrilməyib, boynuna mindirilib. Bu, bir xətdir. Bu elə bir xətdir ki, Səmədlər Azərbaycanın boynundan düşməsə, Azərbaycanın boyu görünməyəcək. Bolşevizmə gərək olanlar Azərbaycanın böyükləri elan edildilər. Bu cür elanlarla Azərbaycana səadət vermək olmaz.

Biz Azərbaycanın ruhani mahiyyətini, qədimliyindəki uca boyunu təqdim edəndə, özgələr yazırlar ki, Azərbaycanı

uydurmayın, ona öz «böyükləriniz»in (Səmədlərin) gözüylə baxın, onda Azərbaycanınızın balaca olduğunu görəcəksiniz.

Bizə görə isə Azərbaycanı Səmədlərə bərabər götürmək onu anlamamaqdır, Azərbaycana qəsdədir.

Səməd Zamana bərabərdir, Azərbaycan Əbədiyyətə.

Zaman onu dahi sayır, amma həqiqət onu dahi saymır. Səməd zamandan yüksəyə qalxa bilmədi, zamanın içində qaldı. Azərbaycan naminə, Həqiqət naminə bunu deməliyik. Heyf Səməd kimi istedadlı, ilhamlı şairimizdən!

Azərbaycana yeni şairlər gərəkdir, yeni şeir gərəkdir, yeni qüdrət gərəkdir ki, onu – klassiklərin ruhu ilə birləşdirsin, sabahı ilə doğmalaşdırsın!

Yükümüzdən Böyük Fərəhimiz Yoxdur!

Atamız Var Olsun!

8–9 *İşıq Ayı*, 26-il.
Saray-Soylu – Atakənd.

İSTEDAD və İNSANİLİK

(A.S. Puşkinin əsərləri üstə düşüncələr)

I. Yaradıcılıq və Müqəddəslik

A.S. Puşkin ədəbiyyatın ən çox araşdırdığı və öyrəndiyi simalardan biridir. Bu da təbiidir. Puşkinin bütün əsərləri füsunkar bir istedad qüdrəti ilə başa gəlmişdir və elə araşdırmalar da istedadın sərhədlərini müəyyən etmək xarakteri daşımışdır. Fəqət araşdırmalar yaradıcını yaratdığı ilə bir yerdə bütöv şəkildə üzə çıxarmağı hədəfləmir, nəticədə siyasi şəraitin tələb elədiyi birtərəfli münasibət formalaşır ki, oxucu da araşdırılan sahədə həqiqi təsəvvürə, biliyə malik ola bilmir. Bu bizim

ədəbiyyatımızda daha çox özünü göstərir. Bizim təhlilçilərimizin yanaşmalarında mədhiyyəçilik idrakiliyi üstələyir. Elə buna görə də ortada ciddi yaradıcılıq olduğu halda, ona yanaşma tərzı həqiqəti əks etdirmir.

Puşkinin «Ərzuma səyahət» əsərində (Azərnəşr, Bakı, 1937) onun təsvir eləmə qabiliyyətinə heyran qalmamaq olmur. Puşkinin bu nəsr əsəri Türkiyəyə işğalçılıq yürüşü edən rus ordusunu müşayiət edən şairin aldığı təəssüratlardan yaranıb. Qafqazdan keçərək Qarsa, oradan Ərzuma qədər olan yol boyu, Puşkin təbiəti o qədər canlı, füsunkar, bədii bir dil ilə ifadə etmişdir ki, rəssam bu təsvirdən gözəl təbiət əsərləri yarada bilər. Təbiətin hər qarışının təkrarsız gözəlliklərindən ibarət olmasını təkrarsız ifadələrlə nəql edən Puşkin doğrudan da özünəməxsus bir istedad kimi aşkarlanır.

Fəqət bu səyahətdə Puşkinin insana münasibəti, özəllikcə də türk insanlarına münasibəti təbiətə münasibəti ilə dəhşətli bir təzad təşkil edir. Əcəba, nə istəyib Puşkin bu insanlardan? Bəlkə rus ordusuna müqavimət göstərməyib, müticəsinə qapını onların üzünə açsaydılar, Puşkin onları «mədəni insanlar» adlandırırdı?! Bu əsərdə (başqa əsərlərində də bu niyyətlərə rast gəlmək mümkündür) Puşkin Avropa və Asiya ayrılığı yaradaraq, Asiyaya nifrətli, ikrahədici münasibətini sərgiləməkdən çəkinməyib. Misal çəkək: «Bu günlərdə mən bir qalmıq alaçığına getdim. Bütün ailə nahar etməyə toplanmışdı. Qazan ortalıqda asılmışdı, tüstü alaçığın yuxarısında açılmış dəlikdən çıxırdı. Bəd olmayan gənc bir qalmıq qızı tütün çəkə-çəkə iş tikirdi. Mən onun yanında oturdum. Adın nədir? – Neçə yaşın var? – On, bir də səkkiz. – Nə tikirsən? – Tuman. – Kimə? – Özümə. – O, öz trubqasını mənə verib nahar etməyə başladı. Qazanda qoyun quyuğu və duzla çay bişirilirdi... Başqa bir xalq mətbəxində bundan daha murdar bir şey bişirildiyini zənn etməyirəm... Qalmıqların iltifatları mənı qorxutmuşdu: mən tələsik alaçıqdan çıxdım və bu step sirseyasından (ifritə) getdim». («Ərzuma səyahət», səh.11,12). Puşkinin bu təsviri açıq şəkildə oxucunu qalmıqların həyat tərzindən iyrəndirmək və Rusiyanın bu stepləri istila etməsinə bəraət verməkdən ibarətdir. «Geridə qalmış, vəhşi xalq» obrazı

yaratmaq bir çox Avropa və rus yazarları kimi, Puşkini də həvəsləndirmiş və onu «Böyük imperiyaya» xidmət etməyə sövq etmişdir.

Daha sonra Puşkin böyük həvəslə davam edir: «...Çərkəslərin adətlərinə görə, orada onların süvariləri basdırılmışdı. Tatar yazısı, qılınc şəkli təngə daş üzərinə qazılmış və yırtıcı babalardan yırtıcı nəvələrə yadigar buraxılmışdı». (Həmin əsər, səh.15,16). Bundan öncə təbiəti təsvir edəndə necə munis, həlim, alicənab görünürdü Puşkin!.. İndi... necə acıqlı və qəddar danışır! Təhqir onun dilində heç bir maneəyə rast gəlmədən gurultulu bir əks-sədaya çevrilir. Diqqət edin: «Çərkəslərin bizi görən gözləri yox idi. Biz onları azad otlaqlarından qovub çıxarmışıq. Onların aulları dağıdılmış, bütün qəbilələr tələf edilmişdir». (Həmin əsər, səh. 16). Nə qədər ucuz fəxarətdir! Güc nümayişi, millətlərin başına dünyanın dar edilməsi şair qəlbini göynətmir. Əksinə, bu müşahidələr onun duyğularında bədii sevincə çevrilir və Puşkin fəlakətlər üzərində «səadət» nəğmələri oxuyur. Bir şair qəlbində humanizmin sönməsi – imperiya xislətinin əzəmətinə «ışıq» tutur.

II. Millətçilik və Bəşərilik

Puşkinin nifrətlə yaratdığı vəhşi obrazlar rusun istilasına bəraət və vəhşi dağıdıcılığını xilaskarlıq kimi göstərmək əməllərinə xidmət edir. «...Onları müti etmək üçün bircə çarə var isə, o da Qırım tatarlarının silahlarını aldığımız kimi, onları da tərkisilah etməkdən ibarətdir, bu isə son dərəcə çətinidir; çünki onlar arasında irsi ədavətlər və qan intiqamı adəti hakimdir. Xəncər və qılınc onların bədənlərinin üzvüdür və uşaqlar hələ dil açmamışdan əvvəl qılınc, xəncər qollanmağı öyrənməyə başlayırlar. Onlarda adam öldürmək sadə bir bədən hərəkətidir...». (Həmin əsər, səh. 16). Əgər Puşkin tatarların qanının günlərlə arxlardan axıdılmasını vicdan əzabı ilə dilə gətirsəydi, onda rus vəhşiliklərinin antibəşəri əməllər törətdiklərini etiraf edən həqiqətçi düha olardı. Millətçilik – öz millətinin vəhşiliklərini bəzəmək və başqa millətlərə qarşı nifrətlər yağıdırmaq əməlinə bərabər deyil. Əksinə, böyük düha öz millətini hər cür

vəhşiliklərdən çəkəndirməklə və insani dəyərləri qorumağa çağırmaq səviyyəsində gözəl millətçilik etmiş olur.

Puşkin bu əsərində tez-tez «Şərq mənasızlığı», «Asiya nadanlığı» ifadələri işlədir. Şərqi islam ehkamına bərabər tutan şairin dünyəvi biliyi adamda şübhə yaradır. Ya o, dünyanı yaxşı bilmir, ya da açıqca qərəzli yanaşır. Axı sivilizasiyanın, mədəniyyətin, böyük ədəbiyyatın Şərqə məxsus olduğunu danmaq – bəşəri istəklərin çiçəklənməsinə necə yol açar?! Yenə də əsərdə Puşkinin qərəzli mövqelərini göstərən sitatlara qayıdaq: «Uşaq yaşlarından səyahət mənim ən sevimli bir arzum idi. Sonralar mən uzun müddət gah cənuba, gah şimala gedərək bir köçəri həyat keçirdim. Lakin hələ heç bir zaman geniş Rusiyanın sərhədlərindən kənara çıxmamışdım. Mən sevinərək, atımı istiqamətində olduğum çaya sürdüm və mehriban at məni Türkiyə sahilinə çıxardı. Lakin bu sahil artıq alınmışdı: mən hələ də Rusiyada idim». (Həmin əsər, səh. 42). Nə amansız xudbinlikdir! Gəlib çıxasan Türkiyəyə və lovğa-lovğa deyəsən ki, bura Rusiyadır. Mən bir şəxs olaraq dünyanın tərif elədiyi bir şairin bu cür öyünmələrini seyr edəndə ödəm ağzıma gəlir. Baş, ayağı bilinməyən bir dünyada yaşadığımı düşünüb göz yaş tökmək istəyirəm. Təkcə rusun hakimiyyəti, siyasəti deyil, onun sevimli şairləri də türkcə qarşı nifrətlə danışanda Tolstoyun bu xalqa aid olmadığı qənaətinə gəlmək istəyirəm. Milliliyi Bəşəriliyə qarşı qoymaq bunların vicdanına necə sığa bilər axı?!

Puşkin bütün yaradıcılığı, zəngin istedadı ilə rus millətinin iftixarıdır, fəqət bəşəriliyə çatmayan iftixarıdır. Bir var – bəşəriliyə dartınasan, lakin imkanın olmaya, bir də var zəngin imkanların ola, özün ziyan verəsən – Puşkin kimi. Rusiyanı bütün canı ilə sevən Puşkin ona görə bəşəriləşmir ki, başqalarına (özləklə, türkcə) sözlə ifadə olunmaz bir antipatiyası ilə Rusiyanı özündə məhdudlaşdırır. Nəhəng istedad müqəddəs bəşəriliyə xidmət edə bilmir. Bəşəri olmayan isə insaniliyə doğma ola bilməz. Rusiyaya sevginin insaniliyə yadlığı onun bəşəriliyinə yön deyil, imperializmə bəraətdir.

İstedad – yaradan qüdrət kimi təsdiq olunanda insani olur. Fəqət bu qüdrətin yaratdığı nə olursa olsun – poeziya, incəsənət,

musiqi, fəlsəfə... mütləq insaniliyə xidmət etməlidir. Belə olan halda istedadlı olan – bəşəri səviyyəyə yüksəlir. Bəşəri səviyyəyə gedən yolda heç bir siyasi ünsür iştirak etmir. Siyasi ünsür olan yerdə millətə xeyir vermək ehtimalı ola bilər, lakin belə halda siyasi ünsürlərlə bəzənmiş poeziya sevgi yaratmır. Biclilin daxil olduğu düşüncə nə qədər milli görünərsə də, ona həqiqi rəğbət bəsləmək mümkün deyil. Poeziya başdan sona qədər ruhani-insani gözəllik çağırmaqdır.

III. Siyasət və Humanizm

Puşkin mənim millətimə nifrət etmiş, onu aşağılamaq xətti tutmuşdur. Az qala ayrı-ayrı obrazlarla nifrətinə bəraət qazandırmaq üçün sübutlar qondarmağa girişmişdir. Əgər biz Puşkin yaradıcılığında yalnız istedadı əsas götürsək, gərək millətimizi gözümüzdən salaq. Ya da Puşkin səviyyəsində millətçilik edib Puşkini gözümüzdən salaq. Puşkin mənim millətimdə müəyyən çatışmazlıqlar tapıb onu narahatlıqla, insani bir qayğı ilə dilə gətirmiş olsaydı, onu anlardım. Yəni belə çıxardı ki, bəşərin böyük şəxslərindən biri başqa bir xalqın hansısa qüsurlarına göz yaşı axıtmışdır və beləliklə də bizim sevgimizə səbəb olardı. Təəssüf ki, məsələ bu cür deyil və biz də Puşkini bəşəriyyətin gözündən salmaq istəmədən, onun yerini göstərməyi məqsədəuyğun hesab edirik. Ən azı Puşkin də bilir, qeyriləri də ki, mənim millətimin verdiyi böyüklər dünyanın bütün böyükəri ilə çəkiddə tarazlaşmağa, bəziləri isə ümumən çəkini basmağa qadirdir.

Biz Puşkini də, Puşkinləri də millətimizin gözündən salmağa cəhd eləmirik. Əksinə, Puşkinin rus xalqına sevgisini, canıyaranlığını bir çox yönərdə alqışlayırıq. Bununla belə, həqiqəti bütöv şəkildə bildirmək istəyirik. O kəslər ki, bizim millətimizə aşağılayıcı münasibət bəsləyiblər, o kəslər ki, onu alçaltdıqdan çəkinməyiblər – bizimkilər onları bizə yaxşı tanıtmayıblar. Bizə onların insani keyfiyyətlərini deyil, istedadlarını göstəriliblər. Biz də onlara heykəllər ucaltmışıq, dilimizin nəğməsinə çevirmişik. Ağlımızı gözəlləşdirsək, onda anlayırıq ki, ayrı-ayrı dövrlərdə biz insani qüdrətə deyil, istedad

pərəstiş etmişik. O istedadla ki, bizə üstədən aşağı baxıb. Puşkin «Ərzuma səyahət» əsərində türkü ilə təsvir edir ki, bunu oxuyan türkü qanmaz və qanmazlığından da məzlum, vəhşi, vəhşiliyindən də zavallı bir qövmlə kimi tanıyar. Bu əsər o qədər bədii və cazibədardır ki, adama hər şeyi unutdura bilər.

Dediyimiz kimi, təbiətin təsviri oxucuya şairənə əhval aşılayır. Təbiətə bu qədər içəridən məftun olmaq, insandan isə ağzını sürüyə-sürüyə danışmaq, onu bəzən kinayə ilə təsvir etmək nə qədər ziddiyyətlidir! Şairin insanı təsvirlərində qəzəbinin əcaib melodiyları səslənir. Bu, Puşkin məənəviyyatının təzahürləri deməkdir. Puşkin Rusiyanın içərisində rus xalqına qarşı hakimiyyət amansızlığı ilə mübarizə edib, amma Rusiyanın sərhədlərindən kənardakılara istilacı münasibətini öyüb daim. Ümumimperiya, şovinizm təsirinin təzahürləri bu istedadlı şairin yaradıcılığında könül bulandıran bir iz buraxıb. Rusu çox alicənab və humanist təqdim edir Puşkin. Əlbəttə, bu münasibət təqdirəlayiq bir səviyyə olardı. Əgər rus istila başında duranda da onu gözəl göstərməkdə inad etməsəydi. Bu göstərmədə hansı səmimiyyət ola bilər?! Müharibədə rusun davranışı mədəniyyətli bir intelligent təsiri bağışlayan görüntülərdən ibarət olur. Halbuki müharibəni məhz rus, başqalarına qarşı aparır.

Puşkin «Səyahəti»ndə gürcü və erməni haqqında elə danışır ki, onlar tərəqqi etmiş, mədəni xalqlar kimi görünür. Türklər isə mədəniyyətdə ölüvay, bu səbəbdən də vəhşi millət təsiri oyadır. Əslində isə Puşkinin bəzi şeirlərində (burada şeiri köçürməyə ehtiyac yoxdur. Məqsəd poetik istedadı göstərmək deyil) erməni haqqında çox aşağılayıcı münasibət var.

Deməli, erməni rusla müqayisədə barbar, türklə müqayisədə isə mədəni və üstün millət kimi təqdim olunur. Guya erməni rusa tabe olduğu dərəcədə mədənidir, türk isə müstəqil olduğu dərəcədə vəhşidir. Erməni Rusiyanın içərisində mənəmlik edəndə isə onu qabalıqda suçlayır və şeirlərində həтта söyür. Bu da mədəni Rusiya mədəniyyətinin başında duran şairin məntiqi!..

IV. Qəyyumluq axtarışı və Yiyəlik duyğusu

A.S.Puşkin, «Şerlər, poemalar, povestlər» (Bakı, «Yazıçı» – 1987). Bu kitabın önsözündə professor Aqil Hacıyevin dilindən oxuyuruq: «Azərbaycan ədəbiyyatı və incəsənəti Puşkin yaradıcılığı ilə sıx bağlıdır. «Azərbaycan və Puşkin» mövzusu kifayət qədər genişdir və bir sıra mühüm aspektlərdən ibarətdir». Daha sonra müəllif ayrı-ayrı dövrlərdə yazılmış kitab və məqalələrin adlarını sadalayır: «Puşkin və Azərbaycan ədəbiyyatı», «Puşkin və Azərbaycan mədəniyyəti», «Puşkin Azərbaycan folklorunda» və s. Bu cür paralelliklərdən də betər xəcalət gətirəcək əməl ola bilərmi?! – Azərbaycanın şair və yazıçı seçkinləri Puşkini Azərbaycana bərabər sayırlar. Niyə ölmürlər?! Puşkini mədh eləməklə Rusiya imperiyasının iltifatını qazanmaqdan qürur duyan ziyalını Azərbaycanın böyüyü kimi işarə verən qələm də, barmaq da sınımalıdır. Bu cür yalmanma heyvərəliyi sovetlər dövründə lap şahə qalxıb. 1937-ci ildə, rusun azadlığından yazmış Puşkinin yubileyi ərəfəsində, onun azadlıq nəğmələrini tərcümə edən Azərbaycan azadlıqsevərləri, o cümlədən Əhməd Cavad, M.Müşfiq güllələnirdilər. Bunları dilə gətirən tapılmırdı. Mükafat almaqla xalqın «böyüyü» elan olunmağa can atanlar isə orduya çevrilmişdi. Bunlar Puşkinlərin kölgəsində böyük görünmək istədikcə Azərbaycanı kiçildiblər. Şöhrət və qorxu taununa tutulanlar bütün imkanlarını, istedadlarını Azərbaycan üçün gərəksiz olan fantastik ideallar quraşdırmağa həsr ediblər. Sənət kəhkəşanında estetik ideal axtarışlarını bir kənara qoyaraq «ali» rütbələrə, mənsəblərə yetən bir sıra Azərbaycan ədibləri bənzərsiz istedad zirvəsi «kəşf etdiklərini» dilə gətirmiş və bununla öyünməkdən usanmamışlar və bu tapıntılarıyla sanki Azərbaycanı xoşbəxtliyə çatdırmışlar. İnsanların azadlıq istəklərinin mahiyyət etibarı ilə tərənnümçüsü olmalı olan şairlərimiz Puşkin istedadını öyməkdən böyük azadlıq tanımayıblar. «Puşkin Azərbaycanın dostudur» – yazırlar, dalınca M.F.Axundovun, Bakıxanovun adlarını çəkirlər. O kəslər ki, rütbəli çar çinovnikləri idilər və bu çinovniklər həmişə Azərbaycanı Rusiyavari görüblər. Azərbaycanın əli qələm tutanlar ordusu Azərbaycanda böyük sənət yaratmaq əvəzinə,

Azərbaycana rusu öyrətməyə girişiblər. Bu ənənə bu gün də davam edir. Heç kim əleyhinə deyil ki, başqa xalqların sənət yaradıcılığı, böyük ədəbiyyatı tərcümə olunub xalqımıza çatdırılsın. Amma bu işi o vaxt görmək ləyaqətli olur ki, bu xalqın özünün böyük sənət, ədəbiyyat yaradıcılığı başa gəlir və başqa mədəniyyətlərin təsiriylə özümlüyünü itirmir. Bizdə bir sıra sənət nümunələri mövcud olub ki, bunlar əsasən istedadın varlığını göstərib, Azərbaycanın müəyyənliyini yox. Azərbaycanın bu cür istedadlı yaradıcılarında ən yaxşı halda qabaqca Rusiya «nəhəngliyini» oxuyursan, sonra əlavə kimi, kölgə kimi Azərbaycan obrazını.

Təəssüflə qeyd etmək lazımdır ki, yaradıcılıq insanilik hadisəsi kimi deyil, ən çox istedad hadisəsi kimi meydana çıxıb. Elə buna görə də həyatımızın heç bir sahəsində milli təfəkkür sistemi yaranmayıb. İstedadlarımız öyüləndə də Rusiyanın xidmətçisi kimi öyülüb – xidmətinə görə öyülüb. «Yazıçılar İttifaqı, birliyi, məclisi» və s. tərtib eləməklə sənət dünyasını nəzarətə götürən imperiya da standart beyinlər tərtib etməyi baş plana çevirmişdi. Üzə çıxan hər bir istedadı zaman-zaman sürüyüb bu ittifaqa salmış, onları istilanın öyücüsünə çevirmişlər».

İnsanlığa kölgə salmaq ənənəsi siyasi proseslərin tərkib hissəsinə çevrilib. Belə ki, dediyimiz kimi, Puşkin Azərbaycanda Rusiyanı istilacı kimi təmsil edir, Tolstoy isə Rusiyanı daim humanizmə çağırır. Amma Bakıda Tolstoyun deyil, Puşkinin heykəli ucaldılıb. Puşkinin Bakıya münasibəti onun Bakıda hörmətini ifadə etmir. Bakıda bəşəri olmayanın ucaldılması da (heykəl olaraq) insanilik hadisəsi deyil, siyasi fəndgirlikdir.

Əgər Moskvada Füzuliyə heykəl ucaltsaydılar, bu, rusların bəşəri humanizmi olardı. Nizaminin heykəlini qoymaq yaxşıdır, lakin burada da siyasi fəndgirlik rol oynayır. Çünki Nizami mücərrəd bəşəridir. Füzuli isə milli ruhun bəşəri zənginliyə qalxmasıdır. Füzulini ucaltmaq Azərbaycanın böyüklüyünü qəbul eləməkdir. Bunu isə Rusiya etməyib. Həmçinin Tolstoyun ucaldılması da rusu şərəfləndirərdi. İmperiya Tolstoyu öz dayağı saymır, Puşkini isə sayır.

Ocağımızın keçirdiyi «Bəşərilik» Bayramında Puşkinlərin mövqeyi qəbul olunmur, Tolstoy isə bəşəri hadisə kimi sevilir.

Biz heç bir xalqa ögey münasibət bəsləməyən, hər bir xalqın dəyərini görən, qiymətləndirən və «Türkəm» deyib hayqıran dühalar yaratmaq istəyirik. Onlardakı insan obrazlarından, özlərinin qüdrətindən türk xislətini bərpa edib üzə çıxarmaq amacındayıq. Onları yeni ideya xəmirinə qatıb xəlqi ucalığı təsdiq etmək qərarındayıq.

Asif Atanın Mütləqə İnam Ocağının müqəddəs fəaliyyətinin əsas xətlərindən biri budur!

Yükümüzdən Böyük Fərəhimiz Yoxdur!

Atamız Var Olsun!

5–6 Köçəri Ayı, 25-il. Saray-Soylu.

İNSANLIĞIN DEMOKRATIYA PROBLEMİ

SSRİ dağıldan sonra ayrı-ayrı respublikalarda emosiyalı əhvallarda olan çoxsaylı adamlar müxtəlif qüvvələrin təhriki ilə baş qaldırdılar. Həmin adamlar əhalidə yatmış milli heysiyyəti körükləməklə hakimiyyətə doğru irəliləməyə başladılar. SSRİ vaxtında hakimiyyətə hazırlanmış, hamarlanmış şəxslər gətirilirdi. Bu qurum dağıldan sonra isə emosiyaların üzərində hakimiyyətə gəlmək iştahları çox sürətlə inkişaf elədi. Əlbəttə, bu həşir kampaniyasının içərisində tək-tək saf adamlar, millətsevərlər də var idi. Hakimiyyət bölgülərində onlar ya kənarda qalırdılar, ya da ən aşağı yerlərə təyin edilirdilər.

Emosiyaların ərşə qalxmasını Qərbin demokratik casusları təşkil edirdilər və insanların milli arzuları ilə Qərbin «dəyirmanı»nı işlədirdilər. Bu prosesi bir neçə mərhələdə keçirməyi nəzərdə tutan Qərbin birinci mərhələdə məqsədi bu cür emosiyalarla SSRİ-ni məhz tam çökdürmək idi. Hərçəndi milli duyğuların oyanması Qərbin məqsədlərinə qətiyyənlə uyğun

deyildi. SSRİ-nin birdən-birə dağılması da Qərbin arzulamadığı proses idi. Çünki birdən-birə çoxsaylı respublikaların yaranması siyasi gedişatı çox mürəkkəb duruma gətirib çıxardı. Buna baxmayaraq, Qərb uzun müddət hazırladığı demokratik kapitalizmin bərqərar olmasını təmin edən planlar əsasında taktiki gedişlər hazırlamağa və onu işə salmağa başladı. Birinci mərhələdə millətçilik şüarları ilə meydana çıxan qüvvələr hakimiyyətə gəldi. İnsaf naminə desək, hakimiyyətə gələnə qədər bu qüvvələrdə milli təəssübkeşlik də var idi və müəyyən birlik də. Ancaq onların damaqlarına hakimiyyət şirniyi dəyən kimi başları gicəlləndi. Özləri haqqında böyük xüyalara düşdülər və ən yüksək yerləri tutmaq üçün bir-birinə qarşı yağı kəsildilər, – bölündülər, qruplaşdılar... Bu əhvalı kənar qüvvələr daha da artırmağa başladılar. Qərbə bunların hay-həşiri gərək idi, mütəşəkkil formada hakimiyyəti ələ keçirib «özbaşınalıq» eləmələri yox.

Bu vəziyyətdən istifadə edən hakimiyyətpərəst kommunist ünsürlər fəallaşmağa başladılar. Və özlərini dünya siyasi şəbəkəsinin idarəçilərinə yararlı kimi təqdim etdilər. Qərb keçmiş kommunistlərin hakimiyyətə gəlməsinə mane olmadı. Çünki Qərb yaxşı bilirdi ki, onlar əqidəsiz, yolsuz hakimiyyət düşkünləridir. Məhz millətçi sayılanları bu yolla dövlət idarəçiliyindən uzaqlaşdırıb beynəlmiləlciləşdirmək – qərbçiləşdirmək mərhələsinə başladı. Amma siyasi gedişlər çox mürəkkəb, ziddiyyətli olduğundan Qərb hər şeyi nəzarətdə saxlamaq üçün müxtəlif manevrlər haqqında düşünür.

SSRİ dağılandıqdan sonra çaşbaş duruma düşən Rusiyanın vəziyyəti nə qədər gərgin olsa da, siyasi hadisələrə təsir göstərə bilir. Qərb nəzərə alır ki, əgər Rusiyanın təsir gücü inkişaf edərsə, hakimiyyəti itirmək təhlükəsi ilə üzləşən köhnə kommunistlər istənilən vaxt Rusiyaya meyillənə bilərlər. Ona görə də Qərb alternativ qüvvələrin hakimiyyətə gəlməsi prosesini ehtiyatda saxlamağa maraqlıdır. Lakin bu alternativ qüvvələri tamamilə qərbpərəst edəndən sonra hakimiyyətə gəlmək prosesini gerçəkləşdirmək mümkündür. Bu istək doğrulduqca Qərb alternativ qüvvəni açıq şəkildə müdafiə etməyə başlayacaq. Bu işi

elə həyata keçirəcək ki, yerlərdə özünün ədalətçi obrazını yaratsın. Çünki Qərbin yeganə silahı demokratiya oyunudur. Qərbə ümid bağlayan qüvvələr demokratiyanı özlərinin müdafiə istehkamı kimi görürlər. Qərb isə demokratiyasını siyasi ticarət bazarına çevirdiyindən ona qarşı ümidləri azalda bilər. Ona görə də Qərb özünü xilaskar kimi sırımaq planlarını istənilən vaxt işə salır. Ona ümid edənlərə hakimiyyət lazımdır, Qərb necə oynayır, necə aldadır – onlar üçün maraqlı deyil.

Onu da deyək ki, Qərbin bu gənc dövlətlərdə tam oturmamasına baxmayaraq, onlarda hələ heç əsl millilik də olmayıb. Bəzilərinə isə əsasən şovinizm olub. Misal kimi, Gürcüstanı, Ermənistanı, Belarusu və s. göstərmək olar. Nə millətçilik, nə şovinizm Qərbin maraqlarına uyğun deyil. Hər iki amil bu və ya başqa şəkildə başqa qüvvələrə qarşı olur. Qərb də başqa qüvvələrin başıdır.

Bu izahlardan sonra belə qənaətə gəlmək olur ki, Qərbin, yaxud Rusiyanın proqramları əsasında tərtib olunan hakimiyyət milli dövlət yarada bilməz. Millətə xidmət etməyən dövlət heç vaxt müstəqil ola bilməz. Ən yaxşı halda prezidentli əyalət ola bilər. Olur da. Qəti bilmək gərəkdir ki, Azərbaycanda milli dövləti – milli azadlığı həyata keçirən Uluyurd Hərəkatı qura bilər. Bu hərəkət yaranmalı, inkişaf etməlidir.

Atamız Var Olsun!

7 Yağış Ayı, 25-il.

ULUSAL FƏCİƏVİLİYİN ANTIİNSANİ SİYASİ KÖKLƏRİ

Azərbaycanın indiki halını müxtəlif yönərdən araşdıranda özgüləşmə fəlakətinin miqyası aydın dərk olunur. Və adam sözün həqiqi mənasında vahiməlidir. Əvvəla, onu demək olar ki, xalqın dövləti onu qorumaq iqtidarını tamamilə itirib. Bunun səbəbini əsasən dövlətin başında kürd kökənli adamların durmasında axtarırlar. Əlbəttə, əsaslandırılmış istənilən faktla razılaşmaq olar. Məsələnin köklü səbəblərini bu faktla məhdudlaşdırmaqla isə razılaşmaq olmaz. Belə olarsa, xalqı daxilən uçuran başqa amillər «bəraətlənər», diqqətdən yayındırılıb gizlədilər. Proses, təəssüflər olsun ki, bu yöndə – fəlakətlərin daha prinsipial səbəblərinin gizlədilməsi yönündə gedir.

Bəs fəlakətlərin səbəbi niyə gizlədilir? Bu suala cavab vermək üçün cəmiyyətin həyatını hərtərəfli əhatə edən, diqqətini məşğul edən siyasi gedişata ötəri nəzər salaq.

Hakimiyyəti ələ keçirmək və onun ömrünü uzatmaq üçün xalqı qruplara bölüb bir-birinə qarşı qoyan, onu öz əliylə daxildən məhv edən, çörəyə möhtac qoyub müəssisələrin içərisində mütiləşdirən, azadlığa həsrət qoyub, məişəti xatirinə qeyrətsizləşdirib riyakarlaşdıran, xarici qüvvələrin əlində oyuncağa çevirmək üçün zəmin yaradan indiki iqtidar tayfası hər cür alçaldıcı oyunlar düzüb qoşmaqdadır. Paralel qatda isə müxalifət adıyla hakimiyyəti ələ keçirmək istəyən ikinci bölüm ziyan verməkdədir. Fəlakətləri yetirən digər köklü səbəblər məhz bunlarla bağlıdır. Bu bölüm cəmiyyəti inandırmağa çalışır ki, hakimiyyəti indiki hakim tayfanın əlindən almaqla bütün problemləri həll edəcək. Cəmiyyəti inandırmaq üçün isə heç bir fərqli proqram, ulusal ideya, ideologiya ortaya qoymur. Elə işin eybəcərliyi də ondadır ki, bu iki cəbhə bir-birinə qarşı sağlam mübarizə aparmırlar. Ən ağır söyüşlərlə, təhqirlərlə bir-birini hədələyir, əxlaqa zidd davranışlarla ictimai anarxiyanı, siyasi gərginliyi daha da dərinləşdirirlər. Bu isə xarici qüvvələrə Azərbaycanı siyasi baxımdan işğal etmək üçün müdaxilə imkanları yaradır.

Dedik ki, iqtidar və müxalifət arasında ideoloji mübarizə mövcud deyil. Çünki bunların hər ikisi üçün ideoloji prinsiplər eyni mənbələrdən (kənardan) tərtib olunur. Siyasi «fatalizm» onların taleyini artıq müəyyənləşdiribdir. İş o həddə çatıb ki, Azərbaycanın müxalifət şəbəkəsi Qərbin siyasətinə, dövlət rəhbərlərinə hərfi mənada ləliyə-yalvarır. Özünə Corc Buş adında xilaskar uydurub, onun şəklini başı üstünə qaldırır. Bilmək olmur ki, əgər xilaskar, böyük, rəhbər xarici bir dövlətin başçısıdırsa, onda bunlar kimdirlər?! Halbuki Buş özü bir ingilisdır və məlumdur ki, Türk Dünyasının vəhdətinə qarşı pozucu siyasət əməlləri həyata keçirən qüvvələrin önündə də məhz ingilislər gedirlər. Deməli, müxalifət mətbuatında hakimiyyəti qeyri-türklərin zəbt eləməsinə vurğulayanlar, onların öndə gedənləri Azərbaycanın taleyini daha təhlükəli, daha çətin islah olunması başqa yad qüvvələrə həvalə edirlər. Buradan da aydın olur ki, onların çabalarından məqsəd Yurd, Ulus deyil, hakimiyyət «pərisi»ni ələ keçirməkdir.

Ermənini türk millətinə qarşı qoruyan, İraqda türkmənləri kürdlərin əliylə qıran, Əfqanıstan taleyini göz görə-görə qaralayan ABŞ bu hakimiyyətsevərlər üçün necə də humanist, ədalətli, xilaskar sima imiş! İndiki boynu əyri iqtidar da hakimiyyəti itirməyin qorxusundan hər cür xarici təzyiqlərə daha çox boyun əyməli olur. Və iqtidarı boyun əyməyə daha çox vadar eləyən müxalifət bu cür boyunəyənlərdən özlərinə siyasi bayraq düzəldir.

Xalqın içində bu cür qarşıdurmalara, bölünmüşlüyə sövq edən xarici qüvvələr xalqın həyatının başqa sahələrində də anarxiya yaradan, qarşıdurmaya rəvac verən əməllər törədirlər. Məsələn, məlumdur ki, Azərbaycanda mindən çox missioner təşkilat fəaliyyət göstərir. Onlardan 300-dən çoxu dövlət qeydiyyatından keçmişlərdir. Bunların heç biri Azərbaycanın, türkün xeyrinə addım atmırlar. Ayrı-ayrı Azərbaycan vətəndaşlarını qruplar halında cəlb eləyən bu təşkilatlar humanizmin adından, mistik həyatın uydurulmuş gözəlliyindən danışmaqla cazibə yaradırlar. Və tədricən maliyyə yardımı aldıqları dövlətin adını hallandıraraq onu xilaskar kimi təqdim edirlər. Cəlb elədiyi adamlara pul verməklə onların vasitəsilə təbliğatlarını genişləndirirlər. Təbliğat aparırlar ki, filan dövlət

ədalətin keşiyində dayanıb, bizim «haqq işimizə» yardım göstərir və s. Beləcə, bu məmləkətdə marağı olan həmin dövlətin (dövlətlərin) nüfuzu ayrı-ayrı azərbaycanlı qrupların sevgisinə hakim kəsilir, – sevgi bütünlüklə kənara yönəlir, Azərbaycana sevgi, inam isə azalır. Adını da qoyurlar vicdan azaddır. Bu çox əcaib azadlıqdır – Yurd əldən gedir, yurddaşın vicdanı «azadlığa» çıxır. Bu gün təbliğ olunan vicdan azadlığı anlayışı siyasi hoqqabazlıqdan başqa bir şey deyil.

Bəs bu antimillî hadisələr necə başa gəlir? Bir müqayisə aparaq. Əgər bu missioner təşkilatlardan bir neçəsi gedib, məs., Çində bizdəki kimi özbaşınalıq eləsə, qəti əminliklə demək olar ki, Çin onların külünü göyə sovurar. Çünki min illərdir Çin mədəniyyətinin və dövlətçiliyinin təməlini yaradan Konfutsiçilik təhlükə altına düşərsə, bu xalqın daxili strukturu, nizamı pozula bilər. Hələ onu da unutmayaq ki, Çin bu gün dünyanın siyasi meydanında təsiri olan dövlətlərdən biridir. Azərbaycanın isə ulusal dəyərlərdən, ideyalardan qurulmuş milli strukturu yoxdur.

Bizdə Ruhani, ideoloji boşluq elə bir həddədir ki, bu boşluğa hər yandan çirkəblər axıb dolmaqdadır. Azərbaycan adlanan bu yurdu Vətəndaşı onun uğrunda döyüşmək, müharibə aparmaq istəmir. Çünki bu torpağı Vətən səviyyəsinə qaldıran müqəddəs, özümlü dəyərlər gündəmdə yoxdur. Bu yurdu Yurd eləyən özümlü dəyərlər olarsa, insanlarda mübarizə üçün ciddi tutalqa yaranar. Hələlik bu yoxdur. Televiziya da göstərilənlər isə boğazdan yuxarı və özülsüz hazırlamalardır. Siyasi mətbuatda haylamalar da həmçinin, – hakimiyyət, mənsəb uğrunda yortmalar... Diqqət yetirin, Bakı Slavyan Universitetinin öyrəncilərinə (tələbələrində) vətənsizlik dərsi keçirlər. Oranın məzunları kosmopolit ruhsuzluğuna düşər olurlar. Onlar Vətən sevgisini köhnəlik kimi, geriləmə kimi anlayırlar və bu cür də təbliğ edirlər.

«Avrosentrizm»in virus kimi yayılan atributlarından biri də «sərhədlərin aradan qalxması» cəfəngiyyatıdır. Azərbaycanda gedən bu cür bədxah təbliğat sonucda bu yurdu havadan asılı qoymaq məqsədi daşıyır. Belə getsə, sabah Azərbaycan gəncliyinə Vətən gərək olmayacaq.

Əvvəla bilmək lazımdır ki, sərhədlərin aradan qalxması cəfəng bir nəzəriyyənin uydurmasıdır. Əgər sərhədlər olmayacaqsə, dövlət də olmayacaq, xalq da olmayacaq, bəşər də olmayacaq, – heyvan sürüsü olacaq. Bu, hamının ağız suyu axıtdığı Qlobalizm yalanının tərkib hissəsidir. Qlobalizm mahiyyətcə Qərbləşmə deməkdir. Qərbləşmə ideyası – tərəqqi, humanizm, insan azadlığı kimi ali sözlərdən istifadə edərək dünyaya ağalıq iddiasını həyata keçirir. Bunun üçün ayrı-ayrı xalqlarda, özəllikcə Şərq xalqlarında Vətəncilik duyğusunu məhv etmək məqsədiylə «sərhədlərin aradan qalxması» kimi antiinsani nəzəriyyələr işləyib hazırlayırlar. Bu ideya əslində kommunizmin cəfəng «vahid bəşər» ideyasının kapitalizm variantıdır. Məqsəd birdir – imperializm.

Bütün bunların qarşılığında Azərbaycanda vətənpərvərlik çağırışları çox quru və bəsit görünür. Demokratiya imkan verir ki, qoy vətənciliyə qarşı olan çağırışlar da azad şəkildə dilə gətirilsin və cəmiyyət özü hansı çağırışı gərəkli bilsə, onun dalınca getsin. Başqa sözlə, demokratiyanın təklif elədiyi azadlıq – şərlə xeyirin yanaşı yaşamasını təmin edir. Nəzərə almaq lazımdır ki, kapitalizm özü antiinsani quruluşdur və cəmiyyətin həyatında şərin fəal olması məhz onun xeyrinədir. Çünki şəre bulaşmış cəmiyyəti idarə etmək, xeyir daşıyıcısı olan cəmiyyətə isə xidmət etmək lazım gəlir. Deməli, demokratiya əsasında fəaliyyət göstərən dövlətin (nökər dövlətin) işi ona bənzəyir ki, ilanı otağa buraxıb xəbərdarlıq eləyəsən ki, özünü qoruyun, həm də ilanı öldürmək olmaz.

Bəli, vətənpərvərlik çağırışı bizim yurdumuzda bu səviyyədədir. Xalqı – onun iradəsindən kənarda baş verən gedişlərə hazırlayırlar. Bunlar hamısı xalqı ölümə hazırlamaq əməlləridir.

Televiziya serialları ailənin təməlini uçurmaq səviyyəsindədir. Bunun adını təsadüfi çəkmirik. Kapitalizmin canı pulçuluqdur. Pul qazanmaq üçün ailəni də uçurmaq olar, Vətəni də dağıtmaq olar, xalqı kölələşdirmək də olar və s. Televiziya serialları vasitəsilə süni şəkildə sübut olunur ki, nə qədər ər-arvad bir-birində sədaqət, vəfa, etibar axtarırsa-axtarsın, tapa bilməyəcək. Ardıcıl şəre xidmət eləyən, şübhələr seli yaradan,

məhəbbət əvəzinə nifrət, ikrah hisslərini coşduran seriallar Qərb ağalığının əsas nəzəriyyələrindən biri olan psixozanalizin təsdiqinə xidmət göstərir.

Ailədə atalıq ölür, analıq ölür, qardaşlıq, bacılıq, ərlək-ərənlik, qadınlıq-arvadlıq ölür. İnamsızlıq toxumu səpilir məhəbbətə, ülviyyətə. Erkəklik, dişilik kişiliyi, qadınlığı əvəz edir. Vətəni sevmək, qorumaq – barmaq sayda adamların qələminə, dəftərinə möhtac edilir. Seksual azğınlıq, hərcayilik evlərə soxulmaqla kifayətlənmir. Havadarları, qazananları vasitəsilə küçələrdə, metrolarda quraşdırılan ekranlar vasitəsilə əlavə auditoriyalar əldə edirlər. İdraksızlıq fəlakəti yeriyir xalqın içinə – Vətən sözü, əxlaq sözü lağa qoyulur. Azərbaycanın ictimai-siyasi həyatında fəaliyyət isə bütünlüklə hakimiyyət qovğasından ibarətdir. Hakimiyyət xatirinə eybəcərliyi xalqın içinə buraxan iqtidar və yenə hakimiyyəti qamarlamaq xatirinə eybəcərliyi içərimizə dolduran xaricilərə nökrəlik edən müxalifət – fəaliyyətin meydanını bunlar inhisara götürüblər.

Vaxtaşırı qızıqıb seçkilər davasını aparənlər də əsasən adını çəkdiyimiz bu tərəflərdən ibarətdir. Çox az sayda təsadüfən ortaya çıxənlər də var. Əgər onlar da dərk etsəydilər ki, parlamentdə yer tutmaqlarından Azərbaycan heç nə qazanmayacaq, güclərini Uluyurdçuluq yönündə səfərbər edib, dirəniş hərəkəti yaratmağa həsr edərdilər. Hamı hamını çağırır, heç kim heç kimi eşitmir. Biz də insanları çağırırıq və bəyan edirik: Ruhani-mənəvi Dirçəliş Hərəkətinin (Mütləqə İnam sistemi) ideyaları ilə silahlənmədən hər hansı mübarizə ulyal effekt verməyəcək. Bizim Yurdumuzda indi başqa ulyal meyar yoxdur. Tərtib olunmuş, təşkil olunmuş çağdaş mübarizə metodları özgəcəliyə – vətənsizliyə, xalqsızlığa, ailəsizliyə, insansızlığa aparən yoldur. Yolsuzluqdan çıxmağın vaxtıdır!

Yükümüzədən Böyük Fərəhimiz Yoxdur!

Atamız Var Olsun!

*9 Qürub Aylı, 27-il.
Atakənd.*

XALQIN BÖYÜMƏMƏSİ BÖYÜK ŞƏXSİYYƏTLƏRİN FƏLAKƏTİDİR

Müasir dünyada böyüklüyü, balacılığı siyasət müəyyən edir. Hətta o bu keyfiyyətlərin yaradıcısı kimi çıxış edir. Böyük Xalq – mənəvi-ruhani səviyyəsini, insani-bəşəri dəyərlər yaratmaq qüdrətini nəzərə alan ölçü ilə yox, silah gücünə, hərbi üstünlüyünə, iqtisadi imkanına görə dəyərləndirilir. Bu gün heç bir xalqda insani-bəşəri dəyərlər yaratmaq meyli görünmür. Böyüklüyə bu məntiqlə yanaşma isə dünyanın halını daim pozur. Dövlətlər «böyüklüyə» – hərbi, iqtisadi üstünlüyə can atır. Bu cür böyüklük rəqəbat üstə qurulur. Burada biri böyümək üçün digərini kiçiltməlidir. Siyasət «kiçildən böyüklük» anlayışı yaradır. Kiçildə bilməyəndə, başqa sözlə, «böyüyə» bilməyəndə isə müharibələr yaranır, terrorlar, qırğınlar başa gəlir.

Bizim dövlətimiz də «böyümək» istəyir. Amma heç kimi «kiçildə bilmir», ona görə də ona-buna qoşulur. Qoşulduqca da kiçilir. Elə bil kiçilmək düşüb bizim dövlətimizin aqibətinə. Kiçildirlər, mane olmur, kiçildənlərə kömək edirik. Başqalarının kiçiyi olmağa vərmiş eləmişik. Qabağa düşə bilmir dövlətimiz, çünki məqsədi heç kimi ötmək deyil, öyrənməkdir. Öyrənməyi isə təqliddən o yana keçmir. «Ələbaxan, balaca dövlət» statusu qazandırmış qdvlətimizə.

Siyasi hegemonları sönük arzularla təqlid eləmək bizim xəlqi qüdrətimizi tarixin arxivinə verməkdədir. Böyük olmaq imkanlarımız geniş olduğu halda, buna cəhd eləmirik, yetərlənirik balacalıqla. Balacaların da aqibəti həmişə mürəkkəb, acınacaqlı olur. Bizim burada dövlətimiz olduğu halda, Güney Azərbaycanımızı öz ümidinə buraxmışıq. Deyirlər ki, Güneyə birləşməyimizi heç kim istəməz. Bu təbiidir. Əsas odur ki, özümüz istəyək. Dövlət ona görədir ki, başqalarının deyil, özünün, öz xalqının istəyini həyata keçirməyə nail olsun. Bizim dövlətimiz qorxaqlığını nailiyyət sayır, balanslaşdırma məharəti göstərir. Bu cür siyasət isə bizim balacalığımızı qoruyur. Dövlətimiz xalqımızla məşğul ola bilmir. Hər iki ildən bir gah prezident, gah parlament, gah da bələdiyyə seçkiləri ilə aylarla xalqın başı qatılır. Onun beyni, düşüncəsi, diqqəti, marağı

bütünlüklə seçki oyunlarına bağlanır. Xalq kimisə, kimlərisə seçir, amma onun seçdikləri heç bir mühüm problemin həlli ilə məşğul olmur. Xalq yurdunun imkanlarını, dəyərlərini öyrənə, dərk eləyə, qoruya bilmir, habelə yeni dəyərlər yaratmaq haqqında düşünmür. «Həyat uğrunda mübarizə» gedişlərində kiçilir, kiçildilir.

Xalqı öz böyükkləri, öndərləri ilə əlaqədən məhrum edirlər, yalançı böyükklər, öndərlər sıırırlar ona.

Çox təəssüf ki, xalqımız bu gün özünə gərəksiz durumdadır.

Nə qədər ki, Sovet imperiyası var idi, M.Ə.Rəsulzadəni xalq düşməni adlandırırdılar. İmperiyanın birbaşa təsiri azalandan sonra onu bu dəfə başqa imperiya – Qərb xalq fədaisi adlandırdı. M.Ə.Rəsulzadə sağ olub bunu bilsəydi, razı olmazdı, çünki onun mübarizə apardığı yad qüvvələrin icazəsi ilə fədai adlandırılması Azərbaycan xalqının simasını ifadə etmir.

Böyükklərə, öndərlərə münasibətdə simasızlıq yenə də qalır. Kənar qüvvələr istəsə, o yenidən xalqa gərəksiz bir atributa çevrilər. Necə ki, Qərb, özünü Rəsulzadənin davamçıları sayanlardan onu artıq qabartmamağı tələb edir, çünki Rəsulzadənin fədai kimi tanınması Azərbaycanın Rus imperiyasının təsirindən çıxıb Qərbə təslim olması üçün gərək idi. Və burada da hakimiyyət naminə bu tələbləri məmnuniyyətlə qəbul edirlər. Azərbaycanda Azərbaycana gərək olan şəxsiyyətlər yad qüvvələrin əlində siyasi vasitəyə çevrilirlər. Burada öz mixçasını bərkitmək istəyənlər türk şəxsiyyətlərini nə vaxt istəsələr gərəkli, nə vaxt istəsələr gərəksiz elan edirlər.

Azərbaycanlılar Babəkə, Nəsimiyə görə xəcalət çəkirlər, ərəbin dini imperiyası qarşısında özlərini gözükdölgəli sayırlar. Sübut etməyə çalışırlar ki, onlar dinə qarşı döyüşməyiblər. Halbuki Azərbaycanlılara «xəcalət» gətirən bu Şəxsiyyətlər onların mənliliyinin, vüqarının, ölməzliyinin rəmzləridir. Və onlar Yurdumuzu hərtərəfli işğal edən dini və siyasi yadlığa qarşı son nəfəslərinə qədər mübarizə aparıblar.

Həqiqi tariximizi qaralayırlar, mənliliyimizi inkar eləyən tarix cızmalayıb sıırırlar bizə.

Rus-sovet imperiyası Babəkin antiislamçılığından öz cəfəng ateizm ideologiyası üçün istifadə eləyərək, onu xalqın qəhrəmanı elan etmişdi. Hərçəndi Babək təkcə qəhrəman yox, həm də

filosof-peyğəmbər idi – onun Xürrəmdinlik fəlsəfəsi, dini vardı. İndi o, yenidən qəhrəmanlığını itirməkdədir, filosofluğu, peyğəmbərliyi isə ümumiyyətlə, dilə gətirilmir. Deməli, Babək Azərbaycanda islamın təsirini zəiflədən yeni bir kənar qüvvənin «səxavətinə» ümid bəsləməlidir ki, onu bu xalqın böyüyü saysınlar. «Azərbaycanlılar islamı Babəkdən qoruyurlar».

Muğamçılarımız Nəsimidən heç nə oxumurlar. Çünki «həqiq mənəm»i oxumağa risk eləmirlər, islamdan qorxurlar, – özümlüyümüzü özgəliyimizə qurban verirlər.

Təəssüf ki, bu xalq Babəki, Nəsimini... öz idrakıyla, öz mənliliyinin işığı kimi dərk edərək göylərə qaldırmayıb. Bu xalqın böyükləri ya tam inkar olunur, ya da kənar qüvvələrin istəyiylə gündəliyə gətirilir və ya gündəlikdən çıxarılır.

Xalq mənəvi gücünü itirib. Onu heç bir özge, özgeçi ideologiya ilə, başqa ölkənin dini, siyasi nüfuzu olan şəxsiyyətlərinə bel bağlamaqla bərpa eləmək mümkün deyil.

Biz İnam Ocağı olaraq xalqımızın ağlına salırıq ki, yaranmış fürsəti əldən vermək ciddi qüsurdur. Yadlıqlara qarşı dirəniş göstərmək üçün İnamın – İnam Atanın gəlişini bağrına basmaq gərəkdir. Biz İnam Xalqı olduqca böyüklüyün işığı düşəcək varlığıımıza. Tarix boyu böyüklərimizin çağırışını qulaqardı eləmişik. İndi də İnam çağırışını qulaqardı eləmək təhlükəsi var. Yadlığa doğmalaşmaq qəbahətinə son qoymaq, özümlüyə yetmək gərəkdir!

Yükümüzdən Böyük Fərəhimiz Yoxdur!

Atamız Var Olsun!

*5 Yağış Aylı, 27-il.
Atakənd.*

SONSÖZ

Ürəyinizdə Günəş olsun, istəkli Yurddaşlarım!

Bu kitabı sizə təqdim etməkdə məqsədim özüm haqqında yazıçı təsəvvürü yaratmaq deyil. Axı mən heç yazıçı da deyiləm! Uğrunda savaşıdığım bir Amalın həyatıma necə daxil olmasının işartılarını zaman-zaman mətbuatda təqdim etmişəm. Bunların toplu halında sizlərə təqdim olunması mənim üçün yurddaşlıq ərkidir. Yurdumuzun, ulusumuzun azadlığı uğrunda 30–40 illik ruhani mübarizə aparan Asif Atanın dərk və qəbul olunması üçün mən də ömrümü belə bir mübarizəyə həsr etmişəm.

Müstəmləkə olduğumuzu duyduqca, paralandığımızı, parçalandığımızı dərk elədikcə təhqir olunmuş, yurdumun içində, evimin içində heç nəyə yiyə dura bilməmək gerçəkliyi ilə üz-üzə qalmışam. Müasir dünya bizi xalq olaraq, şəxs olaraq, kişi olaraq qeyrətsizləşdirməyə, simasızlaşdırmağa girişib. Xəlqi varlığını qorumaq ciddi döyüş tələb edir. Biz bu döyüşü İnam, İdrak meydanında aparırıq. Mənim yazılarımdan bu döyüşün hədəfləri aydın görünür. Biz Asif Atanın Mütləqə İnam Ocağı olaraq, özümüz bu aydınlığa yetirik və haray çəkirik – Özgəçilikdən imtinaya çağırırıq.

Bəli, bu kitab sənət yaratmaq, fəlsəfə yaratmaq məqsədi daşımır. Bir ruhani döyüşçünün öz ulusunu azadlığa çağıran harayını ifadə edir.

Kitabdan göründüyü kimi, mən heç bir xalqa, şəxsiyyətə qarşı rəqibçilik mövqeyində dayanmamışam. Eləcə də tapındığım şəxsiyyəti, ideyanı hər hansı şəxsiyyətlə, ideya ilə rəqibləşdirmək məqsədi güdməmişəm. Düşmənçilik mövqeyindən deyil, sağlam insani, milli, bəşəri mövqedən çıxış etmişəm. Mənim Amalımın məqsədi dünyayla oynamaq deyil, dünyaya məna vermək, ondakı gözəlliyi, ülvyyəti insana çatdırmaqdır. Bu anlamda məqsədim yurdumuz, ulusumuz üzərindəki yad ideyaların basqılarını rədd etməkdir. İstənilən özgəçilik azadlığımıza qarşıdır. Bizi əsarətə alışdırırlar. Bu əsarətdən çıxmaq üçün imtinalara başlamağın vaxtıdır.

Mütləq Sizə Yar olsun!

3 Qar Aylı, 28-il. Atakənd.

**İNAM ATANIN
MÜQƏDDƏS KİTABLARININ SİYAHISI**

1. **“Mütləqə İnam”** – Yağış Ayı, 5-ci il. (1983-cü il, noyabr)
2. **“Mütləqləşmək – Var olmaq”** – 14 Şölə Ayı, 6-cı il. (1984, 14 iyun)
3. **“Ömrüm – Günüm”** – Od Ayı, 6-cı il. (iyul)
4. **“Yol – Ata sözü”** – 8 Qürub Ayı, 6-cı il. (avqust)
5. **“Mütləqilik”** – Xəzan-Sərt Ayı, 6-cı il. (oktyabr-dekabr)
6. **“Bədiyyat”** – 16 Qar Ayı, 6-cı il. (yanvar)
7. **“Təzadlar”** – İşıq Ayı, 7-ci il. (1985, may)
8. **“Olan - Olmayan”** – 16 Şölə Ayı, 7-ci il. (iyun)
9. **“Münasibətlər”** – Qürub-Ata Ayı, 7-ci il. (avqust-sentyabr)
10. **“Rəmlər”** – Xəzan Ayı, 7-ci il. (oktyabr)
11. **“Mənalər”** – Od Ayı, 9-cu il. (1987, iyul)
12. **“Sədaqət”** – 21 Mərhəm günü, İşıq Ayı, 10-cu il. (1988, may)
13. **“Adamlıq - İnsanlıq”** – Köçəri Ayı, 10-cu il. (1988, fevral)
14. **“Ruhani Hökmlər”** – 22 Qismət günü, Ata Ayı, 11-ci il. (1989, sentyabr)
15. **“Özümdən yüksək”** – 9 Murad günü, Sərt Ayı, 11-ci il. (1989, dekabr)
16. **“Muğam Fəlsəfəsi”** – Od Ayı, 12-ci il. (1990, iyul)
17. **“Varlıq - Yoxluq”** – 22 Qismət günü, Yağış Ayı, 13-cü il. (1991, noyabr)
18. **“Məhiyyət”** – 10 Çiçək Ayı, 14-cü il. (1992, aprel)
19. **“Gerçəkliyi ötmək”** – 24 Qar Ayı, 14-cü il. (yanvar)
20. **“Ruhaniyyət”** – Köçəri Ayı, 14-cü il. (1993, fevral)
21. **“Haqq”** – 14 Dözüm günü, Od Ayı, 15-ci il. (1993, iyul)
22. **“Müqəddəslik”** – 23 Qismət günü, Od Ayı, 15-ci il. (iyul)
23. **“Ölçü”** – 25 İnam günü, Od Ayı, 15-ci il. (iyul)
24. **“İnam Fəlsəfəsi”** – 22 Ümid günü, Günəş Ayı, 16-cı il. (1994, mart)
25. **“Əxlaq”** – 2 Ümid günü, Qürub Ayı, 16-cı il. (1994, avqust)
26. **“Təməl”** – 30 Qismət günü, Sərt Ayı, 16-cı il. (dekabr)
27. **“İnsanilik İmkani”** – 5 İnam günü, Qar Ayı, 16-cı il. (yanvar)

28. **“Həqiqət İnsaniliyi”** – 20 Arzu günü, Köçəri Ayı, 16-cı il. (fevral)
29. **“İnsanilik”** – 20 Ümid günü, Şölə Ayı, 17-ci il. (1995, iyun)
30. **“Özümlük - Özgəlik”** – 3 İnam günü, Ata Ayı, 17-ci il. (1995, sentyabr)
31. **“İqtisadiyyat İnsansızlığı – İqtisadiyyat İnsaniliyi”** – 16 Ümid günü, Qar Ayı, 17-ci il. (yanvar)
32. **“Həqiqətlər”** – 7-19-cu il.
33. **“Bütövlük Həqiqəti”** – Od Ayı, 18-ci il. (1996, iyul)
34. **“Kamilləşmə Əməli”** – Od Ayı, 18-ci il. (iyul)
35. **“Daxildən Gerçəkləşmək”** – 26 Arzu günü, Qürub Ayı, 18-ci il. (avqust)
36. **“Dünyadan Üstün”** – 22 Arzu günü, Ata Ayı, 18-ci il. (sentyabr)
37. **“Haqq - Haqsızlıq”** – 9 Dözüm günü, Xəzan Ayı, 18-ci il. (oktyabr)
38. **“İnsana Yaramaq”** – 17 Ümid günü, Sərt Ayı, 18-ci il. (dekabr)
39. **“Siyasətdən Üstün”** – 16 Dözüm günü, Qar Ayı, 18-ci il. (yanvar)
40. **“Adamdan İnsana”** – Köçəri Ayı, 18-ci il. (fevral)
41. **“Dünyaçılıq - İnsançılıq”** – Günəş Ayı, 19-cu il. (1997, mart)
42. **“Həqiqət Azadlığı – Cəfəngiyyat Əsarəti”** – Günəş Ayı, 19-cu il. (mart)
43. **“Hallar”** – Çiçək Ayı, 19-cu il. (aprel)
44. **“Dünənçilik - Sabahçılıq”** – İşıq Ayı, 19-cu il. (may)
45. **“İnsanilikdən Yaranan”** – İşıq Ayı, 19-cu il. (may)

MÜQƏDDƏS KƏLAMLAR

1. **“Mütləqlə Təmas”** – Günəş Ayı, 14-cü il. (1992, mart)
2. **“İkilik”** – 12 Ümid günü, İşıq Ayı, 14-cü il. (1992, may)
3. **“Varlığın Özündə Varlıqdan Artıq”** – 8 Dözüm günü, Köçəri Ayı, 16-cı il. (1994, fevral)
4. **“Varlıq - Məna”** – 4 Murad günü, Günəş Ayı, 17-ci il. (1995, mart)
5. **“Sabah üstə”** – 28 Mərhəm günü, Günəş Ayı, 18-ci il. (1996, mart)

6. “İmtinaya yetmək” – Od Ayı, 18-ci il. (iyul)
7. “İnsanilik Dünyası” – İşıq Ayı, 19-cu il. (1997, may)

ATA–OCAQ GÜNSIRASI (TƏQVİM)

1 mart 1979-cu ildən başlanır.

Aylarda günlərin sayı miladda olduğu kimidir.

I ay **Günəş** – mart,
II ay **Çiçək** – aprel,
III ay **İşıq** – may,
IV ay **Şölə** – iyun,
V ay **Od** – iyul,
VI ay **Qürub** – avqust,
VII ay **Ata** – sentyabr,
VIII ay **Xəzan** – oktyabr,
IX ay **Yağış** – noyabr,
X ay **Sərt** – dekabr,
XI ay **Qar** – yanvar,
XII ay **Köçəri** – fevral.

Həftənin günləri:

I gün **Arzu** – bazar ert.,
II gün **Ümid** – Çərş. axş.,
III gün **Dözüm** – Çərşənbə,
IV gün **Mərhəm** – Cümə axş.,
V gün **Qismət** – Cümə,
VI gün **Murad** – Şənbə,
VII gün **İnam** – Bazar.

Günsirasının Ünlü Günləri

1 Günəş – «Yeni il» Mərasim-Törəni
14 Günəş – «İnsanilik» Bayramı
25 Çiçək – «Ruhani İdrak Günü» Mərasimi
1 Şölə – «Evlad Günü» Mərasimi
5 Şölə – «Ata Sonevini Ziyarət Günü» Mərasimi
13 Şölə – «Xəlqilik» Bayramı
1 Qürub – «Müqəddəs Ziyarətgah Günü»
Bayramı

- 12 Ata** – «Şərqlilik» Bayramı
25 Ata – «Ata Günü» Mərasimi
13 Yağış – «İnam Evi Günü» Mərasim-Törəni
12 Sərt – «Bəşərilik» Bayramı
27 Sərt – «Ruhani Səfər Günü» Mərasimi
6 Köçəri – «Ailə Günü» Mərasimi

OCAQ-TÜRK ƏLİFBASI

LATİN	ÇAĞDAŞ ƏLİFBA		LATİN	ÇAĞDAŞ ƏLİFBA		LATİN	ÇAĞDAŞ ƏLİFBA	
	çap	əlyazma		çap	əlyazma		çap	əlyazma
A	ⱭⱭ	ⱭⱭ	R	ⱭⱭ	ⱭⱭ	T	ⱭⱭ	ⱭⱭ
D	ⱭⱭ	ⱭⱭ	C	ⱭⱭ	ⱭⱭ	X	ⱭⱭ	ⱭⱭ
H	ⱭⱭ	ⱭⱭ	Ç	ⱭⱭ	ⱭⱭ	O	ⱭⱭ	ⱭⱭ
I	ⱭⱭ	ⱭⱭ	Ö	ⱭⱭ	ⱭⱭ	U	ⱭⱭ	ⱭⱭ
M	ⱭⱭ	ⱭⱭ	Ü	ⱭⱭ	ⱭⱭ	N	ⱭⱭ	ⱭⱭ
V	ⱭⱭ	ⱭⱭ	Ş	ⱭⱭ	ⱭⱭ	Ğ	ⱭⱭ	ⱭⱭ
Y	ⱭⱭ	ⱭⱭ	S	ⱭⱭ	ⱭⱭ	J	ⱭⱭ	ⱭⱭ
F	ⱭⱭ	ⱭⱭ	L	ⱭⱭ	ⱭⱭ	Z	ⱭⱭ	ⱭⱭ
I	ⱭⱭ	ⱭⱭ	B	ⱭⱭ	ⱭⱭ	Ə	ⱭⱭ	ⱭⱭ
K'	ⱭⱭ	ⱭⱭ	P	ⱭⱭ	ⱭⱭ	E	ⱭⱭ	ⱭⱭ
K'	ⱭⱭ	ⱭⱭ	G	ⱭⱭ	ⱭⱭ	Q	ⱭⱭ	ⱭⱭ

İÇƏRİSİ

Önsöz: İlk Ocaq Yükümlüsü (SAFRUH).....	3
Yurdumuzun İnamçılıq Üfüqləri	17
20 Yanvar Dərsi.....	18
Ləyaqət Yönü	20
Müstəqilliyindən əziyyət çəkən xalq	21
Müstəqillik oyunu və ya Qərbçilik bəlasının hüdudları.....	24
Azadlıq Harayı.....	27
İdeologiya Yadlığı	29
Qəriblik Ruhsuzluğu.....	30
Millətçilik yeganə çıxış yoludur	32
Dünyalaşan Yurd	34
Qədimliyimiz – Varlığımız.....	35
Ziyalı xalqsızlığı.....	37
Anti-Türkiyə yağılığı.....	39
Türkçülük və Zaman.....	40
Beynəlxalqçılıq antibəşəriliyi	42
Ulu yurd Hərəkəti yaranmalıdır.....	45
Amerikanizm hədyanlığı	47
Millət – Tarixdən üstün olanda var olur	48
Yolçuluq Həqiqəti	53
Hünərsiz sevgi çarpışları	61
Qaragüruh cəngəlliyi	72
Hakimiyyətçilik kriminologiyası.....	74

Qurtuluşa çağıran Yol.....	88
İlahi Xəta	125
İlahi Nağıllar Karvanı.....	143
Elm Şeyx Nəsrullahı yaxud Xəstəlik Nəzəriyyəsi....	169
Zamanın içində	188
İstedad və İnsanilik.....	200
İnsanlığın demokratiya problemi.....	209
Ulusal Fəciəviliyin antiinisani siyasi kökləri.....	211
Xalqın böyüməməsi böyük şəxsiyyətlərin fəlakətidir.....	216
Sonsöz	219
Əlavələr	220

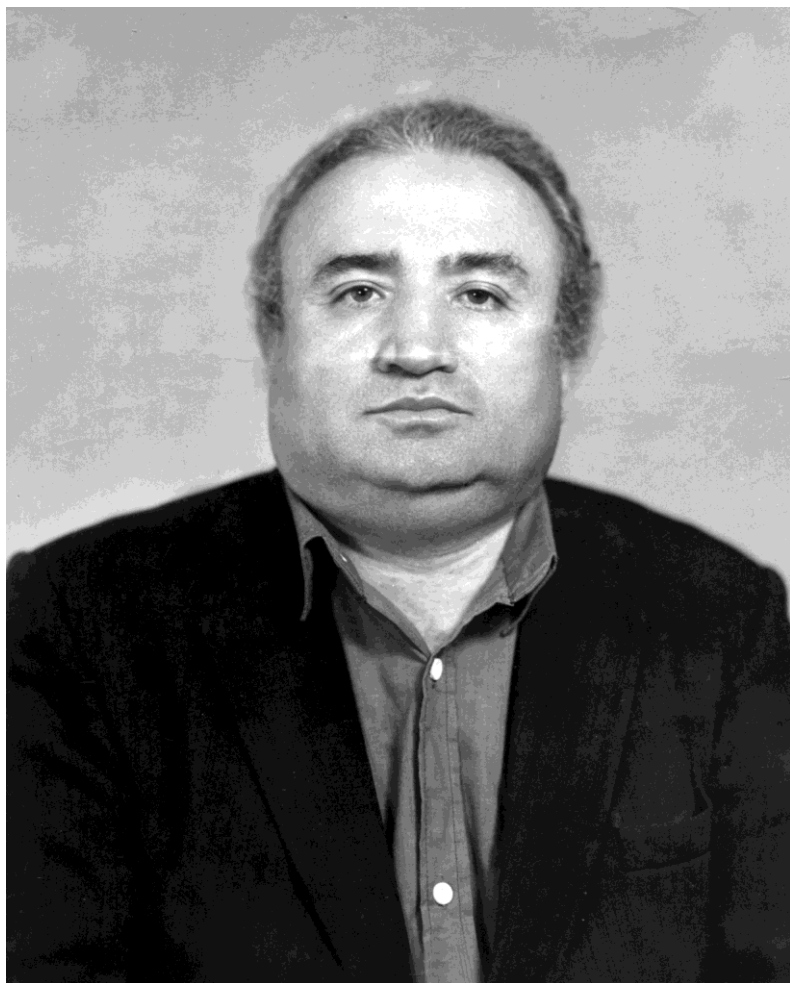
Dizayner və tərtibçi:
Rahilə Məmmədova

Yığılmağa verilmişdir: 11.03.2007
Çapa imzalanmışdır: 11.12. 2007
Kağız formatı: 60x84 1/16
Həcmi: 14 ç.v.; Sifariş: 259; Sayı: 400

Kitab «ADİLOĞLU» nəşriyyatında
nəşrə hazırlanmışdır.

Ünvan: Bakı şəh., S.Rəhimov küç., 195, mənzil 17
Tel.: 498-68-25; Tel.: 418-68-25; faks: 498-08-14;
Web: www.adiloglu.az; E-mail: info@adiloglu.az

«Teymur Poliqraf» MMC-nin mətbəəsində hazır diapozitivlərdən
istifadə olunmaqla ofset üsulu ilə çap edilmişdir.
Ünvan: Salamzadə küçəsi, 31

İNAM ATA

SOYLU ATALI